QVINTI HORATII FLACCI POEMATA.

Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint, à IOANNE BOND illustrata.

Tertia Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI,
Impensis *Iohannis Norton.*
1611.

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ sunt artes (Princeps illustrissime) in quibus Reges præcipuè versari, studiumque ponere aut solent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercêre, hostilemque iniuriam propulsare possint: per hanc verò vt se & suos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum vtra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facile profectò est iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & respublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non nisi necessariò reges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius suum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulsâ, simul & iure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & prouidos, sapientes & iustos, communis salutis amantes & valdè studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt,

ſubditos (quibus præſunt) fortunæ bonis locupletes & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaque antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam *Palladem* finxerunt armatam, quàm vt ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia coniunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroës in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſè tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Ariſtoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Iſocrates*, *Epaminondam Lyſis* Pythagoreus: atque vt veteres præteream: tu Princeps illuſtriſſime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia, & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarũ viam præeant, *Challinerum*, *Neutonum*, atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui conſilio, eloquentia, omniq́ue ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Iam verò in ijs Authoribus qui ſapientiæ laudibus clarent, quiq́ue ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non poſtremum locum ſibi vendicant: ſiquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honeſtatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi ſingulari beneuolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæſar Auguſtus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit plurimiq́ue fecit: hunc, inquam, non vnum de multis, ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum: Poetam multiplici rerum copia refer-

refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinē, luxuriam, auaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæteraſque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi præguſtant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad Principis vitam spectantia; verumetiam quid deceat quoduis genus hominum, quid doceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quòd Philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tua Celsitudini & adferat & offe-

rat, non potui (poſt patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualeſcunque ſunt) conſecrarem labores. Qui ſi te in bonarum artium ſtudiis iam optimè progredientem, quouiſmodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam ſydera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vſui eſſe poſſit, præſertim in eo, quod te quaſi viuam reddat imaginem Patris tui, Regis potentiſſimi & literatiſſimi. Illum enim omnes nos ſui ſubditi (vt pro reliquis etiam ipſe loquar) non ſolùm propter pietatem, iuſtitiam, clementiã, munificentiam, atque alios ſuauiſſimos mores veneramur & amamus; ſed etiam propter incredibilem cùm in ſacris tùm in humanis literis ſcientiam admiramur & ſuſpicimus. O filium tèrque quatèrque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis ſuis egregium & conſpicuum omnium virtutum exemplar abundè ſupérque eſſe poſſit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obſerua, huius heroicas & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quò meliùs hoc præſtes, da operam vt in literis & libris patrem tuum ſi non ſuperare, at ſaltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum ſis Regia ſtirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inſpicias *Chriſtianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex eſt voce ſuauis, vultu amabilis, geſtu & ſtatura corporis admodum decorus atque procerus; ſic certè pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus & ſalutaribus artium maximarũ diſciplinis

plinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtructus & eruditus. Cuius præſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm aliis de cauſis, tùm maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ mariq́ue potentiſſimos arctiſſimo Religionis, Affinitatis, & Amicitiæ vinculo, quaſi clauis trabalibus, coniunctos eſſe & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſeruet incolumem.

Celſitudinis tuæ omni officio
deuinctiſſimus

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis erudiendæ munus ſuſtinerem (quod ſaxum volui vigimti annos & ampliùs) mihi ſemper in mare poſitum fuit (candide Lector) Annotationes quaſdam ſeu ſcholia (ſi ſic magis appellare placeat) diſcipulis meis tradere, ita cum finem, vt ſcriptis commiſſa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum eſt, vt amicorum aliquot cum hæc ſcholia in Horatium, neſcio quo caſu vidiſſent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Perſuaſerunt tandem, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta ſiniſtrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cùm iniuſti ſint rerum æſtimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentiſſimè dictum eſt, μωμεῖσθαι μὴ ῥᾴδιον εἶναι, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπόν, facillimum eſſe alienum opus reprehendere, ſed non perinde facile aliquid ſimile aut præſtantius conficere. Agnoſco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præſtitiſſe. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phraſin, aut ſententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteriiſſe, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Prætereà, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moreſq; gẽtium, inuſitatas loquendi

loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cũ quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tẽpore, & persona consonẽt & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime: sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his vtere mecum.

Postremò hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale

Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, venia impetrata, scriptum quæstorium comparauit: Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo Titum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subiecí *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si coniectior mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsu mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri posset.* Et rursus, *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀντυπερηφανεῖν μέλλομεν.* Præterea, sæpe enm, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit, Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed vt Vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum: eumque

eúmque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Iratum me tibi scito quòd non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimùm loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam cuius initium est,

Quum tot sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis breuis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem breuitatem, quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint, quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui ὀγκωδέστερος, sicut est ventriculus tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domúsque ostenditur circa Tiburni lucum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est vi. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nouum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetã
Inſtruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Diſpulit immiſſo cura ſecunda die:
Te meus inſolita perfudit luce Magiſter,
Iamq; potes pueris, & ſine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectant, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyricj affectat.

MÆCENAS,[1] *atauis edite regibus,*
O &[2] *præsidium & dulce decus meum:*
[3] *Sunt quos*[4] *curriculo puluerem Olympicum*
Collegisse iuuat:[5] *metáque*[6] *feruidis*
Euitata rotis,[7] *palmáque nobilis*
Terrarum Dominos[8] *euehit ad Deos.*
[9] *Hunc si*[10] *mobilium turba Quiritium*
Certat[11] *tergeminis*[12] *tollere honoribus:*
[13] *Illum,*[14] *si proprio condidit horreo*
Quicquid de[15] *Libycis verritur areis,*
Gaudentem patrios[16] *findere sarculo*
Agros,[17] *Attalicis conditionibus*
Nunquam dimoueas, vt trabe[18] *Cypria*
[19] *Myrtoum*[20] *pauidus nauta secet mare.*
[21] *Luctantem Icarijs fluctibus*[22] *Africum*
Mercator metuens, ocium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] *Quassas,*[24] *indocilis pauperiem pati.*

1 Antiquis regibus prognate cui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum fuit atauus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus concitari solebat puluis quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) cautè euitatus,
6 Rotæ currendo feruent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Dijs æquiparat.
9 Hunc i. alium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanus in suffragijs ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, AEdilitate maiore, Prætura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus sit diues & copiosus arator. 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Lybia regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græc. τὸ σκαλίδιον appellant. 17 Nunquam cum de sententia sua deducas, quamuis regias opes ei offeras cuiusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Naue ex trabibus Cyprijs compacta, pro quauis naue. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 Propter naufragij metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icarijs. 22 Qui flat ab occasu hyberno. 23 Naues laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

25 Eſt aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generoſi, quale in Maſsico Campaniæ monte naſcitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem pabulóque corpus reficiendo.
28 Habens membra ſtrata ſub arbuto viridi, id eſt, ſub arbuto amœna & conuiuiis idonea.
29 Omnis fons in origine ſacer eſt, ſuóque murmure ſomnos allicit.
30 Lituus equitum eſt & incuruus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aëre frigido.
33 Coniugis delicatæ.
34 Mira eſt canum fidelitas in dominos.

25 *Eſt qui nec veteris pocula* 26 *Maſſici,*
Nec partem ſolido 27 *demere de die*
Spernit, nunc viridi 28 *membra ſub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 *ſacræ.*
Multos caſtra iuuant, & 30 *lituo tubæ*
Permiſtus ſonitus, bellaq́, matribus
31 *Deteſtata. Manet ſub* 32 *Ioue frigido*
Venator, 33 *teneræ coniugis immemor:*
Seu viſa eſt catulis cerua 34 *fidelibus,*
35 *Seu rupit teretes* 36 *Marſius aper plagas.*
Me doctarum 37 *ederæ præmia frontium*
Diis miſcent ſuperis: me gelidum nemus,
Nymphárumq́, 38 *leues cum Satyris Chori*
39 *Secernunt populo:* 40 *ſi neque tibias*
41 *Euterpe cohibet, nec* 42 *Polyhymnia*
43 *Lesboum refugit tendere barbiton.*
44 *Quòd ſi me Lyricis vatibus inſeres,*
Sublimi feriam ſidera vertice.

35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus pro quouis apro. 37 Poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In ſaltando celeres. 39 Me dignum faciunt vt propter excellentiam à vulgo ſegreger. 40 Si, i. quia ſic placet Muſis, quarum fauore hæc beneficia conſecutus ſum. 41 Vna ex Muſis eáque iucunda. 42 Muſarum altera, cui bene dicendi facultas adſcribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregii Poetæ in inſula Lesbo tendere ſolebant. 44 Si me (ô Mecænas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vſque euehar, idémque digito attingam, id eſt, fortunatus ero ſupra mortalium conditionem, vel, ero in oculis omnium, reſplendens vt ſidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM
Ode 11.

In vindictam Iulij Cæſaris occiſi multæ tempeſtates Romano immittuntur. Vnica Imperij ſpes in Auguſti incolumitate conſtituitur.

1 Grandinis formidandæ, vt à Ioue ira prouenientis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel Templa deorum quum fulmine percuſſerit, Romam terruit, id eſt, ciues vrbanos timere fecit.

Iam ſatis terris niuis, atque 1 *diræ*
Grandinis miſit 2 *Pater: &* 3 *rubente*
Dextra ſacras 4 *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
[5] *Sæculum Pyrrhæ, noua monstra*[6] *queſtæ,*
Omne quum[7] *Proteus pecus egit altos*
Viſere montes:
Piſcium & ſumma genus hæſit[8] *vlmo,*
Nota quæ ſedes fuerat[9] *columbis:*
Et[10] *ſuperiecto pauidæ natarunt*
Æquore damæ.
Vidimus[11] *flauum Tiberim, retortis*
[12] *Littore Etruſco violenter vndis,*
Ire deiectum[13] *monumenta regis,*
Templaq;[14] *Veſtæ:*
[15] *Iliæ dum ſe nimium*[16] *querenti*
[17] *Iactat vltorem:*[18] *vagus,&*[19] *ſiniſtra*
Labitur ripa ([20] *Ioue non probante)*[21] *Vxorius amnis.*
[22] *Audiet ciues acuiſſe ferrum,*
Quo graues Perſæ melius perirent:
Audiet pugnas,[23] *vitio parentum*
Rara iuuentus.
[24] *Quem vocet diuûm populus ruentis*
Imperi[25] *rebus?*[26] *prece qua fatigent*
Virgines ſanctæ minùs audientem
[27] *Carmina Veſtam?*
[28] *Cui dabit partes ſcelus expiandi*
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros[29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*

5 Ne tempus eluuonis rediret, cùm Deucalion & Pyrrha ſoli ex vniuerſo hominum genere relicti, Parnaſſum montem conſcenderint, ibiyt ſe tutos ab aquarum vi conſeruarent.
6 Quæ de admirabilibus monſtris quere batur.
7 Quum Proteus phocarum paſtor & cuſtos, pecus, id eſt vitulos marinos eduxit ad viſendum altos montes.
8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram iecto.
11 Tiberim turbidum & arenæ colore flauum.
12 Vndis repulſis à Littore Etruſco, vel à Tyrrheno mari in quod Tiberis influit.
13 Regiam Numæ Pompilij.
14 Fuit Veſta Saturni filia ex Ope, foci cuſtos & præſes, cui Numa Pompilius ædem condidit.
15 Iliæ Romuli matri, Tiberis vxori. abs qua Iulius Cæſar ortũ habuit.

16 Conquerenti de Cæſaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo ſiniſtra, quia Tiberi currenti vrbs eſt à ſiniſtra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis ſuæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id eſt, poſteri noſtri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs, ideoque rari, audient cibes in ciuium corpora gladios exacuiſſe, quibus Perſæ Po. Romani hoſtes perirent meliùs, id eſt, iuſtiùs perirent. 23 Parentum culpâ 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Liberrati & dignitati ſenatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Veſtales impensè rogent & obſecrare debeant Veſtam? 27 Hymnos & preces ſupplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes. id eſt, munus delendi ſcelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæſare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præſentis futura,

Siue

Siue tu mauis, [31] Erycina ridens,
[32] Quam Iocus circumuolat, & Cupido:
Siue neglectum [33] genus & nepotes
Respicis [34] autor,
Heu nimis longo satiate [35] ludo:
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] leues,
[37] Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem.
Siue [38] mutata [39] iuuenem figura
Ales in terris [40] imitaris, almæ
Filius Maiæ, [41] patiens vocari
Cæsaris vltor:
[42] Serus in cœlum redeas, diuique
Lætus inter sis populo [43] Quirini:
Neue te [44] nostris vitijs iniquum
[45] Ocyor aura
Tollat. [46] hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici [47] pater atque princeps:
Neu sinas [48] Medos [49] equitare inultos
[50] Te duce, Cæsar.

31 Venus, sic dicta à monte Eryce: vbi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam Iocus volat.
33 Genus ex oculis tuis reiectũ (ô Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars pater Romuli qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martis ludi & oblectamenta.
36 Galeæ expolitæ
37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus.
38 Mutata figura tui in formam Augusti.
39 Augustum, cui Poeta assentatur, Mercurium eum esse dicens.
40 Repræsentas.
41 Qui pateris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Siue ô tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Maiæ, patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum mutatã figurã. 42 Vtinam serò in cœlum redeas, & diu viuas in terris. 43 Romuli, pro Po. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modò princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideóque dux inuictissimus.

Ode III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur. Deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

[1] SIc te, [2] diua potens Cypri,
Sic [3] fratres Helenæ, lucida sidera,

1 Ordo est. O nauis quæ debes sinibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus, &c. vt finibus Atheniensibus eum salutũ, restituas veluti rem tuæ fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores,

Ven-

Ventorumq́, regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliys, præter* [6] *Iapyga:*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus* [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætheria domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *noua febrium*

4 APolus.
5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephirum, qui liber & solutus eum delerat in patriam.
6 Ventum ex Apulis flantem, iis vtilem, qui ex Italia in Græciam nauigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.
9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.
12 Quo Noto nullus est ventus maior dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperium in mare Adriaticum, sine concitare, sine sedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lachrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia disiunxit terras à mari, si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem necesse erat à reliquis secludi propter salutem hominum, aliorumque animantium quæ vsui humano inseruiendo terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contenuere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotiq́, prius [29] *tarda neceſſitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum eſt.*
[34] *Cœlum ipſum petimus* [35] *ſtultitiâ: neque*
Per noſtrum patimur [36] *ſcelus*
Iracunda Iouem [37] *ponere fulmina.*

29 Neceſsitas mortis priùs tardâ & maturâ ſenectâ venientis celerauit gradum & citiùs aduenit.
30 Aëra apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed auibus, quibus proprium eſt volare.
32 Hercules per vim deſcendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad ſuperos protraheret. 33 Difficile eſt. 34 Cœlum ipſum affectamus, vt olim Gigantes & Phaëton. 35 Per ſtultitiam, vnde noſtra vitia enaſcuntur.
36 Per noſtram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus ſumit in manus vt improbos exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris deſcripta, & communi moriendi conſuetudine propoſita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuoſam Sextium hortatur.

1 Veris aduentu molleſcit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore victa & aſtricta.
2 Hyems mordax & aſpera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ viciſſitudo poſt aſperam hyemem grata eſt.
4 Zephiri, qui verno tempore flare incipit.

[1] *Soluitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris & Fauoni:*
[4] *Trahuntq́, ſiccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neque [7] *iam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Iam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna:*
Iunctæq́, Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terram quatiunt pede:* [15] *dum graues Cyclopii*
Vulcanus ardens [14] *vrit officinas.*

5 Trahunt in mare ad nauigandum naues ſiccas atque ideo ſiccas quòd à principio Nouembris vſque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus. 6 Inſtrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles ſuo loco mouendas. 7 vt in hyeme. 8 Albeſcunt. 9 Cythera inſula eſt contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam conchâ marinâ. 10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam ſaltat imminentem, id eſt, propinquam, & ſupra caput lucentem. 11 Aglaïa, Euphroſyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulſant numeroſe ſaltantes. 13 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera & miniſterio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non re vera vrit, ſed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liqueſcunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi[15] *nitidũ caput* [16]*impedire myrto*
Aut flore,[17] *terræ quem ferunt solutæ.*
[18]*Nunc & in umbrosis*[19] *Fauno decet*[20] *immolare lucis,*
Seu poscat agnam, siue malit hœdum.
[21]*PALLIDA mors* [22] *æquo pulsat pede pauperũ* [23] *tabernas,*
Regumq; turres. ô beate Sexti,
[24] *Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,*[26] *fabulæq; manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia.* [28] *quo simul mearis,*
[29] *Non regna vini sortiere* [30] *talis,*
Nec tenerum[31] *Lycidam mirabere,*[32] *quo calet iuuentus*
Nunc omnis, & [33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput vngueto splendescens.
16 Coronare caput serto ex myrto, aut alijs floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore fuerant constrictæ.
18 Anno iam expleto, *scil.* veris tempore.
19 Fauno rusticorũ Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana.
20 Sacrificare vel agnam vel hœdum.

vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ spatium longam spe rare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ iecundum Epicureos, nihil habet præter tenebas. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul ac migraueris. 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erit. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] *QVis multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis vrget odoribus,*
Grato Pyrrha sub[3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5] *Simplex munditijs? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatosq;[7] *Deos flebit, & aspera*
[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis vrget, id est, arctè amideq; amplectitur?
2 Delibutus vngũtis quæ odores effundunt.
3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando prostabant impudice ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos vt es placeas? 5 Simplice munditie contenta absque sumptuoso corporis cultu. 6 Promissa in lenitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pedissequis, *scil.* Gratijs, risu, ioco, ofcedis, aliisque huiusmodi quæ tales amores comitari, facileq; mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari ventis agitato, significans meretricum blandirias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricum fallaces; quæ ex serena & placida facia est sæua & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *auræ*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus & talē in Pyrrha meretricū amorem non expertus.
12 Te pulchrā & amabili. Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & patratam fore, aliis omnibus contemptis.
14 Inconstantię muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulges & amabilis videris.
16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta à naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragij casus depingebatur.
17 Quam voui medijs in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis.
18 Neptuno imperium maris obtinenti.
19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conuiuijs tantùm & amoribus describendis aptus est & idoneus.

Scribēris [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mæonij carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ [3] *stomachum,* [4] *cedere nescy,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *sæuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbellisq; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni.*

1 Scriberis à Vario, Mæonij carminis alite, id est, maiestate carminis Homerici, vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prędito planè Mæonio, id est, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilē Achillis, Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.
5 Nauigationes longas subdoli Vlyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, δόλος.
6 Sæuam propter varia homicidia in eādem familiā perpetrata. Nam pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa.
7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris impatia.
8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atque extenuare tuas & Cæsaris laudes.
9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydidem [13] *superis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, siue quid vrimur,*
Non præter solitum leues.

10 Martem, id est, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quę dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, pulsere Troico squallidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs equalem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad repugnandum sectos habeant, ne forte pugna sit cruenta, quod rarò fit. 15 Siue quòd sumus vacui, id est, valdè otiosi, siue quid vrimur. id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & vsitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus est, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium ciuitatum quæ sunt in eâdem Insula, *aut* clarum, i. præclaram portibus, vijs, mœnibus, legum præstantia, &c. *aut* clarum. i. semper illustratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus. Iniulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnę Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio, hinc Aegæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bœotia à Cadmo ædificata, cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis compressu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculũ. 7 Locus amœnissimus in Thessalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas, Minervæ inviolatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Olius coronare cuius folia vndique, i. circũ circa detonsa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet. viz. *Vndique decerptæ frondi præponere Oliuam*, vt sit sensus: Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere, quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon,*
Nec tam [16] *Lariſſæ* [17] *percuſſit campus opimæ,*
Quàm [18] *domus Albuneæ reſonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [20] *Tiburni lacus, & vda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
[22] *Albus vt* [23] *obſcuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæq; labores
Molli Plance [24] *mero:* [25] *ſeu te fulgentia* [26] *ſignis*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer [27] *Salamina patremq́;*
[28] *Quum fugeret, tamen vda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicas:
Quò nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô ſocij comitesque.
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro,
[33] *Certus enim promiſit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure noua Salamina futuram.*
O fortes [35] *peioráque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob ſeueram diſciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati vſque dum ſanguis è viſceribus exiret. ne ingemuerunt quidē.
16 Lariſſa eſt vrbs in Theſſalia à qua & Achilles Lariſſæus dictus eſt.
17 Permouit, afficit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vnà cum fonte conſecratum.
19 Fluuius Anio de celſo ſcopulo multam aquam deorſum effundens
20 Tiburnus primũ Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria diſcurrentibus riuis irrigua.
22 Notus ſerenus.
23 Cœlo caliginoſo
24 Vino ſuaui.
25 Siue militiæ, ſiue domi tuæ eris.
26 Aquila, Draconc, aliiſque id genus ſignis militaribus.
27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Alacem. 28 Quamuis fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit. 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promiſit duas fore Salaminas, quarum altera nunc eſt in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O paſsi grauiora! *Virgil.* 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

[1] *LYdia dic, per omnes*
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Iuuenem mollem. 3 Dum tui amore captus eſt.

[4] *Perdere?*

[4] *Perdere? cur apricum*
Oderit [5] *campum,* [6] *patiens pulueris atque ſolis?*
Cur neque [7] *militaris*
Inter æquales equites, [8] *Gallica nec* [9] *lupatis*
[10] *Temperet ora frænis?*
Cur timet flauum Tiberim [11] *tangere?* [12] *cur oliuam*
Sanguine [13] *viperino*
Cautius vitat? neque iam liuida geſtat [14] *armis*
Brachia: ſæpe [15] *diſco,*
[16] *Sæpe trans finem iaculo nobilis expeditò.*
[17] *Quid latet? vt marinæ*
[18] *Filium dicunt Thetidis* [19] *ſub lacrymoſa Troiæ*
Funera: [20] *ne virilis*
Cultus in cædem & [21] *Lycias proriperet cateruas.*

4 Eius bona obligurire & corporis vires frangere.
5 Campum Martiũ, cur oderit?
6 Quum poſſit pati puluerem & ſolem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Frænis inſtar lupinorum dentium aſperis & inæqualibus.
10 Moderetur & ſibi parere doceat.
11 Tiberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera fit oleo ſubacta. 13 Sanguine venenoſo. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Diſco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis tranſlatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum iaculo fortiter & expeditè emiſſo. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, ſed inter meretrices latet & emolleſcit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnoſceretur, in Inſulam Scyrum ad Diomedem eſt deductus. 19 Paulò ante cuerſionem Troiæ. 20 Ne veſtitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, ſic cognominati à Lyco Pandionis filio,

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis ſæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

VIdes vt alta [1] *ſtet niue candidum*
[2] *Soracte: nec iam ſuſtineant* [3] *onus*
Syluæ [4] *laborantes: geluq́*
Flumina [5] *conſtiterint acuto?*
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
[6] *Largè reponens: atque* [7] *benigniùs*
Deprme quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur, *vel* è longinquo appareat nine plenum.
2 Mons in Faliſcis, quem hodie appellant montem Diui Sylueſtri, eò quod in eiuſdem montis ſpelunca ad plurimum tempus ſe continuiſſe dicitur.
3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à curſu deſiſtunt ſuperne. 6 Copioſè pro foci magnitudine. 7 Largiùs quàm ſolebas promediota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota.*
Permitte diuis cætera: qui [10] *simul*
Strauêre ventos æquore [11] *feruido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cunque dabit, [14] *lucro*
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
Donec virenti canities abest
Morosa. nunc & [18] *campus & areæ,*
Leneſq; [19] *ſub noctem* [20] *ſuſurri*
Compoſita repetantur hora:
Nunc & [22] *latentis proditor intimo*
Gratus puellæ riſus ab angulo,
Pignuſq; direptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

8 Diota eſt vas vinarium duas habens anſas, quadraginta & octo ſextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac i. poſteaquam ventos inter ſe concertantes compreſſerunt.
11 Mari concitato, vt ſolet aqua in aheno feruens.
12 Non commonentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, ſeu potius Dei voluntas.
τύχῃ δαίμονι.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adoleſcens iuuenis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi iunctis manibus ſaltatur.
17 Quamdiu tibi iuueni & adhuc virentis ætatis canities (i. ſenectus) abeſt querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. iuuentus ſe exercebat. 19 Paulo ante noctem. 20 Colloquia quæ edi ſolent ab amantibus voce leni & ſubmiſſa. 22 Hora conſtituta iterum atque iterum à te vſurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus riſus, proditor & index puellæ latentis i. in angulum ſe abdentis ac delitescere ſimulantis. Rider enim puella ne diu quæratur, ſed vt ſe ipſa prodat. 23 Armilla vi auulſa ex lacertis, aut annulus à digito male. i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ ſe velle retinere quod cupiunt ſibi adimi.

AD MERCVRIVM.
Ode X.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à paleſtræ & lyræ inuentione, à maxima in furando calliditate, atque ab ijs, quibus [illegible]ur, muneribus.

MErcuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
[4] *Voce formaſti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *paleſtræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agreſtes hominũ primorum mores.
4 Eloquentia vel muſica conformauiſti. 5 Quaſi cautus. 6 Paleſtra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuncium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoso,
Condere furto.
Te [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio diues Priamus relicto,
[17] Thessalósque ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgaq; [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furtũ occultandum, quod iocum risumque concitaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.

17 Thessalicas excubias. 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elysijs. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur Leuconoën omissâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire ([1] nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dij dederint, Leuconoë: nec [3] Babylonios
Tentaris numeros, [4] vt melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spatio breui
Spem longam reseces dum loquimur, fugerit inuida
Ætas: [8] carpe diem, [9] quàm minimum credula postero.

1 Impossibile est, *vel* malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam inuenisse dicuntur.
4 Vt sapias melius pati, quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & funda. *Aut* vt vina percoles: vina enim percolata sunt

delectiora. 7 Et quum breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

XX Calculation of Nativi
-ties.

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

1 O Clio, quem virum fortè aut heroa semideum suscipies celebrandum.
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo, vocis imago, quæ veluti ludens respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconides.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundam Poetã (Calliopes & Apollinis filium) syluæ sequutæ sunt temerè, i. αὐτομάτως, sua sponte & confuse.
10 Musica.
11 Et adeò blandũ vt quocunque voluerit posit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
12 Cithara canora.
13 Quid potiùs dicam quàm solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, i. Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.

1 QVem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cuius [4] recinet iocosa
Nomen [5] imago,
Aut in vmbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidóue in [8] Hæmo?
Vnde [9] vocalem temerè insequutæ
Orphea syluæ,
10 Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celeresq; ventos,
11 Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisq; mundum
[14] Temperat [15] horis?
16 Vnde nil [17] maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:
19 Proximos illi tamen occupauit
[20] Pallas honores.
Prælijs [21] audax, neque te silebo
Liber, & sæuis inimica [22] virgo
Belluis: nec te metuende [23] certa
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] Alciden, [25] puerosque Ledæ,
26 Hunc equis, [27] illum superare pugnis

15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus est optimus Maximus. 18 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum. 19 Pallas proxima est Ioui, sed longo interuallo proxima. 20 Minerua non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia. 21 Bacchus, *ad prælia trudit inermes*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa est & ineuitabilis Phœbi sagitta, vt semper id feriat quod petit. 24 Herculem Iouis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem:

Nobilem:[28] *quorum ſimul alba nautis*
Stella refulſit,
[29] *Defluit ſaxis agitatus humor:*
[30] *Concidunt venti:*[31] *fugiúntque nubes:*
Et[32] *minax (quòd ſic*[33] *voluêre) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum poſt hos prius, an*[35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an[36] *ſuperbos*
Tarquini[37] *faſces, dubito, an*[38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &*[40] *Scauros, animæq́; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, ſuperante*[42] *Pœno,*
[43] *Gratus inſigni referam camœna,*
[44] *Fabriticumq́;*
[45] *Hunc, &*[46] *incomptis*[47] *Curium capillis*
Vtilem bello[48] *tulit, &*[49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas, &*[51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Creſcit[53] *occulto velut arbor æuo*
Fama[54] *Marcelli: micat inter omnes*
[45] *Iulium ſidus, velut*[56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ[57] *pater atque cuſtos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum ſtella ſerena ſimul atque nautis apparuit.
29 Fluit de ſaxis humor ex nive geliue in aquã reſoluta.
30 Venti deſinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quieſcit, quæ vento iutumuerat.
33 Filij Ledæ, Caſtor & Pollux ſic voluêre.
34 Romę conditorẽ
35 Numa Pompilius à Romulo ſecundus Romanorum rex, regnum armis paratum, Religione, Iuſtitia & bonis moribus ſtabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinii priſci non Tarquinij ſuperbi, cõmemoratu certè indigni propter Lucretię cõſtuprationẽ
37 Virgarum faſces, quos ſecuribus alligatos, lictores primum ante Reges, poſtea ante Conſules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticenſis, qui violentas manus ſibi intulit, ne vultum tyranni aſpiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenſes reſectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigilijs necuerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. adminiſtranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus eſt occiſus, Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Libens vt memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Conſulem de cuius abſtinentia, continentia, ſeueritate, aliiſque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis, Turpe eſt viro bellicoſo comam habere comptam & calamiſtratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus ſibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quàm poſſidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus ſexto menſe poſt Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aſpera & perpeſſu difficilis. 51 Fundus à ſuis maioribus ſibi relictus, 52 Cum domo non ſumptuoſa ſed quæ fundum deceat. 53 Occultè veluti arbor quæ temporis progreſſu increſcit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Conſul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus eſt & occiſus. 55 Stella crinita quæ viſa eſt ſeptem noctes poſt Cæſarem occiſum, & credebatur eſſe Cæſaris anima in cœlum ſubuolans. 56 Inter ſtellas. 57 Iupiter.

Cæſaris

Cæſaris [58] *fatis data:* [59] *tu ſecundo*
Cæſare regnes.
Ille ſeu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iuſto Dominus triumpho,*
Siue ſubiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum caſtis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obſeruanda eorum ſtatuta.
59 Ita regnes, vt Cæſar Auguſtus ſit ſecundus poſt te, ſcilicet vt tu in cœlo regnes, Cæſar in terris
60 Inſidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano.
61 Seu ſubegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia, apud quos altiſsimę ſunt arbores, quæ non ſolùm folia ſed lanam etiam proferunt tenuiſsimam, ex qua conficiunt veſtimenta. 63 Ille æquus id eſt, non inuidens tibi, ſed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor id eſt, ſe inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitrua fieri. 65 Tu mittes inimica, id eſt, triſtia fulmina parum caſtis lucis, id eſt, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Moleſtè fert Telephum riualem ſibi à Lydia anteponi.

*Q*Vum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roſeam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur.*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa ſede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quam lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, ſeu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: ſiue [16] *puer furens*
[17] *Impreſſit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *ſi me ſatis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*
Lædentem

1 Rualis ſui.
2 Ceruicem pulchram inſtar Roſæ.
3 Brachia flexibilia, cereæ ſimilia.
4 Interiectio eſt, dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili, quæ facilè ſedari non poteſt.
6 Cholerâ, quâ incaleſcente in iram inſurgimus.
7 Turgeſcit Cyſtis fellis iecinori annexa quæ bilis eſt receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes ſunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor eſt.
10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam, & me inuito. 12 Demonſtrans. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabeſcam. 14 Aſpectu cruciat. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero, i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris ſui obliuiſcare. 19 Si mihi credis. 20 Non ſperes perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

I dentem oſcula, quæ Venus
[22] Quinta parte ſui nectaris imbuit.
FOELICES ter & [23] amplius
[23] Quos [24] irrupta tenet copula, [25] nec malis
Diuulſus querimonijs
Suprema citiùs ſoluet amor die.

22 Quæ oſcula Venus quinta parte ſuæ ſuauitatis, i. concubitu repleuit. Quinque etenim ſunt partes amoris. Aſpectus, colloquium, tactus, oſculum, concubitus.

23 Térque quatérque. 24 Indiſſolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulſus malis querimonijs, i. litibus & rixis ſoluet vltima die citiùs, id eſt, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O [1] Nauis, referent [2] in mare te noui
[3] Fluctus. ô [4] quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides vt
[6] Nudum remigio latus?
Et [7] malus celeri [8] ſaucius Africo,
[9] Antennæq; gemant? ac ſine [10] funibus
Vix [11] durare carinæ
Poſſint [12] imperioſius
Æquor? non tibi ſunt [13] integra lintea,
[14] Non dÿ, [15] quos iterum preſſa voces malo.
Quamuis [16] Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
[17] Iactes & genus [18] & nomen inutile.
Nil [19] pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, [20] niſi ventis
Debes ludibrium, [21] caue.
[22] Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,
[23] Nunc deſiderium, curaq; non leuis,

1 O Reſpub. Tota hæc Ode eſt Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quam male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs, i. vt Reſpublica deſtituta eſt militibus?
7 Malus arbor eſt, cui velum annectitur. ponitur hîc allegoricè pro AEgyptio rege, à quo Pompeius eſt obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs belli neruis.
11 Perferre.
12 Seueriorem ciuilis belli tempeſtatem.
13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dij tutelares, vt Caſtor & Pollux, ſeu quiuis alius Deus, quod erat Nauis inſigne. 15 Quos nunc ſub Octauiano tu oppreſſa inuoces. 16 In Ponto magna eſt arborum copia vnde naues fiant. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis picturæ ſed robori & ornamentis fidunt nautæ: ſic milites non in generis ſplendore ſed armis & exercitu ſpẽ collocant. 20 Niſi vis fieri ludibrio ventis, i. inflatis & ambitioſis ductibus. 21 Noli amplius mouere bellum. 22 O reſpub. quæ mihi ex tuis malis ſolicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me abſente tui deſiderio afficis.

Inter-

23 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt fugias periculorum angustias quibus te facilè extricare non possis. 26 Cycladæ sunt Insulæ in mari Ionio, numero 35. sic appellatæ, quòd in cycli formam disponuntur.

Interfusa 24 *nitentes*
25 *Vites æquora* 26 *Cycladas.*

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIAE. Ode XV.

1 Paris.
2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hospitalitatis fregerat.
4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quàm non flare.
5 Fata luctuosa non solùm Paridi, sed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius à mendacio alieno.
7 O Pari, tu quidem malis auspicijs ad domum paternam ducis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti

1 *Pastor quum traheret per freta nauibus*
2 *Idæis Helenam* 3 *perfidus hospitam,*
4 *Ingrato celeres obruit otio*
Ventos, vt caneret 5 *fera*
6 *Nereus fata.* 7 *Mala ducis aui domum,*
8 *Quam multo repetet Græcia milite,*
9 *Coniurata tuas* 10 *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
11 *Ehu quantus equis, quantus adest viris*
12 *Sudor: quanta moues* 13 *funera Dardanæ*
Genti! iam galeam Pallas & 14 *ægida*
Currúsque & 15 *rabiem parat.*
16 *Nequicquam, Veneris præsidio* 17 *ferox*
18 *Pectes cæsariem: grataque fœminis*
19 *Imbelli citharæ carmina* 20 *diuides.*
Nequicquam Thalamo 21 *graues*
Hastas, & calami spicula 22 *Cnosij*
Vitabis, 23 *strepitumque, & celerem* 24 *sequi*
Aiacem: tamen heu 25 *serus adulteros*
Crines puluere collines.

10 Dissoluere tuas illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnum. 11 Doleuris est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoues Troianæ genti? quæ olim dicta est Dardane à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1737. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Frustrà. Nam Venus cùm non sit bellicosa, non potest esse Paridi præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, sed mensæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citheram canes. *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modò sua voce, modò lyræ sono vtuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ disiunctionem. 22 Sagittas Cretenses. est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum: erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vnguentis delibutos, puluere deturpabis. i. serò tandem traheris mortuus.

Non

Non [28] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Neſtora reſpicis?*
[28] *Vrgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucérque, &* [30] *Sthenelus,* [31] *ſciens*
Pugnæ: ſiue opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger: [32] *Merionem quoque*
Noſces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, ceruus vti vallis in altera*
Viſum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matroniſq; Phrygum claſſis Achillei.
[39] *Poſt certos hyemes vret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyſſem Laertis filium.
27 A Pylo vrbe Neſtor denominatur Pylius.
28 Inſequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30. Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano ſe abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptiſſimus moderator.
32 Vide ſuprà Od. 6
33 Diomedes patre ſuo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxurioſus fugies, ſic vt ceruus fugit lupum viſum in altera parte vallis.

35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te glorioſè iactaueras. 37 Iracunda claſsis Achillei (propter ereptam ſibi Briſeida) proferet diem Ilio matroniſque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id eſt, bellum Troianum producet & retardabit. 39 Poſt annos nouem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus. nam Achaia eſt pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læſerat: culpámque transfert in iram, cuius vim indomitam deſcribit.

O Matre pulchrâ filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminoſis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *ſiue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchrâ pulchrior?
2 Quemcunque voles modum. i. quamcunque voles rationem tu præſcribes ad mordaces Iambos meos abolendos quos in te ſcripſi. 3 Siue iambos exurere voles, ſiue in mare deijcere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo ſacra ſibi per Corybantes inſtituit. 6 Non ex adytis, locis templi ſactis & ſecretis, ad quæ nulli niſi ſacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè : non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes vt iræ : quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipſe [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *Principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *vndique*
Deſectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho appoſuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſten exitio graui*
Stre [20] *uêre : & altis vrbibus* [21] *vltimæ*
Stetêre cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq́, muris
Hoſtile [22] *aratrum exercitus* [23] *inſolens.*
[24] *Compeſce mentem.* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem :* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia : [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobrijs, [31] *animumq́, reddas.*

7 Apollo qui in dãdis oraculis mentem ſacerdotis incolit, i. qoatit, mouet, cogit.

8 Non æquè ſed vehementius ira animos hominum commouet, quàm Cybele, Apollo aut Liber concutit mentem ſacerdotum.

9 Tympana acutè ſonantia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulſu & cornuũ cantu Iouis vagitum celabant Saturnum.

11 Noricus pro quouis enſe. In Norico (quam regionẽ plerique nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladii ex ferro probatiſsimo. Homo iratus neque enſes, neque quoduis aliud periculum extimeſcit.

12 Deſcendens cum fulmine tremendo.

13 Iapeti & Clymenæ filius, propter ſingularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxiſſe exiſtimatur, animum verò ex particulis aliorum animalium vndique diſſectis illi indidiſſe. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe aſtutiam, & ab aliis aliud mutuatus eſt. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Neceſsitate compulſus, quòd in beſtijs fingendis omnes naturæ facultates conſumpſiſſet. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, ſtomachum mouere, pro iratum facere, & ſtomachari, pro irafci. 19 Thyeſti ſuos filios ſtatet Atreus edendos appoſuit, eò quòd Thyeſtes cum Atrei vxore concubuiſſet. 20 Deiecêre de ſtatu. 21 Extremæ fuerunt cauſæ vſque ad euerſionem. 22 Vrbs tum eſſe deſinit, cùm in ea aratrum ſit circumductum: aratro etiam priſci in condendis vrbibus vtebantur. *Interea Æneas vrbem deſignat aratro, Virgil.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturâ inſolens eſt & ſuperba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excuſat ſe Horatius conferens iræ cauſam in adoleſcentiæ feruorem. 26 Ira eſt ebullitio ſanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perſequi, triſtia relinquere. 29 Eâ conditione vt ſias mihi amica. 30 Recantatis conuitijs atque maledictis, quibus tu etiam me laceraſti. 31 Atque eâ conditione vt me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Inuitat eam in Lucretilem multa ostendens commoda quæ ex ea percipiet.

[1] VElox amœnum sæpè [2] Lucretilem
[3] Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[4] Defendit æstatem capellis
Vsque meis, [5] pluuioso, ventos.
[6] Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma [7] deuiæ
[8] Olentis uxores mariti:
Nec uirides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] hædilia lupos:
[10] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [11] Vsticæ cubantis
[12] Leuia [13] personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et [14] Musa cordi est. [15] hinc tibi copia
Manabit ad plenum [16] benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] in reducta valle, [18] caniculæ
Vitabis æstus: & fide [19] Theïa
[20] Dices laborantes [21] in uno
Penelopen [22] uitreamq; Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum feruidum à meis capellis vsque, i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deuiæ i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos. &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hîc maritus.
9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales, id est, lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virgil.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuêre dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa leuigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro, opulenta ruris honorum copia, i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Archeloo in speciem tauri mutato congressus ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theïa. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore. vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circen pulchram & pellucidam instar vitri.

[23] *Duces ſub vmbra:* [24] *nec Semeleius*
Cum Marte [25] *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues proteruum
[26] *Suſpecta Cyrum,* [27] *ne malè diſpari*
Incontinentes iniȝciat manus:
Et ſcindat hærentem [28] *coronam*
Crinibus, [29] *immeritamq́, veſtem.*

23 Fit bibes pocula vini Lesbij innocentis. i non onerantis caput propter tenuitatem.
24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod ſæpe contingit inter homines bibaces & ebrioſos.
25 Commiſcebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro ſuſpecta & obſeruata quòd alium ames, metues eum, fuit Cyrus Horatij rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne ſcelerate tibi imbecilliori paculantes manus iniȝciat. 28 Coronam è floribus, cuiuſmodi in conuiuijs vtebantur antiqui. 29 Veſtem, quæ parum commerui à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè ſumptum exhilarat animum, at hauſtum immoderatè furorem concitat.

NVllam Vare [1] *ſacra vite* [2] *priùs ſeueris arborem*
Circa [3] *mite ſolum* [4] *Tiburis, & mœnia* [5] *Catili.*
[6] *Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque*
[7] *Mordaces aliter diſſugiunt ſollicitudines.*
[8] *Quis poſt vina grauem militiam aut pauperiẽ crepat?*
[9] *Quis non te potius, Bacche pater, teq́, decens Venus?*
At [10] *ne quis* [11] *modici tranſiliat mœnia Liberi,*
Centaurêa monet cum [12] *Lapithis rixa* [13] *ſuper mero*
[14] *Debellata: monet* [15] *Sithonijs non leuis Euius:*
[16] *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Diſcernunt [17] *auidi. non ego te* [18] *candide Baſſareu*

1 Vite Baccho conſecrata.
2 Potiùs plantaueris.
3 Fundum bene excultum, vel mitẽs vuas efferentem.
4 De quo vide ſupra Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum eſt Tibur. Poeta igitur ſua vtitur licentia, ponens fratrem pro fratre.
6 Ijs qui ſobrij ſunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id eſt commemorat vel queritur militiam eſſe rem grauem? 9 Quis non te potiùs ô Bacche crepat & prædicat? 10 Ne quis ſupra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurêa rixa ſuper mero debellata cum Lapithis monet, &c. id eſt, pugna á Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quòd Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus æquo poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Peſt ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non leuis. i. iratus Bacchus, dictus Euius à voce bacchantium ſuæ. 16 Quum licitum & illicitum diſtinguunt exiguo fine, id eſt, nullo diſcrimine. Nam ebrij exiguam differentiam eſſe volunt inter turpe & honeſtum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche, qui Baſſareus eſt appellatus à veſtis genere qua Baſſaridæ Bacchi ſacerdotes induebantur.

Inuitum

[19] *Inuitum quatiam: nec varijs obsita frondibus*
[20] *Sub diuûm rapiam.* [21] *sæua tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, [22] *quæ subsequitur cæcus* [23] *amor sui,*
Et tollens [24] *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcaniq; fides [25] *prodiga, perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho inuito, quum bibunt vsque ad ebrietatem.
20 Nec diuulgabo arcana tua mistis pampinis operta, id est, non proferam in lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur, tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem. 23 ϕ Λαυτία, arrogantia, & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro, id est, sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis, omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA. Ode XIX.

Se illius amore vri.

[1] *Mater sæua Cupidinum,*
[2] *Thebanæq; iubet me Semeles* [3] *puer*
Et lasciua [4] *licentia*
[5] *Finitis animum reddere amoribus.*
[6] *Vrit me Glyceræ nitor*
[7] *Splendentis Pario marmore purius:*
Vrit grata [8] *protervitas*
Et vultus nimium lubricus aspici.
In me [10] *tota ruens Venus*
[11] *Cyprum deseruit: nec patitur* [12] *Scythas.* [13]
Et [13] *versis animosum equis*
Parthum dicere, [14] *nec quæ nil attinent.*
[15] *Hîc viuum mihi cespitem, hîc*
[16] *Verbenas pueri ponite, thuráque,*

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis
3 Semeles filius.
4 Otium quod in lasciuiam semper resoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo quod in Insula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior est amatoribus quàm obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu. nam veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeò certè est difficile Glyceræ splendorem aspicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, vbi religiosissimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam vt faciliùs Glyceræ complexu fruar. O pueri, id est, ô serui ponite & parate mihi cespitem viuum. i. viridem (cuius herba adhuc viridis est) vt super eam Veneri faciem. Nota quòd in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras.

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multò lenior & mansuetior, non poterua.

17 *Bimi cum patera meri.*
18 *Mactata veniet lenior hostia.*

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum.

1 Non magni pretij.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, *vel* amphora quæ fingebatur in Græcia.
5 Picaui, vel pice illiui, à verbo *luo*.
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem

1 *Vile potabis modicis* 2 *Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipse* 4 *testa*
Conditum 5 *leui: datus in theatro*
6 *Quum tibi plausus,*
Care Mæcenas, 7 *eques:* 8 *vt paterni*
9 *Fluminis ripæ, simul & iocosa*
Redderet laudes tibi 10 *vaticani*
Montis 11 *imago.*
12 *Cæcubum, & prælo domitam Calena*
Tu bibes 14 *uuam:* 15 *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

& plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri benè de Republica meriti, mali contrà sibilis explodebantur. 9 Tiberis qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est Theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressam. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum: sic dictum ab vrbe Calenis 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidêre.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima, pingitur etiam imberbis quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cyntheo sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

1 *Dianam teneræ* 2 *dicite virgines.*
3 *Intonsum pueri dicite* 4 *Cynthium,*

Lato-

[5] *Latonámque ſupremo*
Dilectam [6] penitus Ioui,
[7] *Vos lætam fluuijs, & nemorum coma*
[8] *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
[9] *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
[10] *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
[11] *Inſignémque pharetra,*
Fraternáque humerum lyra.
[12] *Hic bellum lachrymoſum, hic [13] miſeram famem*
Peſtémque à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus [14] aget prece.

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Ioue.
6 Valdè vel familiariter.
7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus. i. venatione.
8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui mõs eſt in agro Tuſculano diſtans ab vrbe Roma quindecim milia paſſuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris. i. vmbroſis ſyluis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

9 Vos mares. i. pueri, laudate Tempe loca amoeniſſima in Theſſalia. 10 Delon in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à pop. Romano & principe bellum, ſamem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos pop. Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

[1] *INteger vitæ, ſceleriſq; purus*
Non eget Mauri [2] iaculis, neque arcu,
Nec venenatis [3] grauida ſagittis,
Fuſce, pharetra:
[4] *Siue per Syrtes iter æſtuoſas,*
Siue facturus per [5] inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
[7] Lambit Hydaſpes.
Namque [8] me ſylua lupus in Sabina,

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſcelere non reddit impuram
2 Cuiuſmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Sine iter fecerit per Syrtes (Libyæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas, pulueruleutas, & ſiticuloſas) ſiue per Cau-

caſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluuius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina, dum canto meam Lalagen. i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum. i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] *inermem.*
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit [12] *esculetis,*
Nec [13] *Iubæ tellus generat, leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone me [15] *pigris vbi nulla campis*
Arbor [16] *æstiuâ recreatur aura:*
[17] *Quod latus mundi nebulæ malusq;*
[18] *Iupiter vrget:*
Pone [19] *sub curru nimiùm* [20] *propinqui*
Solis, in terra [21] *domibus negata:*
[22] *Dulce ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem: vitè igitur integritati est hoc assignandum.
10 Qualem portentuosum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic Rege: militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania, in qua Iuba regnauit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aër perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulcitet.

AD CHLOEM. Ode XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

VItas [1] *hinnulo me similis Chloë,*
Quærenti pauidam montibus [2] *auijs*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & syluæ metu.
Nam [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Aduentus foliis, seu virides [5] *rubum*
Dimouere lacertæ:
[6] *Et corde & genibus tremit.*

1 Similis hinnulo pullo cerui, quo nihil timidius.
2 In montibus sine vijs, qua ferè discurrere solent.
3 Ceruam.
4 Sine veris aduentus inhorruit, i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, legè sic, sine folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem, vel arborum agreste, Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 Atqui non ego te,[8] tigris vt aspera,
9 Gætulusue leo,[10] frangere persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

7 Atqui ô Chloë, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum.
9 Africus leo, est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe[2] lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam[3] pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium[4] perpetuus sopor
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
Incorrupta Fides,[5] nudáque Veritas,
[6] Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis[8] occidit:
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu frustra pius (heu) non ita[10] creditum
Poscis Quintilium deos.
[11] Quid si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12] Durum. SED leuius fit[13] patientia,
Quicquid corrigere est[14] nefas.

1 O Musa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra vel doce cur quenquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio.
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Raro aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium

asperis excitatum tibi resistant. 10 Non ita tibi commissum à diis vt unquam moreretur. 11 Quid si tu blandius & delectabilius Threïcio Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordas auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad se revocandum facile necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo. de quo vide supra Ode xij. 12 Durum est talis amici nobis ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vci, non est possibile, ἀδύνατον.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

[1] PArciùs [2] iunctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátque
[4] Ianua limen,
[5] Quæ prius multum faciles mouebat
Cardines: [6] audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Inuicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur [12] vlcerosum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes edera [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

1 Rariùs quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus sum pereo?
7 Tu leuis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu, i. cùm fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores te fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò ante, vel, circiter interlunij tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentii.
11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare. hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græc ἱππομανεῖς, i. equæ furentes. 12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eò quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quódque magis gaudeat pulla myrto. i. subuiridi myrto, per nigra, Metaph. est: nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *belle Brunette*. 16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidissimo, qui idcirco dicitur hyemis sodalis, quòd septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA.
Ode XXVI.

Non decet Muſarum cultores curis & mœroribus eſſe obnoxios. Poëta ſuum Lamiam Muſæ Pimpleæ commendat.

[1] *MVſis amicus, triſtitiam & metus*
[2] *Tradam proteruis in mare Creticum*
Portare ventis: [3] *quis ſub* [4] *Arcto*
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid * *Tirridatem terreat vnicè*
Securus. [5] *ô quæ fontibus* [6] *integris*
Gaudes, [7] *apricos nectè flores,*
Nectè meo [8] *Lamiæ coronam*
[9] *Pimplea dulcis. nil* [10] *ſine te mei*
Poſſunt honores: [11] *hunc fidibus nouis,*
Hunc Lesbio ſacrare plectro
Teque tuáſque decet ſorores.

1 Ordo eſt, Ego amicus Muſis tradam triſtitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id eſt, vt portent eas animi ægritudines in mare. 2 Tradere ventis, eſt obliuioni tradere, perinde acſi diceret, ego omnes curas ex animo eijciam. 3 Vnicè ſecurus, id eſt, non admodum ſollicitus à quibus AEolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regē quaſi dicat, Quid noſtrâ intereſt, qui & nos olim, reges & potentes viros ſuis affectibus exagitari? 4 Sub vrſa, ſigno cœleſti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo eſt, O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, nectè flores, nectè coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id eſt, vitis bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis naſcentes ſunt pulchriores. 8 Qui Conſul fuit anno octauo poſt mortem Horatij cum M. Seruilio. 9 Muſæ à Pimpla Macedoniæ monte & fonte Muſis ſacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Muſarum inſtinctu poëſis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id eſt, Lamiam decet te tuáſque ſorores fidibus Latinis & plectro Lesbio, id eſt, carmine lyrico (qualis Sappho & Alcæus ex Lesbo vti conſueuerunt) ſacrare, id eſt, immortalitati conſecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur, & poculis ipſis pugnent barbarorum more.
Ode XXVII.

[1] *NAtis in vſum lætitiæ ſcyphis,*
Pugnare, Thracum eſt: tollite barbarum
Morem, [2] *verecundumque Bacchum*

1 Pugnare cum ſcyphis natis, i. natura factis in vſum lætitiæ, eſt hominum barbarorum cuiuſmodi ſunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas ſanguineas à Baccho, quem cum verecundia & modeſtia tractare debetis. Hypallage eſt.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus [4] *acinaces*
[5] *Immane quantum discrepat? impium*
[6] *Lenite clamorem sodales,*
Et [7] *cubito remanete presso.*
Vultis [8] *severi me quoque sumere*
Partem falerni? [9] *dicat Opuntiæ*
Frater [10] *Megellæ, quo beatus*
Vulnere, qua pereat sagitta.
[11] *Cessat voluntas? non alia bibam*
[12] *Mercede.* [13] *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubescendis adurit
[14] *Ignibus:* [15] *ingenuoq; semper*
Amore peccas. [16] *quicquid habes, age,*
Depone [17] *tutis auribus.* [18] *ah miser,*
[19] *Quanta laboras in Charybdi,*
Digne puer meliore [20] *flamma.*
[21] *Quæ saga, quis te soluere Thessalis*
Magus venenis, quis poterit Deus?
[22] *Vix illigatum te triformi*
[23] *Pegasus expediet* [24] *Chymeræ.*

3 A vino & conuiuijs nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Perficus pro quouis gladio.
5 Quam multum discrepat?i. mirum in modum. Immane hîc ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (vnus è conuiuis) dicat quo vulnere. i. cuius puellæ amore sit saucius, & qua sagitta Cupidinis pereat. i. quam amet puellã.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe vbi nata est.
11 Negas puellam quam amat nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendũ. 13 Quicunque Veans aut amica sub suum te iugum mittit, non est cur pudeat pœnitentiue te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non seruilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris? quam rapacem & auaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es? 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis, i. herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum-i.te in illa implicitum & impeditum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poeta vt suprà meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hîc Chimæras propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis, Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhœonis & Echidni filia monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Indneitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petensque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

TE

[1] TE maris & terræ, numeróque carentis arenæ
[2] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodest
[6] Aërias tentâsse domos, animoque rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, conuiua deorum:
[10] Tithonúsque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admissus, habéntque
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum: [14] quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, [15] non sordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
[18] Mista senum ac iuuenum [19] densantur funera: nullum
Sæua caput [20] Proserpina fugit.
Me quoque [21] dexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Parti[illegible]dare. [25] sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadaueri sic nauta alloquitur. O Archyta, parua munera exigui pulueris prope littus Matium cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parui sumptus, id est, parum sepulchrum. quod munus & officium viuentes præstare debent mortuis.
4 Matinus mons est in Apolia, iuxta quē Archytas iacet sepultus.
5 Ad mortem effugiendam.
6 Quòd sis adeò curiosus in astris obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytæ. Non est mirum, me Mathematicum & Philosophū esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur.
11 Minos rex Cretę, qui nono quoque anno sermones cum Ioue conferre sōlebat.
12 Pythagoram qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium.
13 Sæpe mortuum, transumte eius anima in alios.
14 Quamuis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat.
15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis.
16 Vna mortis necessitas omnes expectat.
17 A Furijs conflantur bella quæ Martis sunt ludi.
18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere.
19 Cumulantur
20 Mors. est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra.
21 Dexerum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in declini cœli parte situs est. Nam Orion siue oriens siue occidens nimbos & ventos excitat, qui ideirco ipsius comites dicuntur.
22 Firmum, est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archytas dicitur Firmanus.
23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti, i. corpori meo.
24 Ne parce tanquā malignus, sed velis hilariter & bono animo dare.
25 Adiurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepelierit, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in syluas.

Fluctibus

Fluctibus Hesperijs, [26] *Venusinæ*
Plectantur syluæ, [27] *te sospite: multáque merce,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Postmodo te natis [32] *fraudem commitere. forsan*
[33] *Debita iura vicésque superbæ*
Te maneant ipsum: precibus non linquar [34] *inutilis:*
[35] *Teque piacula nulla resoluent.*
Quanquam festinas ([36] *non es mora longa) licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

26 Syluæ Venusinæ luant, pro quibuscunq; syluis. Venusium ciuitas est Apuliæ.
27 Te saluo.
28 Vndecunque est occasio.
29 Ab Ione tibi fauente.
30 Vbi Neptunus deuotius colebatur.
31 Leue esse putas. Ordo est, forsan tu negligis committere fraudem nocituram postmodo te natis immeritis, id est, paulò post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo (quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri insepulto debita, & pœnæ graues reciprocæque superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis, *ac si diceret*, euentura præcatus sum. 35 Nullate sacrificia expiabunt nisi meo cadaueri terram iecceris. 36 Persuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. *Si magna manes ter voce vocaui.* 38 Licebit vt nauiges.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transijsse diuitiarum cupiditate.

Icci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non antè [3] *deuictis Sabæa*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
2 A Emularis Arabũ diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. deuictis.
4 Militiam paras contra Reges Sabæ, quæ AEthiopiæ est Metropolis & ciuitas regia.
5 Fabrics.
6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulchra) postquam sponsus eius est à te occisus?
7 Puer regius, *vel* nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vnguento delibutis. 10 Doctus optimè sagittare vt Seres, populus Parthis vicinus. 11 Ordo est, quis neget relabi posse rupes pronos arduis montibus, & Tiberim posse reuerti, quam tu pollicitus meliora tendis mutare loricis liberis libros nobiles Panetij vndique coemptos & domum Socraticam?

Pronos

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Paneti, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem,

Xenophontem, & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quàm militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq,* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Est Cnidus vrbs Cariæ, vbi Venus sanctissimè colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula, de qua supra Od. xix.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.

6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te, i. sine rebus Venereis. 9 Iuuentas Dea, Iouis & Iunonis filia quam Græci appellant *Heben*. i. pubertatem. 10 Multùm valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Q Vid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? Non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem diuinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia

persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur [6] Indicum;
Non rura quæ [7] Liris quieta
[8] Mordet aqua, taciturnus amnis.
[9] Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: [10] dines & aureis
Mercator [11] exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dijs charus ipſis: quippe ter & quater
Anno reuiſens æquor [12] Atlanticum
[13] Impune. me paſcunt oliuæ
Me [14] cichorea, [15] leueſq; maluæ.
Frui [16] paratis & [17] valido mihi
[19] Latoë dones, & (precor) [19] integra
cum mente: [20] nec turpem ſenectam
Degere, nec cithara carere.

1 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ eſt ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præſertim.

6 *Virg. India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi.*

7 Liris eſt Campaniæ fluuius lenis & altus.

8 Alluit, *vel*, lambit, vt ſupra, Ode XXI.

9 Calcent in torculari vuas abſciſſas cultello inſtar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima naſcuntur vina.

10 Ordo eſt. & dines mercator charus dijs ipſis quippe ter & quater anno impunè reuiſens Atlanticum mare, exſiccet vina aureis culullis reparata merce. 11 Bibat in poculis vina reparata, id eſt, vina empta vel permutata Syrijs mercibus. 12 Mare remotiſsimum. 13 Sine naufragio. ergo Dijs charus eſt mercator. 14 Herba eſt notiſsima. 15 Maluæ lubricæ, quæ ventrem grauem leuant. 16 Iis quæ ego paraui. 17 Mihi ſano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo eſt, ô Latoe, precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere ſenectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente ſana. 20 Non delirantem vel inhonoratam ſenectutem, ſed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM Ode XXXII.

Alloquitur Lyram, eámque poſcit vt ſibi adſit, & ſecum canere non deſinat.

[1] POſcimus, ſi quid [2] vacui ſub vmbra
[3] Luſimus tecum, quod & hunc in annum
Viuat & plures: age, dic [4] Latinum
Barbite carmen:
[5] Lesbio primùm modulate ciui
[6] Qui ferox bello tamen inter arma,

1 Poſcimus te ô barbite, ſi quid memoria dignum in occulto per otium ſcripſimus, vt id euulgetur & in publicum prodeat.

2 Otioſi & à negotijs liberi.

3 Cecinimus.

4 Cuius ego ſum Author & Princeps. 5 Qui primùm vſurpatus es ad Alcæo adcinendos verſus Lyricos. Nota quòd Participium Verbi Deponentis Paſsiuè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicoſus, tamen ſiue bella geraret, ſiue in portu à nauigatione conquieſceret, citharæ ſolatium non omiſit.

Siue

Sine iactatam religaret vdo
Littore nauim:
[7] *Liberum & Musas, Venerémque, & illi*
Semper hærentem [8] *puerum canebat:*
Et [9] *Lycum, nigris oculis nigroq;*
[10] *Crine decorum.*
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] *Grata testudo Iouis, ô laborum*
Dulce lenimen, mihi cunque salue
Rite vocanti.

7 Continuis quæ vbique abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci landabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cythara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue Cithara dulce solatium mihi te cunque i. te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi rivalem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, [1] *ne doleas plus nimio, memor*
[2] *Immitis Glyceræ: neu* [3] *miserabiles*
Decantes elegos, [4] *cur tibi iunior*
[5] *Læsa præniteat fide.*
[6] *Insignem* [7] *tenui fronte Lycoridæ*
Cyri [8] *torret amor, Cyrus in asperam*
[9] *Declinat Pholoen: sed prius* [10] *Appulis*
Iunguntur capreæ lupis,
[11] *Quàm turpi Pholoë peccet* [12] *adultero.*
[13] *Sic visum Veneri: cui placet* [14] *impares*
Formas atque animos [15] *sub iuga aheneа*
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus multò.
2 Glyceræ crudelis, quòd amantem non redamat, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum inprimis erat attemperatum.
4 Quòd rivalis iunior tibi anteponatur & ploris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto, hoc te scire volo, quòd Ly-

coris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & proternæ 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quàm Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore. sic infrà amatorem nominat adulterum. Od XXXVI. 13 Sic placitum est Veneri vnà cum sæuo ioco. i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere, vtpote, quum deformis formosam senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quem maritus cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Ipsum

Ipſum me [16] *melior quum peteret Venus,*
Grata detinuit compede [18] *Myrtale*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
Curuantis Calabros ſinus.

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata ſeruitute me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ, quod Calabriam ambit, vel quod ſeſe in Calabriam inſinuat.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos ſequutus, parum ſtudioſe Deos coluerit.

Parcus deorum cultor & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro, nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila diuidens,
Plerunque per purum tonantes
Egit equos, volucremq; currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inuiſi horrida Tænari
Sedes, Atlanteuſq; finis
Concutitur: valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit, hîc poſuiſſe gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non aſſuetus.
3 Dum erro conſultus, i. peritus Epicureæ ſapientiæ quæ docet contemnêre omnes religiones.
4 Nunc mutare conſilium cogor. Metaph. a nautis ducta, qui quum aberrauerint retro nauigant.
5 Atque recurrere, & eâdem redire via, fortaſſe ab Epicureis ad Stoicam profeſſionem.
6 Iupiter, diei & lucis pater.
7 Fulmine nubes diſrumpens.
8 Per aëra vel cœlum ſerenum fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus triſtia: Poëta igitur non vano deorum metu perterritus, reſipiſcit. 9 Torquit.
10 Vide ſupra Od. XII. 11 Tellus immobilis, grauis & ſine ſenſu. 12 Inferorum paſus. 13 Tænari olim oſi ſedes. Eſt Tænarus vrbs Laconiæ, vel promontorium, vnde fingunt poëtæ deſcenſum eſſe ad inferos. 14 Atlas mons eſt in vltimo Oceani fine, cuius cacumen cerni non poteſt. 15 Deus alta poteſt humilia reddere, humiliáque in altum attollere. 16 Deus obſcurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem. i. ſummitatem poteſtatis auſert fortuna, i. deus. hîc poſuiſſe gaudet. i. in alium opes & honores transfert. poeta Fortunam & Deum pro eodem hîc ponere videtur. 19 Cum ſtrepitu luctuoſo.

AD

AD FORTVNAM. Ode XXXV.

Obsecrat eam, vt Cæsarem conseruet in Britannos iturũ.

O [1] *Diua, gratum quæ regis* [2] *Antium,*
[3] *Præsens vel imo tollere de gradu*
Mortale corpus, vel superbos
[4] *Vertere funeribus triumphos:*
Te pauper [5] *ambit sollicita prece*
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] *Quicunque Bithyna lacessit*
Carpathium pelagus carina.
Te [7] *Dacus asper, te* [8] *profugi Scythæ,*
Vrbesq́, gentesq́, & Latium ferox,
Regumq́, [9] *matres barbarorum, &*
[10] *Purpurei metuunt tyranni:*
Iniurioso ne pede proruas
[11] *Stantem columnam:* [12] *neu populus frequens*
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumq́, frangat.
Te semper anteit sæua [13] *Necessitas,*
[14] *Clauos trabales &* [15] *cuneos manu*
Gestans ahena: nec seuerus
[16] *Vncus abest, liquidumq́, plumbum.*
[17] *Te spes & albo* [18] *rara fides colit*
Velata panno: [19] *nec comitem abnegat,*
[20] *Vt cunque mutata potentes*
Veste domos inimica linquis.

1 O fortuna Iouis subministra.
2 Quæ præsides Antio, vrbi, in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat. qui lacescit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicosa iuxta Istrum flumen degens.
8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum Imperij ne euertas.
12 Néue populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperiũ.
13 Idcirco Necessitas dicitur Fortunã præcedere, quòd certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales sunt claui magni quibus trabes configuntur, vel, vt alij volunt, sunt prægrandes pali ad instar clauorum cuspidem habentes ad torquendum & cruciandum noxios parati 15 Quibus insertis non solùm res finduntur, sed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficorum pœnas, sed hîc significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissime inter se deuinciuntur, præsertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo est. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se ὀυτυχεῖς futuros. 18 Fides nuda & simplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat. fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum. 20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deseris quos anteà beaueras, veste tuã mutata aut luctu aut pauperie.

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre iugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serues iturum Cæsarem in vltimos*
Orbis Britannos, [24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanoq; rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & sceleris pudet,*
[27] *Fratrumq;* [28] *quid nos dura refugimus*
AEtas? quid intactum [29] *nefasti*
Linquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit?* [31] *quibus*
Pepercit aris? [32] *ô vtinam noua*
Incude diffingas retusum in
[33] *Massagetas Arabesq; ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit te mutatâ & aduersâ.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, serues iturum Cæsarem, &c.
24 Et serua nouum exercitum ex iuuenibus conscriptum, Eois i. orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem.
25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cuius radijs Oceanus quasi rubescit. 26 Pudet vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dura ætas, i. homines huius ætatis sine misericordia? 29 Nefarij. 30 Religione aduersus deos. 31 Quæ templa deorum non violauit Iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas, i. de nouo fingas & restabrices ferrum retusum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optimè consentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caspium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & fidibus [1] *iuuat*
Placare, & vituli sanguine [2] *debito*
Custodes Numidæ [3] *Deos:*
[4] *Qui nunc* [5] *Hesperia sospes ab vltima,*
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,

1 Carmine lyrico.
2 Debito, vel voti vel officij causa.
3 Castorem & Pollucem nauigationis præsides iratos fortè futuros nisi sacrificia eis promissa persolueret.
4 Ordo est, qui nunc sospes reuersus ab vltima Hesperia diuidit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor poetitiæ actæ non alio rege, & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia, quæ apud hunc poëtam sæpè pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ: [6] memor
Actæ non alio rege puerititæ,
[7] Mutatæq́, simul togæ.
[8] Cressa ne careat pulchra dies nota:
[9] Neu promptæ modum amphoræ,
[10] Neu morem in Salium sit requies pedum:
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat [12] amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] viuax apium, neu [14] breue lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: [16] nec Damalis nouo
Diuelletur adulthero,
Lasciuis ederis [17] ambitiosior.

6 Memor puerititæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cumque essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta deposita, togam virilem sumpserunt.
8 Cretensi vel niveo lapillo notetur hæc dies.
9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium, i. vt Saliant Salij Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potiùs contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione hausti & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alvum non secus atque in dolium infundebant, adeo confertim & sine respiratione. coi sorbillare paulatim, est contrarium. Angli appellant **Carowsing or drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat breui tempore. 15 Omnes dengent & conjicient in Damalin suos oculos putres, i. oculos ebrios vel libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur à nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum,[1] nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [2] Saliaribus
Ornare [3] pulvinar deorum
[4] Tempus erat dapibus sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam liberè tripudiandum est.
2 Dapibus opiparis & delectis, cuiusmodi Sali Martis sacerdotes vti consueverunt.
3 Lectulos & pulvinos, quibus dii imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis avitis depromere vinum cæcubum. id est, vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.

[7] Interea dum dementes Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reipub. Romoliretur.

[8] Exitium.

[9] Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium quos Cleopatra cubiculatios habebat.

[10] In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ speranda non erant.

[11] Rebus secundis elata, & ob hoc improuida, vt solent esse ebrij.

[12] Sed eius in spezando insaniam coprefsit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.

[13] Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in AEgypto paludem nascitur. vel, mentem fanaticam Mareotici regni. i. regni AEgyptiaci opulentia dementatam.

[14] In timores mentem eius graniter concutientes.

[15] Celeriter fugientem.

[16] Ordo est. Cæsar remis adurgens. i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam [illegible] vincula conijceret quasi monstrum fatis tibi reseruatum. [17] Thraciæ, ab Hæmone monte, fr[illegible] gido & niuoso. [18] Nec more mulierum eximuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas AE[illegible] gypti latebras se contulit, vbi latitaret. [19] Regnum suum desperatum & deiectum. [20] Ec[illegible] fortis. i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes. [21] Ideo atrum, quia veneno interempti plærumque nigrescunt & inflantur. [22] Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quàm priùs fuerat. [23] Scil. inuidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis, id est, in hostilibus nauibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. [24] Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis, sed summo loco nata.

[6] *Cellis auitis,*[7] *dum Capitolio*
Regina dementes ruinas,
[8] *Funus & imperio parabat,*
Contaminato cum grege[9] *turpium*
Morbo virorum:[10] *quidlibet impotens*
Sperare, fortunaq; dulci
[11] *Ebria.*[12] *sed minuit furorem*
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentemq;[13] *lymphatam Marcotico*
Redegit[14] *in veros timores*
Cæsar, ab Italia[15] *volantem*
[16] *Remis adurgens (accipiter velut*
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] *Hæmoniæ) daret vt catenis*
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens,[18] *nec muliebriter*
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa &[19] *iacentem visere regiam*
Vultu sereno fortis,[20] *& asperas*
Tractare serpentes: vt[21] *atrum*
Corpore combiberet venenum:
[22] *Deliberata morte ferocior:*
[23] *Sæuis Liburnis scilicet inuidens,*
[24] *Priuata deduci superbo*
Non humilis mulier triumpho.

AD

AD MINISTRVM Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quàm myrtum.

[1] *Persicos odi puer apparatus:*
Displicent nexæ [2] philyra coronæ:
[3] Mitte sectari, rosa quo locorum
[4] Sera [5] moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6] Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet [7] myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & sumptuosas delitias, scil. odores, vnguenta, coronas operosas, quibus vti solebant Persæ in conuiuijs.
2 Tenuissima tiliæ membrana, qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte studiosè quærere quo in loco succrescunt rosæ tardiùs enascentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in rarislocis inuenitur. 5 Maneat & vltra cæteras rosas duret. 6 Sedulò cuto vt nihil laboriosè addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem vtilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & vmbrosa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM Ode I.

Pollionem monet vt tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

[1] *Motum ex Metello consule ciuicum,*
Belliq; [2] causas, & [3] vitia, & [4] modos,

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit Consul, &c. periculosæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiã, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc aduersa, nunc prospera.

Ludumq; Fortunæ, gravemq;
Principum amicitias,[6] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus[7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos[8] *cineri doloso.*
Paulùm severæ musa tragœdiæ[9]
Desit theatris: mox[10] *ubi publicas*
Res ordinaris,[11] *grande munus*
Cecropio repetes cothurno,[12]
Insigne mœstis præsidium reis,[13]
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui[14] *laurus æternos honores*
Dalmatico peperit triumpho.[15]
Iam nunc[16] *minaci murmure cornuum*
Perstringis aures,[17] *iam litui strepunt:*[18]
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos iam videor duces
Non indecoro pulvere sordidos:[19]
Et cuncta terrarum subacta,[20]
Præter atrocem animum Catonis:
Iuno, & deorum quisquis[21] *amicus*
Afris,[22] *inulta cesserat impotens*
Tellure:[23] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Jugurthæ.
Quis non Latino sanguine pinguior[24]

6 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine civili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta
7 Opus plenum fortunæ, quæ, vt *alearum* lusus, dubium habebit euentum, ibique periculosum, quòd multorum vitia quum tu notaueris, in eo non paucis displicebis.
8 Cineri, qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat sua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere.
10 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdię scriptionem quæ grandia continet reuocabis.
12 Athenienſi cothurno (quo tragœdi in theatris calcesbantur) ſic dicto à Cecrope Athenarum rege qui primus ſcripſit tragœdias.
12 O Pollio qui rei inſignis es patronus & curiæ. i. ſenatui in ſtatuendo de rep. das conſilium id à te expetenti.
14 Victoria, quæ laurum meruit.
15 Solonam Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum.
16 Tam graphicè expriuis rei geſtas ô Pollio, vt iam mihi videar non audire ſed intereſſe prælijs quæ narras.
17 Murmure mortem minitanti.
18 Percutis vel obtundis aures.
19 Pulueres glorioſo ſordidos, qui ſortiter pugnantes propatriæ libertate ceciderunt.
20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæſare ſubiugatas, præter inuictum animum Catonis.
21 Qui fauerat Numidis in bello Iugurthino.
22 Ab Africa diſceſſerat haud poteas ſuum odium explere.
23 Romanorum Poſteros nuper cæſos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas.
24 Quis campus factus pinguior Romanorum ſanguine & ſepulchris non teſtatur impia prælia in quibus ciuem ciuis trucidauit? quaſi diceret, Omnis campus eſt pinguior Romanorum ſanguine.

Campus

Campus sepulchris impia prælia
Testatur,[25] *auditumq; Medis*
[26] *Hesperiæ sonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare[28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
[29] *Sed ne relictis Musa procax iocis*
Ceæ retractes munera[30] *næniæ:*
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leuiore[31] *plectro.*

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro stragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries: *est lamentatio belli nauali.*
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars est Italiæ.
29 Poëta dum tragicum laudat, ipse penè tragicus factus est: reuocat igitur suam Musam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & sententia horum verborum hæc est sed tu ô procax (i. petulans Musa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentum à Simonide poeta in lusula Cea nato, iocis (i. rebus lasciuis) relictis: quære mecum modos (i. versus faciliori stylo) sub antro Dionæo (i. sub antro venereo) in quo res leues & venereæ sunt canendæ.
30 Næniæ, carmen est lugubre, quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 31 Plectrum latinè pecten, est instrumentum citharœdi, quo fides plectuntur. i. percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ solum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color est, auaris*
Abditæ terris inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.
Viuet[2] *extento Proculeius æuo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente solui*
Fama superstes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando.*

1 Ordo est. ô Crispe Sallusti inimice lãnę (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defossæ, nullus est color vel splendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus est vsus moderatus.
2 AEuo producto ad posteros. i. Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in suos fratres, qui hostes publici post Cæsaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiserant. 4 Fama perennis Proculeio superueniens, extollet eum pennâ, cuius nulla vnquam dissolutio futura est. significatur æternitas quæ, neque perit, neque perire metuit. 5 Latius possis regnare, si animum tuum à cupiditatibus refrænes, quam si orbem vniuersum possideas.

Spiritum, quàm si Lybiam [6] *remotis*
Gadibus iungas: 7 & vterque Pœnus
Seruiat [8] *vni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beato-
rum eximit virtus: [14] *populumq́, falsis*
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq́, laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus disiunctis & procul sitis ab ipsa Lybia. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum,
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta,
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugerit è venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorẽ in corpore.
12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum, beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus seeus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes aceruos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges, vt omnes alios diuites, numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] *Æquam memento rebus in arduis*
Seruare mentem, non secus ac bonis
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia: [3] *moriture Deli,*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[4] *Seu te in remoto gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni:*

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus aduersis.
2 A festiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, siue mœstus vixeris, siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum seorsis beatum in gramine remoto, & loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandam.

[6] *Quà*

6 *Quà pinus ingens 7 albaq́ populus*
Vmbram hoſpitalem conſociare 8 amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax 9 trepidare riuo.
10 *Huc vina, & vnguenta, & nimium 11 breues*
Flores amœnæ ferre iube roſæ:
12 *Dum res, & ætas, & ſororum*
Fila trium patiuntur atra.
13 *Cedes coemptis ſaltibus, & domo,*
Villaq́; 14 flauus quam Tiberis lauit,
Cedes: 15 & extructis in altum
Diuitys potietur hæres.
Diuéſne, priſco natus ab 16 Inacho,
Nil intereſt, & infima
De gente 17 ſub dio morêris,
18 *Victima nil miſerantis 19 Orci.*
20 *Omnes eôdem cogimur. 21 omnium*
Verſatur 22 vrna: 23 ſeriùs, ociùs
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impoſitura 24 cymbæ.

6 In quo gramine.
7 Populus arbor, cuius frondes internæ ſunt albæ.
8 Amanter conſociant ſuos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hoſpitium ſit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Roſæ citò defloreſcentis. *Quàm longa vna die, ætas tam longa roſarum eſt.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas inuenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra quòd omnibus mortem minentur.
13 Diſcedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis præterfluit 14 Vide Ode 1. lib. 1. 15 Et diuitijs conceruatis potietur hæres, fortaſſe ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An vitas ſine domo, & ſub cœlo nudo habites. 18 Exiſtens victima Plutoni mactanda, id eſt, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miſeret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo eſt, ſors omnium exitura ſeriùs vel ocyùs, & nos impoſitura cymbæ in æternum exilium, verſatur in vrna. 22 In vrna fatali, in quam coniiciuntur omnium ſortes vitæ mortiſque. 23 Siue tardiùs ſiue celeriùs moriendum eſt. 24 Naui Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non eſt cur Xanthias erubeſcat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vſu venerit.

1 *NE ſit ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia Phoceu, 2 priùs inſolentem

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem anteà non amare ſolitum.

3 *Serua*

Serua Briſeis[4] *niueo colore*
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem[5] *Telamone natum*
Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ:
Arſit[7] *Atrides medio in triumpho*
[8] *Virgine rapta:*
[9] *Barbaræ poſtquam cecidêre turmæ*
[10] *Theſſalo victore,*[11] *& ademptus Hector*
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Grayis.
[12] *Neſcias an te generum* [13] *beati*
Phyllidis flauæ decorent parentes.
[14] *Regium certè genus & penates*
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi [15] *de ſceleſta*
Plebe dilectam: [16] *neque ſic fidelem,*
Sic lucro auerſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia & vultum,[17] *teretesq́ ſuras*
[18] *Integer laudo.*[19] *fuge ſuſpicari,*
Cuius octauum [20] *trepidauit ætas*
Claudere luſtrum.

4 Ex Lyrneſſo capta, ergo ſerua, iure belli.
4 Colore candido. i. ſua pulchritudine.
5 Non Aiacem, qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmeſſæ, quæ ex Aiace filium peperit Eurialen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Caſſandram.
8 Caſſandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges proprie barbari dicebantur.
10 Achille, qui fuit ex Lariſſa vrbe Theſſaliæ.
11 Et poſtquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello feſſis Pergama leuiora tolli, i. faciliora vt tollerentur & euerterentur.
12 Incertum eſt an pulchra Phyllis (quamuis captiua) ſit ſummo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites. 14 Dolet certè eam regijs parentibus ortam penates habere ſibi inimicos, adeò vt iam captiua ſit & præ paupertate ſuo ſtemmati reſpondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe eſſe natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuiſſe naſci à matre erubeſcenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem ſuis liberis eſt pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Caſtus laudo. 19 Noli ſuſpicari me Phyllidis amore eſſe captum quòd eam laudo, quippe quadragenarius ſum, i. languidior ad res venereas quàm adoleſcens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum luſtrum, i. quinquennium octauum, ſcil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherrima Lalage eſt virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate eſt mens reuocanda.

[1] *Nondum ſubacta ferre iugum valet*
[2] *Ceruice:*[3] *nondum munia comparis*

1 Lalage nondum eſt ad concubitum matura. Metaphor. eſt perpetua docta à iuuenca quæ nondum ſubijt iugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Cervice ſubacta, i. ſuppoſita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet exæquare ſuum ſuo pari, i. marito.

Æquare,

Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] *iuuencæ, nunc fluuijs grauem*
[6] *Solantis æstum, nunc in vdo*
Ludere cum vitulis salicto
[7] *Prægestientis.* [8] *t olle Cupidinem*
Immitis vuæ: iam tibi liuidos
[10] *Distinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore:
[11] *Iam te sequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempserit,*
Apponet annos. [14] *iam proterua*
Fronte petit Lalage maritum:
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo sic humero nitens,*
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiusq́, Gyges:*
[19] *Quem si puellarum insereres choro,*
Mirè sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoq́, vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æstum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in vdo salicto, i. in loco salicibus conferto.
8 Est alia allegoria ducta ab vua immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est, tempus subsequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem matura te vltrò petet.
12 Non tarda est, ætas, cito pede labitur.
13 Et ætas. i. tempus adijciet tuæ Lalagi florentes annos quos tibi detraxit i. illa maturescet, tu verò senesces. 14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inuerecunda. i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, vt inde plus ametur. 17 Lalage sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id est, luna nullis nebulis obducta resplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formosissimus, Cnidius dictus ex Cnido Insula Veneri dicata. 19 Quem Gygen si inter puellas prostitueres, discrimen obscurum, id est, parua differentia falleret peregrinos quantumuis acutos & perspicaces. Nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant, quia crinibus longis vtitur & intonsis, faciemque habet tam venustam & politam, vt ambigi possit sit ne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi, [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum iuga ferre nostra,*

1 Qui, si opus est, mecum aditurus es Gades vltimam Hispaniæ insulam.
2 Populum Hispaniæ ferocissimum qui nondum didicit Romano imperio obedire.

[3] *Barbaras*

3 Syrtes inhoſpitales. Vide Ode xxij. lib. 1.

4 Vbi vnda Africana veluti feruens exundat.

5 Tibur conditum à Tibarno colono Argino.

6 Vtinam Tibur ſit ſuis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.

7 A quo Tiburē ſi Parcæ, i. tres ſorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.

8 Adibo Galeſum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam ſuis ſunt coopertę propter excellentem lanæ bonitatem, ne ſua vellera inquinentur ad tinturæ nocumentum.

9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius, quo duce Iacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.

[3] *Barbaras Syrtes,*[4] *vbi Maura ſemper*
Æſtuat vnda:
Tibur Argeo [5] *poſitum colono,*
Sit meæ ſedes vtinam ſenectæ:
[6] *Sit modus laſſo maris, & viarum,*
Militiæq́.
[7] *Vnde ſi Parcæ prohibent iniquæ,*
Dulce [8] *pellitis ouibus Galeſi*
Fulmen, [9] *& regnata petam Laconi*
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] *ridet, vbi non* [11] *Hymetto*
Mella decedunt, viridiſq́, certat
[12] *Bacca Venafro:*
Ver vbi longum, tepidáſque præbet
[13] *Iupiter brumas: & amicus* [14] *Aulon*
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
[15] *Ille te mecum locus &* [16] *beatæ*
Poſtulant arces: [17] *ibi tu calentem*
[18] *Debita ſparges lachryma fauillam*
[19] *Vatis amici.*

10 Arridet, placet. 11 Vbi mella non dant locum, i. vbi mella non ſunt deteriora melle ſuauiſſimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo aliiſque herbis odoriferis abundante. 12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quę oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore ſito. 13 Aër. 14 Aulon mons eſt Tarento vicinus ferax fertilis vitis, cuius oliua non inuidet, i. non cedit neque eſt deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, vbi hæc omnia ſunt. 16 Beatæ arces, i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo iuſta perſolues, fauillā calentē, i. cineres meos lachrymis conſpergens. 18 Lachrima debita propter noſtrā amicitiā. 19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM.
Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

1 Ordo eſt, ô Pompei prime meorum ſodalium ſæpe deducte mecum in vltimum tempus, i. qui ſæpe mecum deductus fuiſti à Bruto in periculum mortis) quis redonauit te Quiritem dijs patrijs Italoq́, cœloti, quis te patria eiectum iterum fecit cinem Romanum?

[1] *Sæpe mecum tempus in vltimum*
Deducte, Bruto militiæ duce,

Quis

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs, [2] *Italóque cœlo,*
Pompei, meorum [3] *prime sodalium?*
Cum quo [4] *morantem sæpe diem mero*
[5] *Fregi,* [6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum [7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Sensi, relicta* [9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus, [10] *& minaces*
[11] *Turpe solum tetigere mento.*
Sed me per hostes Mercurius celer
[12] *Denso pauentem sustulit aëre:*
Te rursus in bellum [13] *resorbens*
Vnda fretis tulit [14] *æstuosis.*
Ergo [15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque fessum militia [16] *latus*
Depone [17] *sub lauru mea: nec*
Parces cadis tibi [18] *destinatis.*
[19] *Obliuioso læuia Massico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de [20] *conchis: quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátue myrto? quem [22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego sanius*
Bacchabor [24] *Edonis.* [25] *recepto*
Dulce mihi [26] *furere est amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amicissime meorum sodalium.
4 Diem longum æstiuum.
5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Ode 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & deliburos Malobathro, quod est vnguentum Syrium pretiosissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice.
7 Vbi Cassius & Brutus sunt victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecore, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter cecidérunt.
11 Terram cruore fœdatam cum suis mentis tetigêre.
12 Nube, quæ densior est aër.
13 Retrahens. Metaph. docta à Chrybdi, qua significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reuersum. 14 Per freta æstuosa, i. bella feruentia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinariis ad tuum reditum reseruatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciboria læuia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliuioso. i. vino Campaniæ implens, quod vinum liberius epotum obliuionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis, in quibus vnguenta seruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conuiuijs assuetas. 22 Venereus talorum vel tesserarum iactus regem bibendi conuiuijque magistrum efficiebat, quem iactum alij putârunt esse numerum ter senarium, alij, quum omnes tali iacti cadebant dissimiliter vultuque diuerso apparebant.
23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito.
26 Furenter potare.

IN IVLIAM BARINEM.
Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoriatur.

VIlla si [1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
[2] Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
[3] Crederem. sed tu [4] simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenumq́, prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere, [6] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidáque diuos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11] Cote cruenta.
Adde, quòd [12] pubes tibi crescit omnis:
[13] Seruitus crescit noua: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] iuuencis,
[16] Te senes parci: miseræq́, nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] Aura maritos.

1 Iurisiurandi abs te violati i. periurij.
2 Si minima parte corporis fieres deformior.
3 Crederem tibi iuranti, vel crederem deos esse vindices periurij in rebus amatorijs.
4 Simulac. i postquam per caput tuũ iurasti.
5 In publicum prodis à multis iuuenibus voice amara.
6 Vtile est tibi & alijs (si periuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persoluere.
7 Et omnem mundi maiestatem fallere, scil. sydera quæ sunt visa nocte silenti.
8 Deos immortales ἀθανάτους
9 Hoc deridet Venus: *Periuria ridet amantum Iupiter, & ventos irrita ferre iubet Tibullus.*
10 Nymphæ faciles non iracundæ Veneris comites, nimirum, locus. Risus, Fletus.
11 Cote aspersa sanguine sagittarum quæ in illa core acuuntur, *vel*, cruenta dicitur eos propter cædes ex amore orientes, *vel*, quòd immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignara. 13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamuis id sæpe minentur propter tuum periurium. 15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum. 17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos abs sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri sui Mystis deflere desinat.

[1] NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut [2] mare Caspium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vsque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi stat glacies [6] iners
Menses per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et folijs viduantur orni.
[9] Tu semper vrges flebilibus modis
Mysten ademptum: [10] nec tibi vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non [11] ter ævo functius amabilem
Plorauit omnes Antilochum senex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ sorores
Fleuere semper. [14] desine mollium
Tandem querelarum: & potius nova
Cantemus Augusti [15] trophæa
Cæsaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medumq; flumen gentibus additum
Victis: minores volvere vortices:
[18] Intraq; præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos & senticosos, i. non est semper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempestuosæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio est in Asia inter montes Taurum & Caucasum sita.
6 Glacies, quæ fluvios in agros efficit pigros atque otiosos
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte non semper ventis agitantur.
8 Nec folijs semper nudantur orni i. fraxini sylvestres.
9 Tu assiduè insequeris Mysten nouum carminibus Elegiacis ad fletum pronocantibus.
10 Nec manè, nec vesperi Mystis amor te deserit. Est Vesper stella Veneris quæ Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, orientem vero antegrediens nuncupatur Hesperus vel Lucifer.
11 Nestor (qui tertiam ætatem hominum vixerat, i. nouaginta annos) non semper ploravit Antilochum filium suum ex Eurydice, cæsum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium 13 Aut Troili sorores, Polixena, Cassandra, &c. 14 Desine à molliebribus querelis, Græcorum more ponitur Genitivus post Verbum finiendi. 15 Cæsaris victorias, sunt enim trophæa victoriæ signa. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus est Scythiæ fluvius, vel mons est Armeniæ nive horridus & inaccessus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus, nimirùm Armenijs, Parthis, & alijs à Cæsare victis. Cantemus (inquam) hos fluvios quia minores aquarum globos iam volvunt, nam sentientes se cum Armenijs & Medis esse debellatos, angustiùs fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europæ populos intra exiguos terminos ab Augusto præscriptos equitare, i. non excurrere & vagari, vbi libuisset,

AD

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritas in vtrâque fortunâ est ferenda.

1 Rectiùs viues, Licini,[2] neque altum
3 Semper vrgendo: neque dum procellas
4 Cautus horrescis, nimiùm premendo
5 Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] inuidenda
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
8 Decidunt turres: feriuntq; summos
Fulmina montes.
9 Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene præparatum
Pectus.[10] informes hyemes reducit
Iupiter, idem
11 Summouet. non, si malè nunc, & [12] olim
Sic erit.[13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
14 Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
16 Contrahes vento nimiùm secundo
Turgida vela.

1 Faciliùs, commodiùs.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infima & sordida metus gratia sic debemus descendere vt nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper nauigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilii paupertate squallidi
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus bene præparatum, i. animus bene institutus, in rebus aduersis fortunã bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus. sed quondam, i. interdum citharam ad cantandum prouocat 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprimes vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode xi.

Omissis curis viuendum est hilariter.

Quid

[1] Quid bellicosus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vsum
Poscentis æui pauca. [6] fugit retro
Læuis iuuentas, & decor, [7] arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemq; somnum.
Non semper idem floribus est [8] bonos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consilijs animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temere, & rosa
Canos [11] odorati capillos
Dum licet, [12] Assyriaq; nardo,
Potamus vncti? dissipat [13] Euius
Curas edaces. [14] quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. ô Q. Hirpine, remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber, & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.

2 Populus Hispaniæ, vide supra Ode vi.

3 Gens orientalis, vide Ode xxxiii. lib. 1.

4 Scythes seiunctus a nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.

5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ pauca poscit, quia vita breuis est.

6 Imberbis iuuentus tandem senescit.

7 Sicca senectus Venerem abigente, & somnum facilem, i. somnum granem & longum nam somnus senibus difficilis est & breuis propter caloris defectum & morborum molestiam.

8 Pulchritudo.

9 Inferiorem, quam vt iudicia Dei consilia comprehendat.

10 Ordo est. cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temere i. in vmbra iacentes sine vllis cæremonijs vt casus tulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa i. rosæ succo, vel tota rosa intermixos. 12 Vnguento Nardino est Nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quod in Syria nardus nascatur, sed quod montis, in quo oritur, pars vna ad Syrios, pars altera ad Ipsos flectitur, vnde dicta est Nardus Indica. Diosc. lib. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens, quis feruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha. i. quis refrigerabit pocula aqua tuiatili diluta ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit e domo sua Lyden meretricem non publicam sed secretius cogitamq; quæ quum sit deuia, i. in via publica remota, minus est vulgaris minusque omnium sibidini exposita. 16 Ego cum Cruquio loquor hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô poeta age, dic Lydæ vt maturet venire cum lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ, i. pexum tantum & negligenter compositum more mulieris Lacænæ.

AD MAECENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carminj lyrico non conueniunt, Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

1 NOlis longa feræ bella 2 Numantiæ,
Nec 3 durum Annibalem, nec 4 Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
5 Aptari citharæ modis:
Nec sæuos 6 Lapithas, & nimium mero
7 Hyleum, domitosq; Herculea manu
8 Telluris iuuenes, 9 vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuq; 10 pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas meliùs, ductaq; per vias
11 Regum colla minantium:
Me dulcis dominæ Musa 12 Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere 13 lucidum
Fulgentes oculos, & 14 bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
15 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
16 Nec certare ioco, nec dare brachia
17 Ludentem nitidis virginibus, 18 sacro
Dianæ celebris die.
19 Num tu, quæ tenuit dives 20 Achemenes,
21 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
22 Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ne inbeas, quum est tenuis. 2 Numantiam, post bellum 18 annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditùs deleuit. 3 Annibalem laborum patientem, alij legunt *dirum*, i. crudelem. 4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hostium millibus cæsis, captis 7000. 5 A me decantari Lyricis carminibus. 6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Peritthoi deuictos. 7 Vnum è Centauris mero nimium, i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem. 8 Gygantes terræ filios Hercalis subsidio superatos, qui bellum dijs indixerant. 9 Vnde, i. à quibus cœlum timuit periculum. 10 Historijs scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ alij legunt Licinniæ vel Licinnia. 13 Lucidè fulg. oc. 14 Pectus valdè fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel iocosè gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dives Achemenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ opes, dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata, sensus Poetæ hic est, tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem,

Dum

*Dum * fragrantia* [23] *detorquet ad oscula*
Cervicem, [24] *aut facili saevitia negat*
Quae poscente magis gaudeat eripi:
[25] *Interdum rapere occupet.*

* Alii, flagrantia.

23 Avertit cervicem.

24 Aut ficta saevitia negat oscula, quae magis gaudeat sibi eripi quam ille (nempe Amans) qui oscula poscit. 25 Quae interdum osculum rapere antevertat atque prior osculetur, ut iracenti amatori satisfaciat, & altum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV REpentino pene oppressus fuerat.
Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *ILle & nefasto te posuit die,*
Quicunque primum & sacrilega manu
[2] *Produxit arbos, in nepotum*
Perniciem, opprobriumq; pagi:
Illum & parentis [3] *crediderim sui*
Fregisse cervicem, & [4] *penetralia*
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] *Colchica*
Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] *caducum*
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam hominis satis
Cautum est [7] *in horas: nauita* [8] *Bosporum*
Pœnus perhorrescit, neque vltra
Cœca timet aliunde fata.
[10] *Miles sagittas & celerem fugam*
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] *Vis rapuit, rapietq; gentes.*

1 O arbor, ille te Plantauit infausto die.

2 Progenuit in posterorum perniciem, & totius vici ignominiam.

3 Credere possim.

4 Partem interiorem domus.

5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.

6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.

7 Per singulas horas.

8 Bosporus ponitur pro quolibet mari, & Pœnus pro quouis nauta. Bosporus est Ponti fretum propter angustias valde periculosum.

9 Neque aliunde metuit improuisa fata, id est, neque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosporo.

10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. vide Od. xix. lib. 1.

11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

12 Quàm paruo interstitio ab inferis abfui, i. à morte.
13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutoni vxor est, inferni regina, vide Od. xxviij, lib. i.
14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & Iudicem.
15 Campos Elysios in quibus vmbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sapphô Graijs chordis murmurantem scripsit Sapphô AEolicè, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non responderent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamauit, vnde à poeta dicitur Mascula.
17 Et quàm penè vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala nauigationis, fugæ, & belli aureo plectro, id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poeta lyricus in eloquendo breuis & magnificus, plurimúmque Homero similis *Quintil.* 19 Exilii, *vel*, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est sed vulgus densum humeris bibit aure, pugnas & exactos tyrannos, i. turba vmbrarum frequens & conferta attentius audit pugnas & tyrannorum exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, *vel*, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megara, Tesiphone, cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorquentur, angues 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur, quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina, fingunt poetæ vmbras apud inferos ijsdem rebus delectari, quibus viuentes hic gaudebant.

12 Quàm penè 13 furuæ regna Proserpinæ,
Et iudicantem vidimus 14 Æacum,
15 Sedesque descriptas piorum, &
Æolys fidibus querentem
Sapphô puellis de popularibus:
17 Et te sonantem pleniùs aureo
18 Alcæe plectro dura nauis,
Dura 19 fugæ mala, dura belli.
20 Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur vmbræ dicere: 21 sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? 22 vbi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua 23 centiceps
Aures, & intorti capillis
24 Eumenidum 25 recreantur angues.
Quin & Prometheus & 26 Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono:
27 Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII.

Vita breuis, & mori necesse est.

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardiùs senesces, neque tardiùs morieris.

1 EHeu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: 2 nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ

Afferet,

Afferet, [3] *indomitæq; morti.*
[4] *Non ſi tricenis,* [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris: [7] *qui ter-amplum*
[8] *Geryonem* [9] *Tityónque triſti*
Compeſcit [10] *vnda, ſcilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere veſcimur,*
Enauiganda: ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Fruſtra cruento Marte cærebimus,*
Fractiſq; rauci fluctibus [14] *Adriæ:*
Fruſtra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Auſtrum.*
[17] *Viſendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatúſque longi
[21] *Siſyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: [22] *neque harum* [23] *quas colis arborum*
Te præter inuiſas cupreſſos,
Vlla breuem dominum ſequetur.
[24] *Abſumit hæres* [25] *cæcuba* [26] *dignior,*
Seruata centum clauibus: & mero
[27] *Tinget pauimentum ſuperbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili, vel impugnabili,
4 An ice Poſthume tu neque ſeneſtam neque mortem effugies, etiamſi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare ſtudeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo eſt, qui compeſcit ter-amplum Geryonem & Tityũ triſti vnda omnibus enauiganda quicunque veſcimur terræ munere ſiue erimus reges, ſiue erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem fuit Gẽryon rex Hiſpaniæ, qui ob tuplex regnũ corpore triplicato fertur conſtitiſſe. Hunc Hercules interfecit boues ſuos ſuſſurantem.
9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuiſſe nonem iugerum, vide Od. iij. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauigandã, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Fruſtra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortaſſe erit moriendum. 14 Adriæ ſonori & tempeſtuoſi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt ſupra Od. xi. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9. lib. 3.) morbi ſunt acutiſſimi atque exitiales maxima ex parte. Cauſas citat Gal. quinque, quem conſule (ſi placet) in eundem Aphor. 16 Auſtri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt, Gal. in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo eſt. ater Cocytus flumine languido eſt viſendus. i. moriendum eſt. 18 Aqua pigrè fluente propter eius craſsitiem. 19 Cocytus eſt fluuius ſtrepoſus, infernalis, è Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quòd vna nocte patris iuſſu maritos ſuos interfecerent. 21 Siſyphus Æoli filius ſic damnatus, vt longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo eſt, neque vlla harum arborum quas colis ſequetur te breuem dominum (i. te breui victurum) præter cupreſſos inuiſas, i. funebres & Proſerpinæ conſecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, quales ſunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effuſiſsimè conſumet, quæ tu nimis parce conquiſiuiſti. 25 Vina accuratiſsimè ſeruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ poſsidet, quum tu parcas vt ſacris. 27 Reſperget magnificum triclinij pauimentum vino meliore quàm quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM.
Ode xv.

Iam pauca [1] aratro iugera [2] regiæ
Moles relinquent: vndique latiùs
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [4] platanusq́, cœlebs
Euincet vlmos: [5] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspicijs, veterúmque norma.
[12] Priuatus illis census erat breuis,
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arcton:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum quum omnis penè ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.

2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conuenirent instar molis.

3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurritur.

4 Platanus non maritata vitibus ut vlmus, sed deambulationi tantùm inseruiens propter opacitatem euincet vlmos, i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.

5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est: tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliuetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea crescebant oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præceptum. Metaph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris, & Catonis intonsi, id est, hirsuti & seueri. 12 Illi parum & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in qua æstiuo tempore inambularet) adeò amplam, vt ea perueniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vriam, astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare: quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione. nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus poteſt acquiri, ſed cupiditates tantùm coercendo.

[1] Otium diuos rogat in patenti
[2] Prenſus Aegæo, [3] ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] Otium bello furioſa [6] Thrace,
Otium Medi pharetra decori:
Groſphe, non gemmis, neque purpura [7] ve-
-nale, nec auro.
Non enim [8] gazæ, neque conſularis
Summouet [9] lictor miſeros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] VIVIT VR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leues ſomnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa? [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitioſa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præſens animus, quod vltra eſt
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietã petit à Caſtore & Pollvce.
2 Is, qui à tempeſtate deprehenditur in lato mari AEgæo, ſic dicto ab AEgæo qui in illud mare ſe præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abſcondit Lunam.
4 Sydera nautis certe cognita, vt vſta & ſimilia.
5 Nationes bellicoſæ vt Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia, i. Thraz bellicoſus.
7 Animi tranquillitas non poteſt emi gemmis, nec purpura nec auro, quia ſolùm prouenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immenſæ diuitiæ neque magiſtratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus miniſter, qui ante Conſulem faſces & ſecures præferebat.
10 Et curas diſcurrentes circa domos & tecta diuitum laqueatibus ornata.
11 Ab eo bene beateque viuitur. i. bene viuit is paruo, qui tenui victu & modico apparatu contentus eſt. 12 Sallnum à patre relictum filio, pro quanis ſupellectile paterna, ſalinum vas eſt, in quo ſal continetur. 13 Metus perdendi, aut ſordida cupiditas quæſtus faciendi. 14 Quorſum nos exiguo tempore victuri, multa deſideramus? 15 Cur iaculamur & ſagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorſum proficiſcimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & ſe i. ſuos affectus & naturæ propenſionem obliuiſcitur? 18 Naues roſtratas & róbuſtas. 19 Cura eſt velocior cernis & ipſis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere ſiue nauim ſiue equum conſcenderis. 20 Eurus eſt ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præſentibus, quod ſaturum eſt minimè curet.

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negârit,
Porriget [23] hora.
[24] Te greges centum [25] Siculæq; circum
Mugiunt vaccæ: [26] tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: [28] mihi parua rura & Spiritum [29] Graiæ tenuem camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vicitque eius reddidit * insuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus nota. quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanę bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ, & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, inuidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis poetis desumptam. Graiæ est nomen Adiectiuum Genitiui casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis [1] exanimas tuis?
[2] Nec dijs amicum est nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
[3] Grande decus columenq; rerum.
[4] Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, [5] quid moror altera,
[6] Nec charus æquè, nec superstes
Integer? [7] ille dies vtramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,
[9] Vtcunque præcedes, supremum

1 Occidis.
2 Non est gratum, neque placet dijs, sic Græci: Θεοῖς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. sic Ode 1. lib. 1.
4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui sum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt antea, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas 7 Eodem die vterq; nostrum ruet & morietur. 8 Ego non peieraui vt milites qui sacramento obstricti fidem violarunt. 9 Quandocunque præcedes siue ætate siue sorte correptus.

Carpere

Carpere iter[10] *comites parati.*
Me nec[11] *Chimæræ ſpiritus igneæ,*
Nec ſi reſurgat centimanus[12] *Gyas,*
[13] *Diuellet vnquam. ſic potenti*
[14] *Iuſtitiæ placitumq; Parcis.*
[15] *Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit*
[16] *Formidoloſus, pars violentior*
Natalis horæ, ſeu[17] *tyrannus*
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq; noſtrûm incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno*[19] *refulgens*
Eripuit, volucriſq; fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris[21] *ter crepuit ſonum:*
Me[22] *truncus illapſus cerebro*
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextra leuaſſet,[23] *Mercurialium*
Cuſtos virorum. reddere victimas
[24] *Ædemq; votiuam memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus, vt comites in morte parati.
11 Ignis ſpirans ex tricipite Chimæræ capite, de qua vide Od. xxvi. lib. 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquam ſeparabit à propoſito meo non viuendi poſt mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ, iuſtitia id poſcit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poſcunt, quia Mæcenas & Horatius nati erant ſub eodem ſydere, quod multum valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo eſt. vtrumque noſtrûm aſtrum (i. aſtrum tuũ & aſtrum meum) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit, ſeu Scorpio. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus, quia Scorpius attribuitur Marti, cuius ſtella malefica eſt, & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno graniſſimas pluuias excitat, maximè in Italia. 18 Iouis ſtella quæ te tuetur Saturni malignitatem diſcuſsit & auertit. 19 Suo aſpectu ſubueniens, & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repreſsit. 21 Ter applauſit. vide Od. xx. lib 1. 22 Arbor irruens in caput me interemiſſet, niſi Faunus ſyluarum deus ictum ſuſtinuiſſet. 23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poëtæ qui ſunt ſub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiſerat, ſi ſaluus euaderet. 25 Nos parum ſacrificium offeremus, conueniens nobis qui humiles ſumus.

ODE XVIII.

Re tenui ſe contentum dicit, vbi alij cupiditatibus ſuis & diuitijs ſtudent, quaſi perpetuò victuri.

[1] *Non eur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet i. reſplendet in domo mea.

Non

Non trabes[2] *Hymettiæ*
Premunt columnas[3] *vltima recisas*
Africa:[4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupaui:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemq́; diues*
Me[8] *petit.*[9] *nihil suprà*
Deos lacesso:[10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæq́; pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Marisq́; Baijs obstrepentis*[16] *vrges*
Summouere littora
Parum locuples[17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos,[19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus;[20] *pellitur paternos*
In sinu ferens[21] *deos*
Et vxor, & vir,[22] *sordidosq́; natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis superimponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad columnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hæreditatem expugnaui, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regiã. i. regias opes sibi vendicauit.
5 Non legitimus hęres sed peregrinus & dolo malo factus.
6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconiæ regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cuius humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenij vena. Metaph. ducta à metallis vel fontibus, quorum venæ aliæ latiores, alię sunt angustiores.
8 Propter fidẽ meã & ingeniũ diues appetit meum fauorẽ.
9 Non plura à diis peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis diues vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus. i. paulò ante mortem. 15 AEdificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit. Baiæ ciuitas est Campaniæ, à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs prælucet amœnis.* Instas fabris, vt maris vndas excludant. & littora vlterius protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid? quod vsque. i. semper remoues agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem herum certior destinata sine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

24 *Rapacis*

[24] *Rapacis Orci* [25] *fine destinata,*
Aula diuitem [26] *manet*
Herum. [27] *quid vltrà tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regúmque pueris: nec [29] *satelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Reuexit auro [31] *captus.* [32] *hic superbum*
Tantalum atque Tantali
Genus coërcet: [34] *hic leuare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

20 Orcus omnes mortales rapit.
21 *Finem* vsurpauit in fœmineo genere, concordat autem cum *destinata*.
26 Expectat diuitem,
27 Quid plora cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter. sic Od. xxvij. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba sua transuectas nunquam reuehet.
30 Ideò Promethea callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem etipuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Oresten. 34 Ordo est. vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus, id est, audit vt subleuet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poëta.

Bacchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem (2 *credite posteri*)
[3] *Nymphasq; discentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenóque Bacchi pectore [8] *turbidum*
Lætatur, euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9] *thyrso.*
[10] *Fas peruicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Viniq; fontem, lactis & vbera
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa canis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *coniugis additum*

1 In secretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi estis & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consueuerunt.
7 Subsultat mens. & conturbata est.
8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis inuoluta. 10 Licet mihi. *vel*, possibile est. θέμιτον ἐστι. 11 Proteruas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella canis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit.

Stellis

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Diſiecta [16] *non leui ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu ſeparatis [19] *uuidus in iugis*
Nodo coerces viperino
Biſtonidum [20] *ſine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum ſcanderet impia:
[22] *Rhœcum retorſiſti leonis*
Vnguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: ſed idem*
Pacis eras [25] *mediúſque belli.*
Te vidit [26] *inſons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam, [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitq́, crura.

14 Coronam nuptialem inter ſydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina ſæua ab irato Deo illata, quòd muliere bacchantes ſpectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem verſus & vites interſecare conatus, crura ſua ſibi amputauit.
18 Mare Indicum domat, nam Indos Bacchus ſuperauerat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracum comas ſerpentibus implicitas.
20 Sine vllo damno.
21 Per arduos montes inter ſe ſuperſtructos. 22 Rhœcum Gygantem tu in Leonem conuerſus deiecisti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrumque paratus, ſiue bellum eſſet gerendum, ſiue pax colenda. Poëta hoc ſignificat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad Inferos deſcendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduceres. 27 Poetæ idcircò cornua affingunt Baccho, quòd bibaces plærunque ſunt pugnaces. *Vel vt alij voluut*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excoluit 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes ſuis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore ſuo trilingui tetigit pedes tuaque crura redeuntis ad ſuperos.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum verſus per vniuerſum pronolabit orbem, vnde ſibi promittit ſuæ poëſeos immortalitatem.

1 Ordo eſt. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non vſitata nec tenui penna, ſed penna ſublimi Latinis auribus ante me inaudita. 2 Nuper homo nunc cygnus, *vel*, vates Lyricus, & vates Satyricus.

[1] *NOn vſitata aut tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidum æthera,*
Vates: neque in terris morabor

Inogiis:

Longiùs: [3] *inuidiáque maior*
[4] *Vrbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas*
Dilecte, Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor vnda.*
Iam iam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Supernè: nascunturq́, leues*
Per digitos humerósque plumæ.
Iam [11] *Dædaleo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bospori,*
Syrtésque [14] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósque campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noscent [17] *Geloni: me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodanique potor.*
[20] *Absint inani funere næniæ:*
Luctusque turpes & querimoniæ
Compesce clamorem, ac sepulchri
[21] *Mitte superuacuos honores.*

3 Cuius gloria superat inuidiam.
4 AEthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mœcenas, ego non obibo mortem, quem (me pauperem) tu vocas, ò dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt de Styge vide Od. xxxiij. li. 1.
8 Hærescunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vnà cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
18 Bospori murmur emittentis, de Bosporo vide suprà Od. xiij.

13 Syrtes Lybicas, vide Od. xxij. lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas, vbi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diuiso. 16 Marsi sunt populi taliæ, quos Dacus quamuis reuera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide suprà Od. ix. 18 Hispanus qui peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugduuensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint nęniæ, id est, absint carmina funebria à funere meo inani: inane appello quia mihi mortuo funus nihil proderit: nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus Poetarum ales, 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode I.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

Odi [1] profanum vulgus, & arceo.
[2] Fauete linguis. [3] carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
[4] Virginibus puerisq; canto.
[5] Regum [6] timendorum in proprios greges,
[7] Reges in ipsos imperium est Iouis,
[8] Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio mouentis.
[9] Est vt vir viro latius ordiret
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] in campum petitor:
Moribus hic, meliorq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] Aequa lege necessitas
Sortitur insignes & imos,
Omne capax [12] mouet urna nomen.
[13] Districtus ensis cui super impia
Ceruice pendet, non [14] Siculae dapes

1 Odi vulgus indoctum: nam impeditos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanos sacris.

2 Attendite cum silentio, vel, bona verba dicite fauete.

3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis, lyrica scil. exacte & ad plenum facta.

4 Quo rectius suam vitam instituant.

5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iouis clari gigantum triumpho, & cuncta mouentis supercilio, est in ipsos reges.

6 Reges à subditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio, id est, nutu & maiestate superare. 9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In Campum Martium, vbi aliculus Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen, id est, Mors æqualiter sortitur, i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quàm obscuros. 12 Voluit ad sortiendum fatum. vide Od. 3. lib. 2. 13. De Damocle Dionysij assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitis imæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt saporem,*
Non auium citharæq; cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *somnus agrestium*
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, vmbrosamq; ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Desiderantem quod satis est, neque*
Tumultuosum [19] *sollicitat mare,*
Nec sæuus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Fundusq; mendax:* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta pisces æquora sentiunt,*
Iactis [25] *in altum molibus.* [26] *huc frequens*
[17] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominusq; terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *ærata triremi, &*
[30] *Post equitem sedet atra cura.*
[31] *Quòd si dolentem nec* [32] *Phrygius lapis*
Nec purpurarum sydere clarior
[33] *Delenit vsus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumq; costum:*
[36] *Cur inuidendis postibus & nouo*
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent, quem metus abstulit.
17 Ordo est & sensus. somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque vmbrosam ripam aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non nauigat, neque se maris periculo exponit. vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare, non reddit eum sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda Vrsæ, quæ propter tempestates quas oriens excitat, est vehemẽs, sed occidens est multo vehementior.
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Erichthonii, quibus orientibus sæuit mare.
22 Fundus infructuosus qui votis agricolę non respondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modò pluuias culpante, modò sydera. i æstum immoderatum ẽ vi syderum prouenientem.

24 AEquora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 1. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum, vbi ædificium consistat. 28 Operum conductor. ἐργολάβος, Angl. a Talker. 29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quòd si neque ædes sumptuosæ, neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta preciosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent? cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas sulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Persicum. sic dictum ab Achæmene rege Persiæ. vnde venit Costum, vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis inuidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam.

37 Cur

37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ego tranquillam) diuitias appetam molestiarum plenas magnâque operâ comparatas?

37 *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operosiores?

AD AMICOS. Ode II.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 Pauperiem duram & difficilem.
2 Puer factus robustus per aetatem militiam.
3 Parthos, pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum viuat & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nobilis & matura viro.
7 Voce querebunda haec verba loquatur: Eheu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inscius.
9 Sponsus regia stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu feruum, est Allegoria.
11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quam qui fortiter pugnant.
12 Iuuenibus ignauis, quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget, nam viri virtute præstantes non petunt a populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt fasces & secures. 15 Fauoris i. prout mobili & leui populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum his qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, iter parat & sibi & suis per vias difficiles & intercluſas. 17 Res terrenas spernit, quarens immortalia. 18 Laus silentij.

1 *Anguſtam, amici, pauperiem pati*
2 *Robuſtus acri militia puer*
Condiſcat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſta.
Vitamq; 4 ſub dio & trepidis agat
In rebus illum ex mœnibus hoſticis
5 Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & 6 adulta virgo,
7 Suſpiret, Eheu, ne 8 rudis agminum
Sponſus laceſſat 9 regius aſperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum eſt pro patria mori.
Mors & 11 fugacem perſequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentæ
12 Poplitibus, timidoq; tergo.
Virtus repulſæ 13 neſcia ſordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit aut ponit 14 ſecures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtuſq; vulgares & vdam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 Eſt & fideli tuta ſilentio

Merces:

Merces, [19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub ijsdem
Sit [20] *trabibus, fragilemq́, mecum*
Soluat [21] *faselum. sæpe* [22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eâdem naui vehetur, qui sacra Cereris. i. quoduis arcanum enulgârit, homo scil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nauem velocem & oblongam.

22 Iupiter (dici & lucis pater) non cultus, sæpe castos & innocentes punit cum impijs & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens rarò patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & compehendit.

ODE III.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia euersa, de bello Troiano finito, déque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

IVstum & [1] *tenacem propositi virum,*
[2] *Non ciuium ardor praua iubentium,*
Non vultus [3] *instantis tyranni*
[4] *Mente quatit solida: neque Auster,*
[5] *Dux iniquieti turbidus Adriæ,*
Nec fulminantis magna Iouis manus,
[6] *Si fractus illabatur orbis,*
Impauidum ferient ruinæ.
[7] *Hac arte Pollux, &* [8] *vagus Hercules*
Innixus, arces attigit [9] *igneas.*
Quos inter Augustus [10] *recumbens*
[11] *Purpureo bibit ore nectar.*
[12] *Hâc te* [13] *merentem Bacche pater tuæ*
Vexere tigres, [14] *indocili iugum*

1 Virum proposito recto perseuerantē.
2 Non seditio ciuiū iniquas leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia dimouet. i non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Od. 3. lib. 1. est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir iustus illius ruinam non expauescet.
7 His virtutibus, constantia nimirum & iustitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. *Tu das epulis accumbere diuûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra viuus. Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.* i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, *vel*, merentem, i. militantem. 14 Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen iussui obsequitur.

Collo trahentes. hinc [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit:
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Iunone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestusq; iudex,*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castæq; [22] *damnatum Mineruæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisq; [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graues*
Iras, & inuisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisq; [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisq; possit*

15 Romulus patris sui equis, i. arte militari fugit Acheronta paludem infernalem, & ad superos euasit.
16 Iunonem rem gratam dijs eloquuta, quod veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.
17 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hîc incipit Iunonis oratio in dinorum cœtu habita.
19 Paris à fatis datus iudex de aureo malo Veneri dato.
21 Et Helena à Paride rapta.
20 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit i. fraudauit promissa mercede Deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Iouis iussu Laomedonti suas operas locârant ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem.
26 Hectoris auxilijs.

27 Et bellum nostris discordijs productum in decennium resedit. i. finitum est & compositum.
28 Dejiceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam, quamuis enim Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, vt Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Dianos liquores bibere, & dijs adnumerari. 33 Ordo est, & sensus, dum modo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, exules tamen regnanto, sic vt Troiano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troia sit ita deserta vt in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint inultæ, i. illæsæ & securæ, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medis deuictis & per triumphum ductis.

Roma

Roma ferox dare iura Medis.
37 *Horrenda latè nomen in vltimas*
Extendat oras: quà 38 *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua 39 *Nilus:*
40 *Aurum* 41 *irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum 42 *rapiente dextra.*
Quicunque mundi 43 *terminus obstitit,*
44 *Hunc tangat armis, visere gestiens*
45 *Qua parte debacchentur ignes,*
46 *Qua nebulæ pluuiq; rores.*
Sed bellicosis 47 *fata Quiritibus*
Hac lege dico, ne nimium pij,
48 *Rebúsque fidentes, auitæ*
Tecta velint reparare Troiæ.
49 *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna 50 *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 *Autore Phœbo, ter pereat meis*
52 *Excisus Argiuis, ter* 53 *uxor*
Capta 54 *virum puerósque ploret.*
55 *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine 56 *peruicax*
Referre sermones deorum, 57 *&*
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus tormidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus AEgypti fluuius, sic dictus a Nileo rege, vel, quod trahit νέον ἰλὺν. i. nouum limum, quo tota AEgyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum, quam cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sacris non parcit.
43 Polus septentrionalis & Australis.
44 Arma vsque eò Roma inferat.
45 Iuxta torridam zonam, vbi sæuit ingens solis æstus. vide Od. xxi. lib. 1.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe ne nimium pij. i. ne nimium amantis Troiæ (vnde sunt orti) velint reparare. &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est Fortuna Troiæ renascens alite lugubri, i. malis auspiciis, iterabitur tristi clade, me (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices cateruas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiamsi Apollo sit operis Autor, tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax nef. &c. 57 Et desine res ampsas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poëta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersum Deos aliquid moliri voluerint.

1 Ordo est. Ô Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos. i. longam & suauem cantilenam.
2 Habent musæ etiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ.
3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentẽ, an me fallit poetica insania?
4 Videor mihi audire Calliopen quódque ipsa discurrit per lucos pios. i. per luces quos dij incolunt.
5 Quòs lucos aquæ iucundæ præterfluunt, & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia Palumbes fabulosæ (i. Palumbes de quibus Poetæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuêre noua frõde (i. fronde recenti & viridi (in Vulture Appuloti. in Vulture monte Appuliæ)

1 DEscende [2] cœlo, & dic age tibiâ
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
[3] Auditis? an me ludit amabilis
Insania? [4] audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
[6] Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumq; somno
Fronde noua puerum palumbes
Texêre: mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltusq; [8] Bantinos, & aruum
Pingue tenent [9] humilis Ferenti:
[10] Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & vrsis: [11] vt premerer sacra
Lauróque, [12] collataque Myrto,
[13] Non sine dys animosus infans.
[14] Vester, Camœnæ, vester in arduos
[15] Tollor Sabinos: seu mihi [16] frigidum
Præneste, seu Tibur [17] supinum,

extra limen Appuliæ altricis. i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Lucanię admodum parua, in sublimitate montis posita, ideoque eam nido comparat, *vel*, per nidum domum propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto, &c. 11 Quòd premerer lauro sacra. i. lauro Apollini dicata, quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri consecrata significat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideò frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum.

Seu

Seu [18] *liquidæ placuere Baiæ.*
Veſtris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippis verſa acies retro,*
[21] *Deuota non extinxit arbos,*
Non Siculæ [22] *palinurus vnda.*
[23] *Vtcunq; mecum vos eritis, libens*
[24] *Inſanientem nauita Boſporum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Littoris Aſſyrij, viator.
Viſam [26] *Britannos hoſpitibus feros,*
Et lætum equino ſanguine [27] *Concanum:*
Viſam pharetratos [28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inuiolatus amnem.*
Vos [30] *Cæſarem altum, militia ſimul*
Feſſas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores,
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene conſilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. ſcimus vt [34] *impios*
Titanas immanémque turmam
Fulmine ſuſtulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventoſum, & vrbes, regnáq; [37] *triſtia,*
Diuóſque mortaléſque turbas
Imperio regit [38] *vnus æquo.*

18 Baiæ eſt vrbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo eſt. me amicum veſtris fontibus & choris non extinxit Philippis acies verſa retro, non arbos, &c.
20 Philippi eſt vrbs in Thracia. vbi verſus erat in fugam Bruti & Caſſij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor ſceleratâ, vide Od. 15. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ ſic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, vbi Horatius in ſummo periculo eſt verſatus, quum ex bello Philippenſi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Boſporus, æſtuoſum, vide Od. 13 & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hoſpites mactabant pro hoſtia. Feri igitur & inhoſpitales tunc temporis erant, neque id mirum: nam vt à ſole longè diſtabant, ſic certè quam diu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat ab omni humanitate, clementiâ, manſuetudine, & id genus virtutibus procul aberant. Verùm vbi Deus (cuius prouidentia in regnorum mutationibus eſt admirabilis) pro ſua miſericordia hanc gentem ad fidem Chriſtianam vocauerat, ſenſim euanuit feritas, indies exulauit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (neſcio quas) nationes tranſmigrauit, & Britannia (quæ à noſtro Poeta hâc dicitur fera) facta eſt gens perhumana, hoſpitalis, liberalis, comis atque affabilis.
27 Concani erant Hiſpani, vel (vt alij volunt) Thraces, quibus ſanguis ex equini cruris venis ſubtractus, & lacti commixtus, potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum ſagittis potentem, vide Od. 20. lib. 2. 29 Et inuiolatus, i. ſaluus Muſarum præſidio viſam Tanaim. 30 Cæſarem magnum & triumpho ſublimem. Ordo eſt. Vos recreatis Pierio antro Cæſarem quærentem finire labores, ſimul atque abdidit oppidis cohortes feſſas militia. 31 Simul vt in hibernis conſtituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Muſis ſacro & ſecreto, i. vos Cæſarem oblectatis arte poeticâ. 33 Conſilium ab humanitate remotum, quo vſus eſt Cæſar in ſubiugandis barbaris. 34 Gigantes cum diis belligerantes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, vbi omnia ſunt triſtia. 38 Solus Iupiter.

39 Ordo est. illa iuuentus horrida fidens brachijs magnum terrorem intulit Ioui.

40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.

41 Olympo umbroso.

42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.

43 Ingenti statura.

44 Enceladus tam fuit robustus vt arbores eradicatas iacularetur in hostes.

45 Contra Mineruæ clypeum, quo Iupiter etiam vius est contra gigantes. Contra Iouis sapientiam nil possunt gigantes.

46 Ex parte Iouis in hac pugna.

47 Vulcanus dicitur auidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ est auidus.

48 Apollo qui semper arcum gestat.

49 Aqua sinecra fontis Castalij, sic dicti à Castalia puella quam Apollo adamauit.

50 Crines humeris sparsos.

51 In Lycia fons est Castalius.

52 Syluam, in qua natus est Apollo, dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur.

53 Robur corporis sine prudentia suo habitu impetu.

54 Vires consilio gubernatas dij augent.

55 Vires cogitantes iniquitatem.

56 Briareus, de quo vide Oden xvij. lib. 2.

57 Castæ Dianæ.

58 Orion venator stuprare conatus Dianam eius sagittis est confossus.

59 Ordo est. Terra mater, impolita monstrosis gigantibus suis filijs, dolet, & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum, i. ad Plutona supra modum pallidum & inferni colore fœdatum.

60 Siciliæ montem Enceladó giganti iniectum.

61 Nec vultur relinquit peredere iecur Tityi luxuriosi qui Latonæ stuprum inferre conatus est.

62 Intemperantiæ suæ appositus custos vt ei sit infestus.

59 Magnum illa terrorem intulerat Ioui,
Fidens, iuuentus horrida, brachijs,
40 Fratréque tendentes 41 opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid 42 Typhœus, & validas Mimas,
Aut quid 43 minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, 44 euulsisq; truncis
Enceladas iaculator audax,
Contra sonantem Palladis 45 ægida
Possent ruentes? 46 hinc 47 auidus stetit
Vulcanus, hinc matrond Iuno, &
Nunquam humeris 48 positurus arcum,
Qui 49 rore puro Castaliæ lauit
50 Crines solutos, qui 51 Lyciæ tenet
Dumeta, 52 natalémque syluam
Delius & Patarcus Apollo.
53 VIS consili expers mole ruit sua,
54 Vim temperatam dij quoq; prouehunt
In maius: idem odere vires
Omne nefas animo 55 mouentes.
Testis mearum 56 centimanus Gyges
Sententiarum notus, & 57 integræ
Tentator 58 Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta.
59 Iniecta monstris terra dolet suis:
Mœrétque partus fulmine luridum
Missos ad orcum: nec peredit
Impositam celer ignis 60 Ætnam:
61 Incontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales, 62 nequitiæ additus

Custos:

Custos: amatorem trecentæ,
[63] Perithoum cohibent catenæ.

63 Ixionis & Diæ filium, amatore Proserpinæ quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium, Reguli constantia, & ad Pœnos reditus.

[1] Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: [2] præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibusq; Persis.
Milesne Crassi, [5] coniuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hostium
([7] Pro curia, inuersq; mores)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marsus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæq; Vestæ,
[11] Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[12] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Dissentientis [13] conditionibus
Fœdis, [14] & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

1 Vt tonitrua demonstrât Iouem esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ diuinitatem eius arguunt.
2 Dum es in vinis.
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum priuignum superati sunt.
4 Propter Crassi cladem Persæ vel Parthi graues & pernicioſi habebantur, quamtamen Augusto facile cesserunt, signaq; militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena.
6 Vt seruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quàm indignas res passa es contra maiestatem populi Ro. & ô mores quam inuersi & corrupti estis, vt Rom. milites iam barbaris seruiat, qui iis olim domi-

nari solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti, vxores acceperunt à Medis & Persis, vt ibi velut in propriis sedibus omnem ætatem agerent. 9 Ignaui erant milites sub Crasso qui obliuisterentur ancilia, i. scuta breuia numero duodecim in æde Martis seruata ex quibus vnum de cœlo lapsum credebant. nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuisset ancile, ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Salvo Capitolio, quæ tutis erat sedes: q.d. non deserta vrbe à suis dijs, turpe igitur militibus Rom. vt sub armis hostilibus senescerent. 12 Regulus hoc prouiderat, ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captiuos Afrorū pro se reddi. 14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiua periret immiserabilis, i. sine misericordia. nam tali exemplo milites deinceps ignauius pugnarent. 15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita. *genus est deliberatiuum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
17 *Retorta tergo brachia libero*
18 *Portasq; non clausas,* 19 *& arua*
Marte coli populata nostro.
20 *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit: flagitio additis
21 *Damnum. neque amissos colores*
22 *Lana refert medicata fuco?*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
24 *Curat reponi deterioribus.*
25 *Si pugnat extricata densis*
Cerua plagis, erit ille fortis,
26 *Qui perfidis se credidit hostibus?*
27 *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit 28 *iners, timuitq; mortem?*
29 *Hic vnde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
30 *Altior Italiæ ruinis.*
31 *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruosq; natos, 32 *vt capitis minor*
A se remouisse, & virilem
33 *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret 34 *autor nunquam aliàs dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret 35 *exul.*
36 *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. reuincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum.
23 Color, fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti iam ac depranati sunt.
25 Si fieri potest vt cerua è retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero proelio Carthaginenses subiget is qui lora &c.
28 Ignauus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non deditione esse retinendam, pacem cum bello confundit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior tumulis Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se remouisse, i. non admisisse coniugis osculum. 32 Vt capite diminutus, id est, vt seruus factus per captiuitatem. 33 Et dicitur torno vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliàs dato, i. donec argumentis insuetis firmaret patres labantes dubitantesque. 34 Suasor sine monitor. 35 Exul per captiuitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de Off. 3.

Dimouit

Dimouit [37] *obſtantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia
[39] *Diiudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venefranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hoſtes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
40 Iter habens Venefranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia, vide Od. 6. lib. 2.
41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS, DE MORIBVS ſui ſæculi corruptis. Ode VI.

[1] *Delicta Maiorum immeritus lues*
Romane: donec templa [2] *refeceris*
AEdeſq; labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro ſimulachra fumo.*
[4] *Dijs te minorem quòd geris, imperas.*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Dij multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Heſperiæ mala luctuoſæ.*
Iam bis [9] *Monæſes, & Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adieciſſe prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Penè occupatam [11] *ſeditionibus*
Deleuit vrbem [12] *Dacus & AEthiops:*
Hic [13] *claſſe formidatus,* [14] *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
[15] *Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias*
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
[16] *Hoc fonte deriuata clades*

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas, quas non ts meritus.
2 Donec reædificaueris vel repararis templa deorum decidentia.
3 Simulachra ſitu vetuſtatis ſordentia.
4 Quia deos colis idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alij hunc verſum ſic interpretantur vt ſit ſenſus: in exordio rerum deos inuoca, eiſdem in exitu gratias agito.
7 Dij minùs ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis. i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum omni exercitu deleuerunt, noſtróſque conatus inauſpicatos (i. quia contempſimus auſpiciorum neceſſariam veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet ſe adieciſſe prædam auteis ſuis torquibus qui ante nos deuictos erant exigui, iam verò facti ſunt ampliores.
11 Belliſ ciuilibus.
12 Scythæ & AEgyptij ſub Antonio & Cleopatra.
13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat.
14 Iſte Dacus Scytha multò peritior in mittendis ſagittis.
15 Sæcula, in quibus homines aſſiduè culpam committunt.
16 Ex adulterijs.

In patriam populumq́, fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iam nunc: & inceſtos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermiſſa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iuſſa coram non ſine conſcio*
Surgit marito: ſeu vocat [26] *inſtitor,*
Seu nauis Hiſpanæ [27] *magiſter*
[28] *Dedecorum pretioſus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor ſanguine Punico:
Pyrrhumq́, & ingentem cecidit
[31] *Antiochum, Annibalemq́, dirum.*
Sed ruſticorum [32] *maſcula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Verſare glebas, & ſeueræ*
Matris ad arbitrium reciſos
[35] *Portare fuſtes: ſol vbi montium*
[36] *Mutaret vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnoſa quid non imminuit dies?*
Aetas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitioſiorem.

17 Saltationes lasciuas, quas primùm Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & saltare secundum artem.
19 A teneris annis discit & excercet amores flagitiosos.
20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo iuniores, i. robustiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas stupri voluptates.
24 Lucernis remotis, ne sint testes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arcessita, è lecto surgit vidente & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinosi parentibus nati sunt illi Romani qui nauali bello Pœnos superarunt, vide Od. 12. lib. 2.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ regem à M. Acilio superatum. 32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabinis pro quibusuis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum ad ignem alendum, si matres seuerè sic iuberent. 36 Vesperi. nam Sol descendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quieſcimus) curru suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non consumit? 39 Paulo post. hîc observa elegantem gradationem in tribus versiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monetque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

[1] *Quid fles Asterie quem tibi candidi*
Primo restituent vere Fauonij,
[2] *Thyna merce beatum*
Constanti iuuenem fide
Gygen? ille [3] *notis actus ad Orieum,*
[4] *Post insana Capræ sydera, frigidas*
Noctes non sine multis
[5] *Insomnis lachrymis agit.*
[6] *Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,*
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] *criminibus, nimis*
Casto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
[9] *Narrat penè datum Pelea Tartaro,*
Magnessam Hippoliten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet.
Frustra. nam scopulis surdior [10] *Icari*
Voces audit adhuc integer. at tibi
Ne vicinus [11] *Enipeus*
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] *flectere equum sciens*
Æquè conspicitur [13] *gramine Martio.*

1 Ordo est & sensus. O Asterie, quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constanti fidei, quem Thyna merce beatum candidi Fauoni, i. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent.

2 Locupletatum merce aduecta è Cilicia.

3 Notis actus, i. quibusdam ventis compulsus ad Oricum vrbium primã in Epiro.

4 Post magnas tempestates Caprę occasu excitatas.

5 Non dormiens.

6 Ordo est & sensus, atqui vafer nuntius sollicitæ hospitę (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, dicens Chloen miserã suspirare & vri tuis ignibus (i. vrieo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. antea) impulerit Prœtum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippoliten, & idem fallax nuntius monetã proponit Gygi viro tuo allas historias quæ peccandi viam docent, sed frustra. 10 Scopulis Icarii maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commouetur, sed continens eamque contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini libidinosi qui eam amabat. 12 Æquè peritus ineundi equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti benè scirent.

Nec

Nec quiſquam citus æquè
Tuſco denatat alueo.
Prima nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ:
Et te ſæpè vocanti
Duram, difficilis mane.

14 Tiberino fluuio, qui Tuſciam à Sabino diuidit
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorſum deſpice ex alto.
17 Querentis ſe immeritò abuti contemni. 18 Denique ô Aſterie mane inexorabilis Enipeo, te feream & ſæuam ſæpè vocanti.

AD MÆCENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominus Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

Martijs cœlebs quid agam Kalendis:
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, poſitúſque carbo in
Cæſpite viuo,
Docte ſermones utriuſque linguæ.
Vouëram dulces epulas, & album
Libero caprum, propè funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte feſtus,
Corticem aſtrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.
Sume Mæcenas ciathos amici
Soſpitis centum: & vigiles lucernas
Profer in lucem. procul omnis eſto
Clamor & ira.

1 Ordo eſt. Mæcenas docte ſermones vtriuſque linguæ, tu miraris quid ego cœlebs agam in Martijs Kalen.
2 Sine vxore.
3 Kalendis quas mariti celebrabant vt vxores caſtæ & pudicæ haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ areula eſt. in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus ſuper aram ex vino cæſpite erectam, vide Od. 16. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Diis ſuperis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè morti datus caſu arboris in caput ſuum procumbentis. vide Od. 13. lib. 2. 9 Anno vertente, i. ſingulis annis. 10 Corticem pice illitum i. ſuperpicatum. 11 Amphoræ, quæ cœpta eſt fieri fumoſa, i. vetuſta. intelligit vinum valdè vetuſtum, in vtribus ita exſiccatum, vt depromi non poſſet, neque bibi niſi aquâ diſlutum. 12 In amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cella vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem, vide Od. xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & ſalui ab arboris illius caſu. 14 Et producito vigiles, i. accenſas lucernas in lucem, i. totam noctem compotemus. 15 Vide Oden 27. lib. 1.

Mitte

Mitte ciuiles [16] *super vrbe curas.*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis.
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere: &*
[23] *Dona præsentis rape lætus horæ, ac*
[24] *Linque seuera.*

16 De vrbe.
17 Cotison rex fuit Dacorum quos Octauianus superauit.
18 Medi seditionibus ciuilibus inter se dissentiunt.
19 Cantabri populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes deuicit Agrippa.
20 Remisso arcu, i. armis depositis.
21 Negligens esto, non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur.
22 Quum magistratum non geras, parce, i. noli nimium curare reipub. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omitte res seriας.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus est de præteritis amoribus, eisdemque renonandis.

Ho.[1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia candidæ*
Ceruici iuuenis dabat,
Persarum [3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arsisti,* [5] *neque erat Lydia post Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romana vigui clarior [7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Thressa Chloe regit,*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ sciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcant animæ fata superstiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi:*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem plaris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non aliam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloe.
6 Ego Lydia magnæ famæ
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros
10 Si mea morte assequar, vt sit mihi superstes, quasi dicoret: Chloen animæ suæ esse dimidium.
11 Ordo est. Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua, id est, amore mutuo me vrit. 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio ciuitate in sinu Tarentino.

Si parcent [13] *puero fata superstiti.*
Ho. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq; iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Reiectæq; patet ianua Lydiæ?*
Ly. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior* [18] *cortice, & improbo*
Iracundior Adria:
Tecum viuerem amem, tecum obeam libens.

13 Calai.
14 Quid si Venus intermissa redit nostræ discordes copulat iugo aheneo, i. amore indissolubili?
15 Quid si Chloe ejicitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatæ.
17 Calais
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
19 Æstuoso mari Adriatico. vide Od. 35. lib 1.

IN LYCEN. Ode X.

Lycen monet, vt posita duritie sibi supplici parcat.

E Extremum Tanaim si biberes Lyce,
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores obijcere incolis
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, [3] *quo nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [5] *& positas vt glaciet niues*
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] supplicibus tuis
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo.*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluuiũ biberes, i. si barbara esses & Scythę nupta
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidẽ asperas & iniquas, non patereris, imò plorares me (inquã) exponere ventis septẽtrionalibus qui, in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter, i. æther conuertit in glaciem niues demissas puro numine, i. aperto & sereno cœlo?
6 Abijce & depone superbiam.
7 Ne Fortuna, quę nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto rotę retrocurrunt
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit sæua & difficilis.
Tyrrhenus, i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus violacei coloris particeps.
10 Et quamuis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non flectit te in amorem meum.
11 Miserere tamen mei supplicis tui.
12 Quæ neque æsculo es flexibilior nec mitior animum, i. nec mitiorem habes animum quàm serpentes Mauritaniæ.
14 Non semper ero iuuenis vt possim super limen iuuenæ meę cubare, idq; cœlo pluuioso, noli igitur occasionẽ amoris mei potiundi prætorire.
14 Pluuiæ.

AD

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cantus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] *Mercuri (nam te docilis magistro*
Mouit [2] Amphion lapides canendo)
Túque [3] testudo, resonare septem
[4] Callida nervis:
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq; tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitésque sylvas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesq; manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosq; vultu
[21] Risit inuito: [22] fletit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est, ô Mercuri, dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet. nam te magistro docilis Amphion monit lapides canendo &c.
2 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.
3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.
4 Perita, quæ scite scis resonare septem chordis.
5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.
6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.
7 Aures contumaces, & à me auersas!
8 Equa trium annorum.
9 Per saltationem.
10 Cauet ne tangatur.
11 Non nupta. ἀγαμος.
12 Immatura viro petulanti.
13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. 12. lib. 1. 14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax 15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Euryciden ab inferis reduceret. 16 Vide Od. 13. lib. 2. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor manet ex triplici ore. 19 Ixion Iunoni stuprum conans inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, vt rotæ inter serpentes alligatus assiduè & sine requie circumagatur. 20 Tityos est nominatius Græcus. vide Od. 3. huius lib. 21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides fusum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danai filias.

Audiat

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quæ suis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est & sine fundo.
26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eò grauius puniant.
27 O impiæ sorores. nam quid maius impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.
30 Honore matrimonij digna: cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro iustitia mentiri, in ijs præsertim quæ sunt contra deum & naturam.
32 Maller.
33 Mors, μακρὸς ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge, λείψανα.
36 Ordo est, quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos.

24 *Audiat Lyde scelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
25 *Dolium fundo pereuntis imo:*
26 *Seraq; fata,*
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
27 *Impiæ: nam quid potuere maius?*
Impiæ sponsos potuere 28 *duro*
Perdere ferro.
29 *Vna de multis* 30 *face nuptiali*
Digna, periurum fuit in parentem
31 *Splendidè mendax, & in omne* 32 *virgo*
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne 33 *longus tibi somnus,* 34 *vnde*
Non times, detur: socerum & scelestas
35 *Falle sorores.*
36 *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
37 *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Claustra tenebo.
38 *Me pater sæuis oneret catenis,*
Quòd viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
39 *I, pedes quò te rapiunt &* 40 *auræ:*
Dum fauet nox & 41 *Venus: i secundo*
Omine: & nostri memorem sepulchro
42 *Sculpe querelam.*

37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo. 38 Esto, quòd pater me in vincula conficiat, vel in exilium pellat, idque classe, vt difficilius sit redire, quòd viro &c. 39 Fugam accelera siue terra, siue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et scribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam seruatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adoleſcentis amore capta, vitam agit inertem & deſidioſam.

[1] *Miſerarum eſt,* [2] *neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino [3] *lauere: aut* [4] *ex-*
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] *qualum Cythereæ puer* [6] *ales,*
Tibi telas, operoſæq́, Mineruæ
[7] *Studium aufert, Neobule,* [8] *Lyparæi cuitor Hebri.*
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
[9] *Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:*
[10] *Catus idem* [11] *per apertum fugientes*
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem [12] *fruticeto* [13] *excipere aprum.*

1 O Neobule, miſerarum eſt. i. miſeræ ſunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino ſic hilarantur vt à ſe pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui obiurgationes. ſolet enim patruus fratris liberos ſeuerius reprehendere quàm pater ipſe.

2 Neque in amore colludere.

3 Diluere curas, à lauo, is, tertiæ coniugationis.

4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta eſt Citherea. 7 Studium lanificij, cui maximè præeſt Minerua dea operoſa. 8 Pulchritudo Hebri adoleſcentis, qui fuit ex inſula Lipara. eques ſanè melior ipſo Bellerophonte neque arte pugili neque curſu pedeſtri victus. 9 Simulatque mox vbi 10 Ingenioſus vel peritus iaculandi, id eſt, configendi ceruos iaculi. 11 Per campum non arboribus conſitum. 12 Vbi frutices creſcunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere verbum eſt proprium venatorum, qui ex inſidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit, eiuſque amœnitatem ſummoperè commendat.

[1] *O Fons Blanduſiæ,* [2] *ſplendidior vitro,*
[3] *Dulci digne mero, non ſine* [4] *floribus,*
[5] *Cras donaberis hœdo:*

1 Erat hic fons in agro ſuo Sabino.

2 Fons lucidior vitro.

3 Dignè mero a in ſacrificijs exhibito. veteres enim fontibus ſacrificabant tanquam dijs. vide Od. 1. lib 1.

4 Floribus quibus veteres ſpargebant fontes, vel, quibus hoſtias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
[6] *Primis, & venerem & prælia* [7] *deſtinat*
Fruſtrâ, nam gelidos [8] *inficiet tibi*
Rubro ſanguine riuos
[9] *Laſciui ſoboles gregis.*
Te flagrantis atrox hora [10] *Caniculæ*
[11] *Neſcit tangere: tu frigus amabile*
Feſſis vomere tauris
[12] *Præbes, & pecori vago.*
[13] *Fies nobilium tu quoque fontium:*
Me dicente cauis impoſitam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ deſiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hœdus quaſi deliberat ſecum & deligit venerem cui operam det, aliumque hœdum conſtituit aduerſarium cum quo poſsit præliari, ſed fruſtrà, nam morte prævenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi. i. in tuum honorem.
9 Gregis luxurioſi. eſt enim capra animal laſciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Auguſti ingentes calores infert.
11 Nequit tangere propter frondes quæ ſolis ictus abs te excludunt.
12 Tu frigus ſuppeditas pecori ſitibundo delectabile propter aquæ potum.
13 Tu quoque vnus efficieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cauis impoſitam ſaxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id eſt, cum murmure ſonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Auguſti ex Hiſpania deuictis Cantabris reuertentis.

[1] *Herculis ritu modò dictus, ô plebs,*
Morte [2] *venalem petiſſe laurum,*
Cæſar, Hiſpana repetit [3] *penates*
Victor ab ora.
[4] *Vnico gaudens mulier marito,*
Prodeat, iuſtis [5] *operata diuis:*
[6] *Et ſoror clari ducis, & decoræ*
[7] *Supplice vitta*
Virginum matres, [8] *iuuenumq́, nuper*

1 Ordo eſt. O plebs, Cæſar dictus petiſſe laurum venalem morte, modò victor ab Hiſpana ora repetit penates Herculis ritu, i. vt olim Hercules extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona caſta & pudica quæ vnico marito eſt contenta prodeat.
5 Sacra faciens diuis.
6 Octauia Auguſti ſoror, Antonij vxor.
7 Et fœminæ ſupplices veſtitu ornatæ.
8 Et matres iuuenum qui ſuper è bello ſalui redierunt.

Soſpitum

Soſpitum. vos ô pueri & puellæ
Iam virum [9] *expertæ, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi feſtus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæſare terras.*
I, pete [14] *vnguentum puer, & coronas*
[15] *Et cadum Marſi memorem duelli:*
[16] *Spartacum ſi qua potuit vagantem*
Fallere teſta,
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuiſum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albeſcens animos* [21] *Capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem, calidus iuuenta,*
[23] *Conſule Planco.*

9 Nuptæ.
10 A malis verbis ſeu imprecationibus abſtinete, Panete lingua, vt Ode 1. huius lib.
11 Triſtes curas quæ atram bilem excitare valeant.
12 Ciuilem furorem.
13 Auguſto terrarum imperium obtinente.
14 Vnguento homines elegantiores cæſariem in conuiuijs madefaciebant.
15 Vinum in cella conditum, cùm bellò Marſico Italia arderet.
16 Si qua ratione teſta vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ſeruili bello, quod cum populo Rom. geſsit anno ferè. 16 poſt bellum Marſicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, vt properet colligere crinem nodo, id eſt, religare crinem in nodum, vt veniat ſemicompta, ad lætitiam repentinam ſignificandum, vide Od. 33. lib. 2. 18 Crinem ſubflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento delibutum. 19 Si non ſtatim à ianitore admittare, noli eſſe moleſtus ſed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad ſenectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, ſed in iuuentute adultionem deueniſſem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuiſſem feruidus iuuentute, ſi me aliquis faſtidiret. 23 Conſule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres: anno ſcilicet ab vrbe condito 730.

IN CHLORIM. Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum conſtituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famoſiſq; laboribus.*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum laſciuæ & obſcœnæ libidini. 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

[3] Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
[4] Et stellis nebulam spargere candidis.
[5] Non, si quid Pholoen satis,
Et te Chlori decet. [6] filia rectiùs
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas vtì concitata tympano.
Illam cogit amor [7] Nothi
Lasciuæ similem ludere capreæ:
[8] Te lanæ prope nobilem
Tonsæ [9] Luceriam, non citharæ decent,
[10] Nec flos purpureus rosæ,
[11] Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

3 Desine inter virgines ludere quam sis propior funeri i. morti propinqua.
4 Et virginibus formosis te seniculam aridam immiscere.
5 Non, si quid satis Pholoen filiam tuã decet, hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectiùs quàm tu ad iuuenum fores vltrò currit, inque eas irrumpit velut Thyas Bacchi sacerdos tympanorũ pulsu concitata.
7 Nothus, est nomen amatoris.
8 Aetas tua lanificio magis apta est quàm luxui & ebrietati.
9 Luceria ciuitas est Appuliæ circa quam lanæ optimæ tondebantur.
10 Sertum ex rosis.
11 Nec cadi potati vsque ad fæcem, te vetulam decent.

AD MÆCENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus est suâ sorte vnde beatus existit.

[1] Inclusam Danaën turris ahenea,
Robustæq; fores, & vigilum canum
[2] Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab [3] adulteris:
Si non [4] Acrisium, virginis abditæ
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
[6] Risissent. [6] fore enim tutum iter & patens,
Conuersò [7] in precium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] amat saxa, potentius
Ictu fulmineo, [9] concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

1 Actisij filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaen tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sæpiùs ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Sciebant fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa, i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt.
9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

10 De-

[10] *Demersa excidio.* [11] *diffidit vrbium*
Portas [12] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera nauium*
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Maiorumq; fames.* [16] *iure perhorrui*
[17] *Late conspicuum tollere verticem,*
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] *plura negauerit,*
A dys plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto.* [21] *& transfuga diuitum*
Partes linquere gestio:
[22] *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quàm si, quicquid arat [23] *non piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ riuus aquæ, siluaque iugerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrigonia Bacchus in amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec si plura velim, tu dare deneges.
[32] *Contracta melius parua cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] *Mygdonius regnum* [34] *Alyattei*

10 Tartæ hiatu absorptæ.
11 Refregit vel prostrauit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnis castra expugnari posse dicebat in quę asellus auro onustus posset ascendere.
13 Munera irretiunt sęuos nauium duces, i. piratas, *vel*, Munera nauium, i. merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentū, ego meritò metui caput meum attollere, i. ad summas diuitias & nimiam potentiam ascendere.
17 Diffusè celebre.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper. O diuinum Horatium quę in hoc vtinam Christiani imitarentur.
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quę contemnimus, quam ea quibus non vtimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.

25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes indubitata tegetis meæ, *vel*, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, *vel*, ignoratur ab eo qui Africæ impetio fulget, beatiore esse sorte, quàm ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locum (me iudice) exponit acutissimè. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana, à Formis, oppido Campaniæ, vbi suas sedes habuerunt Læstrigones qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera, Mart. *Mepinguis Gallia nutris.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal persoluam quàm si Lydiam Phrygiæ adiungam, vt fit sensus. Parvo contentus plus possidet quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. [35] *bene est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu, & tamen delicit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD ÆLIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilariter exigat.

Ælli, vetusto nobilis ab [1] *Lamo,*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos)
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuisse [5] *Lyrin,*
[6] *Latè tyrannus.* [7] *cras foliis nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:* [11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans ὑφυχρειῶν. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proiicit: hinc Prouerbium, vilius Alga, pro re vilissima & nullius pretij. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco dorum mensium ad conuiuium cum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum ſylueſtrem, infernum, & peſtilentem precatur, vt per ſuos tranſiens agros ſibi ſuiſque ſit propitius.

[1]*FAune, Nymphārum [2] fugientum amator*
Per meos fines & aprica rura
[3] Lenis incedas, abeaſq; pǽruis
Æquus alumnis:
[4] Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec deſunt Veneris [5] ſodali
Vina craterę: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] Ludit herboſo pecus omne campo
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſtes [10] tibi ſylua frondes:
Gaudet [11] inuiſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) ſacrificabant Romani vere incunte & Nonis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni ſalacitatem, ne virginitatem amitterent.
3 Precor vt incedas mitis ſine iracundia, vtque tranſeas paruis meis agnis & hœdis innocuus.
4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur.
5 Cratera idcirco dicitur ſodalis vel amicus Veneris, quia ſine Cerere & Bacho friget Venus.
6 Ara per multos iam annos tibi inſtituta.

7 Quaſi pecudes ſentirent Faunum ſuum eſſe cuſtodem, hoc præſertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Fanualia anniuerſaria in pratis & ſyluis celebrabantur. 8 Pagus tua feſta celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præſidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuiſum propter annuum laborem quem foſſor in terra colenda ſuſtinet. terram pellere, idem valet quod ſaltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocoſè, quòd veteres hiſtorias deſcribens, ea neglegat quæ ad iucundè viuendum pertinent.

[1]*QVantum diſtet ab Inacho*
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci

1 O Telephe, tu narras (hiſtoriam contexens) quot anni interceſſerint inter Inachum primum Argiuorum Regem, & Codrum vltimum Regem Athenienſium. 2 Codrus pro ſalute patriæ habitum ſeruilem indutus in medios hoſtes ſe immiſit vt incognitus interficeretur. 3 Iouem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] *sacro bella sub Ilio:*
[5] *Quo Chium pretio cadum*
Mercemur: [6] quis aquam temperet ignibus
[7] *Quo præbente domum, & quota,*
[8] *Pelignis careamfrigoribus: taces.*
[9] *Da lunæ properè nouæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ: [10] *tribus aut nouem*
Miscentur cyathis pocula [11] *commodis.*
Qui Musas amat [12] *impares,*
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates. tres prohibet supra*
Rixarum metuens tangere Gratia
[15] *Nudis iuncta sororibus.*
Insanire [16] *iuuat: [17] cur Berecynthio*
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*
Odi. [19] *sparge rosas. audiat inuidus*
[20] *Dementem strepitum* [21] *Lycus,*
[22] *Et vicina seni non habilis Lyco.*
[23] *Spissate nitidam* [24] *comam*
Puro te simile m Telephe [25] *vespero,*
[26] *Tempestiua petit Chloë:*
Me [27] *lentus Glyceræ* [28] *torret amor meæ.*

4 Sub Ilio à dijs instructo. vide Od. 3. huius lib.

5 Taces, id est, non narras quo pretio emamus cadum vini Chij, vini optimi & laudatissimi.

6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non nisi loti & vncti discumbebant.

7 Taces cuius domi & quota hora cœnaturus Pelignum frigus loculento foco propulsemus.

8 Pelignum est oppidum apud Samnites propter montes frigidum.

9 Horat. alloquitur puerum quasi iam sit in conuiuio, dicens puero, Da festinanter lunæ nouæ poculum, i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.

10 Cùm paucissimi sunt conuiuæ, non pauciores esse quàm tres: & cùm plurimi, non plures quàm nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuiuis pocibus cuique suis. 12 Musas sunt numero nouem. 13 Nonies bibet. 14 Poeta attonitus & quasi iam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ, quia sine fuco esse debent. 16 Iuuat me inebriari & furere. 17 Cur cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueuerat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parce ministrantes. 19 O puer inspergerosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis iudicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella. quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est. O Telephe, tempestiua Chloë petit te nitidam spissa comâ & pari simile vespero. 24 Adolescentes densam habent capillum, senes verò caloris defectu calescunt. 25 Vespertino sydere. 26 Chloë nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lente & diu protractus me langore afficit. 28 Interius consumit.

AD

AD PYRRHVM. Ode XX.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto [1] moueas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] leænæ?
Dura pòst paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obstantes iuuenum cateruas
[4] Ibit insignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
[6] Interim dum tu celeres sagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquosa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere conaris.
2 Per leænam intelligit puellam per catulum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quum ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrùm tu vincas an illa, vter veltrùm Nearcho sit posituras
6 Manet poeta in suauissima allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ iudex dicitur habere in sua potestate victoriam, vt vtri velit, victoriam adiudicet.
9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt, excepto Achille formosissimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrygiæ mons est fontibus abundans, vnde duo reflunt fluuii, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetustum in Corvini gratiam effundat, vnde occasione oblata vini laudes commemorat.

[1] O Nata mecum consule Manlio,
[2] Seu tu querelas, siue geris iocos,
Seu rixam & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum. i. cum ego nascerer Venusij in Appulia.
2 Varij sunt vini effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa, si quis biliosus & iracundus natura, paulò liberius bibat, ille suam iracundiam statim declarat, & sic de cæteris.

3 Quo-

3 Quicunque lectum nomine Massicum
Seruas, moueri digna 4 bono die:
5 Descende. Coruino iubente,
Promere 6 languidiora vina.
7 Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
9 Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumque duro: tu sapientium
10 Curas & arcanum iocosa
Consilium retegis 11 Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresq; & addis 12 cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 Te Liber, & si læta aderit Venus,
14 Segnesq; nodum soluere Gratiæ,
15 Viuæq; producent lucernæ:
16 Dum rediens fugat astra Phœbus.

3 Cuiuscunque Consulis nomine notaris, & teruas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo. 4 Die festo. 5 Ex verbo descendendi colligere licet, vina vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata, fortasse vt fumosa fierent. 6 Vina vetustate mitiora. 7 Quamuis Coruinus Philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, vt te negligat, sed magno in honore illis es futura. 8 Catonis virtus, i. ipse prudens Cato vino parcè sumpto, hilaris fuisse dicitur. 9 *Laus vini.* per te (ô pia testa) quasi per cœnleū & lene tormentum, ingenia seueriora explorantur qualia sint. 10 Grauiores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem proferis. 11 Vino. Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi. 12 , Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19. lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 AEgrè distrahuntur quos Gratiæ coniungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 MOntium custos nemorumq; virgo,
Quæ 2 laborantes utero puellas
3 Ter vocata audis, adimisq; letho,
5 Diua triformis.

1 Diana venatrix per montes vagatur. 2 Parturientes audis. vnde appellatur Lucina, quòd infantibus in lucem venientibus opem ferat. 3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstas, vt mulieres saluæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos vnde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

[6] *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, vt pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum, i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cæ datur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COElo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *auidáque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces [7] *alumni*
Pomifero [8] *graue tempus anno.*
[9] *Nam quæ niuali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Deuota, quercus inter &* [12] *ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Paruos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porca, laribus, i. diis familiaribus porca immolabatur propterea quòd hæc pecus tantum vtilis est ad escam, quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum infestatem vitibus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est, aut dulces alumni graue tempus non sentient anno promifero, i. anni parte promissa nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est, Nam victima quæ pascitur niuali Algido inter quercus & ilices, aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum ceruice. i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte niuibus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est, te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare paruos deos. i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ouium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis a scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior iis fuerit propter sumptuosam hostiam quàm si far aut micam salis offerres. i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
19 *Farre pio, & 20 saliente mica.*

19 Farre pio oblato.
20 Mica saltante vel crepitante. nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS. Ode XXIIII.

INtactis opulentior
Thesauris 2 Arabum, & diuitis 3 Indiæ,
4 Cæmentis licet occupes
5 Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
6 Si figit 7 adamantinos
Summis verticibus 8 dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis 9 expedies caput.
10 Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas ritè trahunt domos)
Viuunt, & 11 rigidi Getæ,
12 Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
13 Nec cultura placet longior annua:
14 Defunctúmque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
15 Illic matre carentibus
Priuignis mulier 16 temperat innocens:
Nec dotata 17 regit virum
Coniux, 18 nec nitido fidit adultero:
Dos est magna, parentium
Virtus, 19 & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum inuaserunt. Ordo est. Licèt tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitijs Indiæ, occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cæmenti-, tamen tu non expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia proueniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapidibus pretiosissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne. per Hyperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.
6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quàuis amplissimæ.
7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas. vide Od. 3. lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput.
10 Scythæ in campis, non domibus habitantes, quæ gens vaga dicta est à emtandis pascuis. 11 Getę propter frigidam regionē dicuntur asperi, qui cherentes rebus ad victum necessarijs, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Graeci ἀπημόλγους. 12 Quibus iugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas, i. non vnius proprias, sed omnibus cōmunes. 13 Nec plus ferunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sic vt eum (qui annum laborauit suis laboribus est perfunctus) vicarius recreet æquali sorte, i. simili labore. nam ipse quoq; annuū laborem explet. 15 Illic noueræ non sæuit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

[30] *Certo fœdere castitas:*
[31] *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*
[32] *O quisquis voluit impias*
Cædes, & rabiem tollere [23] *ciuicam:*
[34] *Si quærit, pater urbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
[35] *Refrænare licentiam,*
[26] *Clarus posigenitis:* [27] *quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
[28] *Quid tristes querimoniæ,*
[29] *Si non supplicio culpa reciditur,*
[30] *Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiunt? si, neque feruidis
[31] *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum [32] *latus,*
[33] *Duratæq; solo niues*
Mercatorem abigunt? [34] *horrida callidi*
Vincunt æquora nauitæ?
Magnum [35] *pauperies opprobrium iubet*
Quiduis & facere & pati,
Virtutisq; viam deserit [36] *arduæ.*
[37] *Vel nos in Capitolium,*
Quò [38] *clamor vocat & turba fauentium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [39] *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali, in qua fœdus initum est, vt alter alteri fidem seruet.
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, i. non licet: aut si volent, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus seueriſimis sunt coercenda.
23 Ciuilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi vt pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Iuuenalis.
25 Comprimere cupiditatem iniatiabilem.
26 Clarus, non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteritate fama & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, virtutem odimus eorum qui viui sunt & incolumes: viros autem virtute præstantes, quando sunt

mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est, si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus, si ciues à pueris non sunt bene instituti atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hîc interpretor cum Varrone rectum animi propositum & reuerentiam cultumque numinis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cùm destitutæ sunt leges, earum inanis, ac propè sepulta vis iacet. 31 Regio zonæ torridæ subiecta. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si niues glacie adstrictæ solo, i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem æquorum docti & scientes nauitæ non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa auaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quando quidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum proijciamus, quod suasit olim Crates philosophus. 38 Strepitus populacis. 39 Inutile est aurum si materia est mali.

Mittamus

Mittamus. ſcelerum ſi [40] *bene pœnitet,*
Eradenda cupidinis
Praui ſunt [41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes [42] *aſperioribus*
Formandæ ſtudijs, neſcit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venariq; timet: ludere doctior,*
Seu Græco iubeas [45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus [46] *alea.*
Quum [47] *periura patris fides*
Conſortem ſocium fallat & hoſpitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet: ſcilicet [49] *improbæ*
Creſcunt diuitiæ, [50] *tamen*
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

40 Si verè pœnitet. 41 Primordia cupiditatis ſunt radicitus extirpanda. 42 Studijs fortioribus. 43 Neſcit hærere in equo, i. equitare neſcit puer generoſus adhuc rudis. 44 Et venari non vult, ad ludendum doctior ſeu, &c. 45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxũ* 46 Aleæ luſus puniebatur lege Cornelia & lege Titia. 47 Fides periurio violata. 48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam conſumet, quod pater per nefas conquiſiuit. Nam *malè parta malè dilabuntur.* 49 Diuitiæ dicuntur improbæ, *vel*, quia improbe coaceruatæ, *vel*, quia improbos efficiunt. 50 Poſt multas diuitias partas, aliquid ſemper videtur auaro deeſſe.

AD BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi inſtinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Auguſto eſt dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
[1] *Plenum? quæ in nemora aut quos* [2] *agor in* (*ſpecus,*
[3] *Velox mente noua?* [4] *quibus*
Antris, egregij Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inſerere & concilio Iouis?*
Dicam inſigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.* [7] *non ſecus in iugis*
[8] *Ex ſomnis ſtupet Euias,*

1 Me tuo numine afflatum? 2 Quas ducor in ſpeluncas? ſic Od. 19. lib. 2. 3 Expeditus mente non mea ſed diuina. 4 In quibus locis ſecretis. Ordo eſt. quibus antris meditans, auliar inſerere ſtellis & concilio Iouis æternum decus egregij Cæſaris? 5 Cœlo conſecrare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter ſed ſic, Euias Bacchi ſacerdos concitari ſolet vt ego nunc commoueor ad Auguſti laudes, meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc ſacra tempore nocturno celebrabantur.

9 *Hebrum*

9 *Hebrum prospiciens, & niue candidam*
10 *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratam 11 *Rhodopen.* 12 *vt mihi deuio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 *O Naiadum potens,*
Baccharumq; valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 14 *dulce periculum est,*
15 *O Lenæe, sequi Deum*
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluuium, quem hyemis sodalem appellat. Od. 25 lib. 1.
10 Regionem septemtrionalem frigidissimam.
11 Thraciæ montem quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primùm imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vsitata aberranti i. versus lyricos scribenti, flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poetæ admirantis, non sunt comparationis reddentis, vt multi existimant.* 13 O Bacche qui potestatem habes in Naiades (fluuiorum Nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes, quæ tuo numine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos euertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ ληνεῖν, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

VIxi puellis 1 *nuper idoneus,*
Et 2 *militaui non sine gloria:*
3 *Nunc arma* 4 *defunctumq; bello*
Barbiton hic paries habebit,
5 *Læuum marinæ qui Veneris latus*
Custodit. hîc hîc ponite lucida
6 *Funalia, &* 7 *vectes, & arcus*
8 *Oppositis foribus minaces,*
9 *O, quæ beatam diua tenes* 10 *Cyprum, &*

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finiuit & absoluit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est læuo lateri Veneris marinæ, i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inseruientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus nõ admissi, fores & fenestras effringerent. sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit: *Procede hinc cum vecte Dorax.* 8 Foribus elausis. 9 O Venus, te precor vt Chloën hactenus amantibus superbam graui amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 *Mem-*

11 Vrbem in AEgypto, quæ niue caret, quòd regio est calida.
12 Thracia niue.
13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior.
14 Superbam propter pulchritudinem.

[11] *Memphim carentem* [12] *Sythonia niue,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloën semel [14] *arrogantem.*

AD GALATEAM NAVIGATVRAM.
Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

1 Homines impij & scelerati iter facientes opto, vt habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram auem (cuius vox tristis est) rauam lupam, fœtam vulpem & serpentem velocem. sed tibi iam nauigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.
2 Parræ iterum atq; iterum canentis.
3 Dux sit itineris, eò nimirum, vt impij malè pereant.
4 Lupa coloris raui inter flauum & nigrum.
5 Vndecunque. *Species pro genere.*
6 Vulpes grauida.
7 Cum serpens transuersa ex parte terruit mannos. i. equos currum trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quæ in vitibus incurua & contorta pangitur. est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem euentum prænuntiant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium pręscia & pręnuntia. 13 Oscinem coruum inuocabo, vt ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aues, quæ ore canentes futura prædicunt, vt coruus, cornix, noctua. 14 Ordo est, Galatea sis fœlix & memor nostri, licet viuas vbicunque mauis, i. etsi mauis esse sine me, sis fœlis tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à læua volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à nauigatione.* vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aëris motu ex vento, pluuijs aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Adriæ sinus, vide Od. 9.

[1] *Impios parræ* [2] *recinentis omen*
[3] *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
[4] *Raua decurrens lupa* [5] *Lanuuino*
[6] *Fœtaq; vulpes:*
Rumpat & serpens iter institutum.
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagittæ*
Terruit mannos: [9] *ego cui timebo,*
[10] *Prouidus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *diuina auis imminentum,*
[13] *Oscinem coruum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
[14] *Sis licèt fœlix vbicunque mauis,*
Et memor nostri Galatea viuas:
Teq; nec læuus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix:*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion? ego, [19] *quid sit ater*

Adriæ,

Adriæ, nouí, ſæuus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hoſtium vxores puerique* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloſo*
[26] *Credit tauro latus, &* [27] *ſcatentem*
Belluis pontum mediaſq; fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *ſtudioſa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte ſublustri, nihil aſtra præter*
Vidit & vndas.
[31] *Quæ ſimul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietáſque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? [35] *leuis vna mors eſt*
Virginum culpæ. [36] *vigilanſq; ploro*
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ ventus albus, i. ſerenus, peccet, i. peccare ſoleat.
21 Vſitatiſſimum eſt ſcriptoribus mala hoſtibus optare, quos perire cupiunt.
22 Motus obſcuros.
23 Æquoris tempeſtuoſi.
24 Et ſentiant littora, quæ videntur tremere, undarum ictu conquaſſata.
25 Quem admodum taurus decepit Europam, ſic tu, ni caues, ab Auſtro decipieris.
26 Commiſit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Boſphorum belluis marinis repletum, & quamuis antè andax fuerat, iam vehementer metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas, non ante ſuſpectas.
28 Studioſa vt Nymphis floreas decoret coronas.
29 Debitæ ex promiſſo.
30 Nocte aliquantulum luminoſa.
31 Quæ Europe ſtatim vt tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν ιλ. β.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas infamo amore tauri victa. *Hæc & quæ ſequuntur ferè uſque ad finem Odæ ſunt verba Europæ ingemiſcentis.* 34 Pietas eſt grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna eſt quàm quæ ſufficiat virginitati amiſſæ. i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An ſine vitio ſum? an ſpecies vana. i. phantaſma inſomnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana ſomnia emittuntur. De ſomni portis, vide Virg. lib. 6. Æn. *Sunt geminæ ſomni portæ, &c.* 38 Si quis in poteſtatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua diſcerpere. Eſt hoc inprimis mulièbre, vt ſuis manibus iniurias vlciſci cupiant. 40 Paulò antè.

41 *Impudens liqui patrios penates,*
Impudens 42 *Orcum moror, ô deorum*
Si quis hæc audis, 43 *vtinam inter errem*
Nuda leones,
Antequam turpis macies decentes
Occupet 44 *malas,* 45 *teneræq; succus*
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
46 *Vilis Europe, pater vrget absens:*
47 *Quid mori cessas? potes hac ab orno*
Pendulum zona bene te sequuta
48 *Lædere collum.*
Siue te rupes & 49 *acuta letho*
Saxa delectant: age, te procellæ
50 *Crede veloci: nisi* 51 *herile mauis*
Carpere pensum,
52 *Regius sanguis: dominæq; tradi*
Barbaræ 53 *pellex. Aderat* 54 *querenti*
55 *Perfidùm ridens Venus, & remisso*
56 *Filius arcu.*
57 *Mox vbi lusit satis,* 58 *Abstineto*
(Dixit) irarum 59 *calidæq; rixæ,*
60 *Quum tibi inuisus laceranda reddet*
Cornua taurus.
61 *Vxor inuicti Iouis esse nescis?*
62 *Mitte singultus:* 63 *bene ferre magnam*
Disce fortunam: 64 *tua sectus orbis*
Nomina ducet.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quodque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oportet.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuorer antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me vrget & flagitij conscientia excruciat.
47 *Europe seipsam alloquitur.*
48 Te suspendere potes zona (in vsum laquei) quam tecum commodè attulisti.
49 Quæ saxa vt morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ, quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mauis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfidè & dolosè, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo iam laxato sagittariorum more, vbi iaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris, est Hellenismus. Genitiuus pro ablatiuo. Vt ἀπέχου τῶν ὀργῶν. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè. nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cuiuslibet. 64 Vna pars orbis in tres diuisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno sacrum in potu & cantu hilariter transigere.

[1] *Festo quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] strenua Cæcubum:
[3] Munitæq; adhibe vim sapientiæ.
[4] Inclinare meridiem
Sentis: [5] ac, veluti stet volucris dies,
[6] Parcis deripere [7] horreo
[8] Cessantem Bibuli Consulis amphoram.
Nos cantabimus [9] invicem
[10] Neptunum, & virides [11] Nereidum comas:
[12] Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris spicula. [13] Cynthiæ:
[14] Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentesque tenet [15] Cycladas, & [16] Paphon
Iunctis visit [17] oloribus.
Dicetur merita nox quoque [18] nænia.

1 Ordo est. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possum

2 Strenuè, mox.

3 Sapientiæ septæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eámque vino & lætitia expugna, vt ioco & ludo aliquis sit locus.

4 Sentis diem declescere, & ad occasum vergere,

5 Ac, quasi dies non celeriter abeat, parcis, &c.

6 Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum.

7 Antiqui in horreis testas vini condebant.

8 Amphoram quæ diu remanserat in vini Apotheca. 9 Pervices, viciſsim. 10 Deum marinum Saturni filium in diei festi honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ Nerei filiæ. 12 Tu iterum iterumque canes. 13 A Cynthio monte Deli, Diana appellatur Cynthi, quæ celeris dicitur quia venatrix est. 14 Vltimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ. vide od. xxx. lib. 1. 15 Vide Od. xliij. lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clarissimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum suum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, tristi scilicet & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optimè conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] *Tyrrhena regum progenies, [2] tibi*
[3] Non antè verso lene merum cado

1 Ab Hetruscis regibus oriunde, sic Od. 1. lib. 1. Ordo est. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me est tibi lene merum non ante verso cado, cum flore rosarum, & balanus preſſa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non antè prompto, cado non ante inuerso ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4] *Pressa tuis balanus capillis*
[5] *Iamdudum apud me est. [6] eripe te moræ:*
Ne semper [7] vdum Tibur & [8] Æsulæ
Decliue contempleris aruum, &
[9] *Telegoni iuga parricidæ.*
[10] *Fastidiosam desere copiam, &*
[11] *Molem propinquam nubibus arduis:*
Omitte mirari beatæ
[12] *Fumum & opes strepitúmque Romæ.*
Plerunq́, gratæ diuitibus [13] vices,
[14] *Mundæq́, paruo sub lare pauperum*
Cœnæ, sine aulæis & [15] ostro,
[16] *Sollicitam explicuere frontem.*
Iam clarus occultum Andromedæ [17] pater
[18] *Ostendit ignem. iam [19] Procyon furit,*
[20] *Et stella vesani leonis,*
Sole dies referente [21] siccos.
Iam pastor vmbras cum grege [22] languido,
Riuumq́, fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] Syluani: carétque
Ripa vagis [24] taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & vrbi sollicitus, times
Quid [25] Seres & regnata Cyro
[26] *Bactra parent, [27] Tanaísque discors.*
PRVDENS futuri temporis exitum
[28] *Caliginosa nocte premit deus:*
Ridetq́, si mortalis [29] vltra

4 Glass vnguenta-ria pressa, i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quo minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 Æsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime exstructam, vnde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem, vel ambitionem per metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sint neq; sordidæ neq; nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt. Lætitia frontem explicat, nubeculas in rugas contrahit. 17 Cepheus Æthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo fit solstitium æstiuum. 21 Dies æstuosos. 22 Gregem æstu solis, fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt 24 Murmur nonedens, significat poeta tempus ventosum iam transisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat. [30] *quod adest, memento*
Componere æquus: [31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc [32] *lapides adesos,*
[33] *Stirpésque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vna, non sine montium
Clamore, vicinæq; syluæ:
[34] *Quum fera diluuies quietos*
Irritat amnes. [35] *ille potens sui*
Lætusq; deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi: [36] *cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato,*
Vel sole puro. non tamen irritum
[38] *Quodcunq; retrò est, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna [40] *sæuo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *si celeres quatit*
Pennas, [43] *resigno quæ dedit:* [44] *& meâ*
Virtute me inuoluo, [45] *probamq;*
Pauperiem sine dote quæro.
[46] *Non est meum, si mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere: [48] *& votis pacisci,*
Ne [49] *Cypriæ Tyriæq; merces*
Addant [50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præsens est me mẽto administrare, & cum æquitate & tuo arbitratu finire.

31 Futura cursum suum habent instar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placide & quietè, nunc rapidè & violenter.

32 Excauata rupium saxa.

33 Arbores extirpatas

34 Cùm tempestas incitat & quasi ad iracundiam prouocat amnes quietos, i. cùm diluuies ex imbribus oritur.

35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque viuet, cui licet dixisse, vixi in diem, i. bonis præsentibus fruor, futura non curo.

36 Cras, sit Cœlum nubilum an serenum nihili æstimat, i. non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parui facit vtrum aduersa sit an fœlix futura fortuna.

37 Cœlum atra nube Iupiter occupet,

38 Quodcunque iam præterijt non potest mutari.

39 Neque destruet vel immutabit.

40 Fortuna in rebus aduersis gaudens sæuire & pertinaciter ludere ludum nouum. *Iuuenal. Quoties voluit fortuna iocari.*

41 Fortunam stabilem.

42 Si fugit & aduersa est.

43 Reddo.

44 Et meis me viribus orno, non rebus externis, est Metaph. ducta à vestibus, quibus inuoluimur.

45 Pauperiem cum virtute coniunctam sine opibus quæro.

46 Nec vitæ nec propositi mei est nauigationis periculo me committere vt rem augeam. etenim pauper esse malo.

47 Arbor nauis.

48 Cum dijs quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant.

49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque, species est pro genere,

50 Mari insatiabili, quòd omnia absorbet.

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per AEgeos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est, qua tutò nauigare potest nemo in mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauent.

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, 53 *geminúsque Pollux.*

AD MELPOMENEN MVSAM.
Ode XXX.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen, ingenij mei monumentum ære perennius.
2 Altius, regali constructione pyramidum, quæ sunt regum AEgyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens *vel* ingenium.
7 Effigies mortem. Libitina est dea funerum. significat etiam Capulum vel feretrum in quo eadauera efferuntur ad sepulturam.

1 *EXegi monimentum ære perennius,*
2 *Regalíque situ pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar:* 6 *multáque pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *vsque ego postera*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, quà violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et quà pauper aquæ 14 *Daunus, agrestium*
15 *Regnauit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *Æolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

8 Semper ego recens crescam posterâ laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine vestalia tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, quà obstrepit violens Aufidus, & quà pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cuius nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuios ob vehementer ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. βασιλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus, potens & clarus extiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEolio vsus est Alcæus à Lesbio insula, in qua regnauit AEolus. 19 O Melpomene sume superbiam, i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis, i. virtutibus, & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Ode 1.

Horatius iam ea eſt ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno eſſe animo debeat, & tamen Ligurini veſano amore torretur.

INtermiſſa Venus diu,
Rurſus [1] *bella moues. parce, precor, precor*
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. deſine dulcium
Mater [3] *ſæua Cupidinum,*
Circa luſtra decem flectere [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperijs. Abi*
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] *Tempeſtiuiùs in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Comeſſabere Maximi:*
Si torrere [10] *iecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro ſollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Latè ſigna feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riſerit æmuli:
Albanos prope te lacus

1 In militiam Veneris vrges. *Militat omnis amans & habet ſua caſtra Cupido.*
2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, ſeruiunt, Cynaram bonam appellat fortaſſe, quòd eſſet ipſi inter cæteros amatores benevolentior, idque ſine mercede.
3 Venus aliquando crudelis eſt & ſæua inter dulces voluptates.
4 Cùm nunc annos quinquaginta ſim natus.
5 Imperijs voluptuoſis, quæ molliant animos.
6 Me iam ſenio induratum.
7 Opportunius & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox eſt & celeriter vehi ſolet in curru oloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinoſè vines. 10 Iecur amoribus aptum, Iecur enim eſt ſedes libidinis. 11 P. Max. inuenis nobilis, formoſus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro iis, quorum cauſa in periculo verſatur, patronus non mutus, ſed eloquens. 13 Et multis artibus inſtructus. 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riſerit, i. hilaris erit, plus valens apud amicam quàm larga ritualis munera, illic marmoream ériget ſibi ſtatuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream,[16] *ſub trabe citrea.*
Illic plurima naribus[17]
Duces thura: lyræq́, &[18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic[19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morem Salium, ter quatiens humum.*
Me nec fœmina,[21] *nec puer*
Iam, nec ſpes animi credula[22] *mutui,*
Nec certare iuuat mero:[23]
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur[24]
Manat[25] *rara meas lachryma per genas?*
Cur facunda parum decoro
[26] *Inter verba cadit lingua ſilentio?*
Nocturnis ego te[27] *ſomnijs*
Iam captum[28] *teneo: iam*[29] *volucrem ſequor*
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas,[30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure ſacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ, à monte Berecyntho vbi primùm inuenta dicitur tibia.
19 Mane & veſperi.
20 In morem Saliorum Martis ſacerdotum ſaltabunt.
21 Me nec fœmina iuuat nec, &c.
22 Vt mutuò amer ab ea quã amauero.
23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis coronare.
24 Apoſtrophe pathetica, ac ſi diceret, Eheu Ligurine, quámuis ætate iam ingraueſco, amore tamen tui incenſus ad priſtinas reuocor laſciuias.
25 Lachryma guttatim & raro defluens non amoris parcitate, ſed ætatis verecundia, nam turpe eſt ſenj præ amore flere. 26 Cur lingua in medio ſermone titubat? quod nimij amoris eſt indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque ſomnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu euolantem ſequor quaſi ludentem in campo Martio, te ſequor quaſi denatantem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana ſe curſu, luctâ, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis?

AD IVLVM ANTONIVM, M. Antonij Triumuiri filium. Ode 11.

Antiquos Poëtas imitari periculoſum eſt.

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari, I-
-ule, ceratis ope Dædalea

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facilè principem ſi quis imitari velit, is tuos conatus itidem ſentiet, vt olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

Nititur

[1] *Nititur pennis,* [2] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas [5] *aluere ripas,*
Feruet [6] *immensúsque ruit profundo*
Pindarus ore:
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per [8] *audaces nouæ* [9] *dithyrambos*
Verba [10] *deuoluit, numerisq;* [11] *fertur*
Lege solutis:
[12] *Seu deos regesq; canit, deorum*
Sanguinem, [13] *per quos cecidere iusta*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Siue quos Elea domum reducit*
Palma cœlestes: [16] *pugilémue equúmue*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili sponsæ iuuenémue raptum*
Plorat: & vires, animumq; moréſ-
-que [19] *aureos deducit in astra, nigró-*
-que [20] *inuidet Orco.*
Multa [21] *Dircæum leuat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modoq;

2 Sustentatur pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icareum est appellatum.
4 Ordo est. Fervet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter diluuiū.
7 Coronandus lauro Poetis consecrata, vide Od. vlt. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum voluit, i verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur suo eorum Dithyrambi-

corum maiore licentia. 12 Deos, vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à poetis finguntur esse media parte viri, & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant, vide Od. 27. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes, i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter iuuenem sponsum immatura morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores eiusdem iuuenis effert ad astra. 20 Inuidet morti, i. à morte & obliuione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum, sic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam. nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat & suauiter canit. 23 In eam vsque regionem cœli vbi nubes condensantur. i. in cœlos ipsos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, i. scribens depresse, suaui tamen stylo fingo carmina, &c.

Grata

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus,[25] *uuidique*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore Poeta plectro*
Cæsarem,[28] *quandoq; trahet feroces*
[29] *Per sacrum cluum, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre,[31] *boniq; diui:*
Nec dabunt,[32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætosq; dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumq;
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Tuq; dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimusq; diuis
Thura[38] *benignis*
[39] *Te decem tauri, totidemq; uaccæ,*
[40] *Me tener soluet vitulus relicta*
Matre, qui largis[41] *inueneſcit herbis*
In mea uota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum.

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laboriosa existens paruus.
27 O Poeta, tu canes Cæsarem stylo grauiore, i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum clivum Sicambros, i. Germaniæ populos quos hodie *Gheldrenses* appellamus.
29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea secula, vel aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiã festos dies & publicam ciuitatis lætitiã pro Augusti reditu à dijs impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter feriás, seu potius propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars adderetur tuo poemati, si quid loqui possum audiẽdum dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est.
37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io triumphe.
38 Diuis liberalibus erga nos illius reditu.
39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu.
40 Parua victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me soluet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate dijs feci.
41 Qui fit iuuencus.
42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ, tertio die à suo nouilunio.

43 Quã

43 Quà notam duxit, niueus 44 videri,
43 Cætera fuluus.

43 Qua parte notabatur, i. in fronte candidus erat, sed fulvus reliquo corpore. 44 Niueus videri, Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. id est, habens cætera fulua. 45 Per Synecdochen,

AD MELPOMENEN Ode III.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 QVem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 Isthmius
3 Clarabit pugilem, non equus impiger
4 Curru ducet Achaico
Victorem, 5 neque res bellica 6 Delis
Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 Sed quæ Tibur aquæ 8 fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
9 Fingent 10 Æolio carmine nobilem.
11 Romæ principis vrbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 Et iam dente minus mordeor inuido.
13 O testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O 14 mutis quoque piscibus
Donatura cygni, si libeat, 15 sonum:
16 Totum muneris hoc tui est,

1 Melpomene, què tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poeta
2 Labor susceptus in ludis Isthmijs, à Sysipho in honorem Neptuni institutis.
3 Clarum faciet pugilem.
4 Curru Græco vel Eleo, i. quadrigali certamine.
5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Delijs quòd conteuderit tumidas minas regum, i. quòd minantes & superbos reges superauerit.
6 Laurea Apollinari à Delo insula Apollini sacra.
7 Non hæc suprà memorata eum reddent nobilem, sed aquæ quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Aeolio carmine, facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. vdum appellat Tibur, vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico, vide Od. 30. lib. 3 11 Posteritas Romæ (quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia (paucis exceptis) non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent. nec pulmone indigent, eò quòd non habent sanguinem quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 Quòd

[17] *Quòd monstror digito prætereuntium*
Romanæ [18] *fidicen lyræ:*
[19] *Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.*

[17] Sic olim Demosthenes: ἄτος ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poeta. 19 Quòd viuo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi, eiúsque institutione sub Augusto.
Ode IIII.

[1] *QValem ministrum fulminis* [2] *alitem,*
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
[3] *Permisit, expertus fidelem*
Iupiter in [4] *Ganimede flauo)*
Olim iuuentas & patrius vigor
[6] *Nido laborum propulit inscium:*
Vernique, iam nimbis remotis,
[7] *Insolitos docuere nisus*
Venti pauentem: mox [8] *in ouilia*
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor [9] *dapis atque pugnæ:*
Qualémue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam [10] *lacte depulsum leonem,*
[11] *Dente nouo peritura videt:*
[12] *Videre Rhœti bella sub Alpibus*
Drusum gerentem & Vindelici: [13] *quibus*
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire [14] *fas est omnia) sed diu*
Latéque [15] *victrices cateruæ,*

1 Longum est hic hyperbaton. sensus est. Qualis est Aquila in ouium greges, eiúsque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhœti & Vindelici videre Drusum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium.
7 Primos & non assuetos volatus.
8 Vt agnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto. 12 Talem Rhœti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, à quo erant subiugati. 13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum censui. Ordo est. quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus sit, quærere distuli. 14 Pote est δυνατὸν. vide Od. 1. lib. 1. 15 Rhœti semper ante victores, nunc consilijs Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c.

Consilijs

consilijs iuuenis reuictæ,
Sensere, quid mens ritè, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectiq; cultus pectora roborant,*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal,*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra,*

18 Innata virtus.
19 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos promouebit ad perfectionem.
19 Recti amor & studium i rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ. i facta improba illam naturæ bonitatem detorpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominũ Claudii Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali, auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit. fugatis tenebris ex Latio. i, Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis
24 Qui lætus est bellica gloria. Farris & frugum copiam significat Adorea, qua abundantem putabant gloriosum.
25 Vt. i. postquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas veluti flamma tædas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post cædem Asdrubalis. & victoriã à Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani.
27 Impiorum & barbarorum clamore bellico.
28 Fana statuas deorum habuere erectas. quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ.
29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum.
30 Oratio Annibalis ad suos milite. Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cerui, Romanos veluti lupos insequimur.
31 Quos latère & fallendo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus.
32 Gens Rom, quæ originem duxit à Troia.
33 Deos penates.

34 Virgil. *Aſcanium Anchiſénque patrem Teucr ósque penates, Commendo ſocijs. &c.*

35 Ad Italiæ vrbes.

36 Vt ilex ramis ſpoliata magis repullulat, ſic Romani aduerſis prælijs magis inualeſcunt.

37 Frondis vmbroſæ.

38 Algidum, mons eſt in agro Tuſculano. vide Od. 21. lib. 1

39 Acquirit vires & audaciam ab ipſis cædibus. vide Virg. lib. 2. AEn.

40 Hydra ſerpens monſtroſa in Lerna deliteſcens, cuius vno capite ab Herenle abſciſſo, ſeptem ſubitò renaſcebantur.

41 Subintellige, *quàm fuit hæc gens in nos.*

42 Qui dolebat ſe ab aliquo vinci.

43 Nec Colchi ediderunt maius monſtrum. aut vrbs Thebana, quàm

34 *Natóſque, maturóſque patres*
Pertulit 35 *Auſonias ad vrbes:*
36 *Duris vt ilex tonſa bipennibus*
37 *Nigræ feraci frondis in* 38 *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipſo
39 *Ducit opes animúmque ferro.*
Non 40 *Hydra ſecto corpore* 41 *firmior*
Vinci 42 *dolentem creuit in Herculem:*
43 *Monſtrúmue ſummiſere Colchi*
Maius 44 *Echionieue Thebæ.*
45 *Merſes profundo,* 46 *pulchrior euenit:*
47 *Luctere, multa prorues integrum*
Cum laude 48 *victorem: gerétque*
Prælia 49 *coniugibus loquenda.*
Carthagini iam non 50 *ego nuntios*
Mittam ſuperbos 51 *occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna noſtri,
Nominis, Aſdrubale interempto.
52 *Nil Claudiæ non efficient* 53 *manus:*
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & 54 *curæ ſagaces*
55 *Expediunt per acuta belli.*

ſunt ipſi Romani. Hæc eſt huius loci ſententia. Non tantùm duo dracones ex dentibus diſſeminatis pullulárunt quantum gens Troiana ex ſuis damnis & prælijs aduerſis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum merſes, à verbo inuſitato, Merſo, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctiere & pugnes, ipſe proſternet & euincet te hoſtem integrum. i. hoſtem incolumem. cui exercitus non ſit imminutus. 48 Qui paulò ante viceras. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore. vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiſo iam Aſdrubale) poſthac deſinam ſuperbos mearum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Induſtria & cura eum conſilio communita. 55 Expedium faciunt per ſubtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM. Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

1 Diuis propitijs & beneficis orte.

2 Romanę à Romulo Romæ conditore.

Diuis orte 1 *bonis, optime* 2 *Romulæ*
Cuſtos gentis, abes iam nimiùm diu:

3 *Maturum*

[3] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] *Sancto concilio, redi.*
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ,*
[6] *Instar veris enim vultus vbi tuus*
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius [7] *nitent.*
[8] *Vt mater* [9] *iuuenem, quem Notus* [10] *inuido*
Flatu [11] *Carpathij trans maris æquora*
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet à domo,
Votis [13] *ominibusq, & precibus vocat,*
Curuo nec faciem littore [14] *dimouet:*
Sic [15] *desiderijs icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almaq; [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paueat? quis gelidum* [24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cœtui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, vt mater vocat votis, ominibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra AEgyptum posita, à qua vicinum mare ad AEgyptũ vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautæ sine metu piratarum nauigant.
19 Fides cauet commississe quamobrem culpetur. i. nemo fidẽ fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges, vt pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus. i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ, à flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam eleganter apparatam in deorum honorem exhibebant.

Te

Te multa prece, [30] *te prosequitur mero*
[31] *Defuso pateris:* [32] *& Laribus tuum*
Miscet numen, [33] *vti Græcia Castoris,*
Et magni [34] *memor Herculis.*
Longas o vtinam dux bone [35] *ferias*
Præstes [36] *Hesperiæ: dicimus* [37] *integro*
[38] *Sicci mane die, dicimus* [39] *vuidi,*
[40] *Cum sol Oceano subest.*

30 Tibi sacrificat.
31 Vino de pateris fuso.
32 Quisque colens Lares, simul & tuum nomen colit.
33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos te.
34 Ob beneficia ab illis accepta.
35 Dies festos, id est, otiosam pacem.
36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustatum.
38 Non poti, sed sobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano. i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM. Carmen sæculare. Ode VI.

[1] *Dlue, quem* [2] *proles Niobæo* [3] *magnæ*
Vindicem linguæ, [4] *Tityusq; raptor,*
Sensit, & Troiæ [5] *propè victor altæ*
[6] *Phthius Achilles.*
Cæteris maior, [7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidos [8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremendas
[9] *Cuspide pugnax.*
[10] *Ille, mordaci velut icta* [11] *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
[12] *Procidit late,* [13] *posuitq; collum*
Puluere Teucro.
[14] *Ille, non inclusus* [15] *equo, Mineruæ*
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

1 O Apollo.
2 Sex filii Niobes.
3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quòd liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret.
4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit. vide Od. 4. lib. 3.
5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo pacto facilius Troia capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs.
7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis, Achilles fuit occisus, *vel.* quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus. iuxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxit tela manúsque corpus in Æacidæ.* 8 Thetis dea marina fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta securi, quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum. vnde denotatur violentus casus Achillis & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo sed aperto Marte Troiam expugnasset, nisi à Paride tuâ operâ & impulsu prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Mineruæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefellisset Troianos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

17 *Sed*

[17] *Sed palàm captis grauis (heu nefas, heu)*
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[18] *Ni tuis victus Venerisq; gratæ*
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[19] *Doctor argutæ fidicen Thaliæ,*
Phœbe, qui [20] *Xantho lauis amne crines:*
[21] *Dauniæ defende decus Camœnæ,*
[22] *Læuis Agyeu.*
[23] *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, nomenq; dedit Poetæ.
Virginum [24] *primæ, pueriq; claris*
Patribus orti,
Deliæ [25] *tutela deæ, fugaces*
Lyncas & ceruos [26] *cohibentis arcu,*
[27] *Lesbium seruate pedem, meiq;*
Pollicis [28] *ictum,*
[29] *Ritè Latonæ puerum canentes,*
Ritè crescentem [30] *face* [31] *noctilucam,*
[32] *Prosperam frugum,* [33] *celeremq; pronos*
Voluere menses.
[34] *Nupta iam dices, Ego dijs* [35] *amicum,*
[36] *Sæculo festas referente luces,*
[37] *Reddidi Carmen, docilis modorum*
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello sæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre inclusos combussisset.
18. Nisi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Æneæ laboribus muros Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auspicijs
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Musam argutè canentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ. i. carminis sui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dictus, eò quòd in viis publicis ei solebant sacrificare.
23 Diuinum numen.
24 Primariæ & nobiles.
25 Qui estis sub protectione Dianæ.
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & cernos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ plectrum.
29 Ex veterum instituto & solenni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium.
30 Crescentem lumine.
31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit.
32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quòd Adiectiuum verbale cum patrio casu iungitur.*
33 Celerem ad volvendos menses. Nam Luna 28. circiter diebus orbem suum conficit.
34 Cum fueris nupta; hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatii, reddidi carmen amicum dijs, sæculo referente festas luces. *Poeta vnam è puellis alloquitur omnium nomine.*
35 Carmen dijs gratum & amabile.
36 Anno centesimo festos dies referente.
37 Ego, quæ facile didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM.
Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum est.

1 Veris aduentu hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne. vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur gratiæ fingebantur nudæ, vide Od. 19. lib. 3. sed hic fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephiris.
8 Annus eiusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cum tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuo durare.
9 Frigora mitigantur à vere, cuius nuntii sunt Zephiri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes aduersus Eurum.

1 *Diffugêre niues: redeunt iam 2 gramina campis,*
Arboribusq; 3 comæ.
4 *Mutat terra vices, & decrescentia ripas*
5 *Flumina prætereunt.*
6 *Gratia cum Nymphis geminisq; sororibus audet*
Ducere nuda 7 choros.
8 *Immortalia ne speres monet annus, & almum*
Quæ rapit hora diem.
Frigora 9 mitescunt Zephiris: 10 ver proterit æstas,
Interitura 11 simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret 12 iners.
13 *Damna tamen 14 celeres reparant 15 cœlestia lunæ:*
16 *Nos vbi decidimus*
17 *Quò pius Æneas, quò 18 Tullus diues, & Ancus,*
19 *Puluis & vmbra sumus.*
Quis scit an adiciant hodiernæ crastina 20 summæ
Tempora di superi?
21 *Cuncta manus auidas fugient hæredis, 22 amico*
Quæ dederis animo.
23 *Quum semel occideris, & de te splendida 24 Minos*
Fecerit 25 arbitria,
Non Torquate 26 genus, non te facundia, non te

10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret: Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen: sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus, sed transimus in pulverem. 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ἀνθρώπος ἐστι πνεῦμα, ἢ σκία μονον. Eurip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu consumpseris, ad anarum hæredem non perueniunt. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuiuisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

Restituet

Restituet pietas.
[27] Infernis neque enim tenebris Diana [28] pudicum
Liberat Hippolitum:
Nec [29] Lethea valet [30] Theseus abrumpere charo
Vincula Perithoo.

27 Non possunt dij mortem propulsare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam?
28 Hippolitum castum, qui sua temperantia compressit libidinem Phædræ eius nouercæ. 29 Vincula infernalia à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Perithous inter rarissima illa quatuor, amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem vinci remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quàm Poetarum carmina.

Donarem [1] pateras gratáque [2] commodus
Censorine meis [3] æra sodalibus:
Donarem [4] tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
[5] Ferres: diuite me scilicet [6] artium,
Quas aut Parrhasius [7] protulit, aut [8] Scopas:
[9] Hic saxo, liquidis [10] ille coloribus
[11] Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi [12] vis: non tibi talium
[13] Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, [14] & pretium dicere muneri.
[15] Non incisa notis marmora publicis,
[16] Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17] Reiectæq; retrorsum Annibalis minæ,

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebantur.
2 Commodus donarem, i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære facta.
4 Mensas miliares quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ.
5 Neque tu auferres & accipere s pessima munera.
6 Si essem dives & abundarem artibus, i. signis & tabulis pictis quas, &c. 7 Quas artes enulgauit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi, vel, (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius.
11 Peritus add ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deficijs cùm re tum animo. 14 Possumus dicere quàm pretiosum sit munus carmen & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis á repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennij scripta. 19 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Repulsæ in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris.* [23] *quid foret Iliæ*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum, bellũ renouabant Carthaginenses.

19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus.

20 Quam versus Ennij, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Muemosyne.

21 Si nemo rectè facta literis mandauerit.

22 Præmium acceperis.

23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati prodesset?

24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere de quibus filetur. 25 Æacum ereptum morti & obliuioni. 26 Vis ingenij.

27 **The tongue or pen of powerfull Poets.** Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis fortunatis, *vel*, Elysijs campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filij Tyndari clara sydera, poetarum carminibus dignoscuntur esse dij, qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope obliuione deletur. Lollij laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] *NE fortè credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non antè vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis.*

1 Ordo est. Nè tu forte credas, i. vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longè sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per nouas & inusitatas artes, scil. apud latinos, primus enim erat poeta lyricus latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

5 *Non*

[3] Non, si priores [6] Mœonius tenet,
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7] Cæáq; & [8] Alcæi minaces,
Stesichoriq; graues camœnæ:
Nec, si quid olim [10] lusit Anacreon,
[11] Deleuit ætas. [12] spirat adhuc amor,
Viuuntq; commissi calores
[13] Æoliæ fidibus puellæ.
[14] Non sola comptos arsit adulteri
Crines, & [15] aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus
[16] Et comites, Helene Lacæna:
[17] Primusque Teucer tela [18] Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata, [20] non pugnauit ingens
Idomeneus [21] Sthenelusque solus
Dicenda Musis prælia. non ferox
[22] Hector, vel acer Deiphobus graues
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisq; primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] illacrymabiles
[24] Vrgentur ignotiq; longa
Nocte: [25] carent quia vate sacro.
[26] PAVLVM sepultæ distat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camœnæ Simonideæ. vide Od. 1. lib. 2.
8 Alcæus adeò amarus erat præsertim Tyrannis, vt acribus suis versibus multos è ciuitate ejiceret. minaces igitur erant ejus Camœnæ.
9 Stesichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces: graues ergo erant eius Camœnæ.
10 Cantauit Anacreon. Lusit verò, quia res amatorias scripsit.
11 Consumpsit vetustas.
12 Recens est adhuc Amor, quem Sappho Poetria suis lyricis versibus commisit.
13 Sappho fuit ex Æolia, in qua Lesbos, vnde Lesbia sæpè appellatur.
14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poeta multas ante Helenam, amasse. quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse oblivione tradita, quòd poetæ vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu cretensi. à Cydone vrbe in Creta, vbi primùm de pecudum cornibus arcus curuati & facti sunt. 19 Troia, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus, &c.
21 Sthenelus sciens pugnæ. vide Od. 15. lib. 1. 22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphobus à Meriones fuit vulneratus, sed multi alij in bello Troiano fortiter pugnarant, quorum quia Homerus non meminit, oblivione hominum iam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, id est, æterna oblivione obscurantur. 25 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota quòd verbum distat cum dandi casu iungitur.

Chartis [27] *inornatum ſileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. eſt animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & ſecundis*
Temporibus dubiiſq́, rectus;
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
[32] *Conſulq́, non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obſtantes cateruas*
Explicuit ſua victor arma.
Non [35] *poſſidentem multa, vocaueris*
Rectè beatum: [36] *rectiùs occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiúſque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illustratum.
28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præstans. Ergò vere es philosophus.
30 AEquabilis in vtraque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abstinens à pecunia, cui omnia parent.
32 Estque tuus animus non vnius anni consul. sed semper est ille Consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert vtilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere.
34 Per mediam hostium aciem, i. per munera & largitiones tanquam victor exprompsit sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. *Est optima Allegoria.* 35 Non rectè vocaueris beatum, qui multa possidet. 36 Meritò. 37 Sapit & acutè nouit 38 Et turpitudinem odit peius letho, id est, mori maluit quàm flagitium committere. 39 Ille, id est, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode X.

Futurum dicit, vt Ligurinum suæ aduersus amatores arrogantiæ pœniteat, cum flos ætatis suæ exaruerit.

O crudelis adhuc, & Veneris [1] *muneribus potens,*
Inſperata tuæ quum veniet [2] *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quam barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet, & adhæcetur superbiæ, id est, lætitiæ oris & corporis tui.

3 Et quæ nunc humeris inuolitant, decidérint comæ:
Nunc & qui color eſt puniceæ flore 4 prior roſæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit 5 hiſpidam:
Dices, Heu (quoties te in ſpeculo videris 6 alterum)
7 Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis 8 incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detonſa erit coma, quæ humeris tuis iam paſſa eſt & diffuſa. *Pueri comebant, puellarum more comatis albam.*
4 Melior flore purpureæ roſæ.
5 In faciem pilo-

ſam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quaſi diceret, Vtinam in puerili ætate prę-cogitaſſem faciem meam futuram hiſpidam, ex qua quæſtum meretricium deperdere ſit neceſſe, vel, vtinam lęuis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei ſenſum, id eſt, Vtinam ſenſus iſte fuiſſet in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc ſenſum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant inepta.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

ESt mihi nonum ſuperantis annum
Plenus 1 Albani cadus: eſt in horto
Phylli nectendis 2 apium coronis:
3 Eſt hederæ vis
Multa, 4 qua crines religata fulges:
5 Ridet argento domus: ara caſtis
Vincta 6 verbenis, auet immolato
Spargier 7 agno.
8 Cuncta feſtinat manus: huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
9 Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris 10 quibus aduoceris
Gaudijs: idus tibi ſunt 11 agendæ:

2 Vini Albani.
3 Apium ebrietatẽ pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibebatur, quamuis Græcis ſemper fuit lugubre, vide Od. 36. lib. 1.
3 Eſt mihi magna copia hederæ, quæ Baccho conſecrata eſt.
4 Vna (ſc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere ſoles.
5 Domus ſplendet argento.
6 Caſtis & puris herbis frondibuſque feſtis ad aras

coronandas. 7 Agni mactati ſanguine adſpergi & imbui auet, id eſt, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum cupido motu ſurſum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Id. celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Iure solennis mihi, sanctiorq́
Pene natali proprio: quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupauit
(Non tuæ sortis iuuenem) puella
Diues & lasciua: tenetq́ grata
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet ales
Pegasus, terrenum equitem grauatus
Bellerophontem:
Semper vt te digna sequare: & vltrà
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. age iam meorum,
Finis amorum,
(Non enim posthac alia calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atræ
Carmine curæ.

11 Diuidit Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῆ ἀφρῆ, id est, à spuma, ex qua & cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.
12 Meritò mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.
14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.
15 Quem tu amas.
16 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, re, genere.
17 Grata seruitute.
18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cùm ille sit supra fortunam suam. Phaeton vetat aude sperare, qui negotium supra vires suscipiens, scil. paterni currus moderationem, igne combustus periit. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Granatim ferens Bellerophontem, qui cœlos conscensurus, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Vt sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quàm licet. 23 O Phylli, quam omnium postremam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.
Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

Iam veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:

2 Quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracij venti, i. Fauonij impellunt vela

Iam

Iam nec prata [3] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infœlix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistula:
Delectantq; [9] *deum, cui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *iuuenum nobilium clienS,*
[14] *Nardo vina merebere.*
Nardi paruus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpitijs accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus,* [18] *amaraq;*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena dies vt in domo.
Verùm [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorumq; memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consilijs breuem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non glacie dure scunt.
4 Aucti.
5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Athenienſis filia) flebiliter Ityn filium gemens à ſe interfectum, iam nidum ponit.
6 Familiæ regum Athenienſium perpetua infamia, propter immanem in ſuũ filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenienſium, vnde domus Cecropia pro familia Athenienſi.
7 Infœlix quòd Terei mariti ſui barbaram libidinem in Philomelã conſtuprandã vlta eſt malè. i. parricidio.
8 Paſtores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana ſtiſtulæ inuentorem.
10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis eſt optima, vel nigri colles. i. colles vmbroſi propter ſylvas?
11 O Virgili, hæc tempora. i. veris amœnitas & ætis temperies ſuadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.
12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudij & Druſi priuignorum Auguſti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini eliciet. Onyx hîc ſignificat vaſculum ex onyche factum ad ſeruandum vnguentum. 16 Apothecis vinarijs, cuiuſmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges. iiſque ſimilia condi ſolebant. 17 Liberalis ad donandum ipes inſolitas. 18 Amaras curas, vel amarcitudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non eſt mihi in animo te vino madefacere ſine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non inſacetum, fortaſſe tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet conijcere hunc Virgilium fuiſſe negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos ſiue ignes funebres, quibus cadaueta cremabantur, appellat nigros. i. triſtes, ab effectis. 24 Miſce ſerijs ludicra, ita tamen, vt ſis brevis in ſtultitia. 25 Iucundum eſt aliquando, cùm tempus & locus ferunt, deſipere. i. à ſeueritate animum ioco remittere.
26 ἐν καιρῷ, opportunè.

IN

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludisque & bibis impudens:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant, & capitis [9] niues.
[10] Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? ([14] heu) quóue color decens?
Quò [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Fœlix post Cynaram, notaq;, & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynaræ breues.

1 Tu ludis ludos amatorios & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potulenta excitas amoris flammam in te penè emortuam, vel, excitare vis ergate amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens, *sic importuna paupertas.* Od. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.

10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita, i. pulchritudinem amissam. In Insula Choo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur. & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepeliuit. 12 In fastis Romani cùm res foris gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicę memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebat Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima mihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas, vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata, vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis æquor, vultus hilaris, labiorum natiuus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, ceruicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annos

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis[22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuenes visere[23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos viuere. hinc annosa cornix. Od. 17. li. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vt te, tanquam facem consumptam, i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem iuuenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

Quæ cura[1] *patrum, quæue*[2] *Quiritium,*
Plenis honorum[3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in æuum
[4] *Per titulos memoresq; fastos*
[5] *Æternet?* [6] *ô, quà Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper
Quid Marte possis.[8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennósque veloces, & arces
Alpibus impositas[9] *tremendis*
Deiecit acer[10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox grauis prælium*
Commisit, immanésque Rhætos
[12] *Auspicijs pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis.

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere
6 Ordo est. O maxime principum qui terram incolunt qua parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium qui vbique sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ, i. ciuilitatis & humanitatis nescij, didicere nuper, quid posses Marte, i. in re militari. De Vindelicis vide suprà Od. 4.
8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quàm semel deiecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostilem crudelitatem. 10 Non vno congressu, sed iterum atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendum. 12 Auspicijs tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhætorum pectora, mortem non timentia propter libertatem.

[14] *Indomitas*

[14] *Indomitas propè qualis vndas*
[15] *Exercet Auſter,* [16] *Pleiadum choro,*
Scindente nubes: impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] *medios per ignes.*
Sic tauriformis voluitur [18] *Auſidus,*
Qui regna [19] *Dauni præfluit Appuli:*
[20] *Quum ſæuit, horrendamq; cultis*
Diluuiem [21] *meditatur agris:*
Vt barbarorum [22] *Claudius agmina*
[23] *Ferrata vaſto diruit impetu:*
[24] *Primóſque & extremos metendo,*
[25] *Strauit humum, ſine clade victor:*
Te copias, te conſilium, & tuos
[26] *Præbente diuos, nam tibi,* [27] *quo die*
Portus [28] *Alexandrea ſupplex*
Et vacuam patefecit [29] *aulam,*
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus,
Laudémque & optatum peractis
Imperys decus [30] *arrogauit.*
Te [31] *Cantaber non antè domabilis,*
Medúſque, & Indus, te [32] *profugas Scythes*
Miratur ô tutela præſens
Italiæ, [33] *dominæq; Romæ:*
[34] *Te, fontium qui celat origines*
Nilúſque, & [35] *Iſter, te rapidus* [36] *Tigris,*

14 Ordo eſt. Tiberius tam impiger vexare hoſtium turmas & mittere frementem equum per medios ignes, qualis propemodum eſt Auſter cum vndas exercet, Pleiadum choro ſcindente nubes.

15 Agitat Auſter.

16 Virgiliarum ortus & occaſus pluuius eſt & tẽpeſtuoſus, nubibus à vẽto ſciſſis

17 Per medium pugnæ feruorem.

18 Auſidus Appuliæ fluuius, dicitur tauriformis propter eius impetum & mugitum, *vel*, quòd imbribus auctus, relicto ſuo alueo, exundabat ſæpiùs.

19 Dauni Appulorum regis.

20 Cum eum auxerit cœleſtis imber.

21 Metaph. eſt à re animata ad inanimatam, alij legunt, minitatur.

22 Tiberius Nero.

23 Agmina ferro & armis munita.

24 Totam Aſiam cædendo. Sic Virg. *Prouima quæque metit gladio.*

25 Operait hoſtium victor ſine vlla ſuorum militum iactura.

26 Te ſuppeditante diuos tuos, i. diuos tibi fauentes. 27 Eodem, quaſi fatali die, Alexandria ab Auguſto fuit capta, quo Druſus Vindelicos ſuperauit, tertio luſtro (i. quindecim annis) interpoſito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoſte vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra, & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperijs iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epiſt.

Præſenti tibi maturos largimur honores,
Iurandúmque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hiſpaniæ à nullo ante Cæſarem victus. Vide Od. 6. lib. 2. & Od. 8. lib. 3.

32 Scythes campeſtris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. vide Od. 35. li. 1. Od. 24. li. 3.

33 Romæ principis vrbium. vide ſupra Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originem ſuorum fontium (i. cuius fontes & origines adhuc nemo ſciuit) audit te. i. te colit & veneratur.

35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris eſt Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando ſaxa ingentia ſecum rapiat.

Te

Te [37] *belluosus qui remotis*
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis [38] *funera Galliæ,*
[39] *Duræq; tellus audit Iberiæ:*
Te tæde gaudentes [40] *Sicambri*
[41] *Compositis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus qui ingentes belluas in se continens, Britannos circumsonat à nobis longè seiunctos.
38 Galli mortem non extimescebant, *vel*, propter ingeniam ferocitatem, *vel*, quia sibi persuadebant, quòd aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ populi bellicosi, vide supra Oden 2. 41 Armis in vno loco simul positis & conditis, i. bello sedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] *PHœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes, increpuit, lyra:
[2] *Ne parua Tyrrhenum per æquor*
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit [3] *uberes:*
[4] *Et signa nostro restituit* [5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum superbis*
Postibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clausit: & ordinem*
Rectum, & vaganti frena licentiæ
[8] *Iniecit:* [9] *emouitque culpas:*
Et veteres reuocauit [10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq; & imperi
[11] *Porrecta maiestas ad ortum*
Solis, [12] *ab Hesperio cubili.*
Custode rerum Cæsare, non [13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit i. obiurgauit & admonuit me volentē prælia & victas vrbes loqui lyra, i. lyrico carmine.
2 Ne res grandes tenui musa canerem. Allegoricè significat id æque periculosum esse, ac si paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigaret.
3 Copiosas fruges
4 Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus.
5 Ioui Capitolino, vbi signa militaria seruari solebant.
6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum, qui ne victi viderentur, signa Crassiana sua sponte Romā ad Augustum remiserunt.
7 Et tua ætas clausit Ianum Quirini, id est, clausit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuersum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit frena licentiæ extra ordinem rectum vaganti, id est, bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Grauibus pœnis in improbos constitutis. 10 Priſtinas Romanorum virtutes. 11 Maiestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, ejiciet pacem.

Non

Non ira quæ [14] *procudit enſes,*
Et miſeras [15] *inimicat vrbes:*
Non [16] *qui profundum Danubium bibunt,*
[17] *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidiue Perſæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nôſque & [20] *profeſtis lucibus & ſacris,*
[21] *Inter iocoſi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matroniſq; noſtris,*
[23] *Ritè deos prius apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] *Lydis remiſto carmine tibijs,*
Troiamq; & [25] *Anchiſen, & almæ*
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit vrbes.
16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt de adulteriis, vel alias leges qualcunque.
18 Infideles, quia Craſſum ſimulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus ſacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis ſunt conceſſi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Noſtrûm Maiorum, deos primùm inuocantes canemus claros duces, qui pro patriæ ſalute cum gloria ſunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipuè: Dorius ſiue Ionicus, Phrygius & Lydius.
25 Canemus patrem AEneæ, ipſumque AEneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæſarem, Auguſtum, Tiberium, Druſos, &c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi 1.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiſcente ad bellum Actiacum contra Antonium.

Ibis [2] *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæſaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

1 Amice Mæcenas tu paratus ſubire omne periculum Cæſaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula, i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, ſic dictis à Liburnorum gente.

3 Quid

3 *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contra, grauis:
Vtrumne 4 *iussi persequemur otium,*
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente 5 *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
6 *Feremus: & te vel per Alpium iuga,*
7 *Inhospitalem & Caucasum,*
8 *Vel occidentis vsque ad vltimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
9 *Roges, tuum labore quid iuuem meo,*
Imbellis, ac firmus parum?
10 *Comes minore sum futurus in metu,*
11 *Qui maior absentes habet:*
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentum 12 *allapsus timet*
13 *Magis relictis:* 14 *non, vt adsit, auxili*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne 15 *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
16 *Non vt iuuencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
19 *Pecúsue Calabris ante sydus feruidum,*
Lucana mutet pascua:
18 *Nec vt superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditauit. haud paruero
19 *Quod aut, auarus vt Chremes, terrâ premam.*
20 *Discinctus aut perdam vt nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ re-stamus? quibus vita est iucunda, te su-perstite & incolumi, grauis verò, te mor-tuo.

4 Iussi ab Augusto domi manere, an carmen per otium componemus quod sine te est iniucun-dum?

5 An laturi sumus hunc laborem mili-tarem ea mente, qua viros fortes decet?

6 *Sibi ipse dat re-sponsum.*

7 Caucasus est Scy-thiæ mons inhospi-talis propter glaciē & niues.

8 Vsque ad sinum Gaditanum in His-pania iuxta colum-nas Herculis.

9 Si roges, quid ego non bellicosus, pōssim meo labore te iuuare?

10 Si rauis sim co-mes, minus tibi me-tuam præsens quàm absens.

11 Qui metus.

12 Serpentum in-cursiones.

13 Magis timet pul-lis relictis. *Relictis est Datiui casus.*

14 Non est latura plus auxilij præsen-tibus quamuis ad-sit.

15 Militabitur à me.

16 Est Hypallage, non vt plures iuuen-ci mei nitantur aratris illigatis. Non vt plura habeam aratra, vel, vt plura agri iugera possideam.

17 Non vt habeam multa armenta, quæ post ortum Caniculæ pascua mutent, sc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec vt villa mei fundi Tusculani in colle ira & marmore candenti exstructa, se extendat ad oppidum Tusculum à Telegono Circes & Vlyssis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille senex Terentianus. 20 Vt dissolutus nepos prodigè expen-dam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem sig-nificat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epod. II.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
(2 Vt prisca gens mortalium)
3 Paterna rura bobus exercet suis,
4 Solutus omni fœnore:
5 Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare.
6 Forumq; vitat, 7 & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
9 Inutilesq; falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
11 Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
14 Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ?
17 Qua muneretur te Priape, & te pater
18 Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
21 Queruntur in syluis aues:
Fontesq; lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuesq; comparat:

1 Separatus ab vrbanę vitæ molestijs.
2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant.
3 Qui rura à patribus accepta proprijs non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat vbi lites aguntur & dijudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat fauoris ineundi causa.
8 Cum adulta vitiũ propagine coniungit altas populos.
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quàm gaudet rusticus, *Est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata sed pyra proprij laboris.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi datiuo iungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa quæ latiorem vmbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret.
21 Canunt aues.
22 Et fontes strepitum & murmur faciunt.
23 Quæ res.
24 Hyems, *Totum pro parte*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obstantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidumq; leporem, & [29] *aduenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiscitur?
Quod si [33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut* [35] *perusta solibus*
[36] *Pernicis vxor Appuli)*
[37] *Sacrum vetustis extruat lignis focum,*
Lassi [38] *sub aduentum viri:*
Claudensq; [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet vbera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magisue [44] *rhombus, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis descendat in ventrem meum,*
Non [47] *attagen Ionicus*
Iucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *graui*
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In opposita retia.
27 Furcula aucupali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam. Grues enim loca calidiora petentes, maria transmittunt, triangulî formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedica captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, laribus sacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Huius anni vina.
42 Escas suo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectauerint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems (i. tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non potest mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita. Ionia pars est Asiæ, in qua fuit vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius variis virtutibus consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Termini dei celebratis, in cuius tutela veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suauior est rustico, quàm qui desumptus est ex suo hœdili. Nam mitioris constat.

Has inter epulas,[52] *vt iuuat pastas oues*
Videre properantes domum
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positosq; vernas, ditis[53] *examen domus,*
Circum[54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,*
Iamiam futurus rusticus,
Omnem[56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

52 Quantum delectat.
53 Veruę sunt, quasi examen apium, in diuitis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares. vide Od. 18. li. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse, quasi is approbaret vitæ rusticæ iocunditatem, sed ad ingenium suũ rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam.
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiatum mensem) studeque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epod. III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æstu torquebatur.

Parentis[1] *olim si quis impia manu*
Senile[2] *guttur fregerit:*
[3] *Edat cicutis allium nocentius.*
O dura[4] *messorum ilia!*
Quid hoc venenum[5] *sæuit in præcordijs?*
Num viperinus hic[6] *cruor*
Incoctus herbis me fefellit? an malas
[8] *Canidia tractauit dapes?*
[9] *Vt Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit[10] *hoc Iasonem:*
[11] *Hoc delibutis vlta donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam syderum insedit[12] *vapor*

1 Posthac.
2 Ceruicem patris senis.
3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus allium dare solebant, vide Virg. Alexin.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis, i. venenum.
7 Me latuit, à me inscio fuit incoctus?
8 An mulier veneficа malè contrectauit dapes?
9 Posteaquam Medea mirata est, i. adamauit Iasonem ducem, præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum.
10 Hoc vnguento, sc. allio perunxit Iasonem illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris ignotis iuga insueta iniiceret.
11 Medea Glaucam Cretonis filiam vestibus hoc allio delibutis vlta aufugit per aërem, vecta à dracone alato.
12 Nec tantus calor syderum, Caniculæ præsertim, aridam inuasit Apuliam,

Sitiençlose

Siticulosæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius.
Ai, si quid vnquam [14] *tale occupaueris,*
Iocose Mæcenas, precor
[15] *Manum puella suauio opponat tuo,*
Extrema & in sponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculeum à Deianira missa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentius inflammauit humeros Herculis efficacis.
i. Laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne alij fœtore offendatur, i. precor, vt neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompeij Magni. Epod. IIII.

LVpis & agnis quanta [1] *sortitò obtigit,*
[2] *Tecum mihi discordia est.*
[3] *Iberieis peruste funibus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet superbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus.*
Videsne, [6] *sacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter vlnarum toga,*
[8] *Vt ora vertat huc & huc euntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mannis terit:
[11] *Sedilibusque magnus in primis eques*
Othone contempto sedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus habet perustum & valdè flagellarum funibus Hispanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura peruſta sunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficient.
6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitolium.
7 Indutus togam sex vlnarum laxam & amplam, more diuitum.
8 Videsne quo modo libertina indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta sine fuco aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæsus flagellis triumuirûm iussu vsq; ad satietatem præconis, arat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viâ Appiâ (qua itur ad agrũ Falernum) mannis, equis eradarijs ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. **fit for a foot-cloth.**
11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem à Roscio Othone latam, quâ sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quòd aliquando fuerat seruus, etsi iam quadraginta millia sestertiûm haberet.

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & seruos fugitinos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Menas ipse pirata & seruus sit tribunus militum.

12 *Quid attinet* 13 *tot ora nauium grauia*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

13 Naues rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM.

Epodi V.

1 Exclamat puer prætextatus quem furtim raptum Canidia aliæq; veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameq; necare constituerant, vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum, seu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dij, qui regitis terras hominesque.

2 Quid affert? vel, quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio?

3 Quid omnium vultus contra me solam volunt?

4 O Canidia rogo te per liberos tuos, si quos verè peperisti.

5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd nascentibus opem ferre putabatur.

1 *At ô deorum quicquid in cœlo regit*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iste fert tumultus? &* 3 *quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
4 *Per liberos te, si vocata partubus*
5 *Lucina veris adfuit:*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbaturum hoc Iouem.*
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
8 *Petita ferro bellua?*
9 *Vt hæc trementi questus ore, constitit*
10 *Insignibus raptis puer,*
11 *Impube corpus, quale posset impia*
Mollire 12 *Thracum pectora:*
Canidia breuibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressos 15 *funebres,*
Et vncta turpis oua 16 *ranæ sanguine,*

6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro fauciata. 9 Postquam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius raptis, sc. prætextâ & bullâ quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impube corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhibere caprificos infaustas & sepulchris extractas, quasi diis inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia, vt Cupressus cæsa nunquam reuiresceit, sic mortui ad vitam minimè redeunt, vide Od. 14. lib. 2. 16. Rubetæ.

Pu-

Plumámque nocturnæ [17] strigis,
Herbásque quas [18] Iolcos atque [19] Iberia
Mittit, venenorum ferax,
[20] Et ossa ab ore rapta ieiunæ canis,
[21] Flammis aduri Colchicis.
Atque [22] expedita Sagana, per totam domum
Spargens [23] auernales aquas,
[24] Horret capillis, vt [25] marinus, asperis
Echinus, aut [26] currens aper.
[27] Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
[28] Exhauriebat, ingemens laboribus:
[29] Quò posset infossus puer
Longo die bis terue mutatæ dapis
Inemori [30] spectaculo:
[31] Quum prominer et ore, quantum extant aqua
Suspensa mento corpora:
[32] Exsucta vti medulla, & aridum iecur,
Amoris esset poculum:
[33] Interminato quum semel fixæ cibo
Intabuissent [34] pupulæ:
[35] Non defuisse masculæ libidinis
[36] Ariminensem Foliam
Et [37] otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
[38] Quæ sydera excantata voce [39] Thessala,
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] irresectum sæua dente liuido
Canidia rodens pollicem,

17 Strix est auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat, & stridorem pro cantu habet.
18 Iolcos est vrbs Thessaliæ.
19 Non Hispania, sed ciuitas montibus Colchicis vicina
20 Quæ creduntur auiditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Cholchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiúsque filiam Creüsam conflagrandam.
22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida apparet capillis asperis in capite erectis.
25 Vt marinus echinus, cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est consertus.
26 Vt aper furens, qui durissimas habet feras in dorso insurgentes.
27 Veia, tertia venefica, nullius maleficij conscientia deterrita.
28 Vehementer an-

helans scrobem faciebat. 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aspectu dapis nouæ sæpiùs appositæ, sed semper sublatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret è terra. 32 Ista est causa huius facinoris. *Alij legunt Exerta vel Execta.* 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies cùm intabuissent semel, i. cum tabidæ apparuissent vno impetu non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam, quæ fœminarum amore adeò exarsit, vt tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est vrbs in Italia. 37 Neapolis fita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Folia deripit sidera, &c. 38 Voce Magica, vel cantionibus Magicis, quibus vtentes Thessali lunam & sydera è cœlo in terram deuocant. Virg. *Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.* 40 Vnguem pollicis non resectum. Nam mulieres venefice vngues suos nutriant, non secant, quippe quæ non minus corpore quàm animo turpes sunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit?[41] *O rebus meis*
Non infideles[42] *arbitræ,*
Nox,&[43] *Diana, quæ silentium regis,*
[44] *Arcana quum fiunt sacra:*
Nunc nunc adeste: nunc[45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
Formidolosæ[46] *dum latent syluis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
Senem[47] *(quod omnes rideant) adulterum*
Latrent[48] *Suburanæ canes,*
Nardo perunctum[49] *: quale nec perfectius*
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur[50] *dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent
Quibus[51] *superbam fugit vlta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quum[52] *palla, tabo munus imbutum, nouam*
Incendio[53] *nuptam abstulit?*
Atqui nec herba, nec latens[54] *in asperis*
Radix[55] *fefellit me locis.*
Indormit vnctis[56] *omnium cubilibus*
Obliuione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulabat veneficæ
Sclentioris[57] *carmine.*
Non vsitatis[58] *Vare potionibus*
([59] *O multa fleturum caput)*
Ad me recurres:[60] *nec vocata mens tua*
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priusq; cœlum[62] *sidet inferius mari,*

41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis, &c.*
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur, quia nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potiùs maleficia celebrantur.
45 In varum senem qui me aspernatur, vim vestram diutinam vertite.
46 Noctu.
47 Vt Varum scortatorem canes allatrant in Subura dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in sene amorem.
48 Snbura locus est in vrbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem iacet, meretricum ferax.
49 Vnguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat minùs valerent, quàm ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam.
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam Iasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, i. dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 Nouis & insolitis veneficijs tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem reuertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerant. 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Prius cœlum subsidebit mari, quàm, &c. Natura mutabitur. *Hyperbole est.*

63 *Tellur*

[63] Tellure porrecta super:
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen [64] atris ignibus.
[65] Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus
[66] Lenire verbis impias:
Sed dubius [67] unde rumperet silentium,
Misit [68] Thyesteas preces.
[69] Venena, magnum fas nefasq́, non valent
Conuertere humanam vicem.
[70] Diris agam vos: dira detestatio
[71] Nulla expiatur victima.
Quin, [72] vbi perire iussus expiauero,
Nocturnus occurram furor:
[73] Petamq, vultus umbra curuis unguibus:
([74] Quæ vis deorum est manium)
Et inquietis [75] assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam.
Vos turba [76] vicatim hinc & hinc saxis petens
Contundet, obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra [77] different lupi,
Et [78] Exquilinæ alites.
[79] Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

63 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrescunt.
65 Paulo postquàm hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à quare exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum vsus est.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas contundere suisque venenis humana & diuina peruertere possunt. sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare: neque possunt effugere quin suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alij aliter hunc locum exponunt, per me libera est sua cuique optio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgamur sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram &

perterrefaciam. sic Dido. *Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.* 73 Et ego vmbra insolabo in facies vestras. 74 Quæ *vmbra* vis est & vltio deorum manium sic vt per vmbras dij manes se vindicent. 75 Et ego inhærens precordiis nunquam quiescentibus auferam som. &c. 76 Ex singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta, *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aues, in Esquilijs (*colle vrbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM poetam maledicum & petulantem. Epod. VI.

QVid [1] immerentes hospites vexas, [2] canis,
[3] Ignauus aduersum lupos?

1 Cur hospites vexas nihil mali meritos.

2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere possunt.

4 Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me 5 remorsurum petis?
6 Nam qualis aut 7 Molossus, aut fuluus 8 Lacon,
(9 Amica vis pastoribus)
Agam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
10 Tu quum timenda voce complesti nemus,
11 Proiectum odoraris cibum.
Caue, caue: namque in malos asperrimus
12 Parata tollo cornua.
13 Qualis Lycambæ spretus infido gener,
14 Aut acer hostis Bupalo.
An 15 si quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt fleboo puer?

4 Cur non in me conuertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui parcs tibi referam gratias.
6 Ordo est. Nam ego agam, i. persequar per altas niues alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam talis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara *Quia canes à lupis greges protegunt.*
10 Tu cùm conuitijs & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare desinis. 11 More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Archilochus lamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an vt puer ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri injurias ferre, viri verò vlcisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Nam vindictam mihi & ego retribuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio bellī ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido Cos.

Epod. VII.

QVò quò 1 scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses 2 conditi?
Parumne 3 campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas 4 inuidæ Carthaginis
5 Romanus arces vreret;

1 Scelesti, id est, impij sunt in patriā, vbi ciuis à ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur?
3 Terrā marique.
4 Carthago semper fuit Imperij Romæmula. 5 Romanus miles.

6 Intactus

[6] *Intactus aut Britannus vt descenderet*
[7] *Sacrâ catenatus via.*
Sed vt, secundum [8] *vota Parthorum,* [9] *sua*
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, [10] *nisi in dispar feris.*
[11] *Furorne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] *Mentesq; perculsæ stupent.*
[13] *Sic est: acerba fata Romanos agunt,*
Sceluſq; fraternæ necis:
[14] *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
[15] *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum veltrorum.
9 Sua dextra, id est bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quam ferina.
11 Insaniane an maior vis, (*vtpote fatalis necessitas*) an culpa causa est ciuilis furoris?

12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico. dii irati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella ciuilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus facet, id est, execrabilis, vel pernicioſus posteris, qui pœnas luerent eiusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epodi VIII.

[1] *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid eneruet meas?
Quum sit tibi dens ater, [2] *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret:
[3] *Hietq; turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bouis.
[4] *Sed incitat me pectus,* [5] *& mammæ* [6] *putres,*
Equina [7] *quales vbera:*
[7] *Venterq; mollis, & femur* [8] *tumentibus*
Exile suris additum.

1 Poeta iratus orationem non profert integram sed præcisam, est igitur subaudiendum Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam, i. marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debiliteet & ad venerē ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.

3 Cumque dehiscat turpis podex veluti podex bouis, quæ cruditate laborat, vnde cibum male concoquit, atque ideo cruda excrementa eiicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c, Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit in tabidis.*

9 Dines esto & nobilis.
10 Precedant fanus tuum imagines triumphales, id est, imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.
11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.
12 Philosophiæ studium præ se fert, vt adueniente amatore docta & honesta videretur esse. Absit, vt hac nostra ætate sint huius farinæ vllæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes, atque illa domi inter pulunaria reponentes, de rebus diuinis & arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conserere audeant, eo nimirum vt piæ atque religiosæ speciem tantùm, non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nerui, (i. penes vel mentulæ) sine literis num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius speciem è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, vt salua verecundia explicari non possint.

9 *Esto beata, funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum:*
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid, quòd 12 *libelli Stoici inter sericos*
Iacere puluillos 13 *amant?*
14 *Illiterati num minus nerui rigent?*
Minusq; languet 15 *fascinum?*
Quod vt 16 *superbo prouoces ab inguine,*
17 *Ore laborandum est tibi.*

AD MÆCENATEM. Epod. IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

1 Vinum Cæcubum seruatum & repositũ ad festas epulas.
2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.
3 Gratum quia Iupiter autor est victoriæ.
4 Lyra sonante carmen Dorium, tibijs sonantibus carmen barbarum. i. Phrygiũ vel Lydium.
5 Vt nuper tecum bibi.
6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vstis nauibus ab Augusto. 9 Minatus compedes ciuibus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam. vide supra Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis.

Quando 1 *repostum cæcubum ad festas dapes,*
2 *Victore lætus Cæsare,*
Tecum sub alta (3 sic Ioui gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
4 *Hac Dorium, illis barbarum?*
5 *Vt nuper,* 6 *actus quum freto* 7 *Neptunius*
Dux fugit, 8 *vstis nauibus,*
Minatus vrbi 9 *vincla, quæ detraxerat*
Seruis amicus perfidis.
10 *Romanus (eheu posteri negabitis)*

Eman-

Emancipatus fœminæ,
[11] *Fert vallum & arma miles, & ſpadonibus*
Seruire [12] *rugoſis poteſt:*
Interq; ſigna turpe militaria
Sol aſpicit [13] *conopeum.*
[16] *Ad hunc frementes verterunt bis mille equos*
Galli canentes Cæſarem,
Hoſtiliúmque nauium portu latent
Puppes [15] *ſiniſtrorſum* [16] *citæ,*
[17] *Io triumphe,* [18] *tu moraris aureos*
Currus, & [19] *intactas boues,*
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportaſti [20] *ducem*
[21] *Neque Africano,* [22] *cui ſuper Carthaginem*
Virtus ſepulchrum condidit.
Terra mariq; victus [23] *hoſtis, Punico*
Lugubre mutauit ſagum:
Aut ille, [24] *centum nobilem Cretam vrbibus,*
Ventis iturus [25] *non ſuis,*
[26] *Exercitatas aut petit Syrtes Noto:*
[27] *Aut fertur incerto mari.*
[28] *Capaciores affer huc puer ſcyphos,*
Et [29] *Chia vina, aut* [30] *Lesbia:*
Vel, quod fluentem nauſeam coerceat
Metire nobis [31] *Cæcubum.*
Curam metumque Cæſaris rerum iuuat
[32] *Dulci Lyæo ſoluere.*

11 Portat palum quo caſtra muniantur.
12 Eunuchi, virilitate amiſſa, vnde multum de calore naturali amittunt, citò fiunt rugoſi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ, vide Od. 37. lib 1.
13 Conopeum eſt teutorij genus ad culices excludendos, thalamis non caſtris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæſarem transfugientes conuerterunt bis mille frementes equos, ſpadonibus AEgyptijs ſeruire dedignantes. Nota, quòd Cæſar & Antonius exercitus habebant in littore & pedeſtres & equeſtres, quo tempore claſſes ad bellum nauale erant paratæ.
15 Alexandriam verſus.
16 Puppes ad fugã celeres & paratæ.
17 Vox eſt exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem proſequebantur.
18 Tu in mora es curribus triumpha.

libus, qui iam parati ſunt. 19 Inuencas à tauro integras, & paratas ad ſacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportaſti ducem (nempe Scipionem) Auguſto parem. 22 Scipioni ſua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euerſam, quæ victoria illi ſemper erit loco ſepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, i. veſtem mœroris induit, purpureo ſago depoſito. 24 Cretacenſum habuit ciuitates. vide Od. 27. lib. 3. 25 Ventis aduerſis & contrarijs. 26 Syrtes tempeſtuoſas & à Noto vexatas. 27 Neſciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberalius. 29 Vina ſic dicta à Chio inſula in AEgeo. 30 A Lesbo inſula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni eſt vtile, quamobrem cum ſtomachi cruditatem tollat, fluentem etiam nauſeam ſedat & coercet. Alij aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum auſterum eſt & pungens. 32 Iunat dulci vino relaxare meum propter incertum belli euentum, vide Od. 7. lib. Lyæus eſt nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν, i. ſoluere.

IN

IN MÆVIVM POETAM, cui naufragium precatur. Epod. x.

1 Malo auſpicio nauis de ſtatione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & turpem portam, de quo Virgil *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui.*
3 Vtrumque latus nauis.
4 Eunes nauales.
5 Mari ventis contrarijs agitato.
6 Diſſipet & diſperſos ferat.
7 Ilices concuſſas.
8 Tenebroſa nocte, ſine lunæ lumine.
9 Qua nocte occidit triſtis Orion, ſydus cœleſte, cuius occaſus, tempeſtates excitans, triſtes nautas efficit.
10 Quàm Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Aiax Caſſandram Mineruæ ſupplicem, in eius templo ſtupraverat.
12 Apoſtrophe poetica ad Mæuium.
13 Labor & metus propter tempeſtatē impendentem.

1 *Mala ſoluta nauis exit alite,*
Ferens 2 *olentem Mæuium.*
Vt horridis vtrúmque verberes 3 *latus*
Auſter memento fluctibus.
Niger 4 *rudentes Eurus,* 5 *inuerſo mari,*
Fractoſq; remos 6 *differat.*
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangat 7 *trementes ilices.*
Nec ſidus 8 *atra nocte amicum appareat,*
9 *Qua triſtis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm 10 *Graia victorum manus:*
Quum Pallas vſto vertit iram ab Ilio
11 *In impiam Aiacis ratem.*
O quantus inſtat nauitis 12 *ſudor tuis,*
Tibiq; pallor 13 *luteus,*
Et illa non virilis eiulatio,
Preces & 16 *auerſum ad Iouem?*
17 *Ionius vdo quum* 18 *remugiens ſinus*
Noto cærinam ruperit.
19 *Opima quòd ſi præda curuo littore*
20 *Porrecta mergos* 21 *inueris,*
22 *Libidinoſus immolabitur caper,*
23 *Et agna tempeſtatibus.*

14 Color croceus ex fuluo pallidoque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant luſci. 15 Planctus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio eſt fœminarum, clamor & gemitus virorum, vagitus infantium.* 16 Ad Iouem preces non audientem, vel iratum. 17 Cùm Adriaticus ſinus, humido Auſtro ſæpe murmurans, nauem fregerit. 18 Metaph. eſt bobus. 19 Quòd ſi tu facto naufragio in littus eris eiectus, mergis præda pinguis exiſtens. 20 More mortuorum præda extenta. 21 Paueris mergos, aues marinas à facilitate mergendi ſic nominatas. 22 Non quòd caper tēpeſtatibus immolari eſt ſolitus, ſed quia Mæuius poeta fuit petulans & libidinoſus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. AEn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris fœlicibus albam.*

AD

AD PETTIVM CONTVBERnalem. Epod. XI.

Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti, [1] nihil me, ſicut antea, iuuat
Scribere verſiculos
[2] Amare perculſum graui
[3] Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4] Hic tertius December, ex quo deſtiti
[5] Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6] Fabula quanta fui!
Conuiuiorum & pœnitet,
[7] In queis amantem & languor & ſilentium
[8] Arguit, [9] & latere
Petitus imo ſpiritus.
[10] Contrà, lucrum nil valere candidum
Pauperis [11] ingenium
Querebar, applorans tibi:
[12] Simul calentis [13] inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promouerat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordijs
[14] Libera bilis, [15] vt hæc
Ingrata ventis diuidat
[16] Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Deſinet imparibus
Certare [17] ſummotus pudor.

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiploſis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (id eſt annus) decutit ſyluis honorem, id eſt, frondes, quæ ſunt arborũ honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quàm multis ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor, i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra ritualium munera & largitiones.
11 Querebar candidos notes, ingenij acumen, ſapientiam, & huiuſmodi, nihil valere apud anaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus proculerat arcana mea è loco ſuo, i. è pectore meo, qui calebam (id eſt, ebrius eram) vino feruidiore.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.

14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula diſſipet, & ex animo meo dimoueat. 16 Suſpiria, lacrymas, ſilentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri leuamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus, i. cum ritualibus ſuperioribus & ditioribus.

18 Postquam hæc magnificè dixeram te palàm, i. coram te O Petti.
19 A te iussus.
20 Incertus quò irem quidue agerem, ferebar ad postes, i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad duræ eius vestibula super quæ iacebam totas noctes.
22 Ordo est. Nunc amor Lyciſci gloriantis ſe vincere mollitia quamlibet mulierculam, me tenet.
23 A quo amore me exticare.
24 Consilia vera & ab adulatione libera
25 Non obiurgationes, vel iniuriæ ab amica acceptæ. 26

18 *Vbi hæc ſeuerus te palàm laudaueram,*
19 *Iuſſus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi poſtes, & (heu)
21 *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
22 *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lyciſci me tenet:
23 *Vnde expedire non amicorum queant*
24 *Libera conſilia,*
Non 25 *contumeliæ graues:*
26 *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut 27 *teretis pueri,*
Longam 28 *renodantis comam.*

Sed alius amor. Ouid. Succeſſore nouo tollitur omnis amor. 27 Habentis membra ſolida & ſucci plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ ſe ab eo ſubigi cupiebat. Epod. XII.

1 Non viris digna ſed barris, i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia ſortaſſe intelligit valentiſsimos ac mentulatiſsimos amatores.
2 Cur mittis epiſtolas quibus me ad tuam libidinem explendam ſolicitas?

*Q*Vid tibi vis mulier nigris digniſſima[1] barris?
Munera cur mihi, quidue[2] *tabellas*
Mittis,[3] *nec firmo iuueni,*[4] *neque naris obeſæ?*
[5] *Namque ſagacius vnus odoror,*
Pollypus, an grauis hirſutis cubet[6] *hircus in alis:*
Quàm canis acer, vbi lateat ſus.
7 *Quis ſudor*[8] *vietis, & quàm malus vndique membris*
Creſcit odor, quum[9] *pene ſoluto*

3 Mihi iuueni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutiſsimæ, cui tua immundities placere non poteſt. 5 Nam ego ſolus citiùs odoror vtrum mulier pollypum id eſt, narium morbum habeat, an grauem hircum, id eſt, fœtorem tetrum in alis (citiùs inquam odoror) quàm canis rimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poeta ſecum loquitur de hac ænu, exclamans in tertia perſona.* 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Pene meo languente, nec vllam vim habente propter ſui faſtidium.

19 *Indomi-*

[10] *Indomitam properat rabiem ſedare:* [11] *neque illi*
Iam manet humida creta, colorq́,
[12] *Stercore fugatus crocodili: iamque* [13] *ſubando*
Tenta cubilia [14] *tectaq́, rumpit.*
[15] *Vel mea quum ſæuis agitat faſtidia verbis:*
Inachia langues minùs ac me.
Inachiam ter nocte [16] *potes: mihi ſemper ad vnum*
[17] *Mollis opus.* [18] *pereat malè quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monſtrauit inertem:
Quum mihi Cous adeſſet [19] *Amintas,*
Cuius in indomito conſtantior inguine [20] *neruus,*
Quàm noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conuiua, magis quem*
Diligeret [25] *mulier ſua quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *vt pauet acres*
Agna lupos, capreæq́, leones.

10 Quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anni iam manet creta ſudore humefacta, nec focus quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo ſeipſam agitauerat, vt fucus quo faciem pinxerat, præ ſudore defluxerit.
12 Ex crocodili terreſtris ſimo & ceruſſa (quam poeta hîc cretam appellat) fit medicamentum ad cutem nitidam ſeruandam.
13 Clunes agitando, tranſlatio eſt à ſuibus.
14 Lecti ſtragula animio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea ſui faſtidia increpat: ſic loquitur,

8 Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo, id eſt, validior es in illa quàm in me. 16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad vnum opus venereum. 18 Pereat malè Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, iuuenem in re venerea robuſtum, monſtrauit te inertem, i. ignauum & pigrum. 19 Iuuenis robuſtus ex Choo ciuitate, cuius membrorum nimietas eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ veſtes bis tinctas, Dibaphas nominat. 22 Cui, & ad cuius vſum texebantur à me vellera, i. veſtes pretioſæ? 23 Tibi nempe inualido atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contubernales. 25 Quem ſua amicâ magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu fugis vt agna lupum, & vt capræ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant.
Epod. XIII.

HOrrida tempeſtas [1] *cœlum contraxit, & imbres*
Niueſq, [2] *deducunt Ioue. Nunc mare, nunc* [3] *ſilua*
[4] *Threicio Aquilone ſonant.* [5] *rapiamus amici*
Occaſionem de die: dumq́, virent genua,

1 Tempeſtas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram deſcendit, vt veterum fuit opinio.

3 Eſt dictio triſyllaba per Diæreſin. 4 Aquilone vento frigidiſſimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, conuiuandi oportunitatem. 6 Dum vires ſunt firmæ & ſtabiles. *Nam in ſenibus robur & vim corporis repoſuiſſe videtur.*

7 Et

7 Et dum patitur ætas, longe abſit à nobis ſeueritas ſenilis.
8 Soluator ſenectus à fronte iurugas contracta.
9 Tu puer promoue & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Conſ. quorum nominibus notabatur vini cadus. vide Od. 11. lib. 2.
11 Omitte & permitte diuis cætera, ſic Od. 19. lib. 1.
13 *Poeta (ut mihi videtur) amicum ſuũ triſtem conſolatur.*
13 Deus reſtituet hæc benigna viciſſitudine, in priſtinum ſtatum.

7 *Et decet,* [8] *obducta ſoluatur fronte ſenectus.*
9 Tu vina Torquato move Conſule [10] *preſſa meo.*
[11] *Cætera mitte loqui:* [12] *deus hæc fortaſſe benigna*
[13] *Reducet in ſedem vice. Nunc &* [14] *Achæmenio*
Perfundi nardo iuuat, & [15] *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora ſollicitudinibus,
Nobilis vt grandi cecinit [16] *centaurus alumno:*
Inuicte mortalis, dea nate [17] *puer Thetide,*
[8] *Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parui*
Findunt [19] *Scamandri flumina,* [20] *lubricus & Simois.*
[21] *Vnde tibi reditum certo* [22] *ſubtemine Parcæ*
Rupere: nec [23] *mater domum Cærula te reuehet.*
[24] *Illic omne malum vino cantuq́, leuato,*
[25] *Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquijs.*

14 Vngento Nardino Perſico, ſic dicto ab Achæmene Perſarum rege, vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inuenta à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præſtantiſsimus doctor & magiſter) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troia exſpectat. Aſſaracus fuit auus Anchiſæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluuij Troiani ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi eſt moriendum. 22 Subtemen eſt filum, quod ſtamini ſubtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam fueris, leuato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquijs, quæ (ſc. vinum & cantus) ſunt ægritudinis ſolatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MAECENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promiſſos non poteſt abſoluere.

[1] *Mollis inertia cur tantam diffuderit imis*
Obliuionem ſenſibus,
Pocula Lethæos [2] *vt ſi ducentia ſomnos*
[3] *Arente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis ſæpe rogando.
[4] *Deus Deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promiſſum carmen, Iambos
[5] *Ad vmbilicum adãucere.*

1 Ordo eſt, ô candide Mæcenas, tu occidis me ſæpe rogando cur mollis inertia, i. amor immiſerit meis ſenſibus tantam obliuionem.
2 Veluti ſi biberim pocula afferẽtia ſomnos Lethæos i. lethargum quem inexpugnabile ferè dormiendi deſiderium conſequitur. Lethe fluuius eſt infernalis, cuius latices ſi quis guſtauerit, omnium rerum præteritarum ſtatim obliuiſcitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire. *Tranſlatio eſt, ab vmbilico corporis, ad cuius formam ſolebant veteres librorum ſuorum tegumenta vmbilicis ex ebore, pyxeo aut ſimili materia factis, exornare.*

Non

Non aliter Samio dicunt arſiſſe [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui perſæpe [8] *caua teſtudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Vreris ipſe miſer.* [12] *quòd ſi non pulchrior ignis*
Accendit obſeſſam [13] *Ilion,*
Gaude ſorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque vno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia, vt de Od. 17. lib. 1.
8 Lyra.
9 Fleuit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis delitiæ.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam miſer.

12 Quòd ſi Helena, quæ incendij Troiani cauſa fuit, non fuit tuâ puellâ pulchrior. 13 Troiam obſeſſam. 14 Gaude ſorte tua quæ mea ſorte eſt melior. Nam ego Phrynen amo, fœminam infimæ ſortis & meretricem, non vno amatore contentam, ſed mihi cum multis communem. 15 Fœta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur.
Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læſura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctiùs atque edera procera aſtringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infeſtus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonſoſq; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam ſi quid in Flacco [11] *viri eſt,*
Non [12] *feret aſſiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec ſemel [15] *offenſæ cedet conſtantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor.*

1 Dij magni ſunt Iupiter, Minerua, Apollo &c.
2 Numen læſura propter periurium & fidem poſtea violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctiùs quàm ab edera aſtringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachijs mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion eſt aſtrum, cuius ortus mare ac terras tempeſtatibus turbat, vide Od. 28. lib. 1.
8 Cur ſol depingitur intonſus, vide Od. 21. lib. 1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra, tu multum dolebis mea virtute i. meo tis conſtantia, ſi quando iratus te deſeram. 11 Si quid virilitatis eſt in F. Horatio, i in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior eſt, quàm ego ſum. 14 Quæ mihi in amore reſpondebit. 15 Quæ ſemel offenderit. 16 Si certus dolor intrârit in animum meum.

17 At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis 18 malo,
19 Sis pecore & multa dives tellure licebit,
Tibiq; 20 Pactolus fluat:
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 renati:
Formáque vincas 22 Nirea:
Eheu translatos 23 aliò mœrebis amores:
Ast ego vicissim 24 risero.

17 Apostrophe ad rivalem suum.
18 Quòd spernor à Neæra.
19 Quamuis sis dives, sapiens & pulcher, quæ sunt causa amoris.
20 Pactolus est fluvius Lydiæ auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem. vide Od. 28. lib. 1. 22 Nirea formosissimum, vide Od. 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo tè alternatim.

AD POPVLVM ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 Altera ætas quæ eædem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium eiectum Romani in vrbem reciperent.
5 Cur æmulaq; quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum

1 ALtera iam 2 teritur bellis ciuilibus ætas:
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 Marsi,
4 Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
5 AEmula nec virtus Capuæ, nec 6 Spartacus acer,
Nouisq; rebus infidelis 7 Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania 8 pube,
Parentibusq;, 9 abhominatus Annibal:
10 Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:
11 Ferisq; rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres 12 insistet victor, & vrbem
Eques sonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa 13 Quirini,
(14 Nefas videre) dissipabit insolens.

Hannibal vastaret Italiam. 6 Belli ciuilis author & dux. vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinariam patefecerunt, quamuis cum Lentulo priùs consenserant. recte igitur dicuntur infideles nouis rebus, i. qui nouis rebus studebant 8 Iuventute cærulea, *habent enim omnes ferè Germani oculos cæruleos.* 9 Hannibal à parentibus est detestatus, propter liberos sua crudelitate in prælijs cæsos. 10 Nos ætas impia deuoti sanguinis, i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter maiorum scelera, perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt supra. 11 A feris solum vrbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

15 Fortè,

[15] Fortè quid expediat, communiter, aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hæc potior sententia. [16] Phocæorum
Velut profugit [17] execrata ciuitas:
Agros atque lares proprios, habitandaque fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
[18] Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus [20] in hæc: [21] simul imis saxa renarint
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
[22] Neu conuersa domum pigeat dare [23] lintea, quando
[24] Padus Matina laverit [25] cacumina:
In mare seu cellus procurrerit [26] Apenninus:
[27] Nouáque monstra iunxerit libidine
Mirus amor: iuuet vt tigres [28] subsidere ceruis,
[29] Adulteretur & columba miluo:
[30] Credula nec flauos timeant armenta leones:
Ametque salsa [31] læuis hircus æquora.
[32] Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior [33] grege. [34] mollis & exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35] Etrusca præter & volate littora.
[36] Nos manet Oceanus [37] circumuagus: arua, beata
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi [38] Cererem tellus inarata quotannis,
Et [39] imputata floret vsque vinea:

15 Fortasse aut, vos omnes generatim, aut certe melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.
16 Phocæi à Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimã condiderunt.
17 Execrationibus vsa.
18 Sit hæc sententia scilicet, quò pedes ducunt, ire.
19 Bonis auibus.
20 In hæc verba iuremus, scil. vt nefas sit prius in patriam redire, quam taxa è mari fundo enatarint, i. iuremus nunquam redire.
21 Posteaquam.
22 Non pigeat nauibus tum domum reuehi, quando, &c.
23 Naues ad vrbem Romam versas.
24 Galliæ fluuius.
25 Verticem montis Marini, qui est in Calabria.
26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.
27 Inaudita libidine.
28 Subiacere ad coitum.
29 Et Columba coeat cum miluo.
30 Quando armenta adeò fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cùm tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. 34 At verò, quæ pars ciuitatis mollis erit & sine spe, malè ominatos, & infœlices lectulos perpetuò premat. 35 Præter olare, id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos exspectat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersam terram circumuagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa, semper floret.

Horat. lib. 2. pag. 93.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes oliuæ*
Suámque [42] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis [43] *crepante lympha desilit pede.*
Illic [44] *iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus vbera:*
Nec vespertinus [46] *circumgemit vrsus ouile,*
[47] *Nec intumescit alta viperis humus:*
Pluráque fœlices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus [48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:*
[50] *Vtrúmque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige [52] *pinus*
Neque impudica [52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[54] *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] *impotentia.*
Iupiter illa piæ secreuit littora [56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ære, dehinc ferro [58] *duravit sæcula: quorum*
Pijs secunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus oliuæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte pascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est, cum leni murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domum refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiator ouibus quæ sunt in ouili,
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Ioue modificante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus. 52 Medea quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Cadmus cum socijs non huc conuertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (*vt Sirij*) terret gregem. 56 Littora hominibus pijs habitanda. 57 Postquam Iupiter sæculum aureum æreo permutauerat. 58 Dura fecit, id est, ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio pijs datur. 59 Me suasore.

AD CANIDIAM. Epod. XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cuius se veneficijs superatum fingit.

Iam iam efficaci [1] *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proserpinæ.*

2 Agnosco me victum & potenti veneficiorum scientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, nempe Proserpinam & Diananam.

Per

Per & Dianæ [3] *non mouenda numina,*
Per atque libros carminum [4] *valentium*
Refixa cœlo deuocare sydera:
Canidia parce [5] *vocibus tandem sacris,*
Citúmque retro solue, solue [6] *turbinem.*
[7] *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
In quem superbus [8] *ordinarat agmina*
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus [9] *homicidam Hectorem:*
[10] *Postquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) [11] *peruicacis ad pedes Achillei.*
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi [12] *remiges Vlyssei.*
[13] *Volente Circe membra: tunc* [14] *mens & sonus*
Relatus, atque notus in vultus honor,
Dedi satis superq́, pœnarum tibi,
[15] *Amata nautis multum & institoribus.*
Fugit [16] *iuuentas,* [17] *& verecundus color*
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
[18] *Tuis capillus albus est odoribus.*
Nullum à labore me [19] *reclinat otium:*
[20] *Vrget diem nox, & dies noctem:* [21] *neque est*
Leuare [22] *tenta spiritu præcordia.*
[23] *Ergo negatum vincor vt credam miser,*
Sabella pectus increpare carmina,
Capútque Marsa [24] *dissilire nœnia.*
Quid ampliùs vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & à suis decretis flecti, *vel*, quæ lacessita graues sumunt pœnas à peccantibus.
4 Quæ valent in terras deducere sydera cœlo detracta.
5 Parce cantionibus sua diritate execrandis.
6 Retro solue, *vel*, (vt alij volunt) retro volue, i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicũ quo mentem meam obligasti. & ad amorem quasi vertigine quadam coegisti.
7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.
8 In quem instruxerat exercitum.
9 Hominum interfectorem, i. virum bellicosum. Intelligit, *Hectoris cadauer ab Achille canibus destinatum.*
10 Postquam relicta Troia Priamus sese ad pedes Achillis abiecit, orans. vt corpus Hectoris sibi redderet.
11 Obstinati in sententia.
12 Socij Vlyssis exuerunt setosa membra duris pellibus, i. porcorum figuras exuerunt, & humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlysse placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est. 15 O Canidia quã nautæ & institores, homines sordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescentibus, non carnes sed ossa tantùm mihi reliquit subnigra pelle vestita. 18 Tuis vnguentis & veneficijs canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieq; animi doloribus exerceor. 21 οὐδ' ἔξεστι, neque licet respirare. 22 Præcordia extenta spiritu. 23 Ergo miser vincor, vt nunc credam à me negatum, nempe Sabella carmina increpare pectus. i. magicas incantationes posse perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi malefico carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur. vide supra. Epod. 5.
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Aetna, quę est in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcho.*
29 Quis terminus erit istis meis malis?
30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas luam.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & læsam te placare.
34 Pro sacrificio tibi immolandos.
35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet si sic dicam, tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu fidus aureum inter astra versaberis. 37 Helenam Stesichorus versibus contumeliosis infamauerat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo solue me dementia quam patior. 41 Hæc palinodia seu potiùs contumelia est vrbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepulcros pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est, vt reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotiescunque tu exilis, & è lecto surgis fortis puerpera, id est, nunquam.

25 *Nessi cruore,* 26 *nec Sicana feruida*
Furens in Ætna flamma. tu, 27 *donec cinis*
Iniurioſis aridus ventis ferar,
28 *Cales venenis officina Colchicis.*
29 *Quæ finis? quo* 30 *aut quod me manet ſtipendium?*
Effare: 31 *uſſas* 32 *cum fide pœnas luam:*
Paratus 33 *expiare, ſeu poposceris*
34 *Centum iuuencos: ſeu* 35 *mendaci lyra*
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
36 *Perambulabis aſtra ſydus aureum.*
37 *Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,*
38 *Fraterque magni Caſtoris, victi prece*
Adempta 39 *vati reddidere lumina.*
40 *Et tu (potes nam) ſolue me dementia,*
41 *O nec paternis* 42 *obſoleta ſordibus,*
Nec in ſepulchris pauperum 43 *prudens anus*
44 *Nouendiales diſſipare puluere.*
45 *Tibi hoſpitale pectus, &* 46 *puræ manus:*
Tuiſque venter 47 *partum eius: & tuo*
48 *Cruore rubros obſtetrix pannos lauit.*
49 *Vtcunque ſortis exilis puerpera.*

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA oſtendit, ſe nullis precibus exorari poſſe, quoniam ſua veneficia diuulgaſſet Poeta.

1 Auribus claufis & ſurdis.
2 Non ſaxa naufragis nautis ſint ſurdiora, quã ego ſum tibi

Q 1 *Vid obſeratis auribus fundis preces?*
2 *Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis*

Nep-

Neptunus alto[3] *tundit Hybernus*[4] *salo.*
[5] *Inultus vt tu riseris* [6] *Cotyttia*
[7] *Vulgata, sacrum*[8] *liberi Cupidinis?*
[9] *Et Esquilini Pontifex venefici*
[10] *Impunè vt vrbem nomine impleris meo?*
Quid proderit ditasse [11] *Pelignas anus,*
Velociusq; miscuisse[12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata[14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
[15] *Nouis vt vsque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis[16] *infidus pater,*
Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus[18] *aliti:*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
[19] *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus[20] *Norico recludere:*
[21] *Frustraq; vincla gutturi innectes tuo,*
[22] *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vectabor[23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæq; terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere[24] *cereas imagines,*
Vt ipse nosti, curiosus, &[25] *polo*
Deripere Lunam[26] *vocibus possim meis,*
Possim crematos[27] *excitare mortuos,*
[28] *Desiderij, temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egone patiar vt tu impunè deriseris.
6 Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotytto dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinem vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac Iudex factus veneficiorum quæ tracto extrà portam Esquilinam, *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiarne, vt sine vindicta me vibis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? *Anus Sabinas ex Peligno monte sic nominatas.*
12 Præsens venenũ miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardiùs, quàm optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i propter hoc.
15 Vt semper suppetas cruciatibus, quos ego quotidie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia sitì torquetur & fame. 17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus. 19 Vide Od. 3 lib. 1. Modò optabis desi. &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense. vide Od. 16. lib. 1. 21 Frustra, quia non morieris. 22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vivas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum confecere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficacitæ.

Q. HORATII FLACCI

CARMEN *SÆCVLARE, PRO Imperij Romani incolumitate.

PHœbe, ſyluarumq; [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore ſacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] verſus,
Virgines [6] lectas, puerosq; caſtos,
Dijs, [7] quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliuſq; & idem
Naſceris: [12] poſſis nihil vrbe Roma
Viſere maius.
Ritè maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithya, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua, producas ſobolem: patrumq;
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, proliſq; nouæ feraci
[18] Lege marita:
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referatq; ludos,
Ter die claro, totieſq; grata
Nocte frequentes

* Carmen ſæculare fuit à Poeta compoſitum, vt caneretur ludis ſæcularibus, qui centeſimo decimo quoque anno fieri ſolebant.
1 Domina.
2 Sol & Luna ſunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus feſtis & ſæcularibus.
4 Verſuum Sybillinorum authoritas multùm valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma placuit ſeptem colles ſuo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab heſterno videris naſci hodie, tamen idem es & ſemper vnus.
12 Vtinam poſsis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempeſtiuis. vide Od. 22. lib. 3.
15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu manis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, ſic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diua, te rogamus vt producas ſobolẽ Romanã, vtque proſperes Senatus conſulta ſuper fœminis in matrimonio collocandis, & ſuper lege maritali, quæ ſit ferax prolis nouæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Conſules de matitandis ordinibus, Auguſto imperium tenente.
19 Precamur vt certus orbis (i. ſæculum quod continet 110 annos) cantus referat & ludos ſæculares.
20 Ter in ternis diebus totidemque noctibus.

21 Voſque

[21] *Vósque veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisq; rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecorisq; tellus*
Spicea donet [23] *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] *Et Iouis auræ.*
[25] *Condito mitis placidusq; telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] *bicornis audi*
Luna puellas:
[27] *Roma si vestrum est opus,* [28] *Iliæq;*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & vrbem*
[30] *Sospite cursu:*
[31] *Cui per ardentem* [32] *sine fraude Troiam,*
Castus Æneas [33] *patriæ superstes*
[34] *Liberum muniuit iter, daturus*
Plura [35] *relictis:*
Dij probos mores docili [36] *iuuentæ,*
Dij senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remq; prolemq;*
Et decus omne.
[38] *Quique vos bobus veneratur* [39] *albis*
Clarus Anchisæ Veneriq; sanguis,
Imperet [40] *bellante prior, iacentem*
[41] *Lenis in hostem.*
Iam mari terraq; [42] *manus potentes*
Medus [43] *Albanasque timet secures:*
Iam Scythæ [44] *responsa petunt, superbi*
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in ijs quæ cecinistis, iungite bona fata fatis iam tranſactis, & ſtabilis rerum terminus id ſeruet, quod ſemel à vobis dictum eſt, nempe vt Rom. Imperium permaneat in perpetuũ, iuxta illud Virg. *Imperium ſine fine dedi &c.*
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Ceremem corona ſpicea donabant, propter frugum vbertatem.
24 Aër ſalubris.
25 Recondito telo & è manibus tuis abiecto.
26 Luna præſertim triduana, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum ſuis, Apollinis reſponſa ſequutus, ſedes in Italia nouas collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iuſſa ab Apolline.
30 Saluo curſu & ſecundis velis.
31 Turmæ Troianæ.
32 Sine vitæ noxa.
33 Exiſtens incolumis, patria ſua Troia incenſa.
34 Iter tutum. *Flammam inter & hoſtes*, Virg.
35 Suis Troianis (quos ſecum in Italiam adduxit) daturus plura quàm in patria amiſſa reliquerant. 36 Iuuenibus ad diſcendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias & liberos & omneum imperij maieſtatem. 38 Clarus ſanguis, i. gens Romana, poſteritas Anchiſiæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi ſunt, albæ victimæ ijs conueniunt. 40 Superior hoſte bellum inferente. 41 Miſericors in hoſtem deuictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magiſtratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel ab Auguſto amicitiam petunt.

Iam

Iam fides, & pax, & honor, pudorq́,
Priſcus,[45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetq́, beata pleno
Copia cornu.[46]

Augur & fulgente[48] *decorus arcu*
Phœbus,[49] *acceptuſq́, nouem Camœnis,*
Qui[50] *ſalutari leuat arte feſſos*
Corporis artus:[51]

Si Palatinas videt æquus arces,[52]
Remq́, Romanam, Latiumq́,[53] *fœlix,*
Alterum in luſtrum meliuſq́, ſemper[54]
Proroget æuum.[55]

Quæque Auentinum tenet[56] *Algidumq́,*
Quindecim Diana preces virorum[57]
Curet, & votis puerorum amicas[58]
Applicet aures.[59]

Hæc Iouem ſentire deoſq́, cunctos,[60]
Spem bonam certamq́, domum reporto,
Doctus & Phœbi[61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus ſuperiori tempore ab hominibus neglecta non debitat nunc redire.
46 Omnium rerum vbertas, vide Od. 17. lib. 1.
47 Diuinus Apollo qui a Ioue vaticinationem habuit.
48 Ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Arte Medicinali: Ouid. *Inuentum medicina meum eſt, opiferque per orbem, Dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.*
53 Propitius.
54 In alteram & ſemper meliorem ætatem.
55 Producat rem Ro. & Latium, i. Romanum Imperium & Italiam.
56 Montem, in quo Dianæ ſacra celebrabantur.
57 Ad quos ludorum ſæcularium procuratio pertinebat.
58 Exaudiat preces.
59 Puerorum precibus annuat.
60 Ordo eſt. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam domum reporto, Iouem & omnes deos hæc ſentire, id eſt, hæc velle & approbare.
61 Quamuis chorus ex multis perſonis conſtat, vnius tamen perſonam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER. I.

Argumentum Satyræ Primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominum conſtitutudinem, qua fit, vt nunquam ſua ſorte ſint contenti, nec in ſuo vitæ inſtituto ſibi placeant, ſed alienum ſuo anteferant & ſuæ conditionis ſemper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc ſermone occaſione, inſectatur.

1 QVî fit, Mœcenas, vt nemo, quam ſibi 2 ſortem
Seu 3 ratio dederit, ſeu 4 fors obiecerit, 4 illa
Contentus viuat? laudet 6 diuerſa ſequentes?
O fortunati Mercatores, 7 graues annis
Miles ait, multo 8 iam fractus membra labore.
Contrà, Mercator, nauim iactantibus auſtris,
Militia eſt potior. 9 quid enim? 10 concurritur: horæ
11 Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legúmque peritus,
12 Sub Galli cantum 13 conſultor vbi oſtia pulſat.
14 Ille datis 15 vadibus qui rure extractus in vrbem eſt
Solos fœlices viuentes clamat in vrbe.
16 Cætera de genere hoc (adeò ſunt multa) loquacem
Delaſſare valent 17 Fabium, ne te morer, audi
Quò rem deducam. ſi quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis: eris tu, qui modò miles,
Mercator: 18 tu, conſultus modò ruſticus. 19 hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite 20 partibus. eia,

1 Quomodo fit?
2 Vitæ profeſſionem.
3 Ratio, quæ certo conſilio, iudicioque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa ſorte.
6 Diſsimilia viuendi ſtudia ſequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Conſultor eſt, qui diſcit & iuriſconſultum conſulit.
Angl. a clyent.
14 Agricola.
15 Sponſoribus datis. Angl. having put in pledges. 16 Cæteri ſunt tam multi qui per inconſtantiam diuerſa laudant, vt delaſſare valeant, &c. 17 Clamoſum cauſidicum, vel, Philoſophum quendam qui libros aliquot conſcripſerat ſatis verboſos. 18 Tu modò iuriſconſultus, eris ruſticus. 19 Abito. 20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 Quid

21 Cur non discedatis?
22 Non possunt.
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res ioculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfide perquisiuit.
31 In hunc finem.
32 Vt senes otiosam vitã traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius tristem facit annum pluuijs & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17. Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Vtitur æstiuo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altius fossa.
42 Timentem vti pecunijs, ne amittas.
43 Responsio auari.
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihilum.
45 Horatij replicatio, Nisi aurum tuum minuatur, &c.
46 Quamuis area tua triuerit (i. per trituram reddiderit) centum frumenti mediminorum millia.

[21] *Quid statis?* [22] *nolint atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratas [23] *buccas inflet? neque se fore posthac*
Tam facilem dicat, [24] *votis vt præbeat aurem?*
Prætereà, ne sic, [25] *vt qui iocularia, ridens*
Percurram, quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? vt pueris [27] *olim dant* [28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille grauem duro terram qui vertit aratro:*
[30] *Perfidus hic caupo, miles, nautæq; per omne*
Audaces mare qui currunt: [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *senes vt in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sint congesta [33] *cibaria: sicut*
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque potest, atque addit aceruo,
Quem struxit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri.*
Quæ, [35] *simul inuersum contristat* [36] *Aquarius annum*
Non vsquam [37] *prorepit: & illis vtitur* [38] *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque feruidus æstus
[39] *Demoueat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, [40] *dum ne sit te ditior alter.*
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defossa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quod si comminuas, vilem redigatur* [44] *ad assem.*
[45] *At ni id fit, quid habet pulchri constructus aceruus?*
Millia frumenti tua [46] *triuerit area centum,*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus quàm meus: vt si*
[49] *Reticulum panis* [50] *venales inter onusto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Natures fines viuenti, [52] *iugera centum an*

47 Non ex hoc, non ideò. 48 Quãuis non multa possideam, 49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios seruos, 51 Responde ô auare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri iugera,

Mille

Mille aret?[53] *at suaue est ex magna*[54] *tollere aceruo.*
[55]*Dum ex paruo nobis tantundem*[56] *haurire relinquat,*
Cur tua plus laudes[57] *cameris*[58] *granaria nostris?*
[59]*Vt tibi si sit opus*[60] *liquidi non amplius vrna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere.[61] *eo fit,*
Plenior vt si quos delectat copia[62] *iusto,*
Cum ripa simul[63] *auulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget[64] *quanto est opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in vndis.
At[65] *bona pars hominum, decepta*[66] *cupidine falso,*
Nil satis est, inquit:[67] *quia tanti, quantum habeas, sis.*
Quid facias[68] *illi?*[69] *iubeas miserum esse libenter,*
[70]*Quatenus id facit. vt*[71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac diues, populi contemnere[72] *voces*
Sic solitus: Populus me[73] *sibilat, at mihi plaudo*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
[74]*Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina.[75] *quid rides? mutato nomine*[76] *de te*
Fabula narratur: congestis vndique[77] *saccis*
Indormis[78] *inhians: & tanquam parcere*[79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere[80] *tabellis.*
Nescis[81] *quo valeat nummus? quem præbeat vsum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82]*Queis humana sibi doleat natura negatis.*
[83]*An vigilare metu exanimem, noctesq; diesq;*
Formidare malos fures, incendia, seruos,
[84]*Ne te compilent fugientes.*[85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optarim[86] *pauperrimus esse bonorum:*
At si condoluit[87] *tentatum frigore corpus,*

53 Auari responsio
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat auarum. Est quasi dialogus inter duos.
56 Sumere cõcedas.
57 Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant.
58 Horrea.
59 Exempli causa.
60 Liquoris vel aquæ vrna.
61 Ex eo fit.
62 Quàm par sit.
63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ fluuius.
64 Quantum naturę necessitas postulat.
65 Maior pars.
66 Vitiosa cupiditate.
67 Quia tantus tibi defertur honos, quãtum habeas, i. pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali sententia est cõstitutus.
69 Permitte vt sit miser, animo æquo miseriam suam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen sua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratiosos theatrum ingredientes, populus plausu excipiebat: malos verò exfibilabat. 74 Tantalus sitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O suare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen ijs vteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem facci euacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecunijs. 81 Nescis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana sine dolore carere non possit. 83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum vsum. 84 Ne fugituri tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & semper esse sollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me cruciat. 87 Corpus malè affectum morbo ex frigore contracto.

88 Aut alius morbus ad lectum te deiecit.
89 Ironicè hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O auare, tu omnibus adeò es odiosus vt nemo te saluum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inuisum?
95 Cum tu omnia minoris facias quàm pecuniam.
96 Si nullo studio & beneméritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indoctum docere.
98 Obedientem frænis, i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vtere quæsitis.*
1 Plus quàm ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod auide cupiebas.
3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonem interfecit.

88 *Aut alius casus lecto te affixit:* 89 *habes qui*
90 *Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te*
91 *Suscitet,* 92 *ac reddat natis charisque propinquis:*
93 *Non vxor saluum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
94 *Miraris,* 95 *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non mercaris amorem?
At si cognatos, 96 *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis seruareque amicos:
Infœlix operam perdas: vt siquis 97 *asellum*
In campo doceat 98 *parentem currere frænis.*
Denique sit finis 99 *quærendi: quoque habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, 2 *parto quod auebas: nec facias quod*
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
3 *Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se*
Non vnquam seruo melius vestiret: ad vsque
Supremum 4 *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 *libertà securi*
Diuisit 6 *medium,* 7 *fortissima Tyndaridarum.*
8 *Quid mi igitur suades? vt viuam* 9 *Mænius? aut sic*
10 *Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus aduersis 11 *componere. non ego, auarum*
Quum veto te fieri, 12 *vappam iubeo ac nebulonem.*
Est inter 13 *Tanaim quiddam socerumque Viselli.*
14 *Est modus in rebus: sunt certi denique fines,*
15 *Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus*
17 *Se probet, ac potiùs laudet* 18 *diuersa sequentes?*
Quòdque aliena capella gerat distentius vber

8 Loquitur auarus. Quid me vis facere? 9 Vt viuam auarus & sordidus? 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus aduersis pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mæcenatis libertum spadonem, & socerum Viselli hernioſum multùm interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eò vnde reuersus sum, reuertor, nempe, vt nemo sorte sua contentus viuat. 17 Vt nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia.

19 *Tabescat?*

19 *Tabescat? neque se maiori* 20 *pauperiorum*
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
21 *Sic festinanti semper locupletior obstat.*
Vt cum carceribus 22 *missos rapit* 23 *ungula currus,*
Instat equis auriga 24 *suos vincentibus, illum*
25 *Præteritum temnens* 26 *extremos inter euntem.*
Inde fit 27 *vt raro, qui se vixisse beatum*
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
28 *Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.*
29 *Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi*
30 *Compilasse putes, verbum non amplius addam.*

19 Et mœrore contabescat quòd aliena, &c.
20 Sed cum diuitioribus, quos assiduè superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam diuitijs amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos è carceribus patefactis, vbi stant equi ad currendū parati.
23 Ungula ponitur pro ungulatis equis,
24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præterit. 26 Inter vltimos currentem.
27 Vt raro reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exsaturatus. 29 Hęc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse articulas (i. libros qui in scrinijs reponuntur) Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

1

A*Mbubaiarum collegia,* 2 *pharmacopolæ,*
Mendici, mimæ, 3 *balatrones: hoc genus omne*
Mœstum ac sollicitum est cantoris morte 4 *Tigelli.*
Quippe 5 *benignus erat. contrà* 6 *hic, ne prodigus esse*
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramq; famem depellere possit.
7 *Hunc si perconteris, aui cur atque parentis*
8 *Præclaram ingrata* 9 *stringat malus ingluuie rem,*
Omnia 10 *conductis coemens obsonia nummis:*
Sordidus atque animi quòd 11 *parui nolit haberi,*
Respondet: laudatur 12 *ab his, culpatur* 13 *ab illis.*
14 *Fusidius* 15 *vappæ famam timet ac nebulonis,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti 16 *mercedes exsecat: atque*

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum viliū ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi. fic dicti, à Seruilio Balatrone,
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius sc. auarus metuens ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deuoret sine vlla grata satietate.
10 Nummis fœnori

ceptis pro quibus merces solnitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Alij laudabunt.
13 Alij vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam & profusi. vide sat. 1. 16 Quinas vsuras sorti detrahit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanto

Quanto [17] *perditior quisque est,* [18] *tanto acrius vrget.*
Nomina [19] *sectatur, modò* [20] *sumpta veste virili,*
Sub patribus [21] *duris: tironum, Maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, simulatq; audiuit? [22] *at in se*
Pro quæstu [23] *sumptum facit. hic, vix credere possis*
[24] *Quàm sibi non sit amicus: ita vt* [25] *pater ille, Terenti*
[26] *Fabula quem miserum nato vixisse* [27] *fugato*
Inducit, non se peius cruciauerit [28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet: illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] *demissis ambulat:* [31] *est qui*
Inguen ad obscœnum [32] *subductis vsque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius* [34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse* [36] *nisi illas*
Quarum subsuta talos tegat [37] *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice [38] *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] *Macte*
Virtute esto, [40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac [41] *venas inflauit tetra libido,*
[42] *Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, [44] *mirator cunni Cupiennius albi.*
Audire est operæpretium, [45] *procedere rectè*
Qui mœchis non vultis, [46] *vt omni parte laborent:*
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:* [49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] *pro corpore nummos:*
Hunc [51] *perminxerunt calones. quinetiam illud*

Accidit

19 Quanto luxurioſior & negligentiæ.
18 Tanto grauiore vſura onerat.
19 Nomina adoleſcentium inueſtigat in mercatorum libris.
20 Cùm à pædagogis ſunt liberi, poſt annum ætatis XVI.
21 Quorum patres ſunt duri & pręparci.
22 Aliquis fortaſſe ſic excuſabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in ſe quæſtui parem. i. ea emit, quæ ſibi ſint opus ad victum & cultum.
24 Dum res neceſſarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Aſiam proficiſcente.
28 Quàm hic fœnerator.
29 Interrogatio cum reſponſione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Eſt alius, qui facetus eſt, & riſum mouet.
32 Tunicis ſurſum ductis & tam breuibus, vt vix tegant partes corporis obſcœnas.
33 Olet trochiſcos ex quibus ſuaues odores efflantur. Ang. pomanders.
34 Tetrum odorem olet.
35 Nulla eſt mediocritas. 36 Niſi matronas. 37 Inſtita ponitur pro ſtola ad talos demiſſa, cuius imam partẽ inſtita i. faſciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari proſtantem. 39 Oratio eſt Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Cenſorius. 41 Poſteaquã penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ albã ſtolã amicæ. 45 Qui non vultis mœchis ſua flagitia ex animi ſententia ſuccedere. 46 Quo pacto in omni re periculũ illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat, &c. 48 A tecto ſe præcipitauit vt inſequentes effugeret. 49 Criſpus Saluſtius in Fauſtæ adulterio deprehenſus. 50 Ne caſtraretur. 51 Puellicitiam ei eripuerunt. Raphaniſinum fortaſſe intelligit, de quo vide Ariſtoph. in Nebulis.

Accidit, vt cuidam testes [52] *caudámque salacem*
Demeteret ferrum. [53] *iure, omnes:* [54] *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx est in classe [55] *secunda?*
Libertinarum dico: Sallustius [56] *in quas*
Non minùs insanit, quàm qui [57] *mœchatur.* [58] *at hic si,*
[59] *Quà res, quà ratio suaderet,* [60] *quáque modestè*
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] *satis esset, nec sibi damno*
Dedecorique foret. verùm hoc se amplectitur [62] *vno,*
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *minæ donat fundúmque larémque,*
Nil fuerit mi ([65] *inquit) cum vxoribus vnquam alienis.*
[66] *Verùm est cum mimis, est cum meretricibus: vnde*
[67] *Fama malũ grauius,* [68] *quã res, trahit. an tibi abũdè*
[69] *Personam satis est, non illud* [70] *quicquid vbique*
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum est vbicunq́; quid inter-*
Est in matrona, ancilla, peccésue [72] *togata?*
Villius in [73] *Fausta, Syllæ* [74] *gener (hoc miser vno*
[75] *nomine deceptus) pœnas dedit vsque, superque*
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróque petitus,
Exclusus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic si* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
[82] *Magno prognatum deposco Consule cunnum,*
Velatumque [83] *stola,* [84] *mea quum conferbuit ira?*
[85] *Quid responderet?* [86] *Magno patre nata puella est.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiáque istis,*
Diues opis natura suæ. si tu modò [89] *rectè*

52 Vt ferro mentulam abscinderent.
53 Omnes, iure factum id esse dicebant.
54 Galba iurisconsultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant classes meretricum, 1. matronarum, 2. Libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas libertinas.
57 Quàm qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quomodo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico non profuse, sed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc solo sibi placet, i. amore libertinarum.
64 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici.
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua existmatio.
68 Quam res familiaris.
69 Personam matronæ euitare?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretrice vulgò exposita quæ toga vtebatur, vt à matronis stolatis distingueretur. 73 In Fausta Syllæ nobilis viri filia. 74 Non gener reuera, sed ita appellatus quòd Syllæ filiã stuprasset. 75 Hanc vnam ob causam, quòd nobilis viri filiã & marionam appeteret. 76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio fœlicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala, quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilẽ matronã. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet quàm tu ô Villi. 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione viuere.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere. [90] tuo vitio, rerumne, labores,
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier: [91] unde laboris
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus.
[93] Nec magis huic inter niueos viridesq; lapillos,
([94] Sit licet hoc Cherinte [95] tuũ) tenerũ est femur, aut
Rectius: [96] atque etiam melius persæpè togatæ. (crus
Adde huc, quòd [97] mercem sine fucis [98] gestat: apertè
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid [99] honesti est,
[1] Iactat, habetq; palam, [2] quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos est: vbi equos mercantur, [3] opertos
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpè) decora
[4] Molli fulta pede est, emptorem [5] inducat hiantem,
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix.
Hoc illi [6] rectè, [7] ne corporis optima [8] Lynceis
Contemplêre oculis, [9] Hypsea cœcior, illa
Quæ mala sunt [10] spectes. [11] ô crus, ô brachia? [12] verùm
[13] Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.
Matronæ, præter faciem, [13] nil cernere possis,
Cætera, ni [15] Catia est, [16] demissa veste tegentis.
Si [17] interdicta petes, [18] vallo circundata (nam te
[19] Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
Custodes, [20] lectica, [21] ciniflones, parasitæ,
Ad talos [22] stola demissa, & circundata [23] palla:
[24] Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi. [25] rem.
[26] Altera nil obstat: Cois tibi penè videre [27] est
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] Metiri possis oculo latus. an tibi mauis
[29] Insidias fieri, preciumq; [30] auellier, antè
Quàm mercem ostendi? [31] leporem venator vt alta

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis, ex coitu cum matrona.
93 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quàm togatæ.
94 Apostrophe ad Cherinthum puerũ formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuũ nempe vniones & smaragdos gestare.
96 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium.
98 Togata gestat.
99 Si quid pulchri est.
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quomodo sua turpia celet amatores,
3 Equos tectos.
4 Tenera vngula.
5 Decipiat emptorẽ cupientem, quod accideret si emeret equum apertum.
6 Rectè faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuit oculos.
10 Ne spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam.
12 Verba sunt eiusdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, vel, vt alij volunt, magnas. 14 Non cętera membra. 15 Catia, quamuis matrona vestitu breuissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodijs tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarij, qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentũ ad pedes vsq; demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solu aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solui. 31 Hęc verba sunt sectatoris matronarum.

In mue ſectatur,[32] *poſitum ſic tangere nolit:*
Cantat[33] *& apponit, meus eſt amor huic ſimilis: nam*
[34] *Tranſuolat in medio poſita,*[35] *& fugientia captat.*
[36] *Hiſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,*
Atque[37] *æſtus, curáſque graues è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum?[38] *quem*
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quærere[39] *plus prodeſt,*[40] *& inane abſcindere ſoldo?*
Num, tibi quum fauces vrit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pauonẽ, Rhombúq;[41] *tument tibi quum inguina: num ſi*
Ancilla aut verna eſt præſtò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis[42] *tentigine rumpi?*
[43] *Non ego: namque*[44] *parabilem amo Venerẽ, facilemq;*
[45] *Illam, poſt paulo: ſed pluris: ſi exierit vir:*
Gallis hanc, Philodemus ait:[46] *ſibi, quæ neque magno*
Stet pretio, neque cunctetur, quum eſt iuſſa, venire.
Candida[47] *rectáq́, ſit:*[48] *munda hactenus, vt neq;*[49] *lõga,*
Nec magis[50] *alba velit, quàm det natura, videri.*
[51] *Hæc vbi ſuppoſuit dextro corpus mihi læuum,*
[52] *Ilia & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.*
[53] *Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure*[54] *recurrat:*
Ianua[55] *frangatur, latret canis: vndique magno*
Pulſa domus ſtrepitu reſonet:[56] *vel pallida lecto*
Deſiliat mulier: miſeram ſe[57] *conſcia clamet:*
[58] *Cruribus hæc metuat,*[59] *doti deprenſa, egomet*[60] *mi.*
[61] *Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo;*
[62] *Ne nummi pereant,*[63] *aut pyga, aut denique fama.*

32 Leporem ſic appoſitum, i. ſine labore venationis ſibi appoſitum.
33 Et leporem ſic captum ſibi apponi iubet.
34 Amor meus faſtidit meretrices, quas facile eſt habere.
35 Et matronas petit, quas difficile eſt aſſequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodeſt.
39 Quum cupiditates habere non neceſſarias.
40 Et ſupernacaneas cupiditates à neceſſarijs reſecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 Diſſentione membri virilis.
43 Ergo certè non ita faciam.
44 Quæ facilè parari poteſt.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres reſponſiones, nempe, 1. poſt paulò veniam. 2. ſed maiori pretio. 3. ſi modò exierit vir: hanc Philodemus ait Gallis cuiuſdam Cybeles ſacerdotibus relinquendam,

vt qui faciliùs eius moram ferre poſſint. 46 Sibi optabat eam. 47 Non gibboſa. 48 Ita munda 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec ceruſſa malas candefaciens. 51 Hec mulier cum in meis eſt complexibus. 52 Eſt mihi inſtar Iliæ matris Romuli, & inſtar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In Libertinæ amore. 54 Aliquid ſuſpicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona miſerè pallida è lecto deſiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conſcia, Angl. **the maid-hatud.** 58 Ne crura compediõus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor à viro ſuo deprehenſa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu conſulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne ſim nummis me redempturus propter adulterium commiſſum. 63 Ne pereat pyga, i. nates valupent, *aut vt alij volunt*, ne patiar raphaniſmum, de quo ſuprà.

63 Deprendi.

64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius iurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re constitutus, ego vincam, i. obtinebo.

[64] *Deprendi miserum est:* [65] *Fabio vel iudice vincam.*

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

1 Inter amicos, sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulii Cæsaris, patris sui per adoptionem.
7 At si Tigellio collibuisset
8 Ab ouo quod erat cœnæ initium.
9 Vsque ad poma. i cœnæ finem.
10 Recitaret carmē aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens: Io Bacche.
11 Modò voce acutissima, modò grauissima.
12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci apppellant τετράχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit
14 Qui sæpè currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut, virgines κανήφορος,

O Mnibus hoc vitium est cantoribus, [1] *inter amicos*
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati:
[2] *Iniussi nunquam desistant.* [3] *Sardus habebat*
Ille Tigellius [4] *hoc.* [5] *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam [6] *patris, atque suam, non*
Quicquam proficeret. [7] *si collibuisset,* [8] *ab ouo*
Vsque [9] *ad mala* [10] *citaret, Io Bacche, modò* [11] *summa*
Voce, modò hac resonat [12] *chordis quæ quattuor ima,*
[13] *Nil æquale homini fuit illi.* [14] *sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem: persæpe velut qui
[15] *Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,*
Sæpe decem seruos: modò reges atque [16] *tetrarchas,*
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
[17] *Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,*
Quamuis crassa, queat. [18] *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
[19] *Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?*
Nullane habes vitia? immò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Nouium quum carperet, Heu tu,
(Quidam ait) [20] *ignoras te? an vt ignotum* [21] *dare nobis*
Verba putas? [22] *Egomet mî ignosco. Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala [23] *lippus inunctis,*

16 Tetrarcha quartam regni partem possider. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic, qui paulò ante erat tam parcus. 19 Sic incoustans. 20 Non nouisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cuius oculi sunt vncti.

Cur

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut serpens[24] *Epidaurius? at tibi cõ-*
[25] *Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.* (trà
Iracundior est paulò,[26] *minus aptus acutis*
Naribus[27] *horum hominum: rideri possit, eo quòd*
[28] *Rusticius tonso toga defluit,*[29] *& malè laxus*
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam.[30] *at tibi amicus: at ingeniũ ingens*
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim*
Natura, aut etiam[32] *consuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis vrenda filix innascitur agris.*
[34] *Illuc præuertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia[35] *decipiunt cœcum vitia, aut etiam ipsa hac*
Delectant: veluti Balbinum[36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen[37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire.[39] *strabonem*
Appellat[40] *pætum pater: & pullum,*[41] *malè paruus*
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
[42] *Sisyphus:*[43] *hunc, varum, distortis cruribus: illum*
[44] *Balbutit scaurum, prauis fultum malè talis.*
Parciùs hic viuit:[45] *frugi dicatur: ineptus*
Et iactantior hic paulo est:[46] *concinnus amicis*
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:*[48] *simplex fortisq; habeatur.*
[49] *Caldior est: acres inter numeretur opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At, nos virtutes ipsas[50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas[51] *incrustare.*[52] *probus quis*
Nobiscum viuit? multum est[53] *demissus homo.*[54] *illi*

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt sint aliqui qui velint inuicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominũ dicaciũ, quorũ scommata ferre non potest.
27 Qui hodie viuunt
28 Quòd illi impetitiùs tonso toga malè est composita.
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligẽter examinato, numqua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Assidulta peccãdi
33 Sic animus sine philosophiæ cultura scatet vitijs.
34 Nos eò vertamus priusquã de amicorũ officio aut vitijs agimus, vt explicemus quòd turpia vitia amicæ decipiunt cœcum, &c.
35 Non animaduertuntur ab amatore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars imposuisset.
38 Vt pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Pætus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonij triumuiri, staturæ vix bipedalis, sed ingenij acutissimi.
43 Hunc qui distorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurum, i. habentem talos extantes 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere veritatẽ eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Feruentior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abiectus dicitur a nobis. 54 Si quis tardus est (i. tardius sentit) eum pinguem appellamus, i. crassum & rudẽ.

Tardo, cognomen pinguis damus.[55] hic fugit omnes
Insidias, nulliq; malo latus[56] obdit apertum?
([57] Quum genus hoc inter vitæ versetur,[58] vbi acris
Inuidia atque vigent vbi[59] crimina)[60] pro bene sano
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi Mæcenas) vt fortè legentem
[62] Aut tacitum impellat quouis sermone[63] molestus:
Communi sensu planè caret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus[64] iniquam.
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis[65] vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus[66] hisce
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet. hac lege,[67] in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus[68] propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscat[69] verrucis illius. æquum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] Denique,[71] quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res
Vt quæque est, ita supplicijs delicta[73] coercet?
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumq;[74] ligurierit ius,
In cruce suffigat:[75] Labeone insanior inter
[76] Sanos dicatur.[77] quanto hoc furiosius atque
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi[78] concedas, habeare insuauis: acerbus
Odisti: & fugis, vt[79] Drusonem debitor æris:
Qui nisi, quum tristes[80] misero venere[81] calendæ,
[82] Mercedē aut numeros[83] vnde vnde extricat: amaras
[84] Porrecto iugulo historias, captiuus vt audit.
Comminxit lectum[85] potus: mensaue catillum

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit, translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Grauis interturbator.
64 Grauissimā legē nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis virtutibus, cùm sint vitijs plures, inclinet, id est, faueat.
67 In eadem libra ponderabitur, i. eandē equitatē inueniet
68 Suis peccatis granioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitijs.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 AEquo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leuiter exorburit.
75 Labeo iurisperitus erat contumax, qui multa nimis liberè dixerat in Augustū. 76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quā quod seruus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores, vide Epod. 3. 82 Vsuram. 83 Alicunde parat. 84 Quasi iugulari mallet, quàm Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Euandri

Euandri manibus[86] *tritum deiecit:*[87] *ob hanc rem,*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens:[88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa[89] *fide?*[90] *sponsumue negarit?*
Queis paria esse ferè placuit peccata,[91] *laborant,*[92]
Quũ ventũ[93] *ad verũ est: sensus*[94] *moresq́, repugnant*
Atque ipsa utilitas, iusti[95] *propè mater & æqui.*
Quum prorepserunt[96] *primis animalia terris,*
Mutũ & turpe[97] *pecus,*[98] *glandẽ atque cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita[1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ post fabricauerat[2] *usus.*
Donec verba, quibus voces sensusq́,[3] *notarent,*
Nominaq́, inuenere. dehinc[4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam[5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis[6] *perierunt mortibus illi,*
Quos venerem[7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior*[9] *cædebat, vt in grege taurus.*
Iura inuenta[10] *metu iniusti fateare necesse est,*
Tempora si[11] *fastosq́, velis euoluere mundi.*
Nec natura potest iusto[12] *secernere iniquum,*
[13] *Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,*[15] *tantundem vt peccet idemq́,*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et[16] *qui nocturnus diuum sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget[17] *æquas:*
Ne[18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt[19] *ferula cædas meritum maiora subire*
Verbera,[20] *non vereor: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta*[22] *latrocinijs, & magnis parua mineris*
[23] *Falce recisurum simili te, si tibi regnum*

86 Catinum antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia catillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fidei.
90 Promissum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidam puniunt.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia, i. homines. Hypallage est.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Post temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere à bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.
6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.
8 Vir robustior.
9 Occidebat, vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i. mundi tempora.
12 Distinguere iustum ab iniusto.
13 Quo modo potest separare bona à malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Vt tam grauiter peccet. 16 Qui nocturnus rem sacram furatus fuerit. 17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Vt minore supplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum minetis pœnã simili te amputaturum parua cum magnis flagitijs.

Permittant homines.[24] *Si diues, qui ſapiens eſt,*
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *Non noſti quid pater, inquit,*
[27] *Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam*
Nec ſoleas fecit: [28] *ſutor tamen eſt ſapiens.* [29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes, [30] *cantor tamen, atque*
Optimus eſt modulator: [31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto inſtrumento artis, clauſaq́, [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *ſapiens operis ſic optimus omnis*
Eſt opifex ſolus, ſic rex. [34] *vellunt tibi barbam*
Laſciui pueri: quos tu niſi [35] *fuſte coerces,*
Vrgeris turba circum te ſtante: miſerq́,
[36] *Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te [37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex ibis: neque te quiſquam* [39] *ſtipator, ineptum*
Præter [40] *Criſpinum, ſectabitur: & mihi dulces*
Ignoſcent, ſi quid peccauero [41] *ſtultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Priuatuſq, magis viuam* [44] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe ſapientem eſſe omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num noſti? &c.
27 Chryſippus vaferrimus Stoicorum ſomniorum erat interpres.
28 Poteſtate noh vſa.
29 Quò iſtuc pertinet?
30 Poteſt tamen canere.
31 Alfenus ex ſutore, iuriſconſultus clariſſimus euaſit.
32 Claſſi ſuorum.
33 Ordo eſt, ſic ſapiens eſt optimus opifex omnis operis.
34 Adeo ſtultè loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumelioſi illudant.
35 Niſi abigis baculo tanquam ſceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non à rege ſed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, ſed ſecundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Criſpinum Stoicum. 41 Per ſtultitiam. 42 Et viciſſim. 43 Et non rex. 44 Qui te regem putas. *Sanè ſic eſt.* Quemadmodum ſapiens non eſt dicendus rex qui vnicum habet ſtipatorem, ſic peccata non poſſunt eſſe paria, ſi quædam ſint pœnâ digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos ſequutum, mordacem fuiſſe ait. Sua tamen Scripta non itidem legi oſtendit, quum bona pars hominum ſibi vitij alicuius conſcia, ſe ibi perſtringi ſciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantum iocosè & velut paterna quadam caſtigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profitetur.

[1] *EVpolis, atque Cratinus, Ariſtophaneſq́, poëtæ,*
Atque alij quorum comœdia [2] *priſca virorum eſt:*

1 Ni principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia priſca erat paulo maledicentior quàm vt aures hominum ferre poſſent.

Si

Si quis erat dignus[2] *describi, quòd malus, aut fur:*
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] *Famosus: multa cum libertate notabant.*
[5] *Hinc omnis pendet*[6] *Lucilius, hosce secutus,*
[7] *Mutatis tantùm pedibus numerisq; facetus,*
[8] *Emunctæ naris, durus componere versus.*
Namque fuit[9] *vitiosus. in hora sæpe ducentos*
[10] *Vt magnum, versus dictabat,*[11] *stans pede in vno.*
[12] *Quum flueret lutulentus,*[13] *erat quod tollere velles.*
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] *Scribendi rectè.*[15] *nam vt multum, nil moror, ecce,*
Crispinus[16] *minimo me prouocat:*[17] *accipe si vis,*
Accipe iam tabulas. detur nobis[18] *locus, hora,*
[19] *Custodes: videamus vter plus scribere possit,*
[20] *Dy bene fecerunt, inopis me quódque pusilli*
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] *At tu conclusas*[22] *hircinis follibus auras,*
[23] *Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,*
Vt mauis, imitare. beatus[24] *Fannius,*[25] *vltro*
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare[26] *timentis: ob hanc rem,*
Quòd sunt quos[27] *genus hoc minimè iuuat: vtpote plures*
Culpari dignos,[28] *quemuis media erue turba:*
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] *Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:*
[30] *Hunc capit argenti splendor, stupet Albius*[31] *ære:*
Hic mutat merces surgente à sole,[32] *ad eum quo*
Vespertina tepet regio: quin[33] *per mala præceps*
Fertur, vti puluis collectus[34] *turbine, ne quid*
[35] *Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.*

3 Digni notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius vsus est versibus hexametri, illi iambeis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore brevissimo.
12 Cùm versus profunderet inuenustos.
13 Erat aliquid quod sumere, idque imitatione dignum.
14 Vt rectè scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterū contemptim in certamē pronocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium prouocantis.
18 In quo scribamus.
19 Ne aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex cortio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.

24 Fannius poeta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vnà cum sua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mei timenteis vulgo ea recitare. *Primitiuum in posseßiuo subintelligitur.* 27 Hoc genus poematis, sc. satyræ. 28 De medio populo quemuis in medium producito. 29 Alius est adulter qui matres familias tantùm sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid deminuat de summa, id est, de bonis congestis.

36 *Omnes*

36 *Omnes hi metuunt* 37 *versus, odere poetas,*
38 *Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum*
39 *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel 40 *chartis illeuerit, omnes*
41 *Gestiet a furno redeuntes scire,* 42 *lacuque,*
Et pueros, & anus. 43 *agedum, pauca accipe contrà.*
Primum ego me illorum, 44 *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim 45 *concludere versum*
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
46 *Sermoni propriora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, 47 *des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam, 48 *comœdia, necne poema*
Esset, 49 *quæsiuere: quòd* 50 *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd 51 *pede certo*
52 *Differt sermoni* 53 *sermo merus.* 54 *at pater ardens*
55 *Sæuit, quòd meretrix* 56 *nepos insanit amica*
Filius, vxorem grandi cum dote recusat:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulat 57 *ante*
Noctem 58 *cum facibus. nunquid* 59 *Pomponius istis*
60 *Audiret leuiora,* 61 *pater si viueret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
62 *Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem*
Quo 63 *personatus pacto pater.* 64 *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si (*est,*
65 *Tempora certa modosq; & quod prius ordine verbum*
Posterius facias, præponens vltima primis:
66 *Non, vt si soluas,* POSTQVAM DISCORDIA
TETRA

3 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyrici.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphorâ ductâ à bone cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo cauerent homines in via fortè occurrentes.
39 Dummodo moueat risum profusum sibi, i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Vnde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrorum scriptores dicta fuerant.
44 Iis, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ quàm versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia comœdię stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerunt.
50 Spiritus ardens & vehemens. 51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro dissidet, cum dativo ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est antipophora, ad conuincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus heluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inuisebant amasias suas. 59 Pompo. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò æquè asperè obiurgaretur. 61 Pomponij pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita inuenies, quemadmodum si solus hunc versum Ennianum, sc. postquam discordia, &c.

BELLI

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT.

Inuenias etiam [67] *diſiecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *aliàs, iuſtum ſit nè cne poema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritóne tibi ſit*
Suſpectum genus hoc [71] *ſcribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene ſi quis*
[76] *Et puris viuat manibus, contemnat vtrumque.*
[77] *Vt ſis tu ſimilis Cœli Birrique, latronum,*
[78] *Non ego ſim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Quèis manus inſudet vulgi, Hermogeniſque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, niſi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non vbiuis, coràmue quibuſlibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, ſunt multi. [85] *quique lauantes:*
[86] *Suaue locus voci reſonat concluſus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *ſine ſenſu,*
Tempore num faciant [89] *alieno.lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *ſtudio prauus facis: vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis?* [92] *eſt autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *abſentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *ſolutos*
Qui captat riſus hominum, famámque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non viſa poteſt,* [97] *commiſſa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus vnus auet [2] *quauis aſpergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet aqua: poſt, hunc quoque potius,*

67 Lacerati poetæ veſtigia.
68 Hactenus vtrum ſatyra & comœdia ſint poema? *quod Horatius non dubitat.*
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram à te & Romano.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accuſator acerrimus ſic & Caprius.
73 Aſſiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accuſatorijs, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant ſcripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Si viuat manibus à ſcelere puris.
77 Quammis tu ſis ſimilis Cœli, &c.
78 Si ego ſum accuſatoribus diſſimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, ſi nulla tab. &c.
80 Pila, eſt bibliopolarum columna, ad quam proſtabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis, Horatij conſuetudinem improbans. At

multi ſunt, &c. 85 Lauantes in balneis. 86 Locus cameratus in Balneis ſuauiter voci reſonat. 87 Leues poetas hoc ſiuat. 88 Stultè. 89 Tempore incongruo. 90 Data opera. 91 Hoc mihi obijcis. 92 Denique quis eorum eſt author, id eſt, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius oſtendit qui ſint fugiendi tanquam homines pernitioſi. 94 Immoderatos riſus. 55 Dicax ſignificat iocoſum cum mordacitate. Angl. a ſcoffing ieſter. 96 Qui poteſt fingere ſe vidiſſe, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic eſt pernitioſus & infœlix. 99 Lectis diſcubitorijs. 1 Duodecim conuiuas in vno triclinio. 2 Quauis ratione cunctos dicteriis & ſalibus aſpergere. 3 Præter conuiuij magiſtrum. 4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ. 5 Conuiuatorem etiam maledictis inſectatus, cum potus eſt.

Condita

Condita quum [6] verax aperit præcordia [7] Liber:
[8] Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur,
[9] Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,
[10] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
[11] Liuidus & mordax videor tibi? mentio siqua
De Capitolini furtis iniecta [12] Petilli
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] Me Capitolinus [14] conuictore vsus amico-
-que à puero est, causaq; mea permulta rogatus
Fecit: &, incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] iudicium illud
Fugerit, [16] hic nigræ succus loliginis, hæc est
[17] Ærugo mera. [18] quod vitium procul abfore [19] chartis,
Atque animo prius, vt si quid promittere de me
Possum aliud, verè promitto, liberius si
Dixero quid si fortè iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insueuit [20] pater optimus hoc me,
[21] Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] vt malè viuat filius? vtque
Barrus inops? [23] magnum documentũ, ne [24] patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer [26] mœchas, concessa quum venere vti
Possem, Deprensi non bella est fama [27] Treboni,
Aiebat. [28] sapiens, vitatuquidque petitu
Sit melius, [29] causas reddet tibi: mi satis est, si
[30] Traditum ab antiquis morem seruare, tuámque
Dum [31] custodis eges, vitam famámque tueri
Incolumem possim. [32] simulac durauerit ætas
Membra animumq; tuum, [33] nabis sine cortice. sic me

6 Bacchus veritatẽ dicere cogit.
7 Bacchus, pro vino.
8 Hic, quem proxime descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum suprà Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset, iudicio absolutus est.
13 Defendas his vtens verbis, Me Capit, &c.
14 Conuiua & familiari.
15 Quòd non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odij est. Metap. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inserebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Vt quęque vitiorum fugerẽ, ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à maioribus relictam. 25 Sectanus erat turpis mœchus. 26 Matronas. 27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus. 28 Philosophus (inquit Horatij pater) causas reddet. 29 Rationes. 30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare. 31 Pædagogi. 32 Posteaquam ætas corroborauerit membra. 33 Alienis præceptis non egebis, Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

34 For-

[34] *Formabat puerum dictis: & siue iubebat*
Vt facerem quid, [35] *habes autorem quo facias hoc:*
[36] *Vnum ex iudicibus selectis* [37] *obijciebat:*
Siue vetabat: [38] *An hoc inhonestum & inutile factu*
Necne sit, addubites, [39] *flagret rumore malo quum*
Hic atque ille? [40] *Auidos vicinum funus vt ægros*
[41] *Exanimat, mortisq; metu sibi parcere cogit:*
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitijs. [42] *ex hoc ego sanus ab illis,*
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitijs [43] *teneor. fortassis &* [44] *istinc*
Largiter abstulerit longa ætas, [45] *liber amicus,*
[46] *Consiliũ propriũ. neque enim quum* [47] *lectulus aut me*
Porticus excepit, [48] *desum mihi:* [49] *Rectius hoc est:*
Hoc faciens, viuam melius. [50] *sic dulcis amicis*
Occurram. [51] *hoc quidam non bellè: num quid ego illi*
[52] *Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum*
[53] *Compressis agito labris. vbi quid datur oti,*
[54] *Illudo chartis. hoc est mediocribus illis*
Ex vitijs vnum. cui si [55] *concedere nolis,*
[56] *Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit mihi. nam [57] *multo plures sumus: ac veluti te*
[58] *Iudæi cogemus in hanc concedere* [59] *turbam.*

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Sunt verba patris sui.*
36 Vnum ex equestri ordine vnde iudices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater,* An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeò intemperantes vt quosuis cibos sine discrimine vorent
41 Quemadmodum mors vicini terret ægros auidos: Sic &c.
42 Ex hoc patre eiusque præceptis.
43 Obnoxius sum fortasse vitijs paruis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitijs mediocribus.
45 Amicus liberè vitia nostra etiam occultissima exagitat
46 Consilium, quod quisque suapte sponte capit.
47 Quum in lectulo iaceo vel in porticu deambulo. 48 Negligo, quod mei est officij. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic, i si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit bellè. 52 Faciam insciens? Dij prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valdè multi. 58 Iudæi sub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA. V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio:

EGressum magna me excepit [1] *Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor [2] *comes Heliodorus,*

1 Aricia, parua ciuitas in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 *Facundus comes in via pro vehiculo est.*

Græ-

Græcorum longè doctissimus, inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignauis diuisimus, altius ac nos
Præcinctis vnum. minus est grauis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exspectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere signa parabat.
Tum pueri nautis, pueris conuitia nautæ
Ingerere: huc appelle. trecentos inseris: ohe
Iam satis est. dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices, ranæq; palustres
Auertunt somnos, absentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit: ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitq; supinus.
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec, cerebrosus prosilit vnus,
Ac mulæ nautæq; caput lumbosque saligno
Fuste dolat. quarta vix demum exponimur hora,
Ora manusque tua lauimus Feronia lympha.
Millia tum pransi tria repimus, atque subimus
Impositum saxis latè candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
Cocceius: missi magnis de rebus vterque
Legati, auersos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinire. interea Mæcenas aduenit, atque
Cocceius: Capitóque simul Fonteius, ad vnguem

3 Inde venimus ad mercatum Appij oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna mensura metiri consueuerunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Vnius dici iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tardè ambulantibus propter diuersoriorum frequentiam.
10 Propter aquam palustrem & fœtidam.
11 Noncœno.
12 Grauatè.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum serui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. *verba sunt seruorum à dominis præmissorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quę nauim è ripâ contra aquam traheret.
21 Molesti culices
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo. vide supra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiosè, vter præcelleret in amicæ laudibus decantandis.
26 Funes, quibus mula trahebat nauim.
27 Ne nauis per paludes vagaretur.
28 Temerè trascens & iracundiam celeriter deponens. Angl. **hatne-sicke.**
29 Verberat.
30 Exponimur è naue, i. transfretamur.
31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cuius sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi.
32 Lentè ambulamus propter loci accliuitatem & stomachi repletionem.
33 Anxur, Volscorum oppidum prominens in mare.
34 Iurisconsultus quem M. Antonius miserat ad Augustum.
35 Amicos dissidentes placare.
36 Oculorum medicamenta.
37 Illinebam.
38 Homo absolutus & perfectus.

Factus

Factus homo.[39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco prætore libenter*
Linquimus,[41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam & latum*[43] *clauum, prunæq́;*[44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,*
Muræna præbente[46] *domum, Capitone*[47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: námque
Plotius & Varius[48] *Sinuessæ, Virgiliusq́;*
Occurrunt:[49] *animæ, quales neque*[50] *candidiores*
Terra tulit,[51] *neque queis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo[52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quæ villula,*[54] *tectum*
Præbuit: &[55] *parochi quæ debent ligna, salémque,*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas*[57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliúsque.*
Namque pila[59] *lippis inimicum, & ludere*[60] *crudis.*
[61] *Hinc nos*[62] *Cocceij recipit*[63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponas.[64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messiq́; Cicerri
Musa velim memores: & quo patre natus vterque
[66] *Contulerit lites.*[67] *Messi clarum genus Osci:*
Sarmenti[68] *domina extat.*[69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venêre.[70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse[71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.*[73] *caput & mouet:*[74] *O, tua cornu*
Ni foret[75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonij amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob præturam, in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, paruo municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestem senatoriã latis clauis ornatam.
44 Foculum in quo sub aduentum hospitum vel conuiuarum suauis suffitus fiat.
45 In Formijs, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium siue tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuium clara ob vini copiã.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria sunt, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima est, &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiuè, ita vt Capuæ pernoctarent. 58 Pilâ palmariâ. 59 *Lippus erat Horatius, Virgilius* κακοστόμαχος. 60 Vehemens exercitatio cibaria malè decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facetè in re ridicula Horatius inuocat Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigerint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messi. *satis Ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat. & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbiùs deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Notat fortasse vestigium exectæ verrucæ.*

76 Sic

76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicerro.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas vertucas, quę instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt saltando ex primeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsutiem.
83 Propter magnã corporis staturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus, quasi seruus & qua, iam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num à foco dijs Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus seruum esse.
88 Quòd à domina sua nimis parcè alebatur.
89 Ad diurnum victum.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni dispersо.
93 Contingere.
94 Rapere è flamma, vt cœnam seruarent.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Appulia.

76 *Sic mutilus minitaris? At* 77 *illi fœda cicatrix*
78 *Setosam* 79 *leui frontem turpauerat oris.*
80 *Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,*
Pastorem saltaret vti 81 *Cyclopa rogabat:*
Nil illi 82 *larua aut tragicis opus esse* 83 *cothurnis.*
84 *Multa Cicerrus ad hæc. donasset iamne* 85 *catenam*
86 *Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,*
87 *Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat*
Denique cur vnquam 88 *fugisset: cui* 89 *satis vna*
Farris libra foret, gracili sic, tamq́, pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta 90 *Beneuentũ: vbi* 91 *sedulus hospes*
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
92 *Vulcano, summum properabat* 93 *lambere tectum.*
Conuiuas auidos, cœnam, seruosq́, timentes
94 *Tum rapere, atque omnes restinguere velle* 95 *videres.*
Incipit ex illo montes Appulia 96 *notos.*
Ostentare mihi, quos torret 97 *Atabulus: & quos*
Nunquam 98 *erepsemus, nisi nos vicina* 99 *Triuiri*
Villa recepisset, 1 *lacrymoso non sine fumo,*
2 *Vdos cum foliis ramos vrente camino.*
Hic ego 3 *mendacem stultissimus vsque puellam*
Ad mediam noctem expecto. 4 *somnus tamen aufert*
5 *Intentum veneri: tum immundo somnia* 6 *visu*
7 *Nocturnam vestem maculant, ventremq́, supinum.*
Quattuor 8 *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri 9 *oppidulo, quod versu dicere* 10 *non est:*
11 *Signis perfacile est.* 12 *vænit vilissima rerum*
Hic aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
13 *Callidus vt soleat humeris* 14 *portare viator,*

97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus, i. transiuissemus. 99 Triuicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas exentiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam, quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 A villa Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hæc dictio Equotutium stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator prouidus. 14 Panem portare.

15 *Nam*

[15] *Nam Canuſi lapidoſius: aquæ non ditior vrna,*
[16] *Qui locus à forti Diomede eſt conditus olim.*
Flentibus hinc Varius [17] *diſcedit mœſtus amicis.*
Inde [1] *Rubos ſeſſi peruenimus, vtpote longum*
Carpentes iter, & factum [19] *corruptius imbri.*
[20] *Poſtera tempeſtas, melior:* [21] *via peior, aduſque*
[22] *Bari mœnia piſcoſi. dehinc* [23] *Gnatia lymphis*
[24] *Iratis extructa dedit riſuſque iocóſque:*
Dum [25] *flamma ſine, thura* [26] *liqueſcere limine ſacro*
Perſuadere [27] *cupit.* [28] *credat Iudæus* [29] *apella:*
Non ego. nanque deos [30] *didici* [31] *ſecurum agere æuum:*
Nec ſi quid miri faciat natura, deos id
[32] *Triſtes ex alto cœli* [33] *demittere tecto.*
[34] *Brunduſium longæ finis chartæq; viæq;.*

15 Canuſij (oppidi Appuliæ) durus eſt panis.
16 Non ditior, id eſt, haud multo magis abundans æquâ quam Equotutium.
17 Diſcedit ad caſtra Cæſaris cum Mæcenate & Coccceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis moleſtius propter pluuiam.
20 Poſtera dies magis eſt ſerena.
21 Poſt pluuiam.
22 Barium eſt oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.

23 Gnatia eſt oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & abſumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id eſt, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus ſacrificium ſine igne abſumi. 29 Iudæus recutitus & circumciſus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos ſollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brunduſium finem fecit longi itineris & huius ſermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium quòd eam ſtemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magiſtratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum, poſſe quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, ſed virtutis commendatione quæſita ſit. Tandemq; ſuam conditionem longè meliorem in vita priuata oſtendit, quàm in magiſtratu eſſe poſſit.

[1] *NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruſcos*
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te:

1 O Mæcenas, non ideo ſuſpendis ignotos naſo aduncо, quia generoſior eſt te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerant.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint:*
[3] *Vt plerique solent,* [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: vt me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, [8] *dum ingenuus persuades hoc tibi verè,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis maioribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Læuinum, [11] *Valeri genus,* [12] *vnde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris [13] *licuisse:* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo: [15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ seruit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latèq; remotos?
[19] *Namque esto: populus* [20] *Læuino mallet honorem*
Quàm Decio mandare, [21] *nouo: censorq;* [22] *moueret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] *Vel meritò, quoniã in propria non* [24] *pelle quiessem.*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
[27] *Non minùs ignotos generosis.* [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clauum? fierique* [30] *tribunum?*
Inuidia accreuit, [31] *priuato quæ minor esset.*
Nam [32] *vt quisque* [33] *insanus nigris medium impedijt crus*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clauum:*
[36] *Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Vt si qui ægrotet quo morbo* [38] *Bæsus, haberi*

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vastè deridet.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius liberti, i. serui manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli sexti regis Ro. ex serua captiua nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile. regnauit tamen optimè.
10 Obscuris.
11 Valerij Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 AEstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.
20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum summoueret. 23 Atque id valdè meritò. 24 In proprio statu, ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi victos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æquè ac nobiles. 28 Quò tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem, i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideò insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatorijs vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati claui, cui lati claui erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

Vt

Vt cupiat formoſus: eat quacunque, puellis
Iniiciat curam quærendi ſingula: quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem ſibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Túne Syri Damæ, aut Dionyſi [41] filius, audes
[42] Deiicere è ſaxo ciues? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Nouius collega gradu poſt me ſedet vno.
Namq; eſt [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Paulus
Et Maſſala videris. at hic, ſi ploſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera. [47] magna ſonabit
Cornua, quod vincátque tubas: [48] ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc, quia Mæcenas, tibi ſum [51] conuictor: [52] at olim,
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
[54] Diſſimile hoc illi eſt: quia non vt [55] forſit [56] honorem
Iure mihi [57] inuideat quiuis, ita te quoque [58] amicum:
Præſertim [59] cautum dignos aſſumere, praua
Ambitione procul: fœlicem dicere [60] non hoc
Me poſſum caſu, quòd te [61] ſortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
[62] Vt veni coram, [63] ſingultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Saturciano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. [67] reſpondes (vt tuus eſt mos)
Pauca. abeo: & reuocas nono poſt menſe, iubeſq;

39 Cogit curioſè percontari de ſe & ſuis natalibus.
40 Apoſtrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium euectos.
41 E ſeruo quopiam natus.
42 Audes præcipitare è ſaxo Tarpeio noxium & damnatum, i. audes tu tribunatu fungi?
43 Tradere carnifici.
44 Reſpondet filius Damæ dicens collegam ſuum ſe eſſe ignobiliorem.
45 Eſt ille liberrus, cum ego ſim libertinus.
46 In hoc quòd collega tuo ſis ſuperior, videris eſſe nobilis vt Paulus. *ſint verba Horatij vel alius ciuis Romani.*
47 Vocem edit quę omnem ſtrepitum vincat.
48 Quæ vocis magnitudo facit nos ſuſtinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.
51 Sũ tibi familiaris & conuiua.
52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Diſſimile eſt tribunum militum olim fuiſſe, & tibi hodiè familiarem eſſe. 55 Fortaſſe. 56 Honor nonnunquam mandatur indigni. 57 Inuidere poſsit. 58 Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Conſideratum. 60 Non hac ſorte poſſum prædicare me fœlicem. 61 Quòd nactus ſim te amicum. 62 Poſtquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Saturcianis, id eſt, Appulis paſcuis nato. 67 Tu ô Mæcenas reſpondes pauca.

Esse in amicorum numero magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitijs mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, ac mala lustra
Obijceret verè quisquam mihi: purus & insons
(Vt me collaudem) si vivo, & charus amicis:
Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo suspensi loculos tabulámque lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos. vestem, servosque sequentes
In magno vt populo si quis vidisset, avita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos,
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solum facto, verùm opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim,
Si præco parvas, aut (vt fuit ipse) coactor
Mercedes sequerer. neque ego esse querer. ob hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me pœniteat sanum patris huius: eoq;
Non, vt magna dolo factum negat esse suo pars,
Quòd non ingenuos habeat clarosq; parentes,
Sic me defendam longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si vivo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flavi calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus, quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flavio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò vt siquis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex avito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, vt præco fuissem vel coactor, id est, publicanorum minister.
90 Si me fecisset præconem aut coactorem.
91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sim.
92 Atque ideo.
93 Non sic me defendam, vt, &c.
94 Suo vitio & culpa.

A certis annis æuum [95] *remeare peractum,*
Atque alios [96] *legere ad faſtum quoſcunque parentes*
[97] *Optaret ſibi quiſque: meis contentus,* [98] *honeſtos*
Faſcibus & ſellis nolim mihi ſumere: demens
Iudicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quòd
Nollem [99] *onus (haud vnquam ſolicitus) portare moleſtũ,*
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] *res.*
[2] *Atque ſalutandi plures: ducendus & vnus*
[3] *Et comes alter, vti ne ſolus rúſue peregré-*
-Ve exirem: plures calones atque caballi
Paſcendi: ducenda [4] *pretorrita. nunc mihi* [5] *curto*
Ire licet mulo, vel, ſi libet, vſque Tarentum:
[6] *Mantica cui lumbos onere vlceret, atque* [7] *equæs armos.*
Obïciet nemo [8] *ſordes mihi, quas tibi* [9] *Tulli,*
Quum [10] *Tiburte via prætorem quinque ſequuntur*
Te pueri, [11] *laſanum portantes* [12] *œnophorúmque.*
[13] *Hoc commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque alys, viuo. quacunque [14] *libido eſt,*
Incedo ſolus: percontor [15] *quanti olus, ac far:*
[16] *Fallacem circum,* [17] *veſpertiniúmque pererro*
Sæpe forum: aſſiſto diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] *laganíque catinum.*
Cœna miniſtratur [20] *pueris tribus: &* [21] *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: [22] *aſtat echinus*
[23] *Vilis, cum patera* [24] *guttus,* [25] *Campana ſupellex.*
Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quòd cras
Surgendum ſit mane, [26] *obeundus Marſya, qui ſe*
Vultum ferre negat Nouiorum poſſe [27] *minoris.*
[28] *Ad quartam iaceo: poſt hanc vagor: aut ego* [29] *lecto:*
Aut ſcripto quod me tacitum iuuet, vngor [30] *oliuo,*

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostentationem.
97 Vt alios parentes quisque sibi optare, ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum, *vel*, ambitionis causa.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res necessariæ ferebantur.
7 Sessor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo superiùs.
10 Via, quæ Tibur ducit.
11 Vas, in quo alius exoneratur Angl. a clole stoole.
12 Vas, in quo vinũ ferebatur.
13 In hac re & multis alijs.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erant frequentes.
17 Vesperi.
18 Interesum rebus diuinis vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.
19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti Echinus, id est, vas fictile, sic nominatum à similitudine Echini marini. 23 Parui pretij. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Noniorum iunior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissimè fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lecto aut scripto. 30 Oleo, non ex lucernis detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta Lucernis.*
Aſt vbi me feſſum Sol [32] *acrior ire lauatum*
Admonuit, fugio rabioſi tempora [33] *ſigni.*
Pranſus [34] *non auidè, quantum* [35] *interpellet inanis*
Ventre diem durare, [36] *domeſticus otior. hæc eſt*
Vita ſolutorum miſera ambitione grauique:
[37] *His me conſolor, victurus ſuauius* [38] *ac ſi*
Quæſtor auus, pater atque meus patruuſque fuiſſent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pranſus moderatè & parcè.
34 Quantum non ſinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hac vita me conſolor.
38 Suauius quàm ſi ex familia eſſem ſenatoria.

SATYRA. VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Perſico deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto Rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe ferunt, qui nunc eam contumeliam vlciſci velit.

Proſcripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus atque venenum*
[3] *Hybrida, quo pacto ſit Perſius vltus, opinor*
Omnibus & [4] *lippis notum &* [5] *tonſoribus eſſe.*
Perſius hic permagna negotia diues habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege moleſtas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui poſſit vincere Regem.*
[10] *Confidens,* [11] *timiduſque: adeò ſermonis amari,*
[12] *Siſennas Barros* [13] *vt equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etenim ſunt omnes iure moleſti,*
Quo fortes, quibus aduerſum bellum incidit.) inter
Hectora [15] *Priameden, animoſum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *vt vltima diuideret mors:*
Non aliam ob cauſam, niſi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. [17] *duo ſi diſcordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Perſium quendam natione Græcum, moleſtæ lites extiterunt. Rupilius ab Auguſto in triumuiratu proſcriptus eſt & damnatus.
2 Pus venenoſum, i. peſtiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Rom. natus. Angl. a mongrell.
4 Lippi ad ſe alliciunt loquaces.
5 Apud tonſores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Durè cernicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiliſſimos conuitiatores. 13 Vt longè ſuperaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes moleſti eo ſunt iure, quo fortes, id eſt, eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt ſola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut si [18] *disparibus bellum incidat, vt Diomedi*
Cum [19] *Glauco: discedat pigrior, vltro*
Muneribus missis. Bruto Prætore [20] *tenente*
Ditem Asiam, Rupili & Persi par [21] *pugnat, vti non*
[22] *Compositus melius* [23] *cum Bitho Bacchius. in ius*
Acres [24] *procurrunt, magnum* [25] *spectaculum vterque.*
Persius exponit [26] *causam: ridetur ab omni*
Conuentu: laudat Brutum, laudatque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres,
Appellat [27] *comites.* [28] *excepto Rege:* [29] *canem, illum,*
Inuisum agricolis sydus, veniſſe. [30] *ruebat*
Flumen vt hybernum, [31] *fertur quò rara securis.*
Tum [32] *Prænestinus salso multumq́, fluenti*
[33] *Expressa arbusto* [34] *regerit conuitia,* [35] *durus*
Vindemiator, & inuictus: cui sæpe [36] *viator*
Cessisset, magna compellans voce [37] *cucullum,*
At Græcus, postquam est Italo perfusius [38] *aceto,*
Persius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] *reges consueris tollere, cur non*
Hunc Regem iugulas? operum [40] *hoc (mihi crede) tuorum est.*

18 Forti & ignauo.
19 Glaucus ignauior, vltrò Diomedi, vt ab armis discederet, mmera misit aurea pro æreis.
20 Bruto Asiam occupante.
21 Verbis acerbè contendit.
22 In certamen congressurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicij.
26 Causam suam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Canem lam pestiferam, sydus horribile.
30 Inconsultè dicebat.
31 Quò frondator rarò pertingit, vt ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Prænestè natus.
33 Conuitia deprompta ex pectore mendaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator priùs de via vindemiatori conuitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem, & eum appellans auem pigram ac nidi sui obliuiscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

Olim truncus eram [2] *ficulnus,* [3] *inutile lignum:*
Quũ faber [4] *incertus scamnũ faceréne Priapũ,*
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiumq́,
Maxima [5] *formido. nam fures* [6] *dextra coercet,*
Obscœnoq́, ruber porrectus ab inguine [7] *palus:*
Ast importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem vtile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetatq́,[8] *nouis considere in hortis,*
Huc prius angustis eiecta[10] *cadauera cellis*
Conseruus vili portanda locabat[11] *in arca:*
Hoc miseræ plebi[12] *stabat commune sepulcrum,*
Pantolabo scurræ, Nomentanoq́,[14] *nepoti.*
Mille pedes[15] *in fronte, trecentos*[16] *cippus*[17] *in agrum*
Hîc dabat:[19] *hæredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet[20] *Esquilijs habitare*[21] *salubribus, atque*
Aggere in aprico spatiari,[23] *quo modò tristes*
Albis[24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi[25] *non tantum furesque feraeque, suetæ*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ[26] *versant atque venenis*
Humanos animos.[27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo,[28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa[29] *legant, herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra[30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passoq́, capillo,
Cum Sagana[31] *maiore vlulantem (pallor vtrasque*
Fecerat horrendas aspectu)[32] *scalpere terram*
Vnguibus,[33] *& pullam diuellere mordicus agnam*
Cœperunt:[34] *cruor in fossam confusus: vt inde*
Manes[35] *elicerent, animas responsa daturas.*
Lanea & effigies[36] *erat, altera cerea:*[37] *maior*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat,[38] *seruilibus, vtque*
Iam peritura modis.[39] *Hecaten vocat altera, sæuam*
Altera[40] *Tisiphonem. serpentes atque videres*
Infernas errare canes: Lunamq́,[42] *rubentem,*

8 In hortis nupertatis, vel, nuper à Mæcenate institutis.
9 Ad hunc locum vbi *Priapus stabat.*
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus vniuersum patrimoniũ abligurierat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarem turpiter consumpserat.
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquilijs datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchrã iam extruxerat hortosque amœnos adiunxerat.
21 Sepulchris remotis.
22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quàm. 26 Immutat. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, maiorem & minorem. 32 Podere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream verberaret. 38 Vt miserabiliter peritura. 39 Proserpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ cædes vlciscitur. 41 Stygias canes Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem.

Ne

Ne foret[49] *his teſtis, poſt magna*[44] *latere ſepulcra.*
Mentior at ſiquid, merdis caput[45] *inquiner albis*
Coruorum: atque in me veniant mictum atque cacatum
Iulius &[46] *fragilis Pediatia, furq; Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto[47] *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana reſonarent triſte &[48] *acutum?*
Vtque lupi barbam[49] *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? &[50] *imagine cerea*
Largior arſerit ignis? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta[51] *duarum?*
Nam,[52] *diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi*
Diffiſſa nate[53] *ſicus.*[54] *at illæ currere in vrbem.*
Canidiæ[55] *dentes, altum Saganæ*[56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno riſuq; iocoq;,*[58] *videres.*

43 His veneficijs.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculoſæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liqueſcebat, in pernitiem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum ſonat veſica rupta & diſciſſa. 53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non ſuos dentes ſed alienos arte inſitos. 56 Saganæ comam oppoſitam, i. crinem hypocriticum, Angl. a perugg.
57 Licia ex diuerſis coloribus. 58 Videre liceret.

SAVYRA IX.

Deſcribit cuiuſdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via[1] *ſacra (ſicut meus eſt mos)*
Neſcio quid meditans nugarum, & totus[2] *in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptaq; manu,[3] *Quid agis, dulciſſime rerum?*
[4] *Suauiter, vt nunc eſt, inquam: & cupio*[5] *omnia quæuis.*
Quum aſſectaretur, Num quid vis?[6] *occupo, at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti ſumus. Hìc ego, Pluris*

1 In via ſacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tacium.
2 In illis nugis.
3 Quomodo vales Horati? *inquit ille.*
4 Rectè valeo ſecundum temporum conditionem.
5 Cupio vti tibi proueniant omnia ex animi ſententia. 6 Præuenio illum his verbis, Nunquid aliud vis?
7 Hoc volo, vt nos noris.

Hoc

8 Idcirco, quia doctus es, pluris à me fies.
9 Vehementer, vsque ad miseriam.
10 Ibam aliquando celeriùs.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor defluëret præ animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbatur, ergo fœlicis erat cerebri.
15 Posteaquam.
16 Valdè cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba sunt Horatij, qui multas fugit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc illuc circumduci.
22 Respondet garrulus affectator.
23 Translatio est à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationẽ significant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Visus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij.
27 Saltare.

8 *Hoc (inquam) mihi eris.* 9 *Miserè discedere quærens,*
10 *Ire modò ocyus, interdum* 11 *consistere: in aurem*
12 *Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos*
13 *Manaret talos. ô te* 14 *Bollane cerebri*
Fœlicem, aiebam tacitus, quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: 15 *vt illi*
Nil respondebam, 16 *Miserè cupis (inquit) abire:*
Iamdudum video. 17 *sed nil agis:* 18 *vsque tenebo,*
Persequar. 19 *hinc quò nunc iter est tibi?* 20 *nil opus est te*
21 *Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:*
Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæsaris hortos.
22 *Nil habeo quod agã, & nõ sum piger: vsque sequar te.*
23 *Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,*
Quum grauius dorso 24 *subiit onus.* 25 *incipit ille:*
Si bene me noui, non 26 *Viscum pluris amicum,*
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra 27 *mouere*
28 *Mollius? inuideat quod &* 29 *Hermogenes, ego canto.*
30 *Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater,*
Cognati, 31 *queis te saluo est opus?* 32 *Haud mihi quisquã:*
Omnes 33 *composui.* 34 *Fœlices. nunc ego resto:*
35 *Confice. namque instat fatum mihi triste,* 36 *Sabella*
Quod 37 *puero cecinit,* 38 *diuina mota anus vrna.*
39 *Hunc neque dira venena, nec* 40 *hosticus auferet ensis:*
41 *Nec laterum dolor, aut tussis, nec* 42 *tarda podagra:*
Garrulus hunc 43 *quando consumet cunque loquaces,*
Si sapiat, vitet, simulatq́, adoleuerit ætas.
Ventum erat 44 *ad Vestæ, quarta iam parte diei*
Præterita: & casu, tunc respondere 45 *vadato*

28 Faciliùs quàm ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria. 32 Respondet garrulus. 33 Omnes sepeliui. 34 Sunt verba Horatij, qui mortuos appellat fœlices huius loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatij nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota vtrã diuinã iniquã sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatij per sortes vrna eductas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando garr. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in ius vocauerat.

Debebat:

Debebat: quod ni feciſſet,[46] perdere litem.
Si me amas,[47] inquit, paulum hîc ades.[48] Inteream ſi
Aut valeo [49] ſtare, aut noui ciuilia iura:
Et propero [50] quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit.
Tene relinquam,[51] an rem?[52] Me ſodes. Non faciã,[53] ille,
Et præcedere cœpit. Ego (vt contendere durum eſt
[54] Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
[55] Hinc repetit.[56] Paucorum hominũ,[57] & mentis benè
Nemo [58] dexteriùs fortuna eſt vſus.[59] Haberes (ſanæ.
Magnum adiutorem, poſſet qui ferre [60] ſecundas:
[61] Hunc hominem velles ſi [62] tradere. diſpeream ni
[63] Summoſſes omnes.[64] Non iſto viuimus [65] illic
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla eſt,
Nec magis his aliena [66] malis. nil mi officit vnquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus vnicuique ſuus.[67] Magnum narras, vix credibile.[68] Atqui
Sic habet.[69] Accendis quare [70] cupiam magis illi
Proximus eſſe.[71] Velis tantummodo:[72] quæ tua virtus,
Expugnabis. & eſt [74] qui vinci poſſit: eoque
Difficiles aditus primos habet.[74] Haud mihi deero:
Muneribus ſeruos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam.[75] tempora quæram:
Occurram in triuijs:[76] deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.[77] Hæc dum agit, ecce,
[78] Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè noſſet: conſiſtimus. Vnde venis? &,
Quò tendis? [79] rogat: & [80] reſpondet, vellere cœpi,
Et [81] preſſare manu lentiſſima brachia, nutans,
[82] Diſtorquens oculos, vt me eriperet.[83] male ſalſus
Ridens [84] diſſimulare: meum iecur [85] vrere bilis.

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam inteream *inquit Horatius.*
49 Stare in iudicio ſeu in iure.
50 Ad Cæſaris hortos.
51 An cauſam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio garrulus ſermonem intermiſſum ſic repetit. Quomodo Mæcenas tecũ agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius) eſt homo paucis familiaribus, contentus.
57 Et ſapiens eſt.
58 Dexteriùs quàm tu, inquit garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes i. qui tibi ſecundus eſſe poſſet.
61 Seipſum ſuo tangit digito & demonſtrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Niſi ſummouere poſſes omnes, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Reſpondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Inuidia, æmulatione, criminationibus &c.
67 Rem incredibilem narras *inquit garrulus.* 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me *(inquit garrulus)* cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantũ velle debes, inquit Horatius. 72 Ea eſt tua virtus, vt facilè ſis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si ſæpè inſtabis. 74 Diligentiam adhibebo inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuſcus me rogat. 80 Reſpondet à me rogatus. 81 Arctiùs comprimere brachia. 82 Huc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens diſſimulabat. 85 Bilis meum iecur vrebat, id eſt, vehementer irascebat.

86 Certè

86 Sunt verba Horatij ad Fuſcum.
87 Reſpondet Fuſcus.
88 Sabbata triceſimo quoque die menſis redeunt. Alij Neomenias intelligunt, alij magnum Iudæorum Sabbot, quo die Agnum comedebant.
89 Iudæis recentitis, qui glandem penis habent circumciſam.
90 Contradicere, & eorum religionem irrridere.
91 Sunt verba Horatij.

86 *Certè neſcio quid ſecretò velle loquit te*
Aiebas mecum. 87 *Memini benè: ſed meliori*
Tempore dicam: hodie 88 *triceſima ſabbata. vin' tu*
89 *Curtis Iudæis* 90 *oppedere?* 91 *Nulla mihi (inquam)*
Relligio eſt. 92 *At mi ſum paulo* 93 *infirmior, vnus*
94 *Multorum ignoſces: alias loquar.* 95 *Hunccine ſolem*
96 *Tam nigrum ſurrexe mihi?* 97 *fugit improbus, ac me*
98 *Sub cultro linquit. caſu venit obuius illi*
99 *Aduerſarius: &,* 1 *Quò tu turpiſſime? magna*
Exclamat voce: &, 2 *Licet anteſtari? Ego verò*
3 *Oppono auriculam.* 4 *rapit in ius. clamor vtrinque,*
Vndique concurſus: ſic me ſeruauit 5 *Apollo.*

92 At mihi aliqua eſt religio, inquit Fuſcus. 93 Sum aliquanto ſuperſtitioſior 94 Vnus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi ſurrexiſſe oportuit? 97 Fugit Fuſcus male ſalſus. 98 Linquit in ſummo periculo, vt victimam iamiam mactandam. 99 Garruli aduerſarius. 1 Quò pergis improbiſſime? 2 O Horati licet ne te teſtem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, vt me teſtem ſumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Auguſti forum, in quo erat eburnea Apollinis ſtatua.

SATYRA X.

Hæc Satyra reſpondet ijs quos offenderat ſuprà Satyra quarta, quum Lucilij verſus reprehenderet: ac ſuæ reprehenſionis rationem reddit, qua eam fuiſſe iuſtam oſtendit.

1 Dixi Lucilium aſperum eſſe & dariuſculum in componendis verſibus.
2 Stulte.
3 Lucilius.
4 Quòd ciues Romanos acrius notarit.
5 In eodem Poemate laudatur, *ſed Ironicè.*
6 Dare debeo.
7 Scenicos verſus Laberi ſcriptoris dicaciſſimi.
8 Non ſatis eſt auditori riſum mouere.
9 Eſt quædam virtus riſum mouere. 10 Ne ſententia claudicet.

1 *NEmpe,* 1 *incompoſito dixi pede currere verſus*
Lucili. quis tam Lucili fautor 2 *inepte eſt,*
Vt hoc non fateatur? 3 *at idem, quòd ſale multo*
4 *Vrbem defricuit,* 5 *charta laudatur eadem.*
Nec tamen hoc tribuens, 6 *dederimquoque cætera; nã ſic*
7 *Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, mirer.*
Ergo non ſatis eſt 8 *riſu diducere rictum*
Auditoris: & 9 *eſt quædam tamen* 9 *hîc quoque virtus.*
Eſt breuitate opus: 10 *vt currat ſententia, neu ſe*
Impediat verbis laſſas onerantibus aures.
Et ſermone opus eſt modò triſti, ſæpè iocoſo:

11 *Defendente*

[11] *Defendente vicem modò rhetoris, atque Poëtæ,*
Interdum [12] vrbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas [13] consultò, [14] ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque [15] secat res.
[16] *Illi, scripta [17] quibus comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neqi [19] pulcher*
Hermogenes vnquam legit, neque [20] simius iste,
[21] *Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] ô seri studiorum, [23] quine putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior: [25] vt Chio nota si commista Falerni est.
Quum versus facias, te ipsum percontor, [26] an & quum
Dura tibi peraganda [27] rei sit causa Petilli,
Scilicet oblitus patriæq; patrisque Latini,
Quum pedius causas [28] exudet Poplicola, atque
[29] *Coruinus.* [30] *patrijs intermiscere petita*
Verba [31] foris malis, [32] Canusini more bilinguis.
Atque ego quum Græcos facerem, [33] natus mare citra,
Versiculos: vetuit me tali voce [34] Quirinus,
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] vera:
[36] *In syluam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] Græcorum malis implere cateruas.
[38] *Turgidus Alpinus [39] iugulat dum Memnona, dumq;*
[40] *Diffingit Rheni [41] luteum caput: hæc ego [42] ludo*
Quæ nec in [43] æde sonent [44] certantia iudice [45] Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum [46] spectanda theatris.
[47] *Argula meretrice potes, Dauóque Chremeta*

11 Opus est fermone tuente munus nunc Rhetoris nunc, &c
12 Hominis vafri & callidi.
13 Datâ operâ.
14 Iocus interdum plus valet quàm acrimonia.
15 Melius mordet, *vel* melius decidit & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Ironicè homo bellus.*
20 Neque Demetrius poeta deformis & breuis staturæ.
21 Qui nihil cantare didicit præter Caluum & Catullum Poetas elegos.
22 ὁ ψιμαθεῖς. qui serò studijs operam dedistis.
23 Qui putetis. *Nã particula, Ne, abundat in sententia, vel, Coniunctio est confirmans.*
24 Pitholeon Poeta ineptus, in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patrijs intermiscere malis? 27 Accusati Petilli, *qui auream coronam Iouis furatus est.* 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, i partim Græcè partim Latinè loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo vtitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat. 40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum. 44 Ad certaminis pronocationem venientia. 45 Ludimagistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida.

Eludente

Eludente ſenem,[48] *comis garrire libellos,*
Vnus viuorum, Fundani.[49] *Pollio regum*
Facta canit,[50] *pede ter percuſſo:*[51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius: dictu molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto fruſtra Varrone* [54] *Atacino,*
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
[55] *Inuentore minor. neque ego illi detrahere auſim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] *hunc lutulentum, ſæpe* [57] *ferentem*
Plura quidem [58] *tollenda relinquendis. age quæſo,*
[59] *Tu nihil in magno doctus reprendis* [60] *Homero?*
Nil comis tragici [61] *mutat Lucilius* [62] *Atti?*
Non ridet verſus Enni [63] *grauitate minores,*
Quum de ſe loquitur, [64] *non vt maiore reprenſis?*
Quid vetat, & noſmet Lucili ſcripta legentes,
Quærere [65] *num illius, num* [66] *rerum dura negarit*
Verſiculos natura [67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac ſi* [69] *quis pedibus quid claudere* [70] *ſenis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet ſcripſiſſe ducentos*
Ante cibum verſus, totidem cœnatus. [72] *Etruſci*
Quale fuit Caſſi rapido feruentius amni
Ingenium: [73] *capſis quem famæ eſt eſſe libríſque*
Ambuſtum propriis. [74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & [75] *Græcis intacti carminis autor:*
Quamque Poetarum ſeniorum turba: ſed ille,
[76] *Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,*
[77] *Detereret ſibi multa:* [78] *recideret omne quod vltra*
Perfectum traheretur & in verſu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex ijs qui hodiè viuunt, potes argutam Comœdiam ſcribere comis, i. comiter & faceté.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris verſibus.
51 Acer Varius ducit forte Epos. i. carmen heroicum, vt nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica ſcripſerat, non Aeneida.
53 Hoc erat quod ego melius poſſem ſcribere Satyras, quàm Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonenſis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura ſumenda, laudanda, & imitatione digna, quàm quæ relinquantur & reijciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus ſcripſit Tragœdiam.
63 Verſus minùs graues quàm oportet.
64 Nonne videt, quaſi maior ſit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractauit. 67 Verſus magis elaboratos. 68 Molliores & lenius fluentes. 69 Ac ſi aliquis. 70 Hexametris verſibus vt aliquid claudat & finiat. 71 Hoc vno contentus. 72 Caſsi Parmanenſis Parma eſt Etruriæ ciuitas. 73 Qui tam multa ſcripſit, vt mortuus ſuis libris fuerit combuſtus. nulla alia materia adhibita. 74 Demus quòd Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Sihâc noſtra ætate natus eſſet. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne ſuperuacaneum.

79 *Sæpe*

79 Sæpe caput ſcaberet, 80 viuos & roderet vngues.
81 Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus 82 paucis lectoribus. an tua demens
83 Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego: nam ſatis eſt 84 equitē mihi plaudere: vt audax
Contemptis aliis exploſa 85 Arbuſcula dixit.
Men' moueat 86 cimex Pantilius? aut crucier quòd
87 Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
88 Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius Mæcenas Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam 89 Viſcorum laudet vtérque.
Ambitione 90 relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimulq;
Vos Bibuli, & Serui: 91 ſimul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
92 Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,
93 Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
94 Deterius noſtra. 95 Demetri, teq; Tigelli
96 Diſcipularum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo 97 citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus, hominis altius aliquid cogitantis.
8 Ad vicum roderet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris. *Præceptum eſt de cura in ſcriptis prius habenda quàm euulgentur.*
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctiſſimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa.
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius lacerat me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetę.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prętereo.
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quàm ſperamus
95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) iubeo plorare, i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo.
96 Mimarum.
97 Subſcribe citò.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderant) exponit: & cur ei patere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1] *nimis acer:* [2] *& vltra*
Legem tendere opus: [3] *sine neruis* [4] *altera quicquid*
Compositi, pars esse putat: similesq; meorum
Mille die versus [5] *deduci posse. Trebati,*
Quid faciam, [6] *præscribe.* [7] *quiescas.* [8] *ne faciam, inquis*
Omninò versus? [9] *aio.* [10] *peream malè, si non*
Optimum erat: verùm nequeo dormire. [11] *ter vncti*
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] *Irriguumq; mero* [13] *sub noctem corpus habento.*
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] *laturus.* [15] *cupidum, pater optime, vires*
Deficiunt, neque enim quiuis [16] *horrentia pilis*
Agmina, nec [17] *fracta pereuntes cuspide Gallos,*
Aut [18] *labentis equo* [19] *describat vulnera Parthi.*
[20] *Attamen & iustum poteras, &* [21] *scribere fortem,*
[22] *Scipiadam vt sapiens Lucilius.* [23] *haud mihi deero,*
Cùm res ipsa feret. [24] *nisi dextro tempore,* [25] *Flacci*

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ, i. vltra modum in vitijs insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententijs.
4 Altera pars, i. alij homines.
5 Tantam lanam deduci, i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. *Namtues clarus Iurisconsultus.*
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desistas à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatij.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij consilium. Nataturi vngebantur, vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulò ante noctem.
14 Accepturus.
15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem.
16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis, i. Romanorum hastis.
17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit euellere nisi fractam.
18 Parthi ex equo deiecti.
19 Posit describere.
20 Trebatius loquitur.
21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere.
22 Scipionis virtutes.
23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cùm dabitur occasio.
24 Nisi tempore opportuno.
25 Horatij verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui malè si [26] *palpere,* [27] *recalcitrat vndique tutus.*
[28] *Quanto rectius hoc, quàm tristi ludere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumq́;* [30] *nepotem:*
Cùm sibi quisque [31] *timet, quãquã est* [32] *intactus, & odit?*
[33] *Quid faciam? saltat* [34] *Milonius,* [35] *vt semel* [36] *icto*
Accessit feruor capiti, [37] *numerúsque lucernis.*
Castor gaudet equis: ouo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis.* [40] *quot capitum viuunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilli ritu,* [42] *nostrûm melioris vtróque.*
[43] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *si malè cesserat, vnquam*
[46] *Decurrens aliò, neque si benè. quo fit, vt omnis*
[47] *Votiua pateat veluti descripta tabella,*
[48] *Vita senis: sequor hũc, Lucanus an Appulus,* [49] *anceps.*
Nam venusinus arat finem sub [50] *vtrumque colonus,*
[51] *Missus ad hoc, pulsis (vetus est vt fama) Sabellis:*
[52] *Quò ne per vacuum Romanus incurreret hostis:*
Siue quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet [53] *vltrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] *latronibus? ô pater, & rex*
Iupiter, [56] *vt pereat positum rubigine telum:*
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commôrit, meliùs non tangere. clamo:*
[58] *Flebit: & insignis tota* [59] *cantabitur vrbe.*
[60] *Seruius iratus* [61] *leges minitatur, &* [62] *vrnam:*
[63] *Canidia Albuci, quibus est inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem reijcit ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quàm Satyram scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatius.
34 Homo temulentus.
35 Posteaquam.
36 Capiti percusso à vini vaporibus.
37 Ebrius, rem vnã cernens, plures videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Cestibus & pugilatu delectatur.
40 Quot homines, tot sententiæ. *Trahit sua quemque voluptas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucillius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè euenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo à naufragis.
48 Vita Lucillij.
49 Sum dubius.
50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Est enim Horatius in oppido Venusio natus.*
51 A Roma missus.
52 Ne per vacantem locum Sabellis expulsis, peruium iter esset Lucanis ad Romanos.
53 Nisi sim lacessitus.
54 Quenquam viuum.
55 A maledictis.
56 Vtinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) vt non sit causa cur illo vtar.
57 Qui me lacesserit.
58 Plorabit.
59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam.
60 Quæsitor vel accusator.
61 Minitatur conditionem ex legibus latis.
62 Et minitatur sortitionem in rebus dubijs, post factam ab accusatore & reo iudicum reiectionem.
63 Albucij filia venefica.
64 Minitatur venenum.

Grande malum[65] *Turius, ſi quis ſe iudice certet.*
Vt,[66] *quo quiſque valet,*[67] *ſuſpectos terreat,*[68] *vtque*
Impereret hoc natura[69] *potens,*[70] *ſic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde,[71] *niſi intus*
Monſtratum? Sceuæ,[72] *viuacem crede nepoti*
Matrem:[73] *nil faciet ſceleris*[74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala[75] *tollet anum*[76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: ſeu me tranquilla ſenectus*
Expectat,[78] *ſeu mors atris circumuolat alis,*
Diues, inops, Romæ,[79] *ſeu fors ita iuſſerit, exul,*
Quiſquis erit vitæ, ſcribam,[80] *color.*[81] *O puer vt ſis*
Vitalis metuo,[82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.*[84] *Quid, cùm eſt Lucilius auſus*
Primus in hunc operis componere carmina[85] *morem*[2]
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora*
[87] *Cederet, introrſum turpis? num Lælius,*[88] *aut qui*
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offenſi?*[3] *aut læſo doluere*[90] *Metello?*
Famoſiq́, Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi[91] *arripuit,*[92] *populumq́, tributum.*
Scilicet vni[93] *æquus virtuti, atque*[94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi ſe à vulgo,*[96] *& ſcena, in ſecreta remorant*
[97] *Vertus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,*[99] *& diſcincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,*[2] *ſoliti quicquid ſum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli cenſum, ingeniúmque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixiſſe*[5] *inuita fatebitur vſque*
Inuidia: &[6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet ſolido, niſi quid tu, docte Trebati,*

Diſſentis

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quo modo quiſque plurimũ poteſt.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc impetrare.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Niſi à natura.
72 Sceuæ lougæuam matrem committe, quam nimium viuere moleſtè fert.
73 Non gladio eam petimet ſed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen eſt.
75 Occîdit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne ſim longior.
78 Siue mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita iuſſerit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati (*inquit Trebatius*) ne non ſis viuax, metuo ſi Satyras ſcribes.
82 Et ne quis gratioſus apud maiores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid paſſus eſt Lucilius cum magnos viros carpſerit?
85 In morem Satyricum.
86 Vninſciuſque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. vt cluis bonus.
88 Et Scipio Africanus.
89 Lucilii ingenio ſunt offenſi?
90 Ob Metellum & Lupum, homines improbos maledicis verſibus conſciſſos?
91 Culpauit.
92 Plebem infimam & tunicatum popellum.
93 Propitius.
94 Virtutis amicis.
95 Inſuper.
96 A populi conſpectu.
97 Scipio & Lælius.
98 Iocari cum ipſo Lucilio.
99 Et à rebus ſeriis laxati.
1 Donec cœna pararetur.
2 Soliti ſunt.
3 Infra annum reditum Lucilii qui erat ordinis equeſtris.
4 Cum Auguſto, Mæcenate, &c.
5 Nolens fatebitur.
6 Rem fragilem dentibus permolere.
7 In rem ſolidam incurret.

Dissentis.[8] *equidem nihil hîc diffindere possum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid[9] *sanctarum inscitia legum:*
Si[10] *mala condiderit in quem quis carmina,*[11] *ius est,*
[12] *Iudiciúmque.*[13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobrijs dignum[14] *latrauerit,*[15] *integer ipse:*
[16] *Soluentur risu tabulæ,*[17] *tu missus abibis.*

8 Ego (inquit Trebarius) non possum discrete quin pro te pronuntiem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut vetant pœnâ sancitâ, à *Verbo sancior.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII. tabularum lata est.
12 Actio ex lege.
13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala, i. indocta. 14 Si lacerauerit. 15 Cùm sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur cum Iudicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absoluêris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, eum dicit nõ certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis consectari. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

Quæ virtus, & quanta,[1] *boni, sit viuere parvo:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quæ[2] *præcepit Ofel-*
Rusticus,[3] *abnormis sapiens, crassaque Minerua) (lus*
Discite non inter[5] *lanceis, mensasque*[6] *nitentes,*
Cum stupet insanis[7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Acclinis falsis animus*[9] *meliora recusat:*
Verùm hîc[10] *impransi mecum disquirite.*[11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[11] *Corruptus iudex.*[13] *leporem sectatus, equóne*
Lassus ab indomito: vel si Romana fatigat
Militia[14] *assuetum græcari,*[15] *seu pila velox,*
Molliter austerum[16] *studio fallente laborem.*
Seu te[17] *discus agit:*[18] *pete cedentem aëra disco.*
Cum labor[19] *extuderit fastidia:*[20] *siccus inanis*

1 Ordo est, O boni discite quæ virtus, &c.
2 Præmonstrauit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exculta.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensæ opiparæ.
7 Cùm oculorum & mentis acies (cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propensus ad attentiendum falsis *quod multo cibo repleto accidit.*
9 Verum virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim vt impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque consertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Toassuetum genialiter vinere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat. 16 Pilæ ludo oblitionem laboris afferente molliter, i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia visitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cùm labor fugauerit fastidium quæ nauseam parit. 20 Sitibundus & famelicus.

[21] *Sperne cibum vilem: nisi* [22] *Hymettia mella Falerno.*
Ne biberis diluta: [23] *foris est promus: & atrum*
Defendens pisces [24] *hyemat mare. Cum sale panis*
[25] *Latrantem stomachum benè leniet.* [26] *Vnde putas aut*
[27] *Quî partum?* [28] *non in caro nidore voluptas*
Summa, sed in te ipso est: [29] *tu pulmentaria quære*
Sudando. [30] *pinguem vitijs, albúmque, nec Ostrea,*
Nec Scarus, aut poterit [31] *peregrina iuuare* [32] *Lagois.*
Vix tamen [33] *eripiam, posito pauone, velis quin*
[34] *Hoc potius, quàm gallina* [35] *tergere palatum,*
Corruptus [36] *vanis rerum: quia væneat* [37] *auro*
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda:
[38] *Tanquã ad rem attineat quicquam num vesceris ista*
Quam laudas pluma? [39] *coctóue num adest honor idem?*
Carne tamen quamuis distat nihil: [40] *hac magis illa*
[41] *Imparibus formis deceptum te patet.* [42] *esto.*
[43] *Vnde datum sentis,* [44] *lupus hic, Tiberinus in alto*
Captus [45] *hiet?* [46] *pontésne inter iactatus, an amnis*
[47] *Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem* (est.
Mullum: [48] *in singula quem minuas pulmenta, necesse*
[49] *Ducit te species, video,* [50] *quò pertinet ergo*
Proceros odisse lupos? quia scilicet [51] *illis*
Maiorem natura [52] *modum dedit:* [53] *his breue pondus.*
IEIVNVS rarò stomachus [54] *vulgaria temnit.*
Porrectum magno [55] *magnum spectare catino*
Vellem, ait Harpyis [56] *gula digna rapacibus. at vos*
[57] *Præsentes Austri* [58] *coquite horum obsonia: quanquã*
[59] *Putet aper, Rhombúsque recens: mala copia* [69] *quando*
[61] *Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula* [62] *plenus,*
Atque [63] *acidas mauult inulas. necdum omnis abacta*

21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non spernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem.
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quomodo paratum?
78 Non in carorum obsoniorum odore.
29 Tu epulas pulmento suauiores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitijs, i. crapula turgidum & pallidum neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregrè aduecta
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum vt delitijs luxuriosis.
37 Maiori pretio.
38 Quasi ad gustum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni manent illæ plumæ.
40 Formâ pauonis magis quàm illâ, i. Sermâ gallinæ.
41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quomodo scis? 44 An piscis iste sit in Iuuio Tiberi captus, an alto, i in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior, propter aquam concitatiorem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quem diuidas necesse est in frusta. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo, & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cuius dapes dignæ sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam mouet & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fastidientem grauat stomachum. 62 Helluo exaturatus. 63 Inulæ sunt vtiles ad appetitum excitandum, quia viscosam pituitam incidunt.

64 Pau-

64 Pauperies epulis 65 regum: nam 66 vilibus ouis,
67 Nigrisq́, est oleis hodie locus. Haud ita pridem
68 Galloni præconis erat accipensere mensa
Infamis. quid? tum 69 rhombos minus æquor alebat?
70 Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:
Donec vos author docuit 71 prætorius. ergo
Si quis nunc mergos suaueis 72 edixerit assos:
Parebit 73 praui docilis Romana iuuentus.
74 Sordidus à tenui victu distabit, 75 Ofello
Iudice. nam frustra vitium vitaueris 76 illud,
Si te 77 aliò prauum detorseris. Auidienus,
Cui Canis 78 ex vero dictum cognomen adhæret:
79 Quinquenneis oleas 80 est, & syluestria corna:
Ac 81 nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
82 Cuius odorem olei nequeas perferre (83 licebit
Ille 84 repotia, nataleis, aliósue dierum
Festos 85 albatus celebret) cornu ipse 86 bilibri
Caulibus instillat, 87 veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum
88 Vtrũ imitabitur? hac vrget 89 lupus, hac, 90 canis 91 ai-
92 Mundus erit, qui non offendat 93 sordibus: atq; (unt.
94 In neutram partem cultus miser. 95 hic neq; seruis,
96 Albuci senis exemplo, dum munia 97 didit,
Sæuus erit: neque sic vt 98 simplex Næuius, 99 vnctam.
Conuiuis præbebit aquam. vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis 1 quæ, quantaq́, secum
Afferat: imprimis valeas benè. nam, variæ res
Vt noceant homini, 2 credas, memor illius escæ,
Quæ 3 simplex olim tibi 4 sederit. at, simul assis
5 Miscueris elixa: simul conchylia turdis:

64 Victus tenuis.
65 Maiorum virorum epulis.
66 Parui pretij.
67 Oleis, maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obsoniorum gurges, qui primus conuiuio posuit accipenserem. piscium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus. præturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuuentus quæ cito praua discit.
74 Inter victum sordidũ & luxuriosum victus medius est interiectus, qui etiam laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo suprà.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, et acetum.
82 Et instillat caulibus oleum, cuius odorem &c.

83 Quamuis. 84 Conuiuia facta die secundo à nuptiis, vel comessationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. child-feasts. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum an Auidienum sordidum? 89 Edacitas vel inglunies. 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt est in prouerbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus sine sordidi sine luxuriosi erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius senex priùs castigabat, quàm aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vnguentis dilutã, quod est luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna 4 aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris.

Dulcia se[6] *in bilem vertent, stomachoq́*[7] *tumultum*
Lenta feret[8] *pituita. vides, vt*[9] *pallidus omnis*
Cœna desurgat[10] *dubia? quin corpus onustum*
Hesternis vitiis animum quoque[11] *prægrauat vnà:*
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:[12]
Alter, vbi dicto citiùs[13] *curata sopori*
Membra dedit:[14] *vegetus præscripta ad munia surgit,*
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:[15]
Siue diem festum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus:[16] *vbique*
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus[17] *præsumis, mollitiem, seu*
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia[18] *nasus*[19]
Illis nullus erat: sed, credo,[20] *hac mente, quòd hospes*
Tardius adueniens,[21] *vitiatum commodius, quàm*
Integrum edax dominus consumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me[22] *prima tulisset.*
Das aliquid famæ,[23] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande[24] *ferunt vnà cum damno dedecus.*[25] *adde*
Iratum[26] *patruum, vicinos,*[27] *te tibi iniquum,*
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
Æs, laquei pretium. iure, inquis,[28] *Thrasius istis*
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiasq́, habeo[29] *tribus amplas regibus.*[30] *ergo,*
Quod superat non est,[31] *melius quo insumere possis?*
Cur eget[32] *indignus quisquam te diuite? quare*
Templa ruunt antiqua deum? cum improbe charæ
Non aliquid patriæ[33] *tanto emetiris aceruo?*
Viu nimirum tibi[34] *rectè semper erunt res?*

6 In choleram amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna est dubia vbi conuiuæ dubitant quid desumptis sumant.
11 Hesternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deiicit animam diuini spiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus est & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad necessarias functiones.
17 Qui parce vixit, ad meliorem victum potest transcurrere aliquando.
18 Et vbi senectus aduenerit.
19 Ante tempus sanis.
20 Aprum leuiter putentem.
21 Iudicium,
22 Hac intentione.
23 Putidum potius edcret.
24 Tellus in prima sua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri sit gratior quàm quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda
28 Cuius sub imperio es.
29 Tetibi inimicum, qui omnia tua das alijs,
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad suspendium. 31 Homo profusus idémque pauper.
32 Quæ sufficiant tibimet regibus. 33 Huic luxurioso respondet Horatius. 34 Quod tibi superest. 35 Non melius quàm in epulas luxuriosas. 36 Inopia dignus, qui non meretur nec debet egenus esse. 37 E tanto acerno 38 Non semper, quia fortuna est instabilis.

O magnus[39] *posthac inimicis risus. vtérne*
[40] *Ad casus dubios fidet sibi certius: hic, qui*
[41] *Pluribus assuerit mentem, corpúsque*[42] *superbum:*
An qui contentus paruo, metuensq; futuri,
In pace, vt sapiens,[43] *aptarit idonea bello?*
Quò magis his crédas: puer hunc ego paruus Ofellum
[44] *Integris opibus noui*[45] *non latius vsum,*
[46] *Quàm nunc acciſis,*[47] *videas*[48] *metato in agello*
Cum pecore, & gnatis[49] *fortem*[50] *mercede colonum:*
[51] *Non ego, narrantem, temerè edi luce*[52] *profeſta*
Quicquam, præter olus fumoſæ cum pede pernæ.
Ac, mihi ſeu[53] *longum poſt tempus venerat hoſpes,*
[54] *Siue operum vacuo gratus conuiua*[55] *per imbrem*
Vicinus:[56] *benè erat,*[57] *non piſcibus vrbe petitis,*
Sed pullo, atque hædo: tum[58] *penſilis vua ſecundas,*
Et nux ornabat menſas,[59] *cum duplice ficu.*
[60] *Poſt hoc ludus erat*[61] *cuppa potare magiſtra:*
[62] *Ac venerata Ceres, vti culmo ſurgeret alto,*
[63] *Explicuit vino contractæ*[64] *ſeria frontis.*
[65] *Sæuiat, atque nouos moueat fortuna*[66] *tumultus:*
Quantum[67] *hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos*
O pueri[68] *nituiſtis,*[69] *vt huc nouus incola venit.*
[70] *Nam propriæ telluris herum natura neque illum,*
Nec me, nec quemquam ſtatuit. nos expulit[71] *ille,*
Illum aut[72] *nequities,*[73] *aut vafri inſcitia iuris,*
Poſtremò expellet certè[74] *viuacior hæres.*

39 Commutata fortuna.
40 Ad mutationem fortunæ conſtantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus aſſueſcere erit?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Præparauerit, quę in rebus aduerſis vſui eſſe poſſint.
44 Omni re ſua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quàm nunc proſcriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Oſellum natrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenſo & ab Vmbreno, Auguſti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro ſuo ad vmbrenum translato.
51 Totus vſque ad finem Satyræ, ſermo eſt Oſelli.
52 Die non feſta.
Ang. a working day.
53 Hoſpes rarò veniens lautiùs & libentius eſt accipiendus.

54 Siue cùm vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Menſa non piſcibi, uſtructa. 58 Vua, quæ pendens ſeruabatur. 59 Cum gemmis ficubus, quas *marifcas* appellant. 60 Poſtquam nos cibo & potu expleuiſſemus. 61 Nullo alio bibendi Magiſtro ad potandum adhibito qui in ipſa cuppa, vt ſuo quiſque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Diſcuſsit. 64 Res ſerias, curas & moleſtias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Oſellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vſu habeo. 68 Minus ſplendidè vixiſtis? 69 Poſtquam hùc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priuata nulla, naturâ. Cic. Off. 1. 71 Vmbrenus per Auguſtum. 72 Luxuria & ſumptus profuſus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur potiùs *ius vafrum* appellat? An quòd huiuſcemodi vafrities eſt in iuriſconſultis, vt in vtramque partem ſua exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors poſſeſſoris, cui hæres diuitis viuens ſuccedit.

Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli[75] *proprius: sed cedet in vsum*
Nunc mihi, nunc alij. Quocirca viuite[76] *fortes:*
Fortiaq; aduersis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduersus fortunę incommoda.

SATYRA III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quòd nihil scriberet: deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

Sic rarò scribis, vt toto non quater anno
Membranam poscas,[3] *scriptorũ quæque retexens,*
Iratus tibi quòd vini somniq;[4] *benignus*
Nil dignum[5] *sermone canas. quid fiet? ab ipsis*
Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est,
Culpantur frustra[7] *calami,*[8] *immerituſque laborat*
Iratis natus[9] *paries dys atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara[10] *minantis,*
Si[11] *vacuum*[12] *tepido cepisset villula tecto.*
Quorsum pertinuit[13] *stipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Inuidiam placare paras[15] *virtute relicta?*
Contemnêre miser. vitanda est improba Siren
Desidia: aut quicquid[17] *vita meliore parasti,*
Ponendum[18] *æquo animo.*[19] *Dy te, Damasippe, deæq;*
Verum ob consilium donent[21] *tonsore. sed vnde*
Tam bene me nosti?[22] *Postquam omnis res mea*[23] *Ianũ*
Ad medium[24] *fracta est, aliena negotia curo,*
Excussus propriis.[26] *olim nam*[27] *quærere amabam*

1 O Horati.
2 Chartam, in qua scribas.
3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquando scripseras.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur.
6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc, i. ad villam fugisti vt scriberes.
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexatur paries ædificatus, dijs & poetis malè propitijs.
9 In parietē cerato solebāt poetæ, si quid nouũ in mentem venisset, inscribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otiosum.
12 Horatius domo tepida delectabatur. nam frigoris erat impatiens.
13 Quasi stipatores tecum educere in villulam rusticam? 14 Inuidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita vt mauis otiari & nihil scribere? 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum est & abijciendum patienter. 19 Horat. facis ridiculè gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Ianum Deum bifrontem in foro positum, vbi inertatores & fœneratores conueniebant. 24 Quasi ad scopulos illisa est, i. diminuta & consumpta. 25 Eiectus à propriis negotijs. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum priùs quàm fit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam.

28 Quę

[28] *Quo vafer ille pedes lauiſſet* [29] *Syſyphus ære,*
Quid ſculptum [30] *infabrè,* [31] *quid fuſum durius eſſet.*
[32] *Callidus huic ſigno ponebam* [33] *millia centum:*
Hortos egregiáſque domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia [34] *Mercurialem*
Impoſuere mihi cognomen [35] *compita.* [36] *Noui:*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius.* [38] *Atqui*
Emouit veterem mirè [39] *nouus, vt ſolet,* [40] *in cor*
Traiecto [41] *lateris miſeri capitiſq; dolore:* (get,
Vt [42] *lethargicus hic, quũ ſit* [43] *pugil, & medicũ* [44] *vr-*
[45] *Dum ne quid ſimile huic, eſto vt libet.* [46] *ô bone, ne te*
[47] *Fruſtrere: inſanis & tu,* [48] *ſtultiq; propè omnes:*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat:* [50] *vnde ego mira*
Deſcripſi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solatus iuſſit [52] *ſapientem paſcere barbam,*
Atque à Fabricio non triſtem [53] *ponte reuerti.*
Nam [54] *malè re geſta quum vellem mittere* [55] *operto*
Me capite in flumen: [56] *dexter ſtetit, &, Caue faxis*
Te quicquam indignũ. pudor (inquit) te [57] *malus vrget,*
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid ſit furere. hoc ſi erit in te
Solo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam.*
[60] *Quem mala ſtultitia, & quæcunque inſcitia veri*
Cœcum agit, inſanum Chryſippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat. hæc populos, hæc magnos* [63] *formula reges,*
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] *Deſipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Inſano [65] *poſuere.* [66] *velut ſyluis, vbi paſſim*
[67] *Palantes error,* [68] *certo de tramite pellit:*
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit: vnus vtrique
[69] *Error,* [70] *ſed varijs illudit partibus. hoc te*

28 In quo vaſe æreo.
29 Siſyphus Æoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificioſè.
31 Quid minus eleganter eſſet conflatũ.
32 In eo callidus eram, quòd ſciebã ſignatis operibus iuſtũ pretium imponere.
33 Seſtertiũm nummũm 100000.
34 Mercurius præeſt mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem.
36 Noui, inquit Horatius.
37 Illius negotij.
38 Reſpondet Damaſippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδιακὸν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternoſus.
43 Quum ſit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dum modò ne quid facias huic phrenetico ſimile (inquit Horat.) eſto inſanus ſi voles.
46 Loquitur Damaſippus.
47 Ne decipias te.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Siquid veri loquitur Stert. philoſophus Stoicus.
50 A quo.
51 Ex eo tempore. 52 Philoſophicam barbam nutrire, ad vmbilicum vſque, aut ad pubem demiſſam. 53 Vnde Damaſippus ſe præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea conſumpta. 55 Pudoris cauſa. 56 Aſtitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitioſus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio inſaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Inſanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare ſtulti ſint. 65 Impoſuere. 66 Quemadmodum in ſyluis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus eſt error vtrique. 70 Sed error ille quaſi ludibundus in varijs verſatur partibus, vt puta dextrã & ſiniſtrã.

Crede

Crede modo insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahit. est genus vnum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuenda timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiosq́,[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic[74] *varium, & nihilo sapientius; ignes,*
Per medios, fluuiosq́, ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hîc fossa est ingens, hîc rupes maxima:[75] *serua:*
Non magis audierit, quàm[76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *Catienis mille dicentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo,*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Túne insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
[81] *Reiecta præda quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde*[83] *cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[85] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: & quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contrà bene, sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam*[89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam*[91] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[92] *tristiue superstitione,*
Aut alio mentis morbo[93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stolidus & stultus, cuius tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hîc ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, seriò dormiuit vino obrutus.
77 Catienis histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te ap.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia lib.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & iuris laqueos.
85 Tergiuersator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur similis Proteo in varias figuras se transformanti.

86 Bene rem gerere. 87 Multò insanior est Perillus. 88 Mutuò dantis, vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarij scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinij sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 AEstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans remedium est insaniæ.

Nescio

Neſcio an [95] *Anticyram ratio illis deſtinet omnem.*
Hæredes [96] *Staberi ſummam incidere ſepulchro:*
Ni ſic feciſſent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atque epulũ, arbitrio* [99] *Arri:*
[1] *Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Siue ego prauè,*
Seu rectè, hoc volui: [4] *ne ſis patruus mihi.* [5] *credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem animum vidiſſe. Quid ergo*
Senſit, quum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Hæredes voluit? [7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil [8] *acrius: vt ſi*
Fortè [9] *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipſe videretur ſibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus diuina humanaq́, pulchris
Diuitijs parent: quas qui conſtruxerit, ille
[12] *Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens etiam & rex,*
Et quicquid volet. [13] *hoc, veluti virtute paratum,*
Sperauit [14] *magnæ laudi fore. quid ſimile iſti*
[15] *Græcus Ariſtippus? qui ſeruos proijcere aurum*
In media iuſſit Libya: quia tardius irent
Propter onus ſegnes. [16] *vter eſt inſanior horum?*
Nil agit exemplum, [17] *litem quod lite reſoluit.*
Siquis emit citharas, emptas comportet in vnum,
Nec ſtudio citharæ nec muſæ deditus vlli:
Si [18] *ſcalpra &* [19] *formas,* [20] *non ſutor: nautica vela,*
[21] *Auerſus mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur meritò. quid diſcrepat [22] *iſtis*
Qui nummos aurumque recondit, neſcius vti
[23] *Compoſitis, metuenſq́, velut contingere* [24] *ſacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti ſemper aceruum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuſte: neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *eſuriens dominus contingere granum:*
Ac potius foliys parcus veſcatur [28] *amaris:*

95 Quicquid ellebori in Anticyra naſcitur.
96 Hominis auariſſimi, qui iuſsit hæredes quantũ quiſque ſummam ex teſtamento accepiſſet, in eius ſepulcro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati ſunt eius teſtamento.
99 Hominis ſumptuoſi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracisſima.
3 Staberium ſic loquentem induxit. Hæc eſt vltima mea voluntas ſiue ſit prana ſiue recta.
4 Noli me obiurgare vt ſolent patres ſuos nepotes.
4 Reſpondet Damoſippus ſiue quis alius.
6 Ironicè.
7 Quamdiu vixit.
8 Nihil cauit vehementius quàm paupertatem.
9 Si vno quadrante pauperior fieret mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex perſona Staberii.
12 Exanari indicio
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis ſui immortalitatem.
15 Ariſtippus Socratii auditor non Græcus natione, ſed ideò Græcus dicitur quia Græcis literis philoſophatus eſt.
16 Staberius an Ariſtippus? 17 Quod ex lite diſſoluta nouam litem ex ſe gignit. 18 Sutoria inſtrumenta, quibus corium traditur. 19 Pedes ligneos quibus vtuntur ſutores ad calceos componendos, Angl. laſtes. 20 Si ille qui ſutor non eſt, emat ſcalpra. 21 Alienus à mercaturis. 22 Ab iſtis. 23 Bonis quæſitis, 24 Vide Sat. 1. lib 1. 25 Iacens. 26 Illius cumuli. 27 Quamuis ſit dominus, & eſuriat. 28 Foliys agreſtibus.

Si

Si positis intus Chij veterisq; Falerni
Mille cadis ([29] *nihil est: tercentum millibus) acre*
Potet acetum: age, si & [30] *stramentis incubet,* [31] *vnde*
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
[32] *Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:*
Nimirum insanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] *vt ebibat hæres,*
[34] *Dijs inimice senex custodis?* [35] *ne tibi desit?*
Quantulum enim [36] *summæ curtabit quisque dierum,*
[37] *Vngere si caules oleo meliore caputque*
Cœperis impexa fœdum [38] *porrigine? quare,*
[39] *Si quiduis satis est, periuras, surripis,* [40] *aufers*
Vndique? tún' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósue tuos, quos ære [41] *paráris:*
Insanum te omnes pueri clamentq; puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremq; veneno,
[42] *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis*
[43] *Argis.*
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum [44] *occisa insaniuisse parente?*
Ac non antè malis dementem [45] *actum furijs, quàm*
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] *ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,*
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non [47] *Pyladen ferro violare aususue sororem*
Electram: tantùm maledicit vtrique, vocando
Hanc furiam, hanc [48] *aliud, iussit quod* [49] *splendida*
bilis.
[50] *Pauper Opimius argenti positi intus & auri,*
Qui [51] *Veientanum festis potare diebus*
[52] *Campana solitus trulla,* [53] *vappámque profestis:*
Quondam [54] *lethargo grandi est oppressus: vt hæres*

29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere.
30 Vilibus stratis quæ dormientibus substernuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta. 1.79.
32 Epulæ vermium, qui vestes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt consumat.
34 Dijs inuise.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniaria amputabit vnusquisque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo est morbus capitis, vbi inter pilos surgunt quædã squammulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit, quamobrem peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emisti pecuniis.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus ad nitteret?
45 Impulsum furijs.
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium suum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor proueniens ex atra bile fuisset. Bilis est splendida & mordax instar acti.
50 Opimius auarus pauper argenti domi reconditi.
51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. *Veientanum ciuitas est Campaniæ.*
52 Vase potorio & stulti.
53 Vinum insipidum.
54 Veterno.

Iam

Iam circum loculos & [55] claues lætus ouánsq́,
Curreret,[56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem sic erigit: addit & illud,
Ni tua custodis, auidus iam hæc auferet hæres.
[57] Men' viuo? Vt viuas igitur, vigila: [58] hoc age. [59] Quid
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque (vis?
Ingens accedat stomacho [62] fultura ruenti.
Quid cessas? agedum sume hoc [63] ptisanarium oryzæ.
[64] Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereámue rapinis?
[66] Quis sñã igitur sanus? Qui non stultus. Quid auarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit auarus,
Continuò sanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non est cardiacus ([68] Craterum dixisse putato)
Hic æger. [69] Rectè est igitur? surgetq́,? [70] Negabit.
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est periurus, neque sordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verùm ambitiosus & audax.
[72] Nauiget Anticyram. quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canusi duo prædia diues,
Antiquo censu, natis [76] diuisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te [77] talos Aule nucesq́,
[78] Ferre sinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cauis abscondere [81] tristem,
Extimui ne vos ageret vesania discors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tune sequerere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penatés,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cuncto recluderet.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba sunt Opimij. Méne viuo hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, vt conualescas.
59 Quid vis faciam inquit Opimius, est dialogismus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Ptisanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta sit oryza? in genitiuo casu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damasippum & Stertiniũ Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Estne igitur corpore sano, & è lectulo surget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt se gratum ostendat Laribus qui eum à periurio & auaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro, quia insanus est.
73 Ventri omnino ro? *Atheniensis in Barathrum, locum profundiorem malefícos demittebant.*
74 Quæsitis.
75 Canusum, est oppidum in Appulia.
76 Diuisisse.
77 Tesseras.

78 Id dicimur laxo sinu ferre, cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abscondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum sequerêre. 83 Ne tu ô Tiberi. 84 Auarum fœneratorem.

Quod

Quod satis est putat pater,& [85] natura coercet.
Præterea ne vos [86] titillet gloria,iure-
-iurando obstringam [87] ambo:uter ædilis fuerítue,
Vestrúm prætor,is [88] intestabilis [89] & sacer esto.
[90] Incicere atque faba bona tu perdáque lupinis,
[91] Latus ut in circo spatiere, [92] aut æneus ut stes,
Nudus agris,nudus nummis insane paternis?
Scilicet [93] ut plausus,quos fert [94] Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Nequis humasse velit Aiacem, [96] Atrida vetas cur?
[97] Rex sum. [98] Nil vltra quæro pleibeius? [99] Et æquam
Rem imperito: ac si cui videor non iustus, [1] inultò
Dicere, quæ sentit,permitto. [2] Maxime regum
Dij tibi dent capta classem reducere Troia:
Ergo [3] consulere,& mox respondere [4] licebit?
[5] Consule. [6] Cur Aiax heros ab Achille? [7] secundus
[8] Putrescit,toties seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamusq; inhumato,
Per quem [9] tot iuuenes patrio carucre sepulchro?
[10] Mille ouium insanus morti dedit,inclytum Vlyssem
Et Menelaum vna mecum se occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide [12] natam
Ante aras,spargisque [13] mola caput improbe salsa,
[14] Rectũ animi seruas? [15] Quorsũ? [16] Insanus quid enim
Fecit,quum strauit ferro pecus? abstinuit vim (Aiax
Vxore,& gnato,mala multa precatus [17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem.
[18] Verùm ego,vt hærentes aduerso littore naues
Eriperem, [19] prudens placaui sanguine diuos.
[20] Nempe tuo,furiose. [21] Meo, sed non furiosus,
[22] Qui species [23] alias veris, scelerisque tumultu

85 *Natura paucis contenta est.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is esto cui ius testandi est ademtum *vel*,cui nemo iure cogitur testimonium perhibere.
89 Execrandus esto.
90 AEdiles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo superbus ambules.
92 Vt æneus statua tibi erigatur.
93 Vt populi applausus feras.
94 Gener Augusti, qui virtute fuit leo, cùm tu sis vulpes in bellis.
95 Dialogus est inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 O Agamemnon.
97 Respondet Agamemnon.
98 Verba sunt plebeij.
99 Agamemnon orationem suam continuat.
1 Impunè.
2 Verba plebeij captantis beneuolentiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga *inquit Agamemnon.*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.
8 Iacet insepultus.
9 Tot Troiani.
10 Mille oues(inquit rex)occidit.
11 Verba sunt plebeij.
12 Iphigeniam.
13 Mola ex farre molito & sale facta.
14 Rectum animum seruas?i.sanúne es?
15 Quorsum hæc inquit Agamemnon.
16 Verba plebeij.
17 Agamemnoni & Menelao.
18 Respondet Agamemnon.
19 Prudenter.
20 Tuo sanguine (inquit plebeius)quia propter furiosus fuisti.
21 Meo sanguine ventos placaui(inquit Agamemnon)sed non ideò furiosus fui.
22 Loquitur plebeius.
23 Differentes à veris.

Permistas

[24] Permiſtas capiet, [25] commotus habebitur: atque
Stultitiáne erret, [26] nihilum diſtabit, an ira.
Aiax immeritos dum occîdit, deſipit, agnos?
Quum prudens ſcelus ob titulos [27] admittis inanes,
[28] Stas animo? [29] & purũ eſt vitio tibi [30] quĩ tumidũ
Si quis lecticа nitidam geſtare amet agnam, (eſt cor?
Huic veſtem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Puſam aut puſillam appellet: fortiq́, marito
[31] Deſtinet vxorẽ: interdicto [32] huic omne adimat [33] ius
Prætor, & ad ſanos [34] abeat tutela propinquos.
Quid? ſiquis gnatam pro muta [35] deuouet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hîc ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit [37] vitrea fama,
[38] Hunc circumtonuit gaudens [39] Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam & [40] Nomentanum arripe mecũ.
Vincet enim ſtultos [41] ratio inſanire [42] nepotes.
[43] Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
[44] Edicit, piſcator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, [45] ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, [46] cum Velabro omne [47] macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi eſt, id crede tuũ: & vel nũc pete, vel cras.
Accipe, quid contrà iuuenis reſponderit [48] æquus:
In niue Lucana [49] dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego: [50] tu piſces hyberno ex æquore [51] verris:
[52] Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam, aufer:
[53] Sume tibi decies: [54] tibi tantundem: [55] tibi triplex,
[56] Vnde vxor media currat de nocte [57] vocata.
[58] Filius Æſopi detractam ex aure [59] Metellæ,
(Scilicet [60] vt decies ſolidum exorberet) aceto

24 Et cum ſcelere coniunctas.
25 Furioſus habendus eſt.
26 Nihil intereſt.
27 Filiam occidit.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira eſt inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquã furioſo.
34 Ius bona ſua adminiſtrandi.
35 Tranferatur procuratio.
36 Deſtinet ære.
37 Fama fragilis & inconſtans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxurioſum & aſôtum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxurioſos inſanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Lenones, cupedinarij & id genus homines perditi, voluptatum miniſtri, qui in vico Tuſco habitabant.
46 Valebrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarii.
47 Locus publicus obſoniis vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationẽ lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piſcator.

51 Hyeme piſcaris. 52 Segnis ſum ego. 53 O venator ſume tibi decies centena ſeſtertiũm nummũm millia. 54 O piſcator. 55 O leno ſumæ tibi triplum. 56 A quo. 57 Accerſita. 58 Clodius AEſopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium AEſopum adamauit. 60 Vt decies centum millia ſeſtertiũm nummũm deuoraret.

61 Di-

61 Liquefecit Margaritam.
62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij leuitate.
64 Simile & æquale.
65 Magno pretio.
66 Quibus sunt adnumerandi? sanis an insanis?
67 Vt solent pueri.
68 Velati iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia eum agiter, id est, pro insano habeatur.
71 A Ædificare casas & similia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit.
75 Ornamenta amatoris.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti vel brachiorū tegumentum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, rosas, lilia, &c. è quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrij & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terent.
83 Foribus sibi odiosis, vnde erat exclusus.

61 *Diluit insignem baccam. quid sanior ac si*
62 *Illud idem in rapidum flumen aut in cloacam?*
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 *Ne quitia & nugis, prauorum & amore* 64 *gemellum,*
Luscinias soliti 65 *impenso prandere coemptas.*
66 *Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?*
67 *Ædificare casas, plostello adiungere* 68 *mures,*
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet 69 *barbatum:* 70 *amentia verset.*
Si puerilius 71 *his, ratio esse euincet, amare:*
Nec quicquam differre, vtrumne in puluere 72 *trimus*
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
73 *Sollicitus plores: quæro, faciásne quod olim*
74 *Mutatus Polemo: ponas* 75 *insignia morbi,*
76 *Fasciolas,* 77 *cubital,* 78 *focalia.* 79 *potus vt ille*
Dicitur ex collo furtim carpsisse 80 *coronas;*
Postquam est impransi correptus voce 81 *magistri.*
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat. amator
82 *Exclusus qui distat? agit vbi secum, eat, an non,*
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
83 *Inuisis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,*
Accedam? an potius meditor finire 84 *dolores?*
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret. ecce
85 *Seruus, non paulò sapientior,* 86 *O here, quæ res*
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoq;
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia, 87 *& cæca fluitantia sorte, laboret*
Reddere certa sibi, 88 *nihilo plus explicet, ac si*
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 *semina pomis,*
90 *Gaudes si* 91 *cameram percusti forte,* 92 *penes te es?*

84 Incerto casu contingentia. 85 Quos amando patior. 86 Parmeno. 87 O Phædra. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fœlicis amoris ominę. 91 Tectum in curuitatem formatum. 92 Es ne mentis compos?

Quid

Quid? [93] *quuum balba* [94] *feris annoso verba palato,*
[95] *Ædificante casas, qui sanior? adde cruorem*
[96] *Stultitiæ, atque* [97] *ignem gladio scrutare. modò (inquã)*
[98] *Hellade percussa, Marius quum præcipitat se,*
[99] *Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis.*
[1] *Absolues hominem, sceleris damnabis eundem,*
Ex more imponens cognata vocabula [2] *rebus?*
[3] *Libertinus erat, qui* [4] *circum compita* [5] *siccus*
[6] *Lautis mane senex manibus currebat: & vnum,*
(Quiddam magnum addens) [7] *vnum me surpite morti:*
Dys etenim facile est: orabat: sanus vtrisque
[8] *Auribus atque oculis, mentem, nisi litigiosus,*
Exciperet dominus, quĩ venderet. [10] *hoc quoque vulgus*
Chrysippus ponit [11] *fœcunda in gente* [12] *Meneni.*
[13] *Iupiter, ingentes qui das adimisq; dolores,*
(Mater ait pueri menses iam quinque [14] *cubantis)*
[15] *Frigida si puerum* [16] *quartana reliquerit:* [17] *illo*
Mane die quo tu indicis ieiunia, [19] *nudus*
In Tyberi stabit. [20] *casus medicúsue leuarit*
Aegrum [21] *ex præcipiti,* [22] *mater delira necabit*
In gelida fixum ripa, [23] *febrimq; reducet.*
Quóne malo mentem [24] *concussa?* [25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius [26] *sapientum octauus amico*
[27] *Arma dedit, posthac ne* [28] *compellarer inultus.*
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet [29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, post damnum* [31] *sic vendas omnia pluris:*

53 Cum blandiusculè verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.

94 Quum verberas, *est Hypallage.*

95 Quomodo sanior es puero nugas agente?

96 Amatoriæ stul. itiæ adde scelus & crudelitatem.

97 Amoris calori adiunge cædem.

98 Hellade intersecta à Mario quum ab ea sperneretur.

99 Ceteris furore vexatis, tuitne furiosus?

1 An absolues insanum & eundem condemnabis sceleratũ.

2 Vocabula criminibus apta, sed diuersa?

3 Pro liberto. Horat. sub persona Stertinij superstitiosos taxans omnem ridet religionem.

4 In compitis deos penates constitui & coli iusserat Augustus.

5 Ieiunus.

6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.

7 Me vnum immortalitate donare, quo quid maius à dijs potuit peti?

8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni, i in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatij, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterũ exemplũ superstitionis. 14 AEgrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quę ab atra bile proficiscitur, corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt viuo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hunc liberarit. *qui in Quartana sæpe plus valet quàm medicus, est enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoso in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrem renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percussam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. *Ironicè* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus dicerer. 29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. *Nemo enim suum tergum nouit.* 30 Dialogus est inter Horat. & Damasippũ vsque ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. *Sic particula est leneprecantis.*

Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens quũ portat Agaue
Gnati infœlicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantùm hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putas animi vitio. Accipe: primum
AEdificas. hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis. & idem
Corpore maiorum rides Turbonis in armis
Spiritum & inceſſum: quũ ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantáne? num tandẽ (ſe inflans) ſic magna fuiſſet?
Maior dimidio. Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret, Non, ſi te ruperis (inquit)
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc (hoc eſt, oleum adde camino)
Quæ ſiquis ſanus fecit, ſanus facis & tu
Non dico horrendam rabiem (iam deſine) cultum
Maiorem cenſu (Teneas Damaſippe tuis te)
Mille puellarum puerorum mille furores.
O maior tandem parcas inſanie minori.

1 Reſpondet Damaſippus.
2 Filia Cadmi.
3 Penthei.
4 Furioſa videtur? minimè.
5 Loquitur Horat.
6 Hoc expone.
7 Audi, inquit Damaſippus.
8 Magnificè ædificas.
9 Incedendo te effers, vt longus videare, i. opulentos & potentes viros imitaris.
10 Brenis es ſtatura, i. res tua familiaris eſt tenuis & angusta.
11 Gladiatoris homunculi.
12 Animum & geſtum tumidum.
13 In qua re es tu minus illo ridiculus?
14 AEquum eſt te idem facere?
15 Tanto viro diſſimilem.
16 Et cum tanto?
17 AEſopi fabula.
18 Vt ſimul natos oppreſſerit.
19 Illa rogabat.
20 Quantus fuit ille vitulus?
21 Reſpondet pullus.
22 Num tanto maior eſt, inquit mater?
23 Inquit pullus.

24 Damaſippus Horatium alloquitur. 25 Diſcrepat. 26 Adiunge ad inſaniam tuam in ædificando aliam qua furis in poematis ſcribendis. 27 Vt maior fiat tua inſania, prouerbium eſt. 28 Miſſam facito tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitte veſtitum tuum ſumptuoſiorem quàm cenſus tuus ferat. 29 Loquitur Horat. ſua vitia à Damaſippo enumerari inuitè audiens. 30 Tuis te vitis contineto, mea ne tangito. 31 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos, id eſt, inſanos amores. 32 Reſpondet & exclamat Horat. O Damaſippe (quũ me ſtultior es & inſanior) parcas mihi minori, id eſt, minus inſano.

SATYRA

SAAYRA IIII.

Sub persona cuiusdam Catij philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

[1] VNde, & quò Catius? [2] Non est mihi tẽpus, [3] auenti
[4] Ponere signa nouis præceptis: qualia [5] vincant
Pythagoran, [6] Anytiq́, reum, doctumq́, Platona.
[7] Peccatum fateor, quum te sic tempore [8] læuo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quòd si [9] intercidcrit tibi nunc aliquid, [10] repetes mox.
Siue est naturæ hoc, siue artis. [11] mirus vtroque.
[12] Quin id erat curæ quo pacto cuncta [13] tenerem:
Vtpote res [14] tenues, tenui sermone [15] peractas,
[16] Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
[17] Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.
Longa quibus [18] facies ouis erit, illa memento,
[19] Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis
[20] Ponere. [21] nanque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, [22] qui siccis creuit in agris,
Dulcior. [23] irriguo nihil est elutius horto.
[24] Si vespertinus subitò te oppresserit hospes,
Ne gallina malum [25] responset dura palato,
[26] Doctus eris viuam [27] misto mersare Falerno.
[28] Hoc teneram facie. pratensibus optima fungis
Natura est: [29] alijs malè creditur. ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
[30] Finiet, [31] ante grauem quæ legerit arbore solem.
Aufidius [32] forti miscebat mella Falerno
Mendosè: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius & quò vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere.
3 Capienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt: ἐστὶ σημεῖα, i. signa.
5 Qualia vincere possunt.
6 Socratem ab Anyto accusatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam reuocabis, siue memoria constet natura siue arte.
11 Tu in vtrõque es admirandus. Ironica est commendatio vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (inquit Catius) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriâ.
14 Res subtiles.
15 Disputatas.
16 Dic nomen Magistri tui, *inquit Horatius.*
17 Verba Catij.
18 Forma vel figura. 19 Vt gratioris saporis. 20 Mensæ apponere. 21 Nam oua dura veluti callo obducta marem vitellum i. semen Masculi continent. 22 Dulcior caule agresti qui, &c. 23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes aduenerit. 25 Ne gallina malè aduersetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficit carnem. 29 Alijs fungis periculosum est vesci, 30 Terminabit. 31 Quæ manè ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno.

Nil niſi lene decet. leni præcordia [33] *mulſo*
Prolueris melius. [34] *ſi dura morabitur aluus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obſtantia conchæ:*
[38] *Et lapathi brevis herba, ſed albo non ſine* [39] *Coo:*
[40] *Lubrica naſcentes implent conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare eſt [42] *generoſæ fertile teſtæ.*
Murice Baiano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Oſtrea Circæis,* [45] *Miſeno oriuntur Echini:*
[45] *Pectinibus patulis iactat ſe* [47] *molle Tarentum.*
Nec ſibi cœnarum quiuis temerè arroget artem,
[48] *Ni prius exacta tenui ratione ſaporum.*
Nec ſatis eſt cara piſces auerrere [49] *menſa,*
Ignarum [50] *quibus eſt ius aptius, & quibus aſſis*
[51] *Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet.*
[52] *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curuet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nam [55] *Laurens malus eſt, vluis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *ſummittit capreas non ſemper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *ſapiens ſectabitur armos.*
Piſcibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæſita* [60] *palatum.*
Sunt quorum ingenium noua tantùm [61] *cruſtula promit*
[62] *Nequaquam ſatis in re vna conſumere curam:*
Vt ſiquis ſolum [63] *hoc maláne ſint vina, laboret:*
Quali perfundat piſces [64] *ſecurus oliuo.*
[65] *Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,*
Nocturna ſiquid craſſi eſt, tenuabitur aura,
(Et decedet odor neruis inimicus:) [66] *at illa*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata ſaporem.*
Surrentina vafer qui miſcet fœce Falerna

33 Melicrato.
34 Si venter ſeſe nõ exoneret.
35 Muſculus. Angl. a muſſell.
36 Conchæ parui pretij.
37 Vt venter non ſit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ brevia & acuta habet folia, ventrem etiam euacuat.
39 Non ſine vino ſic dicto ab inſula Co.
40 Conchilia generoſa lubricam reddunt aluum.
41 Luna accreſcente conchilia implentur
42 Generoſorum teſtaceorum.
43 Peloris in ſinu Lucrino capta.
44 Oſtrea Lucrina ſunt meliora oſtreis Circæis, vbi Circe filia ſolis habitauit.
45 In Meceno Baiarum portu, vbi Miſenus AEneæ nauclerus vndis ſubmerſus perijt.
46 Piſcibus os aperientibus, qui conchas habent ſerratas ad ſimilitudinem pectinis. Angl. cockels.
47 Tarentum molitie & luxu diffluens.
48 Niſi prius explorata ſaporum ratione quæ tenuis eſt & difficulter percipitur.
49 Piſces è macello piſcatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piſcibus ius conueniat. 51 Crapula ſatiatus inſurget iterum ad edendum quaſi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, ſed inertia & otio comparatam. 55 Malus eſt aper nutritus in agro Laurenti, *Quod eſt Latij oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas eſui. 58 Cui palatum ſapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in iligna & palato conſiſtit. 61 Placentas adinuenit. 62 Non ſatis eſt. 63 Si hoc curet ſolum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Maſſico nata, vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Maſſica. 67 Lineo ſacculo percolata.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *voluens aliena vitellus.*
Tostis [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho, perna magis ac magis [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis feruent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriáque decebit,
[77] *Non alia quàm quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycióque croco sparsum* [82] *stetit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod baccha remisit oliuæ,
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis.*
Rectius [87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis ego,* [89] *fœcem primus & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustóque vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer* [94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit:*
Siue grauis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe,* [1] *quantus*
Constitit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fœtem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena à natura vini, i. fœces.
71 Potorem languentem squillis regocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, efficere solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & aruina factis.
74 Conuiua nauseans vult reficí, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundæ
76 Simplex ius.
77 Non quauis muria, sed ea, quæ &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Super infundes oleum Venefranum
84 Poma Tiburnata.
85 Pulchritudine præstant.
86 Vua Venucula melius in ollis conditur. 87 Vuam Albanam. 88 Hanc vuam Albanam ego primus inueniar circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fœtatam, per hendiaden. 90 Permixtum, vel incrassiculo purgatum. 91 Tria millia sestertiûm insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, siue, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificij. 97 In scopis paruo pretio habendis. 98 Quibus conuiuæ manus vnctas tergant. 99 Quo vasa defricata splendeant. 1 Quàm parnus sumptus? 2 Quò sumptus est minor, eò culpa est maior. 3 Te-ne decet (ô Horati) pauimenta marmorea versicoloria, scopâ ex palmâ mundare?

4 Et purpureas vestes substernere totalibus ignotis?
5 Rebus nitidis & sumptuosis.
6 locatur Horatius suburbane illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus.
7 Rogatus à te.
8 Memoriter.
9 Quum tu sis tantùm interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui.

4 *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptúmque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius 5 *illis,*
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis.
6 *Docte Cati, per amicitiam diuósque* 7 *rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas 8 *memori mihi pectore cuncta,*
Non tamen 9 *interpres tantundem iuueris, adde*
10 *Vultum habitumq́, hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, 11 *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris ineſt, 12 *fontes vt adire remotos,*
13 *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inuentores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ ymbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offensa eum oculis orbauit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas præteritas resarcire.
4 Iure vel iniuria.
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci,
6 Vlysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ.*
6 O Vates, veridice *inquit Vlysses.*
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum dixit ijs.
10 Herba nullius vsus, vide Epod. 17. lib. 1.

Hoc quoque 1 *Tiresia,* 2 *præter narrata, petenti*
Respondit: quibus amissas reparare queam 3 *res*
4 *Artibus atque modis. quid rides? Iámne* 5 *doloso,*
Non satis est Ithacam reuehi, patriósque Penates
Aspicere? 6 *O nulli quicquam mentite, vides vt*
Nudis inopsq́, domum redeam, 7 *te vate, neque illic*
Aut 8 *apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui*
Et genus, & virtus, 9 *nisi cum re, vilior* 10 *alga est.*
11 *Quando pauperiem missis* 12 *ambagibus horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. 13 *turdus*
Siue aliud 14 *priuum dabitur tibi,* 15 *deuolet illuc*
Res vbi magna 16 *nitet domino sene: dulcia poma*

11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Siue turdus. 14 Siue aliud priuatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est diuitiarum.

Et

Et quoſcunque feret cultus tibi fundus [17] *honores,*
[18] *Ante Larem guſtet venerabilior Lare diues.*
Qui quamuis periurus erit, [19] *ſine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] *exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.*
[22] *Vt ne tegam ſpurco* [23] *Damæ latus? haud ita Troiæ*
Me geſſi, certans ſemper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper eris. Fortem [26] *hoc animum tolerare iubebo.*
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias æriſq; [27] *ruam, dic augur, acernos.*
[28] *Dixi equidem, dico captes aſtutus vbique*
Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer vnus & alter
[29] *Inſidiatorem* [30] *præroſo fugerit hamo,*
Aut ſpem [31] *deponas,* [32] *aut artem illuſus omittas.*
Magna, minórue foro ſi res [33] *certabitur olim,*
Viuet vter locuples ſine gnatis, [34] *improbus, vltro*
Qui melíorem audax vocet in ius, illius eſto
Defenſor: fama ciuem cauſaq; [35] *priorem*
Sperne, domi ſignatus erit. fœcundáue coniux,
[36] *Quinte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Ius anceps noui, cauſas defendere poſſum.*
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] *caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt,*
Ne quid tu perdas, [41] *neu ſis iocus.* [42] *ire domum atque*
[43] *Pelliculam curare iube.* [44] *ſis cognitor ipſe.*
Perſta atque obdura, ſeu [45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes ſtatuas, ſeu pingui* [47] *tentus omaſo*
[48] *Furius hybernas cana niue conſpuet Alpes.*
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus.
20 Fratricida.
21 Comes inferior à parte ſiniſtra incedens.
22 Verba ſunt Vlyſſis.
23 Homini abiecto & ſeruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tireſiæ concluſio.*
26 Vt præter meam conſuetudinem, hominem infimæ ſortis colam diteſcendi cauſa, inquit Vlyſſes.
27 Vnde emam.
28 *Loquitur Tireſias.*
29 Si quis vaſer te fugerit inſidiatorem qui captandæ hæreditatis cauſa munera quaſi ex inſidijs offers.
30 Hamo prægustato Metaph. à piſcibus.
31 Aut ſpem abijcias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur poſthac.
34 Eſto vltro, id eſt, eſto non rogatus illius improbus defenſor & indefeſſus patronus, qui audax, &c.
35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tireſias captatorem docet formulam ſenis aucupandi.
37 Veteres Romani tribus appellationibus erant non irati, prænomine, nomine, cognomine, vt *M. Tull. Cicero.* 38 Non pecunia. 39 Quod in vtramque partem trahi poteſt? 40 Quàm te inani nuce fraudet. 41 Ne ſis cuiquam ludibrio. 42 Tireſiæ ſunt præcepta ad Vlyſſem.
43 Delicatè viuere. 44 Eſto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, i. ſiue æſtas fuerit, ſiue bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortaſſe infacundos actores, vel iudices ineptos. 47 Diſtentus pinguibus inteſtinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam deſcriberet, vrebatur hos verſus: *Iupiter hybernas cana, &c.*

49 Dicet de te.
50 Quam patiens est Vlysses?
51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suã committent. Thynni sunt pisces admodũ celeres, quorum multi capiuntur in Hispania ad columnas Herculis.
52 Viuaria & piscinæ vbi pisces prægrandes aluntur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obsequium hominis sine liberis.
56 Ne fallaciam tuã prodat.
57 Sensim & paulatim tuis officijs demereare.
58 Filio languenti substitutus.
59 Si quis casus ad mortem, puerũ perduxerit.
60 In locum hæredè vacuum.
61 Perrarò hic euentus frustratur.
62 Quicunque testator. Est Tmesis.
63 Recusare.
64 Tabulas testamenti.
65 Vt obliquis oculis inspicias.
66 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo

49 *Inquiet)* 50 *vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?*
51 *Plures annabunt thynni,* 52 *& cetaria crescent.*
Si cui præterea 53 *validus malè filius in re*
54 *Præclara sublatus aletur: ne manifestum*
55 *Cœlibis obsequium* 56 *nudet te,* 57 *leniter in spem*
Arrepe officiosus: vt & scribare secundus
58 *Hæres,&, si quis casus puerum* 59 *egerit Orco,*
60 *In vacuum venias* 61 *perrarò hæc alea fallit.*
62 *Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,*
63 *Abnuere,* 64 *& tabulas à te remouere memento:*
Sic tamen 65 *vt limis rapias* 66 *quid prima secundo*
Cura velit versu. solus, multísne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque 67 *recoctus*
Scriba ex quinque-viro coruum 68 *deludet hiantem,*
Captatórque 69 *dabit risus Nasica Corano.*
70 *Num furis? an prudens* 71 *ludis me, obscura canendo?*
72 *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula. si licet, ede.
Tempore quo 73 *iuuenis Parthis horrendus, ab alto*
Demissum genus AEnea, tellure marique
Magnus erit: 74 *forti nubet procera Corano*
Filia Nasicæ, 75 *metuentis reddere soldum.*
Tum 76 *gener hoc faciet: tabulas* 77 *socero dabit, atque*
Vt legat orabit. multum Nasica 78 *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: inuenietque
Nil sibi legatum, 79 *præter plorare,* 80 *suisque.*
81 *Illud ad hæc iubeo: mulier si fortè dolosa*
Libertúsue senem delirum 82 *temperet* 83 *illis*

scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu, id est, quem hæredem constitueret testator. 67 Sæpe scriba ætate grandis & in multis negotijs versatus, ex quinquo-viro iterum in scribam redijt. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, vt vulpes olim AEsopi coruum. 69 Præbebit ridendi occasionem. 70 Loquitur Vlysses. 71 Ludificas me? 72 O Vlysse fili Laertis. 73 Augustus. 74 Diuiti. 75 Fugientis vel nolentis reddere vniuersum debitum. *Dotem eum filia. fortasse intelligit.* 76 Coranus. 77 Nasicæ dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tiresiæ præceptum ad capiendum senem.* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

Accedis

Accedas ſocius: [84] *laudes, lauderis vt abſens.*
[85] *Adiuuat hoc quoque: ſed vincit longè prius* [86] *ipſum*
Expugnare caput. [87] *ſcribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. ſcortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [90] *putáſne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, tamq́ pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere curſu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum ſtudioſa* [96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [97] *frugi eſt: quæ ſi ſemel vno*
[98] *De ſene guſtârit, tecum partita* [99] *lucellum,*
Vt canis [1] *à corio nunquam abſterrebitur vncto.*
Me ſene, quod dicam, factum eſt. anus improba Thebis
[2] *Ex teſtamento ſic eſt* [3] *elata. cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi ſi poſſet mortua. credo,
[5] *Quòd nimium inſtiterat viuenti, cautus adito:*
Neu deſis [6] *operæ, néue immoderatus abundes.*
Difficilem & moroſum offendet garrulus: [7] *vltro*
[8] *Non etiam ſile.is.* [9] *Dauus ſis comicus: atque*
Stes capite [10] *obſtipo, multum ſimilis metuenti.*
[11] *Obſequio graſſare: mone,* [12] *ſi increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppoſitis humeris:* [15] *aurem ſubſtringe loquaci.*
Importunus amat laudari? donec [17] *ohe, iam*
Ad cœlum manibus [18] *ſublatis, dixerit, vrge, &*
Creſcentem tumidis infla ſermonibus [19] *vtrem.*
Quum te ſeruitio longo curaq́, [20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quartæ ſit partis Vlyſſes,*

84 Laudare debes libertum vel mulierē.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipſum ſenem capere.
87 Si ſcriber.
88 Stultus vel infanus.
89 Non rogatus vxorem ei tuam ſuppone tanquam potiori.
90 *Verba ſunt Vlyſſis ad Tireſiam.*
91 Perſuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Reſpondet Tireſias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & reſtricta in magnum donando.
95 Rei venereæ.
96 Ventris.
97 Caſta eſt.
98 Si ſenis munera ſit ſemel expertus.
99 Lucrum à ſene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipſius voluntate.
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege inſtitutus eſt hæres, ſi corpus teſtatricis oleo copioſo inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam viuam proſecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non pronocatus garrit, offendet, &c. 8 Ne ſis etiam nimium taciturnus. 9 Induc perſonam Daui timidè cum domino ſuo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui geſtus eſt hominis ad palpandum parati. 11 Quouis genere obſequii diuitem capta. eique inſidiare. 12 Si ventus factus eſt acrior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeri, tuis ne in turba iactetur. 15 Aurem tuam ſubſtringe loquaci ſeni. i. auribus tuis ſubſtrictis & arrectis finge te attentè auditurum longas ſenis narrationes. 16 Importunè. 17 Donec dixerit, Ohe iam ſatis eſt. 18 Præ gaudio. 19 Inflahominem vanum & philautum, qui falſis laudibus & adulationibus, velut vter intumeſcit. 20 Morte ſua. 21 Et quum tu certò vigilans, non ſomnians, audieris hæc verba. *Quarta partis hæres ſit Vlyſſes.*

Audi-

Audieris, hæres:[22] *ergo nunc Dama sodalis*
Nusquam est? vnde mihi tam fortẽ, tamq́[24] *fidelem?*
Sparge subinde:[25] *& si paulum potes, illacrymare.*[26] *est*
Gaudia prodentem vultum[27] *celare. sepulchrum*
Commissum[28] *arbitrio*[29] *sine sordibus extrue.*[30] *funus*
Egregie factum laudet vicinia. siquis
Fortè cohæredum senior[32] *male tussiet,*[33] *huic tu*
Dic,[34] *ex parte tua, seu fundi siue domus sit*
Emptor,[35] *gaudentem nummo te addicere.*[36] *sed me*
Imperiosa trahit Proserpina:[37] *viue valeq́;*

22 Post obitum senis sic dices voce queribunda. *ergo nunc, &c.*
23 Mortuus est.
24 Vnde tam fidelem parabo amicũ?
25 Diuulga hæc verba, *vnde mihi, &c.*
26 Licet, vel, vtile est.
27 Propter senis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulatione & fictis lachrymis celare.
29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem à te factam.
32 Grauiter & periculosè. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obuenit.
35 Die te malentem nummum, quàm fundum, addicere ei fundum pecuniâ. 36 *Vmbra apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere, ac plura non optare dicit. Deinde otij sui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

[1] *Hoc erat in votis:*[2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi,[3] *& tecto vicinus*[4] *iugis aquæ fons*
Et paulum syluæ[5] *super his foret.*[6] *auctius atque*
Dij melius fecêre. bene est. nihil amplius oro,
Maia nate:[7] *nisi vt*[8] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci[9] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus[9] *vitio culpáue minorem,*
Si veneror[10] *stultus nihil horum.*[11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc[12] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti[13] *fors quà mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit,[14] *dies amico*

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Vltra hæc.
5 Amplius quàm optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi vt hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Iniuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriose.
10 Si nihil horum à dijs precor quæ proximè dicam.
11 Vtinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem. 13 Fortuna alicubi. 14 Dies factus fauente Hercule, qui thesauris recludendis præesse creditur.

Hercule)

Hercule)[15] *si quod adeſt, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus[16] *domino facias, & cætera præter*
[17]*Ingenium: utq; ſoles,*[18] *cuſtos mihi maximus adſis.*
Ergo vbi me in montes &[19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illuſtrem[20] *Satyris, muſaq́, pedeſtri?*
[21]*Nec mala me ambitio perdit, nec*[22] *plumbeus auſter*
Autumnúſque grauis,[23] *Libitinæ quæſtus acerbæ.*
[24]*Matutine pater, ſeu Iane libentius*[25] *audis,*
[26]*Vnde homines operum primos vitæq́, labores*
Inſtituunt (ſic dijs placitum) tu carminis eſto
Principium.[27] *Romæ ſponſorem me rapis: eia,*
[28]*Ne prior officio quiſquam reſpondeat, vrge.*
Siue Aquilo[29] *radit terras, ſeu bruma niualem*
[30]*Interiore diem gyro trahit,*[31] *ire neceſſe eſt.*
[32]*Poſtmodo, quod mi obſit, clarè certúmque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria[33] *tardis.*
[34]*Quid vis inſane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35]*Iratis precibus.*[36] *tu pulſes omne quod obſtat,*
Ad Mæcenatem[37] *memori ſi mente recurras.*
[38]*Hoc iuuat, & melli eſt: non mentiar. at ſimul atras*
Ventum eſt[39] *Eſquilias, aliena negotia centum*
Per caput,[40] *& circa ſaliunt latus. Ante ſecundam*
Roſcius orabat[41] *ſibi adeſſes ad puteal cras.*
[42]*De re communi ſcribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminiſſes. Quinte reuerti,
[43]*Imprimat his cura Mæcenas ſigna tabellis.*
[44]*Dixeris, Experiar. Si vis, potes, addit: & inſtat,*
[45]*Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod poſtideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue habebis ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela ſuos Poeta.* Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tuſculanam in monte poſitam.
20 Satyrico carmine & verſibus qui ſtant pedibus ſolutæ orationi ſimilibus
21 Quando in agro ſum, nulla perturbatione afficior.
22 Inſalubris auſter cuius intemperie corpora ingraueſcunt.
23 Quum mulcti in Autumno intereunt, quæſtum faciunt ij, qui in funeribus pro curandis ſunt occupati dicti libitinarij à Libitina funerum dea.
24 A matuta, i. aurora.
25 Libentius appellatis.
26 A quo.
27 Quum Romæ ſum, ô Iane, tu cogis me eſſe fideiuſſorem i. pro altero ſpondere.
28 Vrge ne quis me officioſior exiſtat.
29 Siue Aquilo flat & deuaſtat terras.
30 Siue Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad ſpondendum pro altero. 32 Poſtea laborandum eſt mihi in turba id clarè & apertè locuto, quod mihi damnum afferat. *ſpondendo ni-mirum.* 33 Tardiùs euntibus, ſc. dum propero. 34 Verba ſunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulſare quicquid obſtat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Reſpondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & malè audire) eſſe ſibi voluptati inſtar mellis. 39 In Eſquiliis habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quòd olim erat plebis ſepulcretum, vel quòd eò veniens atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte inſiliunt. 41 Vt tu Horati ſibi eſſes aduocatus ad puteal, i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De re quæ ad rem publicã pertineat. 43 Da operam vt Mæcenas ſubſcribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit ſubſcribere? 45 Septimus annus elapſus eſt, ferè octauus, ex quo, &c.

Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero duntaxat ad hoc,[46] *quem tollere rheda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
Hoc genus:[47] *hora quota eſt?*[48] *Thrax eſt Gallina*[49]
Matutina[50] *parum cautos iam frigora mordent.*
Et quæ rimoſa bene reponuntur in aure.[51]
Per totum hoc tempus ſubiectior in diem & horam[52]
Inuidiæ.[53] *noſter ludos ſpectauerat unà,*
Luſerat in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus à noſtris manat per compita rumor?[54]
Quicunque obuius eſt,[55] *me conſulit:*[56] *ô bone (nam te*
Scire,[57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid[58] *de Dacis audiſti?*[59] *Nil equidem.*[60] *vt tu*
Semper eris deriſor ad omnes. Dij[61] *exagitent me,*
Si quicquam.[62] *Quid, militibus promiſſa*[63] *Triquetra*[64]
Prædia, Cæſar an eſt Itala tellure daturus?
Iurantem me ſcire nihil mirantur, vt unum
Scilicet egregij mortalem altique ſilenti.
Perditur[65] *hæc inter*[66] *miſero lux, non ſine votis:*
O rus, quando ego te aſpiciam? quandóque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno[67] *& inertibus horis*
Ducere ſollicitæ iucunda obliuia vitæ?[68]
O quando[69] *faba Pythagoræ cognata, ſimúlque*
Vncta ſatis pingui[70] *ponentur oluſcula lardo?*
O noctes cœnæque deûm: quibus ipſe, meíque[71]
Ante Larem proprium veſcor.[72] *vernáſque procaces*[73]
Paſco[74] *libatis dapibus, prout cuique libido eſt,*
Siccat inæquales calices conuiua, ſolutus[75]
Legibus[76] *inſanis: ſeu quis capit*[77] *acria fortis*

46 Facturus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignauiæ causa galli nã nominat) & Syrus duo erãt gladiatores
50 Sunt parum cauti qui ſub finem Autumni vtuntur adhuc veſte æſtiua.
51 Quæ garrulis ſine periculo poſſunt committi.
52 Per totum hoc ſeptenniũ fui magis ac magis inuidiæ expoſitus.
53 Noſter Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius, i. homo fœliciſsimus vnà cum Mæcenate verſatus eſt in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati
57 Auguſtum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dij malè me vexent
62 Andiui.
63 Quid? (inquit percunctator) vtrum prædia militibus promiſſa daturus eſt Cæſar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta eſt Triquetra à tribus promontorijs. 65 Conſumitur dies inter hæc ingratoria. 66 Mihi in miſerijs, ſed non ſine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ ſollicitudines obliuiſci. 69 A faba Pythagoras abſtinuit quaſi ſibi cum ea cognatio aliqua eſſet, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraſſet. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ ſuaues & iucundę, quales erant deorum cœnę. 72 Ante Deum domeſticum & familiarem. 73 Audaculos ſeruos domi noſtræ natos. 74 Dapibus à me prius deguſtatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro ſuo quiſque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magiſtro, quantum quiſque biberet.
77 Grandia pocula.

Pocula

Pocula,[78] seu modicis vuescit lætius. ergo
[79] Sermo oritur non de villis domibúsue alienis:
Nec malè.nécne [80] Lepos saltet:sed quod magis ad nos
Pertinet,& nescire malum est,agitamus:vtrúmne
Diuitijs homines an sint virtute beati
Quidue ad amicitias,[81] vsus rectúmne trahat nos:
Et quæ sit natura boni,[82] summumque quid eius.
Ceruius,hæc inter,vicinus [83] garrit aniles
[84] Ex re fabellas.nam si quis laudat [85] Arelli
Sollicitas [86] ignarus opes,[87] si cincipit:[88] Olim
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] cauo, veterem vetus hospes amicum:
[90] Asper,& attentus quæsitis,[91] vt tamen arctum
Solverit hospitijs animum.quid multa? neque illi
[92] Sepositi ciceris nec longæ inuidit auenæ.
[93] Aridum & ore ferens acinum, semesáque lardi
Frusta dedit:[94] cupiens varia fastidia cœna
Vincere tangentis malè singula dente superbo:
[95] Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
[96] Esset ador,loliúmque,[97] dapis meliora relinquens.
Tandè vrbanus ad hunc, Quid te iuuat(inquit)amice,
[98] Prærupti nemoris patientem viuere dorso?
Vis tu homines vrbemque [99] feris præponere syluis?
Carpe viam(mihi crede)[1] comes:[2] terrestria quando
Mortales animas viuunt sortita,neque vlla est
[3] Aut magno aut paruo lethi fuga.[4] quo bone circa
Dum licet,in rebus iucundis viue beatus:
Viue memor quàm sis æui breuis.[5] Hæc vbi dicta
Agrestem pepulere,domo leuis exilit:inde
Ambo propositum peragunt iter,vrbis auentes

78 Seu modico potu delectatur.
79 Sermo conuiualis, in cœna rustica.
80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra.
81 Vtilitas an honestas.
82 Et quid sit Summum bonum.
83 Ceruius iucundè narrat vulgares fabulas.
84 Ex vsu.
85 Cuiusdam auari nomen est Arellius.
86 Non expectus, quantas secum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Ceruius sic incipit.
88 Quondam.
89 Angusto cubili.
90 Laboriosus, non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hospitis.i.hospitibus accipiendis
92 Hellenismus *Inuideo cum genetiuo casu pro quo Latini dicerent.* Neque inuidit illi repositum cicer neque longam auenam,sed liberaliter ei apposuit.
93 Acinum desiccatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere vrbani fastidia muris dente superbo singula degustantis.

95 Cùm mus rusticus stratus in palea huius anni. 96 Ederet ador farris genus. 97 Reliquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Desertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas.Horatius vel ex Athenorum sententia, vel in persona muris vrbani & cæterarum animantium(homine excepto)ista loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca benè. 5 Postquam hæc verba muris vrbani, murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mœnia [6] nocturni subrepere. iamq; tenebat
Nox medium cœli spatium, quum ponit vterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] cocco
Tincta super lectos [8] canderet vestis eburnos,
Multáque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] extructis inerant hesterna canistris.
Ergo vbi purpurea [10] porrectum in veste locauit
Agrestem, [11] veluti succinctus cursitat [12] hospes,
[13] Continuátque dapes: nec non [14] vernaliter ipsis
Fungitur officijs, [15] prælambens omne quod affert.
[16] Ille cubans gaudet mutata sorte, [17] bonísque
Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus [18] lectis excussit vtrumque.
[19] Currere per totum pauidi conclaue, magísque
[20] Exanimes trepidare [21] simul domus alta [22] Molossis
Personuit canibus. [23] tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac (ait) [24] & valeat: me sylua [25] cauusq;
Tutus ab insidijs tenui solabitur [26] eruo.

6 Noctu.
7 Purpura.
8 Splenderet stragula vestis.
9 In canistris ordine dispositis & exornatis.
10 Murem rusticum extentum vel accumbentem.
11 Instar serui ad ministrandum expediti.
12 Mus vrbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiosè in morem vernarum.
15 Prægustaus.
16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata.
17 Ob res iucundas præbet se lætum conuiuam.
18 Lectis discubitorijs.
19 Currebat.
20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulatque. 22 Canibus Epirocitis, à Molossa, ciuitate Epiri, vbi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita vrbana, turbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit seruum vehementer dominum suum increpantem, quòd aliter viuat quàm promiserat aut præse ferat.

IAmdudum [1] ausculto: & cupiens tibi dicere [2] seruus
Pauca, reformido. [3] Dauúsne? [4] ita, Dauus, amicum
Mancipium domino, [5] & frugi, quod sit satis: hoc est,
Vt vitale putes. [6] Age, libertate Decembri,
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
[7] Pars hominum vitijs gaudet [8] constanter, [9] & vrget

1 Audio te loquentem.
2 Existens in seruitute.
3 Num Dauus audet hæc loqui? *inquit Dominus suus.*
4 Ita est, ego Dauus seruus tibi vtilis, cupio te paucis conuenire.
5 Seruus, *inquam*, tanta frugalitate præditus, vt me meo merito iudicare possis vitalem, i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cùm Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) seruis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba serui. 8 Pertinaciter. 9 Perseuerat in consilio suscepto.

Propo-

Propoſitum: pars multa[10] *natat, modò*[11] *recta capeſſens,*
Interdum[12] *prauis obnoxia, ſæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,*[14] *modò læua Priſcus inani,*
Vixit[15] *inæqualis: clauum vt mutaret in horas:*
[17] *AEdibus ex magnis ſubitò ſe conderet, vndè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus*[19] *honeſtè.*
Iam mœchus Romæ, iam mallet[20] *doctus Athenis*
Viuere:[21] *Vertumnis,*[22] *quotquot ſunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, poſtquam illi[23] *iuſta chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui pro ſe*[25] *tolleret atque*
Mitteret in[26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pauit, quanto conſtantior idem
In vitiis,[27] *tanto leuius miſer ac prior*[28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorſum hæc tam*[31] *putida tendant,*
Furcifer?[32] *Ad te, inquã.*[33] *quo pacto, peſſime?*[34] *Laudas*
Fortunam & mores[34] *antiquæ plebis:*[36] *& idem,*
Si quis ad illa deus[37] *ſubitò te agat,*[38] *vſque recuſes:*
Aut quia non ſentis,[39] *quod clamas, rectius eſſe,*
Aut quia[40] *non firmus rectum defendis:*[41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens[42] *euellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, abſentem*[44] *ruſticus vrbem*
Tollis ad aſtra[45] *leuis. ſi nuſquam es forte vocatus*
Ad cœnam,[46] *laudas ſecurum olus: ac,*[47] *velut vſquam*
Vinctus eas, ita te fœlicem dicis,[48] *amáſque,*
Quòd nuſquam tibi ſit[49] *potandum.*[50] *iuſſerit ad ſe*
Mæcenas[51] *ſerum ſub lumina prima venire.*

10 Inſtabilis eſt huc illuc fluctuans.
11 Virtutes ſequēs.
12 Vitijs obnoxia.
13 Annulos plures geſtaſſe, turpe fuit.
14 Vixit aliquando ſine vllo annulo: quem in ſiniſtra manu geſtare mos erat, quia manus ſiniſtra otioſior eſt, & propterea minus in illa annuli atteruntur, quàm in dextra.
15 Sibi non conſtans.
16 Clauum aut latũ aut anguſtum, vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis ſubitò migraret in domum abiectam.
18 Vnde i. ex qua exiret paulò elegantior.
19 Decenter.
20 Priſcus Orator fuiſſe dicitur.
21 Vertumnus deus eſt annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, vnde multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconſtantes ſunt & mobili ingenio, dicuntur nati ſub Vertumnis.
22 Quotquot ſunt Vertũni. i. Non quòd multi eſſent Vertumni, ſed quia Vertumnus variè depingebatur, modò arator, ſeminator meſſor, modò plantator, foſſor, &c.
23 Chiragra grauis, & ſuis numeris abſoluta.
24 Commiſit articulos.
25 Ex alueo ſumeret.
26 In vaſculum. ex quo ad enitandum dolum tali ab aleatoribus in alueum conijciebantur, ne ſi manu iacerentur, luſores fraudem committerent.
27 Tantò minùs miſer.
28 Illo Priſco.
29 Qui modò ita contendit funem vt periculum ſit ne rumpatur, modò nimis laxat, i. in omni vitiorum genere volutatur.
30 *Verba ſunt heri.*
31 Verba rancida & audita iniucunda.
32 *Reſpondet ſeruus.*
33 *Loquitur herus.*
34 Sunt verba Daui ad herum.
35 Mores antiquorum hominum.
36 Et tu idem.
37 Si ſine tuis votis ad illa te compellat.
38 Valde recuſes.
39 Quod aſſeris.
40 Non ſtabilis.
41 In luto hæſitas.
42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere.
43 Quando Romæ es.
44 Quando es rure.
45 Inconſtans.
46 Victum domeſticum laudas.
47 Quaſi, quò vocaris, eò cultus & inuitus eas.
48 Eſtque tibi iucundum.
49 Epulandum.
50 Si iuſſerit.
51 Serò paulò ante veſpertum.

Con-

Conuiuam,[52] *Nemon' oleum feret ocyus? ecquis*
Audit? cum magno[53] *blateras clamore,*[54] *fugisq;*
Miluius,[55] *& scurræ tibi non*[56] *referenda precati*
Discedunt.[57] *etenim fateor, me dixerit*[58] *ille*
Duci ventre leuem:[60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde,[61] *popino.*
Tu, quum sis[63] *quod ego, & fortassis nequior, vltrò*
Insectere, velut melior?[65] *verbisque decoris*
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis?[66] *aufer*
Me vultu terrere, manum[67] *stomachumque teneto,*
Dum quæ[68] *Crispini docuit me ianitor edo.*
Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.
Peccat vter nostrûm cruce dignius? acris vbi me
Natura incendit,[72] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera[72] *caudæ,*
Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:
Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne
Ditior aut formæ melioris[73] *meiat eodem.*
Tu, quum[77] *proiectis insignibus, annulo equestri,*
Romanóque habitu,[79] *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis,[80] *odoratum caput obscurante*[81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens[82] *induceris atque*
Altercante libidinibus[84] *tremis ossa pauore.*
Quid refert, vri virgis, ferróque necari?
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quò te demisit peccati[87] *conscia herilis.*
Contractum, genibus tangas caput? esne marito
Matronæ peccantis[89] *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mœcenatem properanti. *Cœnaturi eo. vngebantur.*
53 Ineptè clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Daui sunt verba, non Horatij.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsoni percipiendum,
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum.
64 Debésne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosopi. vide Sat. 3 lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
72 Sublinea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentulæ tumentis.
73 Aut superincubando me clunibus agitanit, veluti equo insidens. 74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eâdem coeat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum seruilem famis (ne ab alijs agnoscaris) & ex iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es, &c. 80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædes mulieris. 83 Pugnante mero cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest vtrum eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri. (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arce turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

90 *In*

[90] *In corruptorem vel iustior? illa tamen se*
[91] *Non habitu [92] mutatue loco, [93] peccatue superne*
Quum te formidet mulier, neque credat [94] amanti.
[95] *Ibis sub furcam [96] prudens: [97] dominoq; furenti*
Committes rem omnem, & vitã, & cum corpore famã.
[98] *Euasti? credo, [99] metues, [1] doctusq; cauebis*
[2] *Quæres quando iterum paueas, iterumq; perire*
Possis. [3] ô toties seruus quæ bellua ruptis
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais. neque ego, hercule, fur, vbi vasa
Prætereo [4] sapiens argentea. [5] tolle periclum,
Iam [6] vaga prosilhet frænis natura remotis.
[7] *Tune mihi dominus, [8] rerum imperijs hominumq;*
Tot tantisq; [9] minor? quem ter [10] vindicta quaterq;
[11] *Imposita haud vnquam misera formidine [12] pruet?*
Adde supradictis, [13] quod non leuius valeat. nam
[14] *Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos*
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alijs seruis miser, atque
[15] *Duceris vt neruis alienis mobile lignum.*
[16] *Quisnam igitur liber? sapiens, [17] sibiq; imperiosus:*
Quẽ neque pauperies, neque mors, neque vincula terrẽt.
[18] *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus [19] teres atque rotundus:
[20] *Externi ne quid valeat [21] per læue morari.*
In quem [22] manca ruit semper fortuna: potesne
[23] *Ex his [24] vt proprium quid noscere? quinque talenta*
Poscit te mulier, vexat, foribusq; repulsum.

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare tibi subiacenti, vel, non palam peccabit, vt vult Eras.
94 Neque credat tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat conteredes te ataque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 *Ironicè*, i. non metues.
1 Doctus periculo tuo cauebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Procliuis ad vitium.
7 Tune te mihi dominum esse dicis qui me nequior es & duriorem seruis seruitutem?

8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga, qua prætor seruum liberabat. 11 Capiri sæpius imposita. 12 Posit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare vtrum seruus seruj sit dicendus vicarius an conseruus? cum tu igitur mihi imperites & alijs seruis (ijs vitijs & furiosæ libidini) quid? conseruus-ne sum ego tuus an vicarius? 15 Traheris aliæ potestate, velut imagunculæ, quæ ex ligno factæ certis nervis tua sponte mouentur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum, i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotundæ figura. 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid possit, quasi per læue ligmen siue marmor hærere. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 24 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis verè fateri tuum esse?

25 Perfusum aqua gelida repellit à foribus.
26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equo ducta.*
29 Libido vexat te negantem seruire.
30 Quum admiraris tabulam à Pausia pictam.
31 Quomodo peccas minus quàm ego?
32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te, seruus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i. nullius pretii) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. *Est Troiia. Nam herus suus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, vt cænas opimas contemnere non potuerit*

25 *Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi*
Colla iugo: liber, liber sum, dic age. 26 *non quis.*
Vrget enim 27 *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat 28 *lasso stimulos, versatque* 29 *negantem,*
Vel quum Pausiaca torpes insanè tabella,
Quî peccas minus 31 *atque ego?* 32 *quum Fului Rutu-*
Aut Placideiani 33 *contento poplite miror (bæq;*
Prælia, 34 *rubrica picta aut carbone: velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitentq; mouentes
Arma veri. 35 *nequam & cessator Dauus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus 36 *audis.*
37 *Nil ego, si ducor libo fumante:* 38 *tibi ingens,*
Virtus atque animus cœnis respondet opimis.
39 *Obsequium ventris mihi* 40 *perniciosus est. cur?*
41 *Tergo plector enim. quî tu impunitior illa*
42 *Quæ paruo sumi nequeunt obsonia captas?*
Nempe 43 *inamarescunt epulæ* 44 *sine fine petitæ,*
45 *Illusiq; pedes* 46 *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, 47 *sub noctem qui puer vua*
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ 48 *parens, habet? adde, quòd idem*
49 *Non horam tecum esse potes, non otia* 50 *rectè*
Ponere: 51 *teq; ipsum vitas fugitiuus,* 52 *vt erro:*
Iam vino quærens, iam somno 53 *fallere curam,*
Frustra. nam 54 *omnes atra premit sequiturque fugaces.*
55 *Vnde mihi lapidem?* 56 *quorsùm est opus?* 57 *vnde sagitta?*
58 *Aut insanit homo,* 59 *aut versus facit,* 60 *Ocyùs hinc te*
Ni rapis, accedes 61 *opera agro nona Sabina.*

39 Luxuria. 40 Mihi quàm tibi perniciosius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, vel, ructum acidum generant. 44 Quę immoderatè appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiã in victu recusant, &c. 46 Corpus morbosum. 47 Peccátne puer, qui sub noctem data strigili furtiua vua accipit? 48 Gulæ seruiens. 49 Adeò es inconstans & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Vt seruus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens. 53 Lenire curam. 54 Ipsa Cura. 55 Vnde mihi famam lapidem? *inquit herus irascens propter serui orationem nimis liberam.* 56 Sunt verbi serui. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt serui. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur seruo se illum missurum in Sabinos, sic, vt ex seruo vrbano efficiatur seruus rusticus & abiectus. 61 Accedes nonus ad octo seruos operarios quos misi in agrum Sabinum. 62 *Opera* in hoc loco vt sæpe apud Ciceronem, hominem significat sordidum & vilis conditionis.

S A-

SATYRAV VIII.

Horatius Fundanium amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse interfuerat.

[1] VT Nasidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuam, [2] dictus heri illic
De medio potare die.[3] Sic, vt mihi nunquam
In vita fuerit melius.[4] Da (si graue non est)
Quæ prima [5] iratum ventrem placauerit esca.
In primis Lucanus aper[6] leni fuit Austro
Captus, vt aiebat [7] cœnæ pater.[8] acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum
[9] Peruellunt stomachum:[10] siser, alec,[11] fæcula Coa.
His vbi sublatis,[12] puer altè cinctus [13] acernam
[14] Gausape purpureo mensam prætersit, & alter
[15] Sublegit quodcunque iaceret [16] inutile, quodque
Posset cœnantes offendere:[17] vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus [18] Hydaspes,
[19] Cæcuba vina ferens:[20] Alcon, Chium, maris expers.
[21] Hîc herus, Albanum, Mæcenas, siue Falernum
Te magis [22] appositis delectat, habemus vtrumq;.
[23] Diuitias miseras.[24] Sed queis cœnantibus vnà,
Fundani,[25] pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.
[26] Summus ego, & propè me Viscus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Seruilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] vmbras.
Nomentanus erat [28] super ipsum, Porcius infrà,
[29] Ridiculus totas simul absorbere placentas.

1 Quomodo te cœna diuitis Nasidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare.
3 Sic me iuuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentiùs cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flãte, ex quo, carnes putrescunt & teneriores redduntur.
7 Præfectus & rex conuiuij, Nasidienus
8 Rapula aceto condita.
9 Prouocant stomachum languentem.
10 Genus pastinacæ, Angl. Skirwoort
11 Fæcula est genus condimenti quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi.
12 Seruus ad ministrandum bene expeditus.
13 Tersit mensam, ex acere arbore factam. 14 panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut canistrifera virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter seruus vinum ferens Chium non ex Chio insula aduectum, sed in Italia factum, *simulatum igitur* 21 Nasidienus ait, ô Mæcenas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quàm vina quæ sunt apposita. 23 O miseras diuitias! *inquit Horatius.* 24 Sed quibus alijs conuiuis. 25 Quàm iucunde cœnâris. 26 Summus ego fui in primo lecto, *inquit, Fundanius.* 27 *Vmbras* appellat conuiuas, à conuiuatore non inuitatos 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius idcò fuit ridiculus, quòd vno haustu totas absorberet placentas.

30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, vt, &c.
31 Si quid alijs erat incognitum.
32 Iatra se continentia succum longè meliorem succo noto, i. succo vitato.
33 Pisces plani.
34 Quum Nasidienus porrexerit, &c.
35 Mala mellei saporis.
36 Crescente luna.
37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente vel decrescente luna.
38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit
39 Nos obsoniorum fœtore propemodum enecati moriemur inulti.
40 Nisi largè bibimus cum damno conuiuatoris.
41 Pallor vertebat
42 Nasidieni conuiuatoris faciem.
43 Strenuos potores,
44 Hebetant palatum, vnde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis, i. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnii.
46 Conuiuæ qui

30 *Nomentanus ad hoc, qui si quid fortè* 31 *lateret,*
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto 32 *celantia succum.*
Vt vel continuò patuit, quum 33 *passeris atque*
Ingustata mihi 34 *porrexerit ilia rhombi.*
Post hoc me docuit 35 *melimela rubere, minorem*
36 *Ad lunam delecta.* 37 *quid hoc interfit,* 38 *ab ipso*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 *Nos nisi* 40 *damnosè bibimus, moriemur inulti.*
Et calices poscunt maiores. 41 *vertere pallor*
Tum 42 *parochi faciem, nil sic metuentis,* 43 *vt acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile 44 *exurdant vina palatum.*
45 *Inuertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius Balatroq, sequutis omnibus: 46 *imi*
47 *Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur squillas inter muræna 48 *natantes*
In patina porrecta. 49 *sub hoc herus, Hæc grauida inquit*
Capta est, deterior 50 *post partum carne futura.*
51 *His mistum ius est oleo,* 52 *quod prima Venafri*
Pressit cella: 53 *garo de succis piscis Iberi,*
Vino quinquenni, verùm citra mare 54 *nato,*
*Dum coquitur: (*55 *cocto Chium sic conuenit, vt non*
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non sine aceto,
56 *Quod Methimnæam vitio mutauerat vuam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Vt mellius muria quàm testa marina remittat.*

accumbebant in tribus lectorum partibus. 47 Conuiuæ electi & honoratiores, i. Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In iusculo. 49 Hoc ipso tempore, Nasidienus conuiuij dominus inquit, &c. &c. 50 Deterior futura si capta esset postquam peperisset. 51 Ex his ius est temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex oliuis Venefranis primùm est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum. 54 Dum coquitur iusculum vino Italico. 55 Iuri cocto vinum Chium est aptissimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monstraui incoquere herbas in illo iure, quod describi. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non maceratos (i. non muriam ex eis factam) sed echinos integros. 59 Tanquam sapidius cum ea muria, quàm quod testa Græca ad nos remittat.

Interea

Intereà ſuſpenſa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] pulueris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] Nos maius veriti, poſtquam nihil eſſe periculi
Senſimus, [63] erigimur. [64] Ruſus, poſito capite, vt ſi
Filius immaturus obiſſet, flere quis eſſet,
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
[65] Tolleret: Heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te Deus? [66] vt ſemper gaudes illudere rebus
Humanis. Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro [67] ſuſpendens omnia naſo,
[68] Hæc eſt conditio viuendi, aiebat: [69] eoq;
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama [70] labori.
[71] Téne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni
Sollicitudine diſtrictum? [72] ne panis aduſtius,
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comiteſq; miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa ruant ſi
Vt modò: ſi patinam pede lapſus frangat [73] agaſo.
Sed conuiuatoris (74 vti ducis) ingenium res
Aduerſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc, Tibi dij, [75] quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuáque comis.
[76] Et ſoleas poſcit. [77] tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros.
Nullos [78] his mallem ludos ſpectaſſe, ſed illa
[79] Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num quoque [80] fracta lagena,
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula: dumq;
Ridetur [81] fictis rerum, Balatrone [82] ſecundo,
Naſidiene redis [83] mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus [84] fortunam. deinde ſequuti
[85] Magnonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis [86] paſtum iecur anſeris albi,

61 Tantum pulueris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Naſidienus capite demiſſo flebat.
65 Mœſtum ſolaretur.
66 Quàm gaudes?
67 Omnia deridens
68 Vt mala ſint vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnę apparatu.
71 Téne æquum eſt cruciari?
72 *Ridicula eſt totius apparatus enumeratio.*
73 Qui iumenta curat, quales erāt Naſidieni magiſtri.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more depoſuerat antequàm accubebat.
77 Tum in ſingulis lectis videre licebat conuiuas conſuſurrantes.
78 Quàm hos, *inquit Horatius.*
79 Declata.
80 Aulęorum caſu.
81 Obrem confictam.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortunam aulęorum caſum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et leporum auulſos,[87] *vt multo ſuauius, armos,*
Quàm ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus & merulas[88] *poni, & ſine clune palumbes.*
Suaues res, ſi non[90] *cauſas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos ſic fugimus vlti,
Vt nihil omnino guſtaremus: velut[91] *illis*
Canidia affuſſet, peior[93] *ſerpentibus Afris.*

87 Tanquam multo delicatius.
88 Apponi.
89 Exiſtentes res ſuaues.
90 Si nobis non recitaſſet cauſas naturales, ob quas aliæ aliis partibus ſint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier veneficia
93 Peior ſerpentibus, quorum afflatu cibi ſalutares reddantur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. 1.

Se ludicra ſua ſtudia miſſa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt amplecti: Sic tamen vt in nullius Magiſtri verba iuret. Huiuſmodi autem eſſe hæc ſtudia vt nemo ſit qui non illis excoli poſsit, ſi modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem' opibus & honoribus poſtponentium, & quæ corporis ſunt, non quæ ſunt animi, curantium, reprehendit.

[1]Prima dicte mihi,[2] ſumma dicende camœna,
[3] Spectatum ſatis,& donatum iam [4] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] ludo.
[6] Non eadem eſt ætas, non mens. [7] Veianius armis
[8] Herculis ad poſtem fixis, [9] latet abditus agro:
[10] Ne populum extrema toties exoret [11] arena.
[12] Eſt mihi purgatam crebrò qui [13] perſonet aurem,
[14] Solue ſeneſcentem [15] matureſanus equum, ne
Peccet [16] ad extremum ridendus, [17] & ilia ducat.
Nunc itaque & [18] verſus & [19] cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] & omnis in hoc ſum:
[21] Condo & compono quæ mox [22] depromere poſſim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate.
2 In vltimis meis ſcriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à ſcribendi munere liberauit. Rudis virga eſt qua gladiatores donati a gladiatura ceſſabant.
5 Vt verſus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem eſt ætas ſed alia, quæ aliis mores poſtulat.
7 Veianius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis, & in eius templo poſti affixis. 9 Deliteſcit in agro. 10 Ne à pari ſuo victus & iam iam enecandus, a populo in theatro ſedente ſupplex ſalutem putat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Eſt mihi monitor, ratio nimirum, vel, conſcientiæ ſtimulus. 13 Qui ſonet per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opportunè. 16 Ridendus ſub finem curulis certaminis. 17 Et ſpiritus difficultate ne laborec. 18 Verſus amatorios. 19 Depono iocos, nugas, conuiuia & id genus alia quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc ſum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ ſuo tempore depromam ad vſum meum, tam dicto quàm facto.

Ac ne fortè roges,[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
Nullius addictus iurare in verba magistri,[24]
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.[25]
Nunc agilis fio,[26] *& mersor ciuilibus vndis,*[27]
Virtutis veræ custos[28] *rigidusq́, satelles:*[29]
Nunc in[30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[31] *conor.*
Vt nox longa,[32] *quibus mentitur amica, diesque*
Longa videtur[33] *opus debentibus: vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingratáque tempora, quæ spem
Consiliúmque morantur agendi gnauiter id quod[35]
AEquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
AEquè neglectum pueris senibusq́, nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam solerque[36] *elementis.*
Non possis oculo quantum contendere[37] *Lynceus,*[38]
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra[39] *Glyconis,*
Nodosa corpus[40] *nolis prohibere chiragra.*
Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.[41]
Feruet auaritia miseróque cupidine pectus?[42]
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem[43]
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes?[44] *sunt certa*[45] *piacula, quæ te*
Ter[46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo[47] *ferus est vt non*[48] *mitescere possit,*
Si modò[49] *culturæ patientem commodet aurem.*
Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,[50]

23 Quo philosopho auctore. & qua familia philosophica me tutum præstem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, defensor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu, i. pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt Peripateticus.
27 In reipub. administratione exerceor.
28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens.
29 AEqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo, i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina.
31 *Academicus ergo.*
32 Quibus promissa non seruat.
33 Operarijs conductis.
34 Custodia nouercarum.
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandiq́ue præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philosophiæ primordijs.

37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate prædictus. ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 AEstuat. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus. 48 Mansuefieri. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga.

51 *Stultitia*

51 *Stultitia carnisse vides, quæ maxima credis*
Esse mala, exiguum 52 *censum* 53 *turpemq; repulsam,*
Quanto deuites animi 54 *capitisq; labore.*
56 *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, 56 *per ignes:*
57 *Ne cures ea quæ stultè miraris* 58 *& optas:*
Discere, & audire, & 59 *meliori credere non vis?*
60 *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnat 61 *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis 62 *sine puluere palmæ?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm est,
63 *Virtus post nummos.* 64 *hæc Ianus summus ab imo*
Perdocet: hæc recinunt iuuenes 65 *dictata senésque,*
Læuo 66 *suspensi loculos,* 67 *tabulámque lacerto.*
68 *Si quadringentis, sex,* 69 *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidésque:
70 *Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si rectè facias. 71 HIC MVRVS aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
72 *Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum*
73 *Nænia? quæ rectè regnum facientibus offert,*
74 *Et maribus Curijs & decantata Camillis?*
75 *Is ne tibi melius suadet,* 76 *qui rem facias: rem,*
Si possis, rectè: si non, 77 *quocunque modo rem:*
78 *Vt propius spectes lachrymosa poemata* 79 *Puppi:*
An qui Fortunæ te 80 *responsare superbæ*
81 *Liberum* 82 *& erectum præsens hortatur & optat?*
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non, 83 *vt porticibus,* 84 *sic iudicijs fruar ijsdem,*
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

51 Vitijs carere, quæ à stultitia proueniunt.
52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore perfunct.
55 Impigrè nauigas ad Indos longè remotos.
56 Per ardentes circulos, vel per grauissima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Scilicet diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympionum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stultè id facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta sæpius inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad fœnus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertiûm.
69 Si sex aut septem millia desunt

ad censum equestrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc arx tua, Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex à Roscio Othone lata. vide Epo. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis & masculis virtute præditis. 75 Roscia legis auctor. 76 Qui suadet, vt lucrum facias. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitijs. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic, suam sententiam cur non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto,[85] *cauta leoni*
Respondit,[86] *referam,*[87] *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88] *Bellua multorum es capitum. nam quid sequar? aut quem?*
Pars hominum gestit conducere[89] *publica: sunt qui*
[90] *Fructis & pomis viduas venentur*[91] *auaras,*
[92] *Excipiántque senes,*[93] *quos in viuaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
[94] *Esto, alijs alios rebus studijsq; teneri:*
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus[95] *Baijs prælucet amœnis,*
Si dixit diues,[96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri. cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta*[99] *Theanum*
[1] *Tolletis fabri.*[2] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] *Si non est, iurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
[5] *Quid pauper?*[6] *ride: mutat cenacula, lectos,*
Balnea, tonsores:[7] *conducto nauigio, æquè*
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit*[9] *prima triremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurrit, rides: si fortè subucula[11] *pexæ*
Trita subest tunicæ, vel[12] *vel si toga dissidet impar,*
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petijt, spernit: repetit quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas[14] *solennia me: neque rides:*
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Num dabitur mihi à vitijs reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Douis nullius pretij.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 Quos tandem deuorent veluti pisces aut feras in viuarijs detentos.
94 Concedo quòd diuersi homines diuersa sectantur. At idem persepe mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, i. Lucrinus in Baiano.
97 Heri eò festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspicii fecerit ratum, id est, impulerit diuitem, vt ædificet. Stari n animum mutat & iubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *lectus genialis est qui sternitur nuptijs in honorem Genij in aula i domo.*
3 Si non est ei lectus genialis, i. vxor.
4 Quo modo teneam Protea in quamuis formam se transmutantem?
5 Quid agit pauper.
6 Ride (inquit Horat.)
7 Non habens proprium nauigium.
8 AEque fastidio afficitur ac diues.
9 Sua & propria.
10 Si occurrit capillos curtatos habens à tonsore, i. qui inæqualiter tondet) rides.
11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ.
12 Si toga non sedet æqualis in humeris.
13 Commouetur.
14 Solenniter, more omnium hominum.
15 Qui me sanet.

A præ-

A prætore dati: rerum tutela mearum
17 Quum sis, & prauè sectum 18 stomacheris ob vnguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno 19 minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
20 Præcipuè sanus, 21 nisi quum pituita molesta est.

16 Qui solet à prætore insanis dari, si deessent agnati.
17 Quum sis tutor mearum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum Irascaris ob vnguem amici, &c. i. *ob leuia amicorum incommoda.*

19 Vno Ioue inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 *Stoicos irridet qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi æger sit.*

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poematis pleniùs ac meliùs quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta, Iliade quidem quales sunt in stultis regibus & populis animi motus describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recepset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli 1 scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu 2 declamas Romæ, 3 Prænestè relegi:
Qui, quid sit 4 pulchrum, quid turpe: quid vtile,
5 quid non,
6 Plenius ac melius 7 Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim (8 nisi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia 9 barbariæ lento 10 collisa duello,
11 Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli 12 præcidere causam.
13 Quid Paris? vt saluus regnet, viuátque beatus,
14 Cogi posse negat. Nestor componere lites
15 Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitij causâ disputas.
3 Prænestè est nomen vrbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit vtile.
6 Copiosius & perfectius.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

16 *Hunc*

16 Agamemnonem Briseidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe suis veneficijs homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam belluæ versus fuisset.
28 Amens.
29 Vt sus luto gaudens.
30 Nos turba sumus sine virtute, numerũ duntaxat explentes.
31 Viuentes vt edamus.
32 Proci luxuriosi.
33 Nos sumus iuuentus Alcinoi Pheacum regis. i molles sumus & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere i. abijcere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum sanus es.
39 Curres ad medicum, cùm sanus eris hydropicus.
40 Philosophiæ præceptis
41 Sciens ac prudẽs.
42 Si quid consumit & corrumpit animũ.

16 *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* 17 *virumq́;*
Quidquid 18 *delirant reges, plectuntur* 19 *Achiui.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis 20 *exemplar Vlyssem:*
21 *Qui domitor Troiæ, multorum* 22 *prouidus vrbes*
Et mores hominum inspexit: latumq́; per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum 23 *immersabilis vndis.*
24 *Sirenum voces* 25 *& Circes pocula nosti:*
26 *Quæ si cum sociis stultus cupidusq́; bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset 27 *turpis* 28 *& excors:*
Vixisset canis immundus, 29 *vel amica luto sus.*
30 *Nos numerus sumus, &* 31 *fruges consumere nati,*
32 *Sponsi Penelopæ, nebulones,* 33 *Alcinoiq́;*
In cute curanda plus æquo 34 *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit 35 *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ 36 *cessatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, surgunt 37 *de nocte latrones:*
Vt teipsum serues, non expergisceris? atqui
Si noles 38 *sanus* 39 *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum 40 *studijs, & rebus honestis:*
Inuidia vel amore 41 *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere: si quid
42 *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
43 *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:*
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam
44 *Rusticus expectat dum* 45 *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puerisq́; 46 *beata creandis*
Vxor, & incultæ 47 *pacantur vomere syluæ.*

43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rustice, *vel*, tanquam rusticus (volens flumen transire) expectat, &c. 45 Donec totâ aquâ elapsâ, alneus aresçat. 46 Vxor pecuniosa, vel fœlix in pariendo. 47 Excoluntur.

Quod

Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius[48] *optet.*
Non domus, & fundus,[49] *non æris aceruus & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas:[50] *valeat possessor oportet,*
Si[51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum sic domus,[52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ,[53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta[55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget:[56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macrescit rebus[57] *opimis:*
Inuidiæ[58] *Siculi non inuenêre Tyranni*
Maius tormentum. qui non[59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit[60] *& mens,*
Dum pœnas[61] *odio per vim festinat inulto.*
Ira, furor breuis est:[62] *animum rege: qui nisi paret,*
Imperat:[63] *hunc frænis, hunc tu compesce catena.*
[64] *Fingit equum tenera docilem ceruice*[65] *magister*
Ire viam quam monstret eques.[66] *venaticus ex quo*
Tempore[67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in syluis catulus.*[69] *nunc adhibe puro*
Pectore verba[70] *puer, nunc te*[71] *melioribus offer.*
QVO semel est imbuta[72] *recens, seruabit odorem*
Testa diu.[73] *quod si cessas, aut strenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt sit animo & corpore sanus.
51 Rebus hæreditarijs vel acquisitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non exstirpant.
54 Nisi sit animus purus, est *Allegoria*.
55 Dolore subsequente.
56 Definitam pecuniæ summam expete.
57 Rebus secundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionysius.
59 Qui frænum non injicit iræ.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formet.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quæ cerui similitudinem gerit.
68 Feras sectatur.

69 Percipe philosophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philosophiæ magistris, vel honestis & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa, in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si in philosophiæ studio sis ignauior, aut si promouearis alacriùs. 74 Nec te expecto, qui me persequi non potes, nec conor eos antecertare, qui me præcedunt.

AD

AD IVLIVM FLORVM. Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore,[1] *quibus terrarum militet oris*
Claudius Augusti priuignus,[2] *scire laboro.*
Thracane vos Hebrusque[3] *niuali compede vinctus,*[4]
An freta vicinas inter currentia turres,[5]
An pingues Asiæ campi collesque[6] *morantur?*
Quid studiosa cohors operum struit?[7] *hæc quoque curo.*
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces[8] *longum diffudit in ævum?*
Quid[9] *Titius, Romana breui venturus in ora?*
Pindarici[10] *fontis qui non expalluit*[11] *haustus,*
Fastidire[12] *lacus & riuos ausus apertos:*
Vt valet? vt meminit nostri?[13] *fidibúsne Latinis*
Thebanos aptare modos studet,[14] *auspice Musa?*
An tragica[15] *desæuit*[16] *& ampullatur in arte?*
Quid mihi[17] *Celsus agit? monitus, multumq; monen-*
Priuatus vt quærat opes, & tangere vitet (dus,
Scripta, Palatinus quæcunque recepit[18] *Apollo:*
Ne, si fortè suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.[20] *ipse quid audes?*
Quæ circumuolitas agilis thyma?[21] *non tibi paruum*
Ingenium, non incultum est,[22] *nec turpiter hirtum.*
Seu linguam causis acuis, seu ciuica iura[23]

1 In quibus regionibus: *Ora significant extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Livia Drusilla.
3 Thraciane?
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens?
6 Decimen?
7 Quid taciat literata Drusi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta qui breui ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitauit studium Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquotes.
12 Scripta vulgaria & inuepta facilia.
13 Non studet Latinis versibus lyricis Pindaricus versus modulari?
14 Musarum auspicio?
15 An valdè sæuit erudeles & sæuos principum mores exprimendo? 16 Ampullis verborum vtitur? 17 Celsu poeta, qui alienos versus pro suis recitaret. 18 Vt suam inuentionem, non alienam quærat. 19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex varijs doctorum virorum scriptis varia decerpens? 22 Nec rude & impolitum. 23 Siue Oratorem, Iurisconsultum vel Poetam agis.

Respon-

Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima[24] *feres ederae*[25] *victricis praemia. quòd si*
Frigida curarum[26] *fomenta relinquere posses,*
Quò te cœlestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium[28] *parui properemus & ampli,*[27]
Si patriae volumus, si nobis viuere cari.
Debes hoc etiam rescribere,[29] *si tibi curae*
Quantae conueniat Munatius.[30] *an malè sarta*
Gratia[31] *nequicquam coit, & rescinditur? at vos*
Seu calidus sanguis, seu rerum insitia vexat,[32]
Indomita ceruice feros: vbicunque locorum[33]
Viuitis,[34] *indigni fraternum rumpere fœdus,*
Pascitur in vestrum reditum[35] *votiua iuuenca.*

24 Auferes praemia.
25 Ederae victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe diuitias, ambitionem & similia quae, vt frigus, grauant & tardant festinantem.
27 Properemus sapientiae studijs incumbere.
28 Cuiuscunque fortunae sumus.
29 An Numatius frater tuus sit tibi tantae curae, quantae conueniat, necne?
30 Gratia malè coniuncta & perfidè instaurata.
31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus iram excitat. 33 Ceruice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternum amicitiam. 35 Iuuenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM. Epist. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiae laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dii ornauerint: deinde ita viuendum illi esse dicit, vt vnumquemque diem, extremum sibi fore putet.

Albi, nostrorum sermonum[1] *candide iudex,*
Quid nunc te dicam facere in regione[2] *Pedana?*
Scribere quod[4] *Cassi Parmensis opuscula vincat?*[3]
An tacitum syluas inter[5] *reptare salubres,*
Curantem quicquid dignum sapiente bonoq; est?
Non tu corpus eras sine pectore: dij tibi[7] *formam,*
Dij tibi diuitias dederant,[8] *artemq; fruendi.*

1 Sincere iudex. *Satyrorum nostrarum.*
2 Sic dicta à Pedo Italiae oppido
3 An dicam te scribere.
4 Qui multas tragoedias scripsit, dictus Parmensis ab vrbe Parma.
5 Lentiùs ambulare. 6 Sine mente, excors. 7 Formam humanam. 8 Oeconomiam.

Quid

9 Quid possit nutricula optare maius alumno?
10 Et eloqui sua sensa.
11 Benevolentia apud principes viros, fama ex bene factis.
12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.
13 Omnem diem putato esse postremum.

9 *Quid voueat dulci nutricula maius alumno,*
Quàm sapere 10 *& fari possit quæ sentiat, & cui*
11 *Gratia, fama, valetudo contingat abundè,*
12 *Et mundus victus, non deficiente crumena?*
Inter spem curámque, timores inter & iras,
13 *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.*
14 *Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.*
Me pinguem 15 *& nitidum bene curata cute vises,*
Quum ridere voles 16 *Epicuri de grege porcum.*

14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Poetam elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQVATVM.
Epist. v.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuii, primam autem ponit munditiem.

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. **Beds of the old fashion.**
2 Accumbere.
3 Nec abhorres, sed gaudes.
4 Sub vesperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina è torculari in cados fusa, Statilio Tauro iterum Consule. vini ætas notabatur Consulum nominibus. vide Od. 3. lib 2.

SI potes 1 *archaicis conuiua* 2 *recumbere lectis,*
Nec modica cœnare 3 *times olus omne patella:*
4 *Supremo te sole domi Torquate* 5 *manebo.*
Vina bibes iterum Tauro 6 *diffusa palustres*
7 *Inter Minturnas, Sinuessanumq; Petrinum.*
Sin melius quid habes, 8 *arcesse, vel imperium fer.*
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
9 *Mitte leues spes,* 10 *& certamina diuitiarum,*
Et 11 *Moschi causam.* 12 *cras nato Cæsare festus*
Dat veniam 13 *somnumq; dies: impunè licebit*

7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Iube tecum afferri ad me, vel. sine regem esse conuiuii, & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi apponam. Alij exponunt, Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum leuium, id est, diuitiarum. 10 Omitte liteis & diſsidia in diuitijs comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Iulij. 13 Vt non sit necesse manè surgere.

AEstiuam

Æstiuam sermone [14] *benigno tendere noctem.*
[15] *Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?*
Parcus [16] *ob hæredis curam, nimiumq́* [17] *seuerus,*
[18] *Assidet insano. potare* [19] *& spargere flores*
Incipiam, patiarq́ vel [20] *inconsultus haberi.*
Quid non ebrietas [21] *designat? operta* [22] *recludit:*
Spes iubet esse [23] *ratas:* [24] *in prælia trudit inermem,*
Sollicitis animis [25] *onus eximit:* [26] *addocet artes.*
[27] *Fœcundi calices quem non fecêre disertum?*
[28] *Contracta quem non in paupertate* [29] *solutum?*
Hæc ego procurare. [30] *& idoneus imperor, & non*
Inuitus: [31] *ne turpe toral, ne sordida* [32] *mappa*
[33] *Corruget nares: ne non & cantharus & lanx*
[34] *Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos*
Sit qui dicta foras [35] *eliminet:* [36] *vt coëat par*
Iungatúrque pari. [37] *Brutum tibi, Septimiumque,*
Et nisi cœna prior potiorq́ puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] *umbris:*
Sed [39] *nimis arcta premunt olidæ conuiuia* [40] *capræ.*
Tu, [41] *quotus esse velis, rescribe: &* [42] *rebus omissis,*
Atria seruantem [43] *postico falle* [44] *clientem.*

14 Patero sermone & largo nocten extendere.
15 Quorsum diuitias expetam?
16 Vt hæres diteſcat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus insperſi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes figurat.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrij iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.

30 A ratione inhœret tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illotum toral. 32 Inter edendum manus mappa absterguntur. 33 Sic offendat, vt inde conuiua nares contrahat. 34 Ita splendeant. vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diuulget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodalem Brutum, Septimium, Sabinum, nisi &c. 38 Conuiuis non inuitatis. 39 Vbi multitudo est conuiuarum arctè sedentium, ibi alarum odor grauis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodales velis vocari. 42 Cunctis & negotijs tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio te expectat & observat. 44 Falle Mosculum (de quo supra) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non eâ tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur, verùm ex iis, quibus admiratio cupiditatem ineitat, aliqs aliud expetere: omnes autem frustrà in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

NIl admirari, propè res est, [2] *vna, Numici,*
Soláque quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, [3] *sunt qui formidine nullâ*
Imbuti spectent. quid censes muncra [4] *terræ?*
Quid, [5] *maris extremos Arabas ditantis & Indos?*
[6] *Ludicra quid, plausus,* [7] *& amicì dona* [8] *Quiritis?*
Quo spectanda modo, [9] *quo sensu credis & ore?*
Quæ timet [10] *his aduersa, ferè miratur eodem*
Quo cupiens pacto. pauor est [11] *vtrobique molestus:*
[12] *Improuisa simul species exterret* [13] *vtrumque.*
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne: [14] *quid ad rem,*
Si, [15] *quicquid vidit melius peiúsue sua spe,*
Defixis oculis, animoq́, & corpore [16] *torpet?*
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est [17] *virtutem si petat ipsam.*
[18] *I nunc argentum, & marmor vetus,* [19] *æraq́, & artes*
[20] *Suspice, cum gemmis* [21] *Tyrios mirare colores:*
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] *Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:*

1 Nullis animi perturbationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quantò minùs admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor, & quę ex terra profert.
5 Munera maris, vniones, margaritas, & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Romani amantis, i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritium, i. Romanorum.
9 Quo iudicio & quo vultu? certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis aduersantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo. 12 Inseparata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissimè. 16 Si hebet, stupescit, deficit.
17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera, nimium esse non potest. 18 *Ironica concessio.* 19 Æreas artes, id est statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu nauus & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c.

Ne

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illis.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas,*
Defodiet [28] *condetque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò deuenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus [34] *hoc vna potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age delitijs. virtutem [36] *verba putas, vt*
[37] *Lucum ligna?* [38] *caue ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cibyratica,* [40] *ne Bythyna negotia perdas.*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porrò:*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadrat aceruum.*
Scilicet vxorem cum dote, fidemque, & amicos
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venúsque.*
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne [48] *fueris hic tu. Chlamydes Lucullus (vt aiunt)*
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,* (*bebo*
[51] *Quî possum tot? ait: tamen & quæram, & quot ha-*
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, vbi non & multa supersunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris quos ab vxore in dotem accepit, plus frumenti, quàm tu.
24 Indignum existens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum; ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephridite.
34 *Nempe* rectè viuere.
35 Fortiter huic vni rei stude.
36 Num putas virtutem in verbis non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua, sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea es sententia caue Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cibyratica dicuntur à Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.

41 Coaceruentur, cumulentur, Angl. **Laide round to a heape.** 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, *vel* acernum in quadrum redigat, id est, quarta mille, quæ quatuor millia efficiunt. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui vna re abundans cæteris egebat: sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodatò dare. 50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bonis non referta vbi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Vt diuitias congreges. 57 Decus externum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *seruum, qui dictet nomina,* [59] *læuum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Veli-*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripietq́, curule (na:*
Cui volet importunus ebur, frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat, [67] *bene viuit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui mane [69] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populumque iubebat:*
[71] *Vnus vt è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidiq́, lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [84] *cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus vti censet) sine amore iocisq́,*
Nil est iucundum: [79] *viuas in amore iocisque.*
Viue, vale. siquid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque ciuis qui in suffragijs aliquid valeret, appellaretur: & suo quemque nomine compellare beneuolentiam conciliat.*

59 Qui domino astans, læuo ipsius latere extrema manu impulso admoneat vt illum & illum salutet.

60 Et cogat herum trans saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel beneuolentię ineundæ vel auxilij causa.

61 Gratioso apud aliquam tribum ciui.

62 Verba sunt nomenclatoris.

63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.

64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 64 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneã, cui volet importunus (id est, irrequietus) dum voti compos fiat. 65 Blandissimè saluta vnumquemque & facetè tibi adiunge. 67 Si sit fœlix 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viuentes. *Ceritibus enim à populo Romano denictis negatum fuit suffragiorum ferendorum ius.* 76 Quum simus quasi remiges & socij Vlissis, & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlysse iuterdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dixi de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, vtere iam à me dictis.

AD MÆCENATEM Epist. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

QVinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desiderer. atqui.*

1 In Sabina regione. *Vbi villa habuit Horatius amœnissimam*

2 Totum mensem Augustum absum,

Si

Si me viuere vis ſanum, rectéque valentem,
[3] Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam. [4] dum ficus prima calórque
[5] Deſignatorem decorat [6] lictoribus atris:
[7] Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
[8] Officioſáque ſedulitas & [9] opella forenſis
Adducit febres, & [10] teſtamenta reſignat.
Quòd ſi bruma niues Albanis [11] illinet agris,
[12] Ad mare deſcendet [13] vates, & ſibi parcet,
[14] Contractuſque leget: te dulcis amice reuiſet
Cum Zephyris (ſi concedes) [15] & hirundine prima.
Non, quo more piris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. [16] Veſcere ſodes.
[17] Iam ſatis eſt. [18] At tu quantumuis tolle. [19] Benignè
[20] Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis.
[21] Tam teneor dono quàm ſi dimittar [22] onuſtus.
[23] Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit & odit.
[24] Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & ſapiens [25] dignis ait eſſe paratum,
Nec tamen ignorat [26] quid diſtent æra lupinis.
[27] Dignum præſtabo etiam pro laude merentis.
Quòd ſi me noles vſquam [28] diſcedere, [29] reddes
Forte latus, [30] nigros anguſta fronte capillos:
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31] Inter vina fugam Cynaræ [32] mœrere proteruæ.
Fortè per anguſtam [33] tenuis vulpecula rimam
[34] Repſerat in cameram frumenti: [35] paſtáque, rurſus
Ire foras pleno [36] tendebat corpore fruſtra.

3 Dabis illam veniam quam mihi dabo, ægro.
4 Donec feruet Canicula, quo tempore ficus primum maturescunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinariis pullatis.
7 Dum mater liberis ſuis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris
11 Aſperget.
12 Ad ciuitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo *Metaph. ducta a nauigantibus qui vela contrahunt, vt effugiant naufragium.*
15 Vere ineunte, cuius eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberalitèr mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula, inquit Calaber. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis oneratus. 23 Facito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluarum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſe viris bonis eſſe paratum 26 Non ignorat quę ſit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis, i. laude eius qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos quos terram conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lata propter caluitiem. 31 Reddes ætatem ad lenitatem annotinæ aptam. 32 Iniquo animo ferre iuuenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra[37] *cauum repetes arctum,*[38] *quem macra subisti,*
[39] *Hac ego si compellar imagine,*[40] *cuncta resigno:*
[41] *Nec sommum plebis laudo, satur*[42] *altilium, nec*
Otia diuitijs[43] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe[44] *verecundum laudasti: rexq; patérque*
[45] *Audisti coram, nec verbo parcius absens:*
[46] *Inspice si possum*[47] *donata reponere lætus.*
Haud malè Telemachus,[48] *proles patientis Vlyssei,*
[4] *Non est aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis*
[50] *Porrectus spatijs,*[51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide magis apta tibi tua dona relinquam.*
Paruum parua decent: mihi iam non[53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,*[55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, causisq;[56] *Philippus agendis*
Clarus,[57] *ab officijs octauam circiter*[58] *horam*
Dum redit, atque foro nimium distare[59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conspexit (vt aiunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris[60] *in vmbra,*
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
[61] *Demetri (puer hic*[62] *non læuè iussa Philippi*
Accipiebat) abi: quære,[63] *& refer,*[64] *vnde domo, quis,*
[65] *Cuius fortunæ: quo sit patre,*[66] *quóue patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem[68] *tenui censu, sine crimine notum,*
[69] *Et properare loco*[70] *& cessare,*[71] *& quærere & vti,*
Gaudentem[72] *paruésque sodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & post[73] *decisa negotia,*[74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipso quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non sanè[76] *credere Mena:*

37 Locum excauatum.
38 Quem gracilis intrasti.
39 Hac similitudine
40 Omnia, quæ mihi dedisti, restituo.
41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eò quòd sumptuosis epulis sim plenus, aliter sensurus si egerem.
42 Satur auium domi saginatarum.
43 Vide Od. 29. l. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater verò propter tuum erga me amorem siue præsens tecũ sum siue absens.
46 Tecum considera.
47 Reddere, quæ mihi donasti.
48 Menelao respondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extensus in longum.
51 Nec herbę ferax.
52 O Menelae, Atrei fili.
53 Roma magnifica
54 Sed Tibur non populosum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis.
57 A forensibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romę sic dictam ab ædificijs factis in similitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonstrina. 61 Philippus seruum suum Demetrium alloquitur. 62 Non stultè. 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an diues. 66 In cuius sit clientela. 67 It per. 68 Pauperem esse. 69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri causa. 70 Interdum otiari. 71 Diuitias acquirere ijsque vti, *quod non facit, auarus.* 72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio stabili, non vitâ vagâ. 73 Post negotia confecta. 74 Campo Martio, vbi valetudinis causa corpus exercebat 75 *Verba Philippi,* 76 Credebat.

Mirari

77 *Mirari secum tacitus. quid multa?* 78 *benignè*
Respondet. 79 *Negat ille mihi?* 80 *Negat improbus, & te*
81 *Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus*
Vilia vendentem tunicato 82 *scruta* 83 *popello*
84 *Occupat, & saluere iubet prior. ille Philippo*
85 *Excusare laborem, &* 86 *mercenaria vincla,*
Quòd non mane domum venisset: denique quòd non
87 *Prouidisset eum.* 88 *Sic ignouisse putato*
Me tibi, si cœnas hodie mecum. 89 *Vt libet.* 90 *Ergo*
Post nonam venies. nunc i, 91 *rem strenuus auge.*
92 *Vt ventum ad cœnam est,* 9 *dicenda tacēda loquutus,*
94 *Tandem dormitum dimittitur. hîc vbi sæpe*
Occultum 95 *visus decurrere piscis ad hamum,*
96 *Mane cliens & iam* 97 *certus conuiua, iubetur*
Rura suburbana 98 *indictis comes ire Latinis.*
Impositus 99 *mannis, aurum* 1 *cœlumq; Sabinum*
2 *Non cessat laudare. videt ridetque Philippus:*
Et sibi dum requiem, dum risus vndique 3 *quærit,*
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum.
4 *Mercatur. ne te longis ambagibus vltra*
Quàm satis est, morer, 5 *ex nitido fit rusticus, atque*
Sulcos 6 *& vineta crepat mera: præparat vlmos:*
Immoritur studijs, 7 *& amore senescit habendi.*
Verùm vbi oues furto, morbo periere capellæ,
8 *Spem mentita seges, bos est enectus arando:*
Offensus damnis, 9 *media de nocte caballum*
Arripit, iratúsque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit 10 *scabrum intonsumq; Philippus,*
11 *Durus (ait) Vultei nimis* 12 *attentúsque videris*
Esse mihi. 13 *Pol, me miserum patrone vocares.*

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 *Verba sunt Philippi.*
80 Negat improbè (inquit Demetrius.)
81 Te non curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis vtenti.
84 Anteuertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidisset.
88 *Verba sunt Philippi.*
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum. *Quando Romani, è balneis egressi cibum capiebant.*
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Libere quidnis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Visus est.
96 Postridie.
97 Quotidianus conuiua.
98 Ferris Latinis à Consule imperatis, *in quibus non licebat aliquid agi in vrbe.*
99 Equis pusillis.
1 Aërem Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus. 4 Vulteius agellum mercatur. 5 Ex vrbano fit incultus & obsoletus.
6 Loca vitibus consita solum habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager satus, minùs reddidit quàm sperauerat agricola. 9 Paulò post mediam noctem. 10 Squallidum & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, auarus.
13 Verba sunt Vultei.

Si velles (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen.*
[15] *Quod te per genium, dextrámque deosq́ penates,*
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] *Qui simul aspexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetátque relicta.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verum est.*

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro, vel, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus posteaquam considerauit quantum dimissa, id est, relicta distent à petitis dixit hæc verba. Redeat Vulteius in vrbem quamprimùm, & vitam vrbanam quam reliquit repetat.
17 Suâ formulâ & mensurâ. 18 AEquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM.
Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in scipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

CElso, gaudere, & bene rem gerere, Albinouano,
Musa rogata refer, [2] *comiti* [3] *scribæq́ Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] *minantē,*
Viuere nec rectè, nec suauiter. haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleámque* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] *Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod leuet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, irascor amicis,*
[10] *Cur me funesto properent arcére* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ profore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tiburè Romam.*
[15] *Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat* [16] *& se:*

1 Ordo est. ô Musa à me rogata, refer, id est, renuntia Celso Albinouano χαίρειν καὶ εὐπράττειν. vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notorio, Angl. a Secretarie.
4 Superbe promittentem.
5 Fregerit.
6 Siccitate assecerit & læserit.
7 Quia animo ægrotus magis quàm corpore velim nil, &c.
8 Quod releuet ægrum. 9 Quia fidis offendar. 10 Propterea quòd.
11 Lethargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas, Metaphoricè hic ponitur pro arrogantia, leuitate, inconstantia.* 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia vbi sum Romæ, amem Tibur, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tiburi, Romam amem. 15 Post hæc omnia, 16 Quomodo se gerat.

Vt

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque cohorti.*
Si dicet, rectè: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primùm dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis, sc. Celsi.
21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita vt non superbias: sic nos tuam amicitiam feremus & seruabimus continuò.

AD CLAVDIVM NERONEM.
Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

[1] *SEptimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias. nam quũ rogat,* [4] *& prece cogit,*
Scilicet, vt tibi se [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domoq́ legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris censet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ descendi præmia. quòd si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici iussa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 1.
2 O Nero Augusti priuigne.
3 Qua æstimatione sim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare.
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis, i. eligentis res honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim intelligit ac magis nouit quàm ego ipse.
9 Meam apud te gratiam minorem esse quàm sit. 10 Facultatis meæ. 11 Mihi soli studens. 12 Dissimulationis. 13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ frontis perfrictæ est præmium. Vrbani enim perfrictioris oris esse solent quàm rustici. 14 Depositus pudor est impudentia. 15 Ob Septimij rogatum. 16 De tuo grege esse & amicorum numero. 17 Et virum esse bonum.

AD

AD FVSCVM ARISTIVM. Epist. x.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] *Fuscum saluere iubemus*
Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] *gemelli,*
Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] *notique columbi.*
Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & muscо [7] *circumlita saxa, nemusque.*
Quid quæris? [9] *viuo & regno, simul ista reliqui*
Quæ vos ad cœlum effertis [10] *rumore secundo.*
Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] *placentis.*
Viuere naturæ [13] *si conuenienter oportet,*
Ponendæque domo quærenda est area primùm, [14]
Nouistine locum potiorem rure [15] *beato?*
Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] *canis, &* [18] *momenta leonis,*
Quum semel accepit solem [19] *furibundus acutum?*
Est vbi depellat somnos minies [21] *inuida curas?*
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis? [22]
Purior in vicis aqua [23] *tendit rumpere plumbum,*
Quam quæ per pronum [24] *trepidat cum murmure riuum?*

1 Grammaticum, in vrbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Saxa musco obducta.
8 Quid multis?
9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo approbante.
11 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consueuit, tandem desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam viuere oportet secundum naturam, i. virtute adhibita donis sui a natura datis.
14 Et quoniam area, i. solum primùm quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi, &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintiles. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem vide tur inuidere. 22 Nunquid herba deterius aut olet, aut nitet quam lapilli, i. marmora ex Numidia aduecta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per decliuem riuum.

25 *Nempe*

[35] *Nempe inter varias nutritur sylua* [26] *columnas,*
Laudaturque domus longos quæ prospicit agros.
[27] *Naturam expellas furca, tamen* [28] *vsque recurret,*
[29] *Et mala perrumpet furtim* [30] *fastidia victrix.*
[31] *Non, qui* [32] *Sidonio contendere callidus ostro*
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [33] *propiusue medullis,*
Quàm qui non poterit [34] *vero distinguere falsum.*
Quem res plus nimio delectauere secundæ,
Mutatæ [35] *quatient.* [36] *Siquid mirabere,* [37] *pones*
Inuitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regnum vita [38] *præcurrere amicos.*
Ceruus equum pugna [39] *melior communibus herbis*
Pellebat: donec [40] *minor in certamine longo*
Implorauit opes hominis, [41] *frænúmque recepit:*
Sed postquam [42] *victor violens discessit* [43] *ab hoste,*
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] *metallis*
Libertate caret, [45] *dominum vehet improbus, atque*
Seruiet æternum: quia paruo nescit vti.
[46] *Cui non conueniet sua res, vt calceus olim,*
Si pede maior erit, [47] *subuertet: si minor,* [48] *vret.*
Lætus sorte tua viues sapienter Aristi:
[49] *Nec me dimittes incastigatum, vbi plura*
[50] *Cogere quàm satis est, ac non cessare videbor.*
Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
[51] *Tortum digna sequi potius quàm ducere funem.*
Hæc tibi [52] *dictabam* [53] *post fanum putre Vacunæ*
Excepto quòd non simul esses, [54] *cætera lætus.*

25 Apparet enim vitam rusticam suauiorem esse quàm vrbanam, quia diuites quasi natura duce in suis ædificijs vrbem rure simile reddere student. Nam arbores in hortis spacioſis conſerunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore veſticolori factas.
27 Cum naturam ipſomet ſolo vi ejicies.
28 Semper.
29 Et natura vincens, per contraria ſibi ſtudia furtim erumpet.
30 Iſtam faſtidioſam diuitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui neſcit diſcernere purpuras, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas ſucco Aquinati tinctas.
33 Quod propius attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Siquid magni facias.
37 Deponet.
38 Anteire.
39 Superior in pugna, e compaſcuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.
42 Equus. 43 A ceruo. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui ſeruiet perpetuò. 46 Sed ſua res amplior vel anguſtior erit quàm fatis eſt. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbè reprehendes. 50 Coacturare. 51 Quæ debet potius trahi quàm trahere, id eſt, ſeruire potiùs quàm imperare, eſt Allegoria doctis ab iis qui rectè ducunt. 52 Hæc dictabam puero meo ſcribenti, vt ad te mitterem. 53 Pone cariosam ædem Vacunæ, *Quæ Dea eſt vacationis.* 54 Cæteris rebus lætus, eo tantùm excepto, quòd mihi non adeſſes.

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis senserimus.

[1] Quid tibi visa Chios, Bullati, notáque Lesbos?
Quid cõcinna[2] Samos? quid Crœsi regia[4] Sardis
[5] Smyrna quid, & [6] Colophon? [7] maiora minorane fama[8]
Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm sit [11] Gabijs desertior atque
Fidenis vicis: tamen illic viuere [12] vellem:
Oblitúsque [13] meorum, obliuiscendus & illis,
[14] Neptunum procul è terra [15] spectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutoque,
Aspersus, volet in caupona [16] viuere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] fornos & balnea laudat,
[19] Vt fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec si te validus iactauerit Auster [20] in alto,
Idcirco nauem trans Ægæum mare [21] vendas.
[22] Incolumi Rhodos, & Mytilene [23] pulchra facit, quod
[24] Penula solstitio, [25] campestre nivalibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis, [28] Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, Insula in mari Ionio?
2 Insula in mari Ægæo nota, inobilis propter Alcæum & Sapphò poetas celebratissimos.
3 Samos non longè distat à Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Crœsus considebat.
5 Civitas Ioniæ.
6 Sardis est vrbs in Ionia non longè à Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora sunt quàm fama divulgatit?
8 An cuncta illa videntur vilia comparatione facta cum campo Martio, & Roma?
9 An tibi optabilis est vna ex vrbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt?
10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum iuxta mare, vn de nullus incola audet mare transire. 11 Gabij & Fidenæ sunt civitates Sabinorum. 12 Vinere non recusarem. 13 Oblitus propinquorum & patriæ. 14 Mare. 15 Vt prospiciam. 16 Vivere perpetuò. 17 Frigus contraxit. 18 Focum vel calfactum furnarium. 19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari dimiserit. 21 Vendere debeas. 22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodus est insula, sic etiam Mytilene, rebus omnibus pulchrè instructa. 24 Vestis densa solstitio aptissima, i. æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua iuvenes, in campo Martio se exercentes, vtebantur. 26 Ventis hibernis. 27 Quo i facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret? 28 Quod facit ignis mense Augusto.

29 Roma

29 *Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcumque deus tibi fortunauerit horam
*Grata sume manu:*30 *nec dulcia differ in annum:*
*Vt quocunque loco fueris,*31 *vixisse libenter*
Te Dicas. nam si ratio & prudentia curas,
32 *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
33 *Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.*
34 *Strenua eos exercet inertia:*35 *nauibus atque*
36 *Quadrigis petimus bene viuere.*37 *quod petis, hic est,*
38 *Est Vlubris: animus si te non deficit*39 *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quia vbique licet bene viuere.
32 Non vrbs neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant qui, &c.
34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beatéque viuere, domi est patria. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus, sine perturbatione.

AD ICCIVM Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse: innuens, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suã recipiat, Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

1 *FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci*
*Si rectè frueris,*2 *non est vt copia maior*
*Ab Ioue donari possit tibi.*3 *tolle querelas.*
*Pauper enim non est*4 *cui rerum suppetit vsus.*
5 *Si ventri benè, si lateri est pedibúsque tuis, nil*
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
*Si fortè in medio*6 *positorum abstemius herbis*
*Viuis & vrtica, sic viues*7 *protinus, vt te*
*Confestim liquidus Fortunæ riuus*8 *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
*Vel quia cuncta putas vna virtute*9 *minora.*
10 *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos vt coactos ab Agrippa constitutos ex agris fructuarijs in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti: si bene sit pedibus, vtneque calceamenta desint nec equus quo veharis.
6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius viuas herbis & vrtica, i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt te diuitem faciat, Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid miramur.

11 *Cultaq́*

11 Rura illius.
12 In rerum magnarum contemplatione occupatus.
13 Nihil est cogitatione velocius
14 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minus quàm scabies mordet ac serpit.
15 Res arduas.
16 Ne effundatur latiùs & terras obruat.
17 Quæ res annum gubernet, vt per quatuor temporum commutationes certò fluat.
18 Alicuius iussu.
19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat, & plenam.
20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus.

[11] *Cultaq́,* [12] *dũ peregrè est animus sine corpore* [13] *velox:*
Quum tu [14] *inter scabiem tantam & contagia lucri,*
Nil paruum sapias, & adhuc [15] *sublimia cures?*
Quæ [16] *mare compescant causæ,* [17] *quid temperet annũ:*
Stellæ sponte suâ, [18] *iussæne vagentur & errent:*
[19] *Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit & possit rerum [20] *Concordia discors:*
[21] *Empedocles, an Stertinij deliret acumen.*
[22] *Verùm seu* [23] *pisces* [24] *seu porrum & cæpe trucidas,*
Vtere [25] *Pompeio Grospho: & siquid petet,* [26] *vltrò,*
Defer. nil Grosphus [27] *nisi verum orabit & æquum.*
[28] *Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest:*
Ne tamen ignores [29] *quo sit Romana loco res.*
[30] *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis*
Armenius cecidit. [31] *ius imperiúmque Phraates*
Cæsaris accepit [32] *genibus minor:* [33] *aurea fruges*
Italiæ pleno [34] *diffudit copia cornu.*

21 Quum tu scire cures vtrum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sine sumptuo è sine tenuiter viuis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi portum & cæpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatij amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Paruo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispanæ Agrippæ virtute cecidit, i. deuicta est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris deuolutus. 33 Benigna copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Od. 17. li. 1

AD VINNIVM ASELLAM. *Epist.* XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat.

1 Quemadmodum.
2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa.
3 Ne nimio in nos studio pecces.
4 Nimiam diligentiam adhibens.
5 Quasi minister.
6 Librorum sarcina
7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cùm ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

[1] *VT proficiscentem docui te sæpe diúque*
[2] *Augusto reddes signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] *Ne studio nostri pecces, odiúmque libellis*
[4] *Sedulus importes opera vehemente* [5] *minister.*
Si te fortè meæ grauis vret sarcina [6] *Chartæ,*
Abijcito potius, quàm quò perferre iuberis
[7] *Clitellas ferus impingas:* [8] *Asinæq́, paternum*

Cognomen

Cognomen vertas in risum,[9] *& fabula fias.*
[10] *Viribus vteris*[11] *per cliuos, flumina,*[12] *lamas.*
[13] *Victor propositi simulac perueneris*[14] *illuc,*
[15] *Sic positum seruabis onus,*[16] *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua[17] *tribulis.*
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresq;[18] *morari*
Cæsaris. oratus multa prece,[19] *nitere porrò.*
Vade, vale: caue[20] *ne titubes, mandataq; frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias.
10 Vt, quò vis, peruenias.
11 Per Romam cliuosam, i. septicollem.
12 Lacunas maiores, continentes aquam pluuiam, vel fluuiorum fossas.
13 Compos voti.
14 Ad ædeis Augusti.
15 Hoc modo. i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Vt non sub brachio in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnam, vel, vt Pyrrhia temulenta portat glomos, i. sphærulas ex filo lanæ, vel, vt conuiua domum rediens benè potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Caue ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ anteà tacita prece petiisset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

[1] *VIllice syuarum & mihi me*[2] *reddentis agelli,*
[3] *Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &*
Quinque bonos solitum[4] *Bariam dimittere*[5] *patres:*
[6] *Certemus,*[7] *spinas animóne ego fortiùs an tu*
Euellas agro: & melior sit Horatius,[8] *an res.*
Me quanuis[9] *Lamiæ pietas & cura*[10] *moratur,*
Fratrem mœrentis,[11] *rapto de fratre dolentis*
[12] *Insolabiliter: tamen*[13] *istuc mens animúsque*
[14] *Fert,*[15] *& amat spacijs obstantia rumpere*[16] *claustra.*
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colendis obsequuntur. Angl. a Hine or Bailiffe of husbandrie.
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familijs distinctis habitatum.
4 Sabinorum oppidum.
5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas.
6 Ego & tu. 7 Curas, quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 AElij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra, i. omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Stultus

Stultus vterq́, locum immeritum [17] *causatur iniquè:*
In culpa est animus, [18] *qui se non effugit vnquam.*
[19] *Tu mediastinus tacita prece rura petebas,*
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me constare mihi scis, &* [21] *discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
[22] *Non eadem miramur:* [23] *eo disconuenit inter*
Meq́, & te. nam quæ deserta & inhospita [24] *tesqua*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui sentit: & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *vncta popina*
[28] *Incutiunt vrbis desiderium. (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iste feret piper & thus,* [31] *ocyus vua:*
Nec vicina subest vinum [32] *præbere taberna*
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
[33] *Ad strepitum salias terræ grauis.* [34] *& tamen* [35] *vrges*
Iampridem [36] *non tacta ligonibus arua: bouémque*
[37] *Disiunctum curas, & strictis frondibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro riuus, si decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid nostrum concentum diuidat, audi,*
[42] *Quem tenues decuere togæ,* [43] *nitidique capilli:*
Quem scis [44] *immunem, Cynaræ placuisse* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna breuis iuuat, & prope riuum somnus in herba:*
[48] *Nec lusisse pudet,* [49] *sed non incidere ludum.*
Non [50] *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
[51] *Limat, non odio obscuro* [52] *morsuq́, venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & saxa mouentem.*

17 Criminatur locum qui non meretur odium.
18 Qui loci commutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuò.
19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia ferè ministeria paratus, quasi stans in medio petebas, &c.
20 Semper eundem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem.
23 Ideò non conuenit.
24 Loca aspera, inculta & senticosa.
25 Qui solitudinem amat, sicut ego.
26 Ganeum, lupanar.
27 Popina omnibus obsonijs plena.
28 Inijciunt.
29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronuntiata.*
30 Iste ager Sabinus.
31 Ocyùs quàm vinum, i. nunquam feret vinum iste ager.
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cuius strepitum in cythara vel tibia, tu saltes inscienter quasi tenæ inutile pondus.
34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non omninò facientis.* 35 Arua colis.
36 Non culta. 37 Bouem ab altero separatum & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus saturas. 38 Riuus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, sc. saxis, fossis, aggeribus auertendus, vt prato parcat, i. vt prato non noceat. 41 Si quid nostram concordiam dissoluat. 42 Me quem tenues togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 43 Capilli vnguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna breuis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione vel maledicentia.
53 Vicini gaudent & rident, &c.

[54] *Cum seruis vrbana* [55] *diaria rodere mauis:*
[56] *Horum tu in numerum* [57] *voto ruis. inuidet vsum*
Lignorum & pecoris tibi [58] *calo argutus & horti,*
Optat [59] *ephippia bos piger, optat arare caballus.*
Quam scit vterque libens, [60] *censebo exerceat artem.*

54 At tu contrà rusticus, mauis cũ seruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere.
55 Diarium est vnius diei victus.
56 Seruorum vrbanorum.
57 Cum impetu & sine ratione. 58 Seruus versipellis (qui ex vrbe it lignatum foras) inuidet tuæ fœlicitati in vsu lignorum, in vsq etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundat. 59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum imposita. Prouerbium conuenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam, ad quam sunt inepti, exoptant. 60 Iudicabo vt vterque libens exerceat artem, quam nôrit, vt tu ruti colas agros, vt ille calo, tibi inuidens, maneat in vrbe.

AD VALAM. Epist. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

[1] *QVæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala,* [2] *Salerni,*
[3] *Quorũ hominũ regio, & qualis via: nam mihi*
[4] *Musa superuacuas Antonius, & tamen* [5] *illis* (*Baias*
[6] *Me facit inuisum, gelida quum perluor vnda*
Per medium frigus. sanè [7] *myrteta relinqui,*
[8] *Dictaq; cessantem neruis elidere morbum*
[9] *Sulfura contemni,* [10] *vicus gemit,* [11] *inuidus ægris.*
Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
[12] *Clusinis,* [13] *Gabiósque petunt & frigida rura.*
[14] *Mutandus locus est, & diuersoria* [15] *nota*
Præteragendus equus. [16] *quò tendis? non mihi cumas*
Est iter, aut Baias: læua [17] *stomachosus habena*
Dicet eques: [18] *(sed equi frænato est auris in ore)*
[19] *Maior vtrum* [20] *populum frumenti copia pascat:*
[21] *Collectósne bibant imbres,* [22] *puteosq; perennes*
Dulcis aquæ. [23] *nam vina nihil moror illius oræ.*

1 Hic longum est Hyperbaton vsque ad versum 25. vt sit ordo. Par est te scribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems sis Veliæ, i. quæ aeris qualitas in hyeme, &c.
2 Velia & Salernum sunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi sunt homines.
4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meã non esse vtiles.
5 Baijs.
6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo sunt iratæ, quòd illarum aquis à me relictis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale. 7 Loca myrtis consita apud Baias aquis sulfureis abundantia. 8 Quæ dicuntur è neruis depellere morbum articularem. 9 Aquas sulfuratas. 10 Vicus Baianus molestè fert. 11 AEgris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum vrbem. 14 Vt medici consilio assentiar, alium locum quàm Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba sunt Horatij aut cuiusuis alius ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomacharis? Equus non aure sed ore, in quo inest frænum, sentit quò sit eundum. 19 Repete versum xxv. *Par est te scribere vtrum, &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquas fontanas iugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia & Salerno nascuntur non desidero.

24 Quum rure sum.
25 Quemuis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 *Vinum spiritus concalefaciens animi motus excitat.*
30 Quod mihi vires præstat ad venerem.
31 Repete versum xxv. Par est te scribere vter tractus, i. vtra regio Velina an Salernina educet, i. nutriat pl. lep. &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidusque, quales erant Phæaces, populi luxuriosi & voluptarij.
34 Postquam.
35 Profusè.
36 Facetus ad diuitum mensas risum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modò huius, modò illius diuitis mensam consectans.
38 Domum statam aut mensam.
39 Qui existens famelicus, in omnes erat æquè maledicus.
40 A perduello vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus. Alij legunt, Certus, i. promptus vel paratus fingere.

24 Rure meo possum 25 quiduis perferre patiq́;
26 Ad mare quum veni, 27 generosum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum spe diuite 28 manet
In venas 29 animumq́; meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanæ iuuenem 30 commendet amicæ.
31 Tractus vter plures lepores, vter educet apros:
Vtra magis pisces & 32 echinos æquora celent:
Pinguis vt inde domum possim 33 Phæaxq́; reuerti.
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius 34 vt rebus maternis atque paternis
35 Fortiter absumptis, 36 vrbanus cœpit haberi,
37 Scurra vagus, non qui certum 38 præsepe teneret,
39 Impransus non qui ciuem dignosceret 40 hoste:
Quælibet in quemuis opprobria fingere 41 sæuus:
Pernicies & tempestas 42 barathrumq́; macelli,
43 Quicquid quæsierat, ventri donabat 44 auaro.
45 Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil
Aut paulum astulerat, patinas cœnabat 46 omasi
Vilis & 47 agninæ, tribus vrsis quod satis esset.
48 Scilicet vt ventres 49 lamina candente 50 nepotum
Diceret vrendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris, vbi omne
51 Verterat in fumum & cinerem, Non herculè miror
(Aiebat) 52 siqui comedunt bona: quum sit obeso
Nil melius turdo, 53 nil vulua pulchrius ampla.
54 Nimirum hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,
Quum res deficiunt, 55 satis inter vilia fortis:
Verùm vbi quid melius contingit & 56 vnctius, 57 idem
58 Vos sapere & solos aio 59 bene viuere, quorum
Conspicitur 60 nitidis fundata pecunia villis.

42 Deuorator. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum a nequitiæ fautoribus (i. luxuriosis) parum, & à timidis (i. auaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita vt inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina, i. ferro candefacto genere cruciatus. 50 Luxuriosum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius vulua eiectitia suis primipatæ. 54 Talis ego sum, inquit Horatius, cùm multa non supperunt, contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse verè sapientes. 59 Beate viuere. 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit, monétque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1] NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
[2] Aruo pascat herum, an baccis [3] opulentet oliuæ:
Pomisne, & pratis [4] an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri.
[6] Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: [7] sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Læuum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes. quid si rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
[10] Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
[11] Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit [15] vtilis, vtilis aluo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu rectè viuis, si curas esse [18] quod audis:
[19] Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neue putes [22] alium sapiente bonoq; beatum.
Neu, si te populus sanum rectéque valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] vnctis.
STVLTORVM incurata pudor [26] malus vlcera celat.

1 Ne fortè iniquiras.
2 Aruo satiuo, i. segete & frumento.
3 Me diuitem faciat.
4 An sit vini ferax. *Vlmus dicitur vitib. maritari.*
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. amplè.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quod separentur valle interiecta.
7 Ita tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens verò læuũ tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem meritò laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande *Per Acyrologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quàm est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber vt dignus sit appellari fluuius.
13 Thraciam.
14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maximè est insalubre. 18 Quod audis de te, i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma id est, omnes nos Romani iactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de fœlicitate tua prædicanti. 21 Quam conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente, i. insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum seipsam prodat. 25 Cibo vnctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda.

Si quis bella [27] *tibi terra pugnata marique*
[28] *Dicat, & his verbis* [29] *vacuas permulceat aures:*
[30] *Téne magis ſaluum populus velit, an populum tu,*
[31] *Seruet in ambiguo, qui conſulit & tibi & vrbi,*
Iupiter: [32] *Auguſti laudes agnoſcere poſſis:*
Quum pateris [33] *ſapiens emendatuſq; vocari,*
[34] *Reſpondéſne tuo, dic ſodes, nomine?* [35] *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] *Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet: vt ſi*
Detulerit [37] *faſces indignо,* [38] *detrahet idem.*
[39] *Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.*
[40] *Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,*
[41] *Contendat laqueo collum preſsiſſe paternum:*
[42] *Mordear opprobrijs falſis?* [43] *mutemq; colores?*
Falſius honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? niſi mendoſum & [44] *mendacem?* [45] *vir bonus eſt*
[46] *Qui conſulta patrũ, qui leges iuraq; ſeruat: quis?*
Quo multæ magnæq; [47] *ſecantur iudice lites:*
[48] *Quo reſponſore & quo cauſæ teſte tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrſum turpem, [49] *ſpecioſum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Seruus: habes precium, loris non [50] *vteris, aio.*
[51] *Non hominem occidi.* [52] *Non paſces in cruce coruos.*
[53] *Sum bonus, & frugi. Renuit negat atque* [54] *Sabellus.*
Cautus enim [55] *metuit foueam lupus, accipiterq;*
Suſpectos laqueos, & [56] *opertum miluius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] *Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:*
[58] *Sit ſpes fallendi,* [59] *miſcebis ſacra profanis.*

27 Bella abs te geſta.
28 Enarret.
29 Aures aſſentationi patentes.
30 *Verba ſunt alicuius Auguſto aſſentantis.*
31 Vtinam Iupiter ſeruet in ambiguo, vt ſit ſemper incertum, vtrum populus te (ô Auguſte) velit magis ſaluum eſſe an tu populum.
32 Ad Auguſtum non ad te pertinere?
33 Quum pateris te ſapientem emendatumque vocari,
34 Itáne reſpondes, quaſi nominatim ſis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes ſapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconſtans qui, &c.
37 Honoreu.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem, inquit populus
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam eſſe crimine tur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commouearne his falſis criminationibus?
43 Et expalleſcam? minimè vero.
44 *Alij legunt Medicandum, i. medicamentis egentem, &c. præceptis Philoſophicis imbuendum.*
45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatus-conſulta ſeruat. Reſponſio eſt per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo iuriſconſulto conſilium dante, & quo teſte cauſæ obtinentur. 49 Extrinſecus bonum, virtutis ſimulatione. 50 Non cæderis. 51 *Seruus dicat, Non, &c.* 54 Reſpondet Horatius. 53 Seruus loquitur. 54 Horatius in agro ſuo Sabino exiſtens negat te eſſe bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abſtinueris à maleficio. 55 Deuitat foueam. 56 Occultum hamum non deſinunt tamen hæ feræ rapaces eſſe. Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abſtinebis, 58 Si ſpetes fore, vt liceat maleficium. 59 Bonorum & malorum diſcrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modijs quum surrippis vnum,
[60] Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
[61] Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel boue placat:
[62] Iane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:
[63] Labra mouet, metuens audiri: pulchra [64] Lauerna
[65] Da mihi fallere, da iustum sanctumq́ videri:
[66] Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem.
[67] Quî melior seruo, quî liberior sit auarus,
In triuijs fixum quum se [68] demittit ob assem
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
[69] Perdidit arma, [70] locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat & obruitur [71] re.
Vendere quum possis captiuum, [72] occidere noli:
Seruiet vtiliter, [73] sine pascat durus, arétque:
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
[74] Annonæ prosit, portet frumenta [75] penusque.
[76] Vir bonus & sapiens audebit dicere, [77] Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patíque
Indignum coges? [78] Adimam bona. [79] Nempe pecus, rẽ,
Lectos, argentum. tollas licet. [80] In manicis &
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
[81] Ipse deus, simulátque volam, me soluet. [82] Opinor,
Hoc sentit, Moriar: mors vltima [83] linea rerum est.

60 Isto pacto damnum est mihi lenius, non facinus admissum *contra Stoicos qui dicunt omnia peccata esse æqualia.*
61 Non vere, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronuntiauit, O Iane, &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quę secum precatur, sic, O pulchra Lauerna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede vt mea iniustè facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit seruo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in vijs à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecunia.

72 Sed vende. 73 Sine vt pascat gregem, *durus*, id est laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus*, *oris*, significat omne esculentum & potulentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus & sapiens audebit cùm Baccho sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum, quid me pati cogis? 78 Penthei est comminatio. 79 Respodet sapiens hoc modo. At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Penthens) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim vbi voluero me liberabit à vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, vt citiùs moriatur, quàm turpiter seruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scæuam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire, & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVanuis Scæua satis [1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat [2] *maioribus vti:*
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] *amiculus* [4] *vt si*
Cœcus iter monstrare velit, tamen aspice si quid
Et nos, [5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies [6] *& primam somnus in horam*
Delectet, si te puluis strepitúsque rotarum,
Si lædit caupona: [7] *Farentinum ire iubebo.*
Nam neque diuitibus contingunt gaudia [8] *solis:*
Nec vixit malè qui natus moriensque [9] *fefellit.*
Si prodesse tuis, [10] *paulóque benignius ipsum*
Te tractare voles: [11] *accedes siccus ad vnctum.*
[12] *Si prandere olus patienter, regibus vti*
Nollet Aristippus. [13] *Si sciret regibus vti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Vtrius horum*
[15] *Verba probes & facta, doce: vel, iunior, audi*
Cur sit Aristippi potior sententia: namque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)*
[17] *Scurror ego ipse mihi,* [18] *populo tu: rectius hoc & ille.*
[19] *Splendidius multo est, equus vt me portet,* [20] *alat rex.*
[21] *Officium facio: tu poscis* [22] *vilia: verùm es*
[23] *Dante minor:* [24] *quanuis fers te nullius egentem,*

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus viuere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cœcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum, i. si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoraretur.
10 Paulo liberalius
11 Tu pauper & sobrius accedes ad diuitem vnguento delibutum, cuius guttur etiam condimentis est inunctum.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo, sed mihi, i. in meam vtilitatem. 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi scurrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis.

25 *Omnis*

[25] *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
[26] *Tentantem maiora, ferè præsentibus* [27] *æquum.*
Contrà, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via si conuersa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamq́, feret [32] *non inconcinnus vtranque:*
[33] *Alter Mileti textam* [34] *cane peius & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] *refer, & sine viuat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,*
[37] *Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.*
[38] *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
[39] *Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit qui timuit ne non succederet: esto.*
Quid? [41] *qui peruenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hic est, aut nusquam, quod quærimus.* [43] *hic onus hor-* (ret,
Vt paruis animis & paruo corpore maius:
[44] *Hic subit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane est,*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege suo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poscente ferent.* [50] *distat, sumasne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput, hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec pascere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi diuiduo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet

25. Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non incocore vteretur vtraque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam reijciet ex optima lana, fatam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrime. *Proverbialiter dictum.*
35 Redde Aristippo suum Diogini pallium quod tu induerat, purpuream tuam chlamydem ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, siue domi, siue belli. *tota oratio ponitur pro casu nominativo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in remp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quieuit, neque tentare voluit.

41 Qui quod voluit, consecutus est. 42 In hoc, i. in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius, ad Principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non bene det conatus. 44 Alius, nempe fortis subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conqueruntes. 49 Plus accipient à potentiore amico quàm is qui poscit. 50 Multum interest vtrum cum pudore firmas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus ne pascere propter frugum proventum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, i. quarta pars panis, munere diuiso, i. quod diuisionem admittit.

Plus dapis [56] *& rixæ multo minus inuidiæq;*
[57] *Brundusium* [58] *comes aut* [59] *Surrentum ductus amœnum,*
Qui queritur [60] *salebras & acerbum frigus, & imbres,*
Aut ciſtam effractam & [61] *ſubducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, ſæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periſcelidem raptam ſibi* [65] *flentis: vti mox*
Nulla fides damnis veriſque doloribus [66] *adſit.*
Nec ſemel irriſus, triuijs [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lachryma: [70] *per ſanctum iuratus dicat Oſirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

56 Cum cæteris animalibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Vitæ aſperitatem.
61 Viatica furtim ablata.
62 Imitatur aſtutias meretricis.
63 Monile muliebre. Eſt diminutiuum a catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptum ſibi conqueremis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impoſtorem, qui in triuio ſibi crus fractum eſſe mentiebatur. 69 Emanet, i. quamuis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamuis per Oſirim AEgyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano, Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epiſt. XVIII.

Quæ ad amicitiam conſeruandam facienda ſint, quæ item vitanda, ac præſertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere ſe debeat, Lollium docet. Initium autem ſumit ab iis, qui dum tenere modum non nôrunt, vel ſcurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel aſperitate agreſti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Poſtremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ conſequi poſſit, hortatur.

SI bene te noui, [1] *metues, liberrime Lolli,*
[2] *Scurrantis ſpeciem præbere,* [3] *profeſſus amicum.*
Vt matrona meretrici diſpar erit atque
[4] *Diſcolor,* [5] *infido ſcurræ diſtabit amicus,*
Eſt huic diuerſum vitio vitium propè maius,
[6] *Aſperitas agreſtis, &* [7] *inconcinna grauiſque,*

1 Cauebis.
2 Homuis pabuli cauſa ſarpiter adulantis.
3 Quum decreueris eſſe amicus.
4 Diſſimilis vultu, veſtitu & geſtu.
5 Sic amicus diſtabit à ſcurra infideli.
6 Fera quædam duritia. 7 Inſuauis.

Quæ

Quæ ſe commendat [8] *tonſa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraq́, virtus.*
VIRTVS eſt medium vitiorum, & [10] *vtrinque reductum.*
[11] *Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Deriſor lecti, ſic nutum diuitis* [13] *horret*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare ſecundas.*
[18] *Alter rixatur de lana ſæpe caprina,*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *vt non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *vt non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera ſordet. (plus:*
[23] *Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat an Docilis*
[25] *Brunduſium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnoſa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *ſupra vires & veſtit &* [29] *vngit:*
Quem tenet argenti ſitis importuna famésque,
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,*
Sæpe [31] *decem vitijs inſtructior, odit & horret.*
Aut ſi non odit, [32] *regit: ac veluti pia mater,*
Plus quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi paruula res eſt.*
[36] *Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirſuto corporis ſqualore. Nam quæ tondentur, piloſa ſunt & hirſuta, vel, tonſa cute, l. radendo amicum vſque ad cutem, ſic eum nimis duriter caſtigando, idque atris dentibus, i. agreſti mordacitate.

9 Dum illa aſperitas vult nominari libertas.

10 Ab vtroque extremo, i. exceſſu & defectu remotum.

11 Blandiens ſcurra.

12 Qui ſe deridet & eiuſdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam ſentæ ſua omnia extenuant atque ſeipſos deridere ſolent.

13 Horrere ſe fingit.

14 Sic reperit voces diuitis quaſi admirans.

15 Verba ex ore diuitis inconſideratè excidentia pro mirandis quaſi de terra tollit.

16 Singulatim.

17 Vt credas hiſtrionem ſecundas partes Comœdiæ agere cū voce ſubmiſſiore, vultúque humiliore, quàm qui agit primas.

18 Agreſtis reprehenſor. 19 Pugnat pro nugis, id eſt, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit Agreſtis. 21 Vt non liberè dicam & acriter defendam. 22 Si pretij loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controuertitur? ſc. de nugis. 24 Vtrùm Caſtor gladiator, an Docilis ſit ſcientior. 25 Contentio eſt, vtrùm via Numicia an Appia melius ducat Brunduſium. 26 Ordo eſt. Dines amicus multò vitioſior quàm amicus minor, odit eum quem damnoſa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quàm facultates ferunt. 29 Vnguento ſumptuoſiore. 30 Qui omne officium præſtat diuiti pudore paupertatis, vt eam fugiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum ſit ipſe peior. 33 Meliorem eſſe quàm ſe. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus ſtultitiam meam compenſo, quando ſtultè ago. 36 Non ampla toga decet comitem iter facientem, eſt enim moleſta: ſic multæ opes viro bono ſunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt ſciret ſtultorum animos cum habitu mutare.

Veſti-

Vestimenta dabat pretiosa.[38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia,[39] *& spes:*
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium:[40] *nummos alienos pascet:*[41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris*[43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commissumq; teges,*[46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet[47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissiluit:[49] *donec suspecta seuero*
Conticuit lyra:[50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotiesq; educet in agris
[51] *Ætolis onerata plagis immensa canesque,*
Surge,[52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ:*
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,*[54] *vtile famæ,*
[55] *Vitæq; & membris. præsertim quum valeas, &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd[56] *speciosius arma*
Non est qui tractet: scis[57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas campestria, denique secum*
Militiam[59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum*[61] *signa refixit,*
Et nunc, si quid abest, Italis[62] *adiudicat armis.*
Ac,[63] *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quamuis nil[64] *extra numerum feciſſe modumq;*
Curas,[65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.*[67] *Actia pugnæ*

38 Dives factus fortuna sua iam mutata.
39 Et meliora spirabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Postremò.
42 Efficitur gladiator, vrgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille superior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorum diuersitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odiosa, desiit sonare.
50 Moribus rusticis.
51 Rectibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydonij, quæ vrbs est in Ætolia.
52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insanuitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana.
53 Venari, opus est vsitatum Romanis.
54 Famæ vtile, quia inde apparent signa fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio conseruat corporis valetudinem.
56 Decentiùs, quàm tu ô Lolli.
57 Quo applausu populi circumstantis.
58 Ludicra certamina perferas in Campo Martio.
59 In tenera ætate.
60 Sub Augusto, Od. 1. lib. 4.
61 Signa quæ Crassus amiserat.
62 Adiungit populo Romano.
63 Noli te nimis longè retrahere aut abesse sine iusta excusatione.
64 Inepte, Metaph. ducta à saltatoribus.
65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui.
66 Exercitus diuidit nauiculas inter se.
67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te

Te duce per pueros hostili more[68] *refertur.*
[69] *Aduersarius est frater:*[70] *lacus, Adria: donec*
[71] *Alterutrum velox victoria*[72] *fronde coronet.*
Consentire suis studijs[73] *qui crediderit te,*
Fautor vtroque tuum laudabit[74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
[75] *Percontatorem fugito.*[77] *nam garrulus idem est:*
Nec retinent patulæ commissa fideliter[78] *aures:*
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puerue,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Nec dominus pueri pulchri charæue puellæ
[81] *Munere te paruo beet,*[82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: me nox
Incutiant aliena tibi peccata[83] *pudorem.*
Fallimur,[84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem sua culpa premet,[85] *deceptus omitte tueri:*
Vt penitus notum,[86] *si tentent crimina, serues,*
Tuterisq; tuo fidentem præsidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te post paulò ventura pericula sentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis[89] *cultura potentis amici:*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem tristes, tristémque iocosi:*
[93] *Sedatum celeres,*[94] *agilem gnauúmque remissi:*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, vt eius memoriâ gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarij ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium gestũ est inter Aug. & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laureâ.
73 Augustus.
74 Vtraque manu, i. summopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eâdem libidine prodit, quâ audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamue diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam a te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum.
86 Si maleuoli falso eum culpent, serues, id est, seruare debes eumque tutari. 87 Inuidis detrectatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.* 88 Res tua in periculo versatur. 89 Cultus & obseruantia. 90 Qui periculum fecit, metuit. 91 In hac re studium tuum pone ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas. nam diuites, vt aura, sunt mutabiles. 92 Morum similitudo necessaria est in amicitia. 93 Tardum. 94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt

O derunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] *vapores.*
[96] *Deme supercilio nubem: plerunque modestius*
[97] *Occupat obscuri speciem, taciturnus* [98] *acerbi.*
Inter cuncta [99] *leges & percunctabere doctos,*
Qua ratione queas traducere [1] *leniter ævum:*
Ne te semper [2] *inops agitet vexétque cupido,*
Ne pavor, & [3] *rerum mediocriter vtilium spes.*
[4] *Virtutem doctrina paret, naturáne donet:*
Quid minuat curas, [5] *quid te tibi reddat amicum:*
[6] *Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
[7] *An secretum iter, &* [8] *fallentis semita vitæ:*
Me quoties [9] *reficit gelidus* [10] *Digentia riuus,*
Quem [11] *Mandela bibit, rugosus frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amice [12] *precari?*
[13] *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* [14] *vt mihi viuam*
Quod superest ævi, si quid superesse volunt dij.
[15] *Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum*
Copia: [16] *ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.*
Hæc satis est orare Iouem, qui donat & aufert:
[17] *Det vitam, det opes:* [18] *æquum mi animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Auferà vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis tecti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges Philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te iucundè viuere.
6 Quid verè animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vita latentis.
9 Animum relaxat
10 Digentia riuus est per agrum Horatij fluens.
11 Mandela, est pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.
13 Vt senectem, quod nunc habeo. 14 Vt viuam meo, non potentiorum arbitratu. 15 Vt sit. 16 Vt ne semper incertus sim, pendens a rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD

AD MÆCENATEM. Epiſt. XIX

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potiùs quàm virtutibus ſtudium reprehendit. Imitatores vocans ſeruum pecus, ſe contrà veſtigijs aliorum inſiſtere voluiſſe negat. Deinde rationem reddit: cur ij, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eoſque laudarent, foris eos vituperarent.

[1] *PRiſco ſi credis Mæcenas docte Cratino,*
Nulla placere diu [2] *nec viuere carmina poſſunt,*
Quæ ſcribuntur [3] *aquæ potoribus:* [4] *vt malè ſanos*
Adſcripſit Liber Satyris Fauniſq́ poetas.
[5] *Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:*
[6] *Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.*
Ennius ipſe [7] *pater nunquam niſi potus ad arma*
Proſiluit dicenda. [8] *forum, putealque Libonis*
[9] *Mandabo ſiccis,* [10] *adimam cantare ſeueris.*
[11] *Hoc ſimul edixit, non ceſſauere poetæ*
[12] *Nocturno certare mero,* [13] *putare diurno.*
Quid? [14] *ſiquis vultu toruo ferus,& bene nudo,*
Exiguæq́ togæ ſimulet [16] *textore Catonem,*
Virtutemne repræſentet moréſque Catonis?
[17] *Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,*
Dum [18] *ſtudet vrbanus, tenditque diſertus haberi.*
Decipit exemplar vitijs [19] *imitabile. quòd ſi*
[20] *Pallerem caſu, biberent exangue cuminum.*
[21] *O imitatores, ſeruum pecus,* [22] *vt mihi ſæpe*
[23] *Bilem, ſæpe iocum veſtri mouere* [24] *tumultus.*

1 Crat. priſcus Poeta priſcam comœdiam, ſcripſit.
2 Nec annoſa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinoſorum poetas parum ſanos, i. diuino furore correptos, extra ſe poſitos.
5 Ipſæ Muſæ, etiam mane ſobrię non fuerunt.
6 Homerus conniueitur eſſe vinoſus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta Latinus.
8 Res forenſes & ſedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam ſobrijs.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui ſtudia colunt ſeria.
11 Poſtquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Frequenter vino diurno. 14 Siquis veſtem, vultumque Catonis imitetur, nunquid ille ſtatim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum ſæpe ſine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitæ lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit, id eſt, diruit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua inſunt vitia, ſtultus imitatur in vitijs, virtutibus omiſsis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter ſolitum palleſcem, mei imitatores bibeſsent cuminum, quod eos redderet exangues, id eſt, pallidos. 21 O potu leues poetæ, vitiorum potiùs quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri feruentes tanquam beſtiæ ſeriles. 22 Quàm ſæpe. 23 Iracundiam. 24 Veſtræ contrabationes.

Libera

25 Ego nullius poesin Latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia, vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (i. laude) me coronas ô Mæcenas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententijs & dispositione dissimilis non quætet Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ *que se quoque post patrem suspendit.*
37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alto ore Latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen id est, poeta lyricus. 40 Iuuat me proferentem dicta à nullo ex Latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperer? 43 Vt solent indocti poetæ 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, *vel*, qui vicissim eos mea carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, vt libros meos suis discipulis edisendos proponant. 47 Vnde recitentur à Grammaticis mea carmina 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, i. frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis risi Horati, ait *aliquis inuidus.* 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione veteris 52 Auribus Augusti, Iouis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare: i vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

[27] *Libera per vacuum posui vestigia* [25] *princeps:*
Non aliena meo pressi pede qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus iambos*
Ostendi Latio, numeros animósque secutus
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *breuioribus ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[33] *Temperat Archilochi Musam pede* [33] *mascula Sappho*
Temperat Alcæus: sed rebus & ordine dispar,
Nec socerum quærit [35] *quem versibus oblinat atris,*
Nec [36] *sponsæ laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Vulgauì fidicen.* [40] *iuuat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculisque legi manibúsque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet amétque domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosæ plebis suffragia venor,*
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis:
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *vltor,*
[46] *Grammaticos ambire tribus &* [47] *pulpita dignor.*
[48] *Hinc illæ lacrymæ.* [49] *spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait:* [52] *Iouis auribus ista*
Seruas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher.* [55] *Ad hæc ego naribus vti*
Formido: [56] *luctantis acuto ne secer vngui,*
[57] *Displicet iste locus, clamo:* [58] *diludia posco.*

Ludis

Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira fruces inimicitias, & [80] funebre bellum.

[79] Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est seu gradatio.* [80] Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

[1] *VErtumnum Ianumq́, liber spectare videris:*
Scilicet [2] vt prostes Sosiorum pumice mundus.
[3] Odisti claues, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi [4] gemis: & communia laudas,
[5] Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,
Non erit [6] emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: vbi quis te læserit, & scis
[7] In breue te cogi, [8] quum plenus languet amator.
[9] Quòd si non odio peccantis desipit augur,
Charus eris Romæ, [10] donec te deserat [11] ætas.
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut [12] tineas pasces [13] taciturnus inertes,
Aut [14] fugies Vticam, aut [15] vnctus mitteris [16] Ilerdam.
Ridebit [17] monitor non exauditus: vt ille
Qui [18] malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
[19] Hoc quoque te manet, vt pueros [20] elementa docentem

1 Vertumnus & Ianus dij sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt palàm te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi cõtineri & sub sigillo esse, quod pudicis gratũ esse consueuit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, vt egredi periculosè, quàm tutò malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus involui.
8 Quum lector tui videndi antèa cupidus, sit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non desipio odio tui mihi bene monenti non parentis &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Iuuenta. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris. 14 Exulabis. Est Vtica vrbs in Aphrica. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres aliâ chartâ suas epistolas operire. 16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te prædmonui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem.
19 Hoc tibi euenturum est. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Maiores pennas nido extendisse loquêris:
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis vrbis belli placuisse domiq;:
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum:
Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.
Fortè meum siquis te percontabitur ævum,
Me quater vndenos sciat implevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

21 Hora decimatertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris prælegere consueuerunt.
22 Auditores.
23 In parua hæreditate. vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mæcenati, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus.
28 Solè gaudentem.
29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus.
30 Ætatem meam.
31 Annos quatuor & quadraginta.
32 Eo anno, quo Lollius Consul fortunis est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist. I.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poëmata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cœptum esse dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia captâ cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremò de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia [1] *solus:*
[2] *Res Italas armis tuteris,* [3] *moribus ornes:*
[4] *Legibus emendes:* [5] *in publica commoda peccem,*
Si longo sermone [6] *morer tua tempora, Cæsar.*
Romulus & [7] *Liber pater, & cum Castore Pollux,*
[8] *Post ingentia facta, deorum in templa recepti,*
[9] *Dum terras hominumq́ colunt genus, aspera bella*
[10] *Componunt,* [11] *agros assignant, oppida condunt:*
[12] *Ploraueré suis* [13] *non respondere fauorem*
Speratum meritis. diram [14] *qui contudit hydram,*
Notáque fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Rectâ disciplinâ, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitatẽ delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, qui animum curis liberat.
8 Post res fortissimè gestas (i. post finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Questi sunt. 13 Fauorem non esse meritis suis parem. 14 Hercules.

15 Cognouit.
16 Ipſa morte.
17 Ille homines ſua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices ſe inferiores ſuâ excellentiâ quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuẽti.
20 Tempeſtiuos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iduraturi ſumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iuſtus eſt in hac vna re æſtimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob ſolam vetuſtatem nouis anteponit.
26 Niſi à terris abſtracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aſpernatur.
29 Ita fauens veterum ſcriptis, vt dicitet Albano, &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decem viri confirmârunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabijs aut ſeueris Sabinis icta, & ex æquo compoſita.
33 Ius pontificale de ſacrificijs.

15 *Comperit inuidiam* 16 *ſupremo fine domari.*
17 *Vrit enim fulgore ſuo, qui prægrauat artes*
Infra ſe poſitas: 18 *extinctus amabitur idem.*
19 *Præſenti tibi* 20 *maturos largimur honores,*
21 *Iurándaſque tuum per nomen ponimus æras,*
22 *Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, ſapiens & 23 *iuſtus in vno*
Te noſtris ducibus, 24 *te Grays anteferendo,*
25 *Cætera nequaquam ſimili ratione modóque*
AEſtimat: &, 26 *niſi quæ terris ſemota* 27 *ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, 28 *faſtidit & odit.*
29 *Sic fautor veterum, vt* 30 *tabulas peccare vetantes,*
31 *Quas bis quinque viri ſanxerunt,* 32 *fœdera regum*
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
33 *Pontificum libros,* 34 *annoſa volumina vatum,*
Dictitet Albano 35 *Muſas in monte loquutas.*
36 *Si, quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque*
Scripta, vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina: non eſt 37 *quòd multa loquamur,*
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.
38 *Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus atque*
39 *Pſallimus, & luctamur Achiuis doctiùs* 40 *vnctis.*
Si meliora 41 *dies, vt vina, poemata reddit,*
Scire velim, 42 *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum 43 *qui decidit, inter*
Perfectos veteréſque referri debet? an inter
44 *Viles atque nouos?* 45 *excludat iurgia finis.*
46 *Eſt vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? 47 *qui deperiit minor vno menſe, vel anno,*

34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Muſarum ore fluxiſſe. 36 Ordo eſt, Si quia ſcripta Græcorum ſunt antiquiſſima, ſunt etiam optima, idcirco Romani ſcriptores, quò antiquiores erunt, eò meliores habebuntur: certè nihil reſtat niſi vt denegemus ea quæ ſunt naturalia, ſc. quòd olea non habet intra ſe lapillum, neque nux extra ſe corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani veniimus ad ſummum fortunæ. id eſt, perfecti ſumus poetæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctiùs Græcis paleſtritis, qui vngi ſolebant. 41 Temporis proceſſus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus eſt. 44 Inter contemptos. 45 Reſponſio eſt. Pono finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Eſt vetus atque laudabilis poeta (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus eſt minor, id eſt, iuniot vno menſe,

Inter

Inter quos referendus erit? veteréſne poetas?
[48] An quos & præſens & poſtera reſpuet ætas?
[49] Iſte quidem veteres inter ponetur honeſtè,
Qui vel menſe breui vel toto eſt iunior anno.
[50] Vtor permiſſo, caudæq́, pilos vt equinæ
Paulatim vello, & demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat [51] eluſus ratione ruentis acerui,
Qui redit [52] ad faſtos, & [53] virtutem æſtimat annis,
[54] Miraturq́, nihil niſi quod Libitina ſacrauit.
Ennius, & ſapiens & fortis, & alter [55] Homerus,
Vt [56] critici dicunt, leuiter curare videtur
[57] Quò promiſſa cadant & ſomnia Pythagorea.
[58] Næuius in manibus non eſt, & mentibus hæret
[59] Penè recens. adeò ſanctum eſt vetus omne poema.
Ambigitur quoties, [60] vter vtro ſit prior, aufert
[61] Pacuuius docti famam ſenis, Actius [62] alit.
Dicitur Afrani [63] toga conueniſſe Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi [64] properare Epicharmi:
[65] Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.
[66] Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numerátque poetas
Ad noſtrum tempus, [67] Liui ſcriptoris ab æuo.
Interdum vulgus rectum videt, [69] eſt vbi peccat.
Si veteres ita miratur laudatq́, poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] nimis antiquè, ſi pleraque durè
Dicere credit eos, [71] ignauè multa, fatetur:
Et ſapit, & [72] mecum facit, & Ioue iudicat [73] æquo.
[74] Non equidem inſector, delendáque carmina Liui
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi paruo
[75] Orbilium dictare: ſed [76] emendata videri,

48 An inter nouos, &c.
49 Reſponſio ad ſecundam quæſtionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus acerualiargumentatione i. Sorite.
52 Ad libros annaleis, in quibus Conſulum nomina perſcribebantur, quorũ appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat niſi quod mortuum eſt i. mortuos poetas. *de Libitina*, vide Od. 30 lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in ſe immigraſſe dicebat.
56 Grammatici ſcriptorum cenſores.
57 Ità negligenter ſcripſit, vt videatur parui facere, quid de ſe promiſerit vel ſomniãrit.
58 Næuius, poeta Campanus, Ennio ſenior, non manibus teritur.
59 Quaſi recens ſit.
60 Vter vtri præſtet.
59 Pacuuius octogenarius, exiſtimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata Comœdia Afrani Menandro ſimilis.

64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poetæ Sicilienſis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediſcit in ſcholis. 67 Ab æuo Liuij Andronici poetæ antiquiſsimi. 68 Rectè iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obſolete. 71 Si fatetur eoſdem multa oſcitanter dicere, 72 Mecum ſentit & verè iudicat 73 Ioue approbante. 74 Non velut inuidus detraho. 75 Orbilium magiſtrum meum, plagas ſuis diſcipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & [77] exactis minimum distantia, miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, &
Si versus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniustè totum [80] ducit [81] venditq; poema:
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] crassè
Compositum [84] illepidéue putetur, sed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
[86] Rectè necne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat solus vult scire videri:
Ingenys non ille fauet plauditq; [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nos nostraq; liuidus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret [98] tereretq; viritim publicus vsus?
Vt primum positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] studijs, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amauit:
[4] Suspendit picta vultum mentémque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petijt, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæcarmina.
79 Elegantior.
80 Producit, ostentat.
81 Laudat, quasi venderet.
82 Indigné fero.
83 Rusticè, crassa Minerua.
84 Sine lepore.
85 Et indignor non veniam erratorum seorum antiquis dari, sed &c.
86 Si dubitarem, vtrum rectè & meritò fabula Attæ, poetæ antiqui, recitetur in scena croco & floribus conspersa.
87 Æsopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in scena.
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abijcienda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit ego nec ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta nonorũ poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod, dum singuli viri legunt, assiduo vsu teritur.
99 Leuibus artibus operam dare.

1 Fortuna secunda. 2 Studijs gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentissimè fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibijs canentibus, id est, Comœdijs. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam iucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

Hoc

[10] *Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.*
Romæ dulce diu fuit & [11] solenne [12] reclusa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere iura:
[14] *Cautos nominibus certis [15] expendere nummos,*
[16] *Maiores audire, minori dicere per quæ*
[17] *Crescere res posset, minui [18] damnosa libido.*
[17] *Mutauit mentem populus leuis,* [20] *& calet uno*
Scribendi studio. pueri patresque seueri
[21] *Fronde comas uincti cœnant, & carmina dictant.*
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere uersus,
Inuenior [22] *Parthis mendacior: & prius orto*
[23] *Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.*
[24] *Nauem agere ignarus nauis timet:* [25] *abrotonũ ægro*
Non audet [26] *nisi qui didicit, dare: quod medicorum est*
Promittunt medici: tractant [27] *fabrilia fabri:*
[28] *Scribimus indocti doctique poemata passim.*
[29] *Hic error tamen & leuis hæc insania quantas*
[30] *Virtutes habeat,* [31] *sic collige. vatis auarus*
[32] *Non temerè est animus: versus amat, hoc studet unũ:*
Detrimenta, fugas seruorum, incendia [33] *videt:*
Non fraudem socio, pueróue [34] *incogitat ullam*
Pupillo: [35] *viuit siliquis & pane secundo:*
Militiæ quamquam piger & [36] *malus, utilis urbi:*
[37] *Si das hoc,* [38] *paruis quoque rebus magna iuuari.*
Os tenerum pueri balbumque Poeta [39] *figurat:*
[40] *Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:*
Mox etiam pectus [41] *præceptis formet amicis,*
[42] *Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.*
[43] *Rectè facta refert:* [44] *orientia tempora* [45] *notis*
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

10 Ex pace igitur & rebus secundis nata est haec in Graecis artium varietas.
11 Vsitatum.
12 Aperta.
13 Respondere iuris.
14 Nummos per Syngrapham viris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum consilia sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri posset res familiaris.
18 Execrabilis amentia, *quae nihil in republ. damnosius.*
19 Mutauit priorem illam vitae consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hederâ vinctas comas habente, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maximè, quum fugam fin ularent maximè. vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Nauim gubernare
25 Herbam valde amaram.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas. At nos scribimus, &c.
29 Hoc immoderatum scribendi

rum versuum studium. 30 Quantas vtilitates. 31 Sic ratiocinare. 32 Non citò. 33 Incendia parui facit. 34 Machinatur. 35 Viuit parcè, legumina edendo & panem secundarium. Angl. houshold-bread. 36 Imbellis & meticulosus. 37 Si concedis hoc. 38 A poetica vel Grammatica professione rempub. adiuuari. 39 Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis vtilibus, honestis & iucundis. 42 Saeuitiæ. 43 Rectè facta maiorum commemorat. 44 Homines qui hodie viuunt, & qui posteritate. 45 Exemplis praeteritis.

Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Disceret unde [47] *preces,* [48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus,* [50] *& præsentia numina sentit:*
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [52] *blandus.*
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine di superi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes, paruóque beati,*
[56] *Condita post frumenta,* [57] *leuantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem,*
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Syluanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem breuis æui.*
[62] *Fescennina per hunc inuenta licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] *Libertasq; recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impune minax.* [67] *doluere cruento*
Dente lacessiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnaq; lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quenquam*
Describi. [72] *vertere modum, formidine fustis,*
[73] *Ad bene dicendum delectandumque reducti,*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit [75] *agresti Latio.* [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& graue virus*
[78] *Munditiæ pepulere.* [79] *sed in longum tamen æuum*

Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt.

46 Innupta.
47 Vnde disceret carmina sæcularia, quæ apud antiquos Iudis sæcularibus virgines & pueri dijs immortalibus canebant.
48 Poetam
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & fauentes deos.
51 Pluuias
52 Blandè supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne noceant.
55 Agricolæ robusti & paucis contenti.
56 Post messem.
57 Corpus relevantes.
58 Spe finis ipsius laboris.
59 Sue, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem.
60 Pastorum deum, lacte placabant.
61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ breuitatis esse memores.
62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus iocosa conuitia cum magna licentia exprimebãtur) habebant locum in quoslibet.
63 Anniuersaria libertas. 64 Iocata est facetè sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carpens. 67 Qui conuitijs lacerabantur, ægrè tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Iij, quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerunt rationem scribendi metu fustuarij. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit vicissim, (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italię inculiæ, 76 Hoc modo, paulatim enanuit numerus ille poeticus impolitus, qui, Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ, tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum vsque Punicum, ferè tertium.

Manse-

Manſerunt, hodieq́, manent veſtigia[80] *ruris.*
Serus enim Græcis admouit[81] *acumina chartis:*
Et poſt Punica bella[83] *quietus, quærere cœpit*
Quid Sophocles & Theſpis *&* AEſchylus *vtile ferrent.*
Tentauit quoque rem[85] *ſi dignè vertere poſſet:*
Et placuit ſibi, natura[86] *ſublimis & acer.*
Nam[87] *ſpirat tragicum ſatis,*[88] *& fœliciter audet:*
Sed turpem putat in ſcriptis metuitq́, lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum, ſed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis[93] *ephebi:*
Vt patris[94] *attenti, lenonis vt inſidioſi:*
Quantus ſit Dorſenus edacibus in paraſitis:
Quàm non adſtricto percurrat pulpita[97] *ſocco.*
Geſtit enim nummum in loculos dimittere,[99] *poſt hoc*
Securus cadat an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit[4] *ad ſcenam ventoſo gloria*[5] *curru,*
Exanimat lentus ſpectator,[7] *ſedulus inflat.*
Sic leue, ſic paruum eſt, animum quod laudis[8] *auarum*
Subruit aut reficit.[10] *valeat res ludicra, ſi me*
Palma negata[12] *macrum, donata reducit*[13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc[14] *terretq́, poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore[15] *minores,*
Indocti ſtolidiq́ue, &[16] *depugnare parati*
Si diſcordet eques,[18] *media inter carmina poſcunt*
Aut vrſum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Ruſticitatis in Romanis Poetis.
81 Romanus ſerò ſtudium contulit ad ſcripta Græcorum.
82 Ingenij ſui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
85 An aptè tranſferre poſſet Græca in Latinum ſermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubeſcit ſua ſcripta emendare.
90 Comœdia creditur non eſſe laboriosa, quia arceſſit, i. ſumit materiam è medio, i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 Quàm accuratè.
93 Iuuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantùm ſtudium Dorſenus (Poeta comicus) in deſcribendis paraſitis poſuerit.
96 Quàm incurius & negligens in aliis perſonis exhibendis.
97 Quàm laxo ſocco fabulam peragat. *Soccus conuenit Comœdiæ, vt Tragœdiæ cothurnus.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Poſt primam actionem. 1 Parùm ſollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis ſtudio adductus quam gloria tulit, &c. 4 Ad ſcribendas fabulas. 5 In curru vanò. 6 Contriſtat ſpectator languidus, ſomno animum deſponens. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat, id eſt, ſuperbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit. 10 Pereat res ſcenica, & nihil mihi cum ea ſit. 11 Victoria. 12 Triſtem. 13 Lætum. 14 A ſcribendi ſtudio deterret. 15 Nempe plebeij. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quàm plebeij velint. 18 In mediis fabulis.

19 Verùm equitis quoque iam migrauit ab aure voluptas
Omnis 20 ad incertos oculos & gaudia vana.
Quatuor aut plures 21 aulæa 22 premuntur in horas,
23 Dum fugiunt equitum turmæ, peditumq́ cateruæ.
24 Mox trahitur manibus regum fortuna 25 retortis.
26 Esseda festinant, 27 pilenta, 28 petorrita, naues;
Captiuum portatur 29 ebur, 30 captiua Corinthus,
Si foret in terris, rideret 31 Democritus, 32 seu
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem 33 mimo spectacula plura,
34 Scriptores autem narrare putaret 35 asello
Fabellam surdo. nam 36 quæ peruincere voces
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
37 Garganum mugire putes nemus, aut 38 mare Tusci,
Tanto cum strepitu ludi spectantur, 39 & artes
Diuitiæq́ peregrinæ, quibus 40 oblitus actor
Quum stetit in scena, 41 concurrit dextera lævæ.
Dixi adhuc aliquid? Nil sanè. 42 Quid placet ergo?
43 Lana Tarentino violas imitata 44 veneno.
Ac ne fortè putes me, 45 quæ facere ipse recusem,
Quum rectè tractent alij, laudare 46 malignè:
Ille 47 per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, 48 meum qui pectus inaniter angit,
49 Irritat, 50 mulcet, falsis terroribus implet,
Vt 51 magus: 52 & modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, & 53 his, qui sè lectori credere malunt,

19 Non solùm vulgus, verumetiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis integebantur theatra ad arcendum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famularum captiuarum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum vrbis Corinthi quam L. Mummius cepit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Siue camelopardalis, ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plurâ quàm histrio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini. 36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare posit, propter reflexam Echo? 37 Montem Appulliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificiosus & exoticus. 40 Quibus actor indutus, seu potiùs commaculatus, &c. 41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placet spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris. 44 Color. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comœdias scribere. 46 Parcè laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus. 48 Qui animum meum sine causa perturbat. 49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Præstigiator, qui arte magica portenta facit. 52 Vsque adeò apte res gestas describit, vt, qui audiunt, interesse videantur in ijs locis vbi gestæ sunt. 53 Vetibus egregijs.

Quàm

[54] *Quàm ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,*
[55] *Curam redde breuem:* [56] *ſi munus Apolline dignum*
Vis complere libris, [57] *& vatibus addere calcar,*
Vt ſtudio maiore petant [58] *Helicona virentem.*
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè Poetæ,
([59] *Vt vineta egomet cædam mea*) *quum tibi librum*
[60] *Sollicito damus, aut feſſo:* [61] *quum lædimur, vnum*
Siquis amicorum eſt auſus reprehendere verſum:
Quum loca iam recitata reuoluimus [62] *irreuocati:*
[63] *Quum lamentamur, non apparere labores*
Noſtros, [64] *& tenui deducta poemata filo:*
Quum ſperamus eò rem venturam, [65] *vt ſimulatque*
Carmina reſcieris nos fingere, [66] *commodus vltro*
[67] *Accerſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.*
Sed tamen eſt operæpretium cognoſcere, quales
[68] *Ædituos habeat belli ſpectata domiq;*
[69] *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] *Chœrilus,* [71] *incultis qui verſibus &* [72] *malè natis*
Retulit acceptos, regale numiſma, [73] *Philippos.*
Sed veluti [74] *tractata notam labemq;* [75] *remittunt*
Atramenta, [76] *ferè ſcriptores carmine fœdo*
Splendida facta [77] *linunt.* [78] *idem rex ille, poema*
Qui tam ridiculum, [79] *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit nequis ſe, præter Apellem,
Pingeret, [80] *aut alius Lyſippo* [81] *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum [82] *ſimulantia. quod ſi*
[83] *Iudicium ſubtile* [84] *videndis artibus illud*
[85] *Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,*
Bœotum in craſſo iurares aëre [86] *natum.*

54 Quàm audiri & ſpectari.
55 Redde aliquantum curæ, vt ſint magis ſolliciti, nõ adeò negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini à te conſecratam & ædificatam, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & Muſis ſacrum.
59 Vt meipſum omnium primum reprehendam.
60 De rebus benè agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum queremur non intelligi quantum laboraueri-mus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos verſus ſcribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetæ Metaph. ducta ab Ædituis ſacrarum ædium cuſtodibus.
69 Virtus tua ô Auguſte.
70 Poeta ineptiſſimus.
71 Ordo eſt. Qui Philippos (regale numiſma) retulit acceptos verſibus incultis & malè natis. i. qui gloriatus eſt ſe ab Alexandro Philippos beneficio ſuorum verſuum abſtuliſſe. 72 Verſibus malè compoſitis inuita Minerua. 73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic ferè ſcriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quam Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret. 82 Expimentia vultum. 83 Illud iudicium Alexandri. 84 In pictura & ſculptura perſpicienda. 85 Ad verſus & poeticam tranſferres. 86 Iurares Alexandrum pinguem eſſe & hebetem, quales ſunt in Bœotia nati.

[87] *At*

87 Ordo eſt. At dilecti tibi Virgilius Variuſque Poetæ non dedecorant tua de ſe iudicia, &c.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abs te.
90 Nec ſatyras.
91 Orationi ſolutæ ſimiles.
92 Tua virtute geſtas.
93 Arces in montibus exſtructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clauſas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas reſponderet.
98 Rem experiri.
99 Non poſſint.
1 Ordo eſt. Sedulitas eum vrget, quem ſtultè diligit, i. qui ſtulta ſedulitate officium ſuum alicui obtrudit, moleſtus eſt ei potiùs quàm gratus.
2 Moleſtiâ afficit.
3 Quum Poeta laudabilis ſe numeris artificioſis (i. verſibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi ſit oneri potiùs quàm honori.
6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi,

87 *At neque dedecorant tua de ſe iudicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude 88 *tulerunt*
89 *Dilecti tibi Virgilius Variuſque Poetæ:*
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quàm per vatis opus mores animiq; virorum
Clarorum apparent. 90 *nec ſermones ego mallem*
91 *Repentes per humum, quàm res componere* 92 *geſtas:*
Terrarumq; ſitus, & flumina dicere, & arces
93 *Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque*
Auſpicijs totum 94 *confecta duella per orbem.*
95 *Clauſtraq; cuſtodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam 96 *Parthis te principe Romam:*
97 *Si, quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neque par-*
Carmen maieſtas recipit tua, nec meus audet (*vum*
98 *Rem tentare pudor, quum vires ferre* 99 *recuſent.*
1 *Sedulitas autem, ſtultè quem diligit,* 2 *vrget:*
3 *Præcipuè quum ſe numeris commendat & arte.*
Diſcit enim citius, meminitq; libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
4 *Nil moror officium,* 5 *quod me grauat:* 6 *ac neque ficto*
In peius vultu 7 *proponi cereus vſquam,*
Nec prauè factis decorari verſibus opto:
8 *Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà*
9 *Cum ſcriptore meo, capſa* 10 *porrectus aperta,*
Deferar 11 *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis 12 *amicitur ineptis.*

vt deformior ſit imago quàm vera figura: ſic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar craſſo deſcriptus carmine. 9 In eodem enim libro eſt ſcriptoris nomen & eius qui deſcribitur, vt in Virgilio Æneas, in Homero Vlyſſes. 10 Extentus, quaſi cadauer in ciſta. 11 In vicum vbi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucra. 12 Involuitur.

AD

AD IVLIVM FLORVM.
Epiſt. II.

Excuſat ſe Iulio Floro querenti, quòd nec Epiſtolam vllam, nec ea, quæ promiſerat, carmina miſiſſet. Ac primùm ſe pigrum fatetur eſſe, atque id illi prædixiſſe, ideóque ſe vitioſo ſeruo comparat, cuius emptor ſit Florus à venditore de vitio prænmonitus. Deinde ſe, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate ad verſus faciendos impulſus fuerit, nunc eas facultates conſequutum, quæ ſatis eſſe poſſint, malle ſomno id temporis dare, quod alioqui ſcribendis verſibus daturus eſſet. Affert & alias rationes cur non ſcribat: quarum vna conuenit cum his Naſonis verbis: *Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus ſe ornent multa componi ab illis, quæ meritò riſu excipiantur. Contrà verò, ad ſcribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris eſſe, & quæ animum etiam torqueat: at ſibi non tanti eſſe, ſapientem ſcriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis ſit, ad alios numeros animum eſſe appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè inſtituendæ. Atque adeò ſe iam in eo totum eſſe, vt fruendo modicis opibus, quæ adſunt, diſcat maiores non concupiſcere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non ſatis eſſe carere auaritia, ſed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claróque fidelis amice[1] Neroni,
Siquis fortè velit[2] puerum tibi vendere[3] natum
Tibure vel Gabys:[4] & tecum ſic agat,[5] Hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.
Fiet eritque tuus[6] nummorum millibus octo:
[7]Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles:
[8] Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: [9] argilla quiduis imitaberis vda.
Quinetiam canet[10] indoctum, ſed dulce[11] bibenti.

1 Tiberio Claudio Neroni, *qui ſucceſſit Auguſto.*
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum ſic loquatur.
5 Hic ſeruus candidus eſt (*inquit venditor*) *cuius ſunt omnia verba uſque ad verſum 17. huius Epiſtolæ.*
6 Soluto pretio.
7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter inſtituebantur, vt dominis eſſent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quidnis exprimes, ſicuti ex argilla quidlibet fimules. 10 Quiddã indoctũ, ſine artificio, quale ruſtici canere ſolent. 11 Dulce conuiuanti.

Multa

Multa fidem promiſſa [12] *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo ſum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. ſemel hic [18] *ceſſauit: & (vt fit)*
[19] *In ſcalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te ſi fuga lædat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœnæ ſecurus, opinor.*
[24] *Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt* [25] *lex.*
[26] *Inſequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiſcenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officijs prope mancum: ne mea* [30] *ſæuus*
Iurgares ad te quòd epiſtola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *ſuper hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax,*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, [37] *ad aſſem*
Perdiderat: poſt hoc [38] *vehemens lupus, & ſibi &* [39] *hoſti*
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
[40] *Præſidium regale* [41] *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honeſtis:*
Accipit & bis dena [43] *ſuper ſeſtertia nummûm.*
Fortè [44] *ſub hoc tempus caſtellum euertere* [45] *prætor*
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fauſto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid ſtas?*

[12] Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit.
[13] Qui vult quam primum merces vendere.
[14] Nulla neceſſitas me premit.
[15] Nihil cuiquam debeo.
[16] Nemo ex iis qui ſeruos vendunt, tibi vitia eorum pateſceret, vt ego tibi.
[17] Non facile quiuis à me idem obtineret.
[18] Semel fuit ad mandata facienda tardior.
[19] Ordo eſt. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in ſcalis; metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in ſcalis.
[20] Eme & pretium ſolue.
[21] Si fuga ſerui quam ego excepi & expreſſi, te nihil offendat.
[22] Ille mango (inquit Horatius) accipere poteſt ab emptore nummos.
[23] Non metuens de pœna emptori præſtanda per legem redhibitoriam.
[24] Sciens & Flore quaſi mancipium emiſti me vitioſum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim.
[25] Conditio venditionis.
[26] Me, quaſi venditorem perſequeris.
[27] Iniquè litigas meecum quaſi cum mangone.
[28] Ceſſatorem eſſe.
[29] Ad ſcribendum eſſe ineptum, vt is qui manibus caret.
[30] Iratus.
[31] Vitium meum prædicendo.
[32] Si iura me adiuuantia labefactare coneris.
[33] Quereris de hoc præterea.
[34] In eo mendax.
[35] Qui bellum geſsit cum Mithridate, rege Ponti.
[36] Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agendi cauſa, neceſſarium eſt ſiue cibus ſit, ſiue pecunia ad victum expendenda.*
[37] Ita vt vix ei quicquam reſtiterit
[38] Acer inimicus.
[39] Hoſti Mithridatico.
[40] Præſidium Mithridatis.
[41] Loco valdè munito multiſque rebus referto depulit.
[42] Donis honorificis.
[43] Præter hæc dona accepit xx. millia ſeſtertiûm nummûm.
[44] Panlò poſt.
[45] Imperator Lucullus.
[46] Eundem Luculli militem.
[47] Animos.
[48] *Verba ſunt Imperatoris militem hortantis.*
[49] Bono auſpicio.
[50] Accepturus præmia.

Poſt

Post hæc ille [51] *catus, Quantumuis rusticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles.*
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter syluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amouere loco me tempora grato:*
Ciuilisq; rudem belli [57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura [58] *lacertis.*
Vnde [59] *simul primùm me dimisere* [60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,* [62] *inopemq; paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Vt versus facerem. sed, [65] *quod non desit, habentem*
[66] *Quæ poterunt vnquam satis expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
[68] *Singula de nobis, anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantq;:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille [73] *Bioneis sermonibus, &* [74] *sale nigro.*
Tres mihi conuiuæ, propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa [85] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id sanè est inuisum acidúmque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romana poemata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totq; labores?
Hic [78] *sponsum vocat, hic* [79] *auditum scripta, relictis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est Illiadem Homeri didici.
54 Bonum à parvo
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi. qui Athenis cõstruxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quam primùm, statim vt.
60 Philippi vbs in Thracia à Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quòd sequutus essem partes Bruti.
63 Totius patrimonij.
64 Paupertas laboris Magistra, quid non audet experiri.
65 Habentem quod sufficiat.
66 Infamis meritò dicar, si non putem,

dormire melius esse quàm versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, *vt Helleborus, quem hic à Porta intelligi addncor vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat 72 Carmine heroico. 73 Linidis iocis, i. Satyra. Bion sophistes cognominatus, adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius ex criticis vnus.

Omnibus

Omnibus officijs.[80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic[81] *extremo in Auentino: viſendus vterque.*
Interualla vides[82] *humanè commoda. verùm*
[83] *Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.*
[84] *Feſtinat calidus*[85] *mulis gerulíſq́,*[86] *redemptor:*
[87] *Torquet nunc lapidẽ, nunc ingens machina*[88] *tignum:*
Triſtia robuſtis[89] *luctantur funera plauſtris:*
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
[90] *I nunc & verſus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat[91] *nemus, & fugit vrbes*
Ritè cliens[92] *Bacchi,*[93] *ſomno gaudentis & vmbra:*
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &*[95] *contracta ſequi veſtigia vatum?*
[96] *Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,*
Et ſtudijs annos ſeptem dedit,[97] *inſenuitq́,*
Libris & curis,[98] *ſtatua taciturnius exit*
Plerumque, & riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere[99] *digner?*
[1] *Frater erat Romæ*[2] *conſulti rhetor: vt alter*
Alterius ſermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus vt hic illi foret, huic vt*[4] *Mutius ille.*
[5] *Quî minus argutos vexat furor iſte poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile viſu*
[7] *Cælatúmque nouem Muſis opus.*[8] *aſpice primùm,*
[9] *Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-*
-Spectemus vacuam Romanis vatibus[10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *ſi fortè vacas) ſequere, & procul audi*
Quid ferat, &[12] *quare ſibi nectat vterque coronam.*

80 AEgrotat.
81 In extrema parte montis Auentini
82 Humano more commoda, i. incommoda. *Vt ſunt humana omnia, in quibus plus eſt ſeſtis quàm mollis.*
83 Eſt obiectio. Aliquis enim dixerit, quòd Romæ plateæ ſint puræ, in quibus nihil eſt quod impediat verſus meditantem.
84 Reſpondet non ita eſſe. Nam calidus redemptor, &c.
85. Sarcinarijs, & gerulis, i. baiulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plauſtris onerarij concurrentia contendunt, quando hæc ſtatim procedit, illac plauſtra
90 Eſt ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes poetæ ſunt conſtituti.
93 Quiete & ſolitudine.
94 Vis Lyrica ſcribere?
95 Veſtigia angusta, quæ difficile eſt perſequi.
96 Ille qui ſibi elegit Athenas vacuas, i. vrbem quietiſſimã.
97 Et ſenium contraxit ex librorum lectione.
98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præſertim vbi ad vitam politicam accedunt.
99 Dignum arbitrer connectere verba ſonum lyræ motura? i. carmina lyrica?
1 Duo erant fratres Romæ ſuarum inter ſe laudum præcones, iuriſconſultus alter, alter Orator.
2 Iuriſconſulti frater.
3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius.
4 Q. Mutius Scæuola optimus iuriſconſultus.
5 Quomodo ſunt Poetæ minus inſani, dum ſe inuicem laudant.
6 Carmina lyrica.
7 Poema artificiociſſimum, à nouem Muſis elaboratum.
8 Primum hoc vide.
9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumſpectemus. *Tmeſis eſt.*
10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Auguſto extructa.
11 Si nihil habes, quod agas.
12 Audi è loco longinquo.
13 Quare hi duo Poetæ ſe dignos iudicent corona poetica, id eſt, laude.

Cædimur

Cædimur, & totidem plagis cõsumimus hostem,
Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello.*
Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, [16] *nisi Callimachus? si plus adposcere visus,*
[17] *Fit Mimnermus, &* [18] *optiuo cognomine* [19] *crescit.*
[20] *Multa fero vt placem genus* [21] *irritabile vatum,*
Quum scribo, & supplex populi [22] *suffragia capto.*
[23] *Idem, finitis studys,* [24] *& mente recepta,*
[25] *Obturem patulas impunè* [26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & [27] *se venerantur, & vltrò*
(Si taceas) laudant quicquid scripsêre, [28] *beati.*
[29] *At qui legitimum cupiet fecisse poema,*
[30] *Cum tabulis animum censoris sumet honesti:*
[31] *Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,*
[32] *Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,*
Verba [33] *mouere loco: quamuis* [34] *inuita recedant,*
[35] *Et versentur adhuc intra penetralia* [36] *Vestæ.*
[37] *Obscurata diu populo bonus* [38] *eruet atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] *Nunc situs informis premit & deserta vetustas.*
[40] *Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.*
[41] *Vehemens & liquidus, puroq; similimus amni,*
Fundet opes, Latiumq; [42] *beabit diuite lingua.*
[43] *Luxuriantia compescet, nimis aspera sano*
[44] *Læuabit cultu, virtute carentia* [45] *tollet:*
[46] *Ludentis speciem dabit, &* [47] *torquebitur, vt qui*
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] *mouetur.*

14 Tanquam Samnites, qui aduersus Romanos pugnauerunt vsque ad noctis lucernas, i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegijs floruit.
17 Appellatus à me Mimnermus.
18 Nomine quod ipse optauerit.
19 Fit maior, ornatior.
20 Multas Poetarum ineptias deuoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex infamiâ poeticæ professionis, ad me redeam.
25 Obturare mihi liceat aures impunè, id est, sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta, qui, &c.

30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor. 31 Non dubitabit. 32 Inepta erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente inuito. 35 Et quamvis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hîc ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extrahet. 39 Nunc turpe senium premit. 40 Cudet & singet noua, quæ vsus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inuentionem. *Anapæstus pro Spondeo.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundant, coercebit. 44 Poliet & leniet sano artificio. *Metaphora à corpore animato ad carmen.* 45 Extollet. 46 Parum laborioſè scribentis. 47 Fatigabitur, vt Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyrum nunc tardum Cyclopa.

49 *Præ-*

[49] Prætulerim ſcriptor delirus inerſq; videri,
Dum [50] mea delectent mala me, [51] vel denique fallant
[52] Quàm ſapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
[53] In vacuo lætus ſeſſor plauſorq; theatro:
[54] Cætera qui vitæ ſeruaret munia recto
More: bonus ſanè vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in vxorem: poſſet qui [55] ignoſcere ſeruis,
[56] Et ſigno læſo [57] non inſanire lagenæ:
Poſſet qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curiſque [58] refectus,
Expulit elleboro morbum [59] bilemq; meraco,
[60] Et redit ad ſeſe, Pol, me occidiſtis amici,
Non ſeruaſtis (ait) cui ſic extorta voluptas,
Et demptus [61] per vim mentis gratiſſimus error.
[62] Nimirùm ſapere eſt abiectis vtile nugis,
Et [63] tempeſtiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed [64] verè numeroſque modoſque [65] ediſcere vitæ,
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia [66] lymphæ,
[67] Narrares medicis: quòd quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nullíne faterier audes?
Si vulnus tibi, monſtrata radice vel herba,
Non fieret [68] leuius: [69] fugeres radice vel herba,
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
[70] Rem dij donarent, illi decedere prauam
Stultitiam: & quum ſis nihilo ſapientior, ex quo
[71] Plenior es, tamen vtêris [72] monitoribus iſdem?
At ſi diuitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumq; minus te: nempe [73] ruberes,
Viueret in terris te ſiquis auarior vno.
[74] Si propriũ eſt quod quis [75] libra mercatus & ære eſt,

49 Malim (inquit Horatius) eſſe Poeta ineptus.
50 Mea ſcripta.
51 Vel ignota ſint.
52 Quàm ſapiendo iraſci & intimis ſenſibus angi.
53 In vacuo vbi nulli ſpectatores erant.
54 In aliis rebus non demens.
55 Non ſæuus eſſe ſeruis,
56 Ideo domini lagenas obſignabant ne vinum à ſeruis furtim exhauiretur.
57 Non furenter iraſci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus eſt ſanus.
61 Per vim purgationum.
62 Ordo eſt. Nimirum abiectis nugis, vtile eſt ſapere, i. operam dare, & concedere pueris ludum tempeſtiuum, i. artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum,
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoſcere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Diuitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubeſceres & turpe tibi eſſe putares, ſi quis, &c.
74 Oſtendit nihil omninò vel emptione vel vſucapione eniquam eſſe proprium, nec mancipatione vel vſucapione opus eſſe vt iucundè viuas.
75 Librâ pretium appendebatur, non numerabatur.

[76] Quædam

[76]Quædam (si credis consultis) [77]mancipat vsus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus [78]Orbi
Quum segetes [79]occat, tibi mox frumenta daturus,
[80]Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum [81]temeti: nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82]Quid refert, vnas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum centat olas, [83]quanuis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat aheneum.
Sed vocat [84]vsque suum, [85]qua populus adsita certis
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium tuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc [86]prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, & [87]cedat in alterna iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
[88]Hæredem alterius, velut vnda supervenit vndam:
Quid dici prosunt? aut horreat quidue Calabris
[89]Saltibus adiecti Lucani? [90]metit Orcus
[91]Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, [92]Tyrrhena sigilla, [93]tabellas,
Argentum, vestes [94]Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum [95]cessare, & ludere, & [96]vngi,
[97]Præferat Herodis palmetis pinguibus: [98]alter
Diues & importunus, [99]ad vmbram lucis ab ortu,
[1]Syluestrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit [2]Genius [3]natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, [4]mortalis in vnum-

76 Ordo est, Vsus quædam mancipat, Si credis iuriconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbus est nomen proprium.
79 Occare, est semen sparsum terræ operire fractis glebis.
80 Dominum sundi, cuius fruges emis.
81 Gadum vini.
82 Quid interest, vtrum vinas ex pretio per patrem numerato, an olim, ex pretio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum colere olus.
84 Eò vsque finem.
85 Qua populus vbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Heres heredem excipit & subsequitur.
89 Campis spatiosis Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, vt Lucania.*

90 Si mors auidè aufert. Metaph. ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Patera figuli ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vnguentis mulcere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta i. locus palmis consitus. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem vsque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddet. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur. ἡ τύχη ἰκάστου, fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus in fluxum prouenientem ab astro quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui, vnoquoque nostrûm mortuo, moritur.

[5] Quodque caput: vultu [6] mutabilis, [6] albus, & ater.
[7] Vtar, & ex modico, quantum res poscet, acervo
[8] Tollam: nec [9] metuam quid de me iudicet hæres,
Quòd non plura [10] datis inuenerit. & tamen [11] idem
Scire volam [12] quantum simplex hilarisque [13] nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptu
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] puer vt festis quinquatribus, [16] olim
Exiguo, gratoque fruaris tempore [17] raptim.
[18] Pauperies, immunda domus procul absit. ego [19] vtrũ
Naue ferar magna an parua, [20] ferar vnus & idem.
Non agimur [21] tumidis velis aquilone secundo:
[22] Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.
[23] Viribus, ingenio, [24] specie, virtute, [45] loco, re,
[26] Extremi primorum, extremis vsque priores.
Non es auarus: abi, quid? [27] cætera iam simul istò
[28] Cum vitio fugêre? caret tibi [29] pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] sagas,
[31] Nocturnos lemures, [32] portentáque Thessala rides?
[33] Natales gratè numeras? [34] ignoscis amicis?
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?
Viuere si rectè nescis, [36] discede peritis.
[37] Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: [38] ne potum largius æquo
Rideat & pulset [39] lasciua decentius ætas.

5 Alius atque alius. Nam suos cuique Genius alijs alit dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum partorum vsum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid intersit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioso.
14 Multum hæc inter se discrepant, sc. tua luxuriosè profundere, sumptum libenter facere, & auarè semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, i. quinque diebus festis Mineruæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas, domus sordida & inelegans.
19 Est allegoria. Verum ex magnis reditibus viuã, an paruis.
20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia fœlicitate, i. non sumus admodum diuites. 22 Non tamen egeni sumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medij sumus inter summos & infimos. 27 Cæteravitia. 28 Cum auaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas vmbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum, quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denuntiant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis alijs inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis vsus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Inuenilis ætas, quam lasciuire magis deceat, qui im te, qui iam fastus es effœtus senex.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI
DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1] *HVmano capiti ceruicem pictor equinam*
Iungere si velit, & [2] varias inducere plumas,
[3] Vndique collatis membris: vt turpiter [4] atrum
Desinat in piscem mulier formosa [5] supernè:
[6] Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, [7] isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, [8] velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: [9] vt nec pes nec caput vni
Reddatur formæ. [10] pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit [11] æqua potestas.
[12] Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:
[13] Sed non vt placidis coëant immitia, non vt
Serpentes auibus [14] geminentur, tigribus agni.
[15] Inceptis grauibus plerúnque [16] & magna professis
[17] Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter
Assuitur pannus: [18] quum lucus, & [19] ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos [20] ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, [21] aut pluuius describitur arcus.
Sed nunc non erat [22] his locus, & fortassè cupressum
Scis [23] simulare. [24] quid hoc? [25] si fractus enatet [26] exspes

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.

2 Plumas ex varijs auibus collectas.

3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.

4 In piscem deformem.

5 A parte superiore

6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere, positis, quamuis illi pictori sitis amici?

7 Isti monstro depicto.

8 Velut somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.

9 Vt neque finis neque principium vni formæ respondeat proportione. 10 Obijciet aliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 Æqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Secientur. 15 Principijs grauibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta describitio ornandi causa adhibetur rerum leuium, quæ cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 *Subintelligitur Quæstio*, quando hoc fit: *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c. id est, quum res leues describuntur ab ijs, quorum incepta erant grauia. Quę descriptiones fluuiorum, fluuium, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poemate incepto quam cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (se. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem accepisti vt abs te pingeretur, naufragus sit? quid cupressui cum naufragio? 26 Sine spe.

Nauibus, ære dato qui pingitur? [27] amphora cœpit
Institui, [28] currente rota, cur [29] urceus exit?
Denique sit [30] quod vis simplex duntaxat [31] & vnum.
[32] Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)
Decipimur [33] specie recti. breuis esse laboro:
[34] Obscurus fio. [35] sectantem læuia, [36] nerui
Deficiunt animique. [37] professus grandia, [38] turget:
[39] Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ,
Qui [40] variare cupit rem [41] prodigialiter vnam,
[42] Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
[43] IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.
[44] Æmilium circa ludum faber [45] imus & vngues
[46] Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:
Infœlix operis [47] summa, quia [48] ponere totum
Nescit. [49] hunc ego me, si quid [50] componere curem,
Non magis esse velim, quàm [51] prauo viuere naso,
Spectandum [52] nigris oculis nigroq; capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] æquam
Viribus, & [54] versate diu, [55] quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. [56] cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec [57] lucidus ordo.
[58] Ordinis hæc virtus erit, & [59] Venus (aut ego fallor)
[60] Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici
Pleráque differat, [61] & præsens in tempus omittat.
[62] Hoc amet, hoc spernat [63] promissi carminis autor.
In verbis etiam [64] tenuis cautúsque serendis:
[65] Dixeris egregiè, [66] notum si callida verbum

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit institui.
28 Progrediente operis scriptione, Metaph. ducta à rota singulari.
29 Vas exiguum, i. cur vrceus primis sunt minutiora?
30 Quodvis poema.
31 Vnum corpus, i. vna materia, non ex partibus dissimilium formarum composita.
32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c.
33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.
34 Breuitas orationis obscuritatem parit.
35 Eum, qui politum orationis genus sectatur.
36 Nerui animosi, i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus euadit & modum excedit.
39 Nimis humilis est, eique similis qui dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat.
40 Fabulis incredibilibus opus ornare. 41 Monstrosè & supra omnium hominum fidem. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoscit medium vitiorum, i. virtutem. 44 Circa AEmilium ludum, i. locum gladiatorium à L. AEmilio sic nominatum. 45 Faber statuarius, cuius taberna est omnium infima. 46 Quasdam corporis particulas satis scitè in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infœlix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantùm probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitate diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter, i. secundum facultatem ingenij sui, κατὰ τὸ δύνατον. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas, συμμετρία. 60 Vt ea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Vt in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui se poetam professus est. 63 Carminis magni, prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis nouandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio, verbum alioqui notum reddiderit notum & perspicuum.

Red-

Reddiderit iunctura nouum, si fortè necesse est
67 Indicijs monstrare recentibus 68 abdita rerum,
Fingere 69 cinctutis non exaudita 70 Cethegis
71 Continget: dabiturque licentia sumpta 72 pudenter.
Et noua fictáque nuper 73 habebunt verba fidem, 74 si
Græco fonte cadant, 75 parcè detorta. 76 quid autem
Cæcilio Plautóque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur 77 acquirere pauca
Si possum, 78 inuideor? quũ lingua 79 Catonis & 80 Enni
81 Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit? licuit, semperq́, licebit,
82 Signatum præsente nota producere nomen.
Vt syluæ folijs 83 pronos mutantur in annos,
84 Prima cadunt: 85 ita verborum vetus interit ætas,
Et iuuenum ritu florent modò nata vigéntque.
86 Debemur morti nos, nostráque. 87 siue receptus
Terra 88 Neptunus, 89 classes aquilonibus arcet,
90 Regis opus: 91 sterilísque diu palus aptáque remis,
Vicinas vrbes 92 alit, & 93 graue sentit aratrum:
Seu cursum mutauit 94 iniquum frugibus 95 amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
96 Nedum sermonum stet honos, & gratia 97 viuax.
99 Multa renascentur quæ iam cecidere, cadentq́,
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet 99 vsus:
1 Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.
Res gestæ regúmque ducúmque, & tristia bella,
2 Quo scribi possent numero, monstrauit Homerus.
3 Versibus impariter iunctis 4 querimonia primùm,

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus si fuerit necesse.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua deriuata, desinant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paululùm deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto noua verba fingere: cur non liceat etiam recentiotibus, Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur patior inuidiam.

79 Quum lingua vtriusque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ouidius. *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam Latinam amplificauerit. 82 Licuit in medium proferre nouã vocem, quam præsens vsus comprobauit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam seu formã impressam continet. 83 Per annos celerrimè labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones, *per Hypaliagen.* 90 Opus quale nemo nisi rex facere possit. 91 Siue Pomtina palus per Cethegum exsiccata factáque nauigabilis, &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti iussu in alueum est deductus. 96 Quantò minus verba sint sempiterna? 97 Perpetua verborum venustas. 98 Multa vocabula reuiuiscent & in pristinum statum redibunt. 99 Loquendi consuetudo. 1 In cuius potestate est iudicium & potestas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, sc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tristes.

Pòst etiam inclusa est [5] voti sententia compos.
Quis tamen [6] exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc [7] sub iudice lis est.
Archilochum [8] proprio rabies [9] armauit iambo.
[10] Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
[11] Alternis aptum sermonibus, [12] & populares
Vincentem strepitus, & [13] natum rebus agendis.
Musa dedit [14] fidibus diuos, [15] puerósque deorum,
[16] Et pugilem victorem, [17] & equum certamine primũ,
Et iuuenum [18] curas [19] & libera vina referre.
[20] Descriptas seruare vices [21] operumq; colores
[22] Cur ego si nequeo ignoroq; poeta salutor?
[23] Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica [24] non vult:
Indignatur enim [25] priuatis ac [26] propè socco
Dignis carminibus narrari [27] cœna Thyestæ.
[28] Singula quæque locum teneant [29] sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia [30] tollit,
[31] Iratúsque Chremes [32] tumido delitigat ore:
Et tragicus plerunq; dolet sermone [33] pedestri.
[34] Telephus & [35] Peleus, quum pauper & exul vterque
[36] Proicit ampullas, & [37] sesquipedalia verba:
[38] Si curat cor spectantis [39] tetigisse querela.
Non satis est [40] pulchra esse poemata, [41] dulcia sunto.
Et quocunque volent, animum auditoris [42] agunto.
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] adsunt

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eueniunt.
6 Elegos tenues, qui tam sublimi stylo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à se inuento.
9 Armauit in Lycamben socerum & eius filiam.
10 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi vsi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altiùs sonantem in scena quàm clamorem populi versibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalẽ ad fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios, i. heroas.
16 Pugnis & manibus acrem.
17 Equum, qui cursu vicit.
18 Iuuenum amores.
19 Sympotia, in quibus ebrij operta recludunt libere.
20 Suas cuiusque poematis partes seruare. 21 Multiplices poematum varietates, quæ vt res pictæ, coloribus distinguuntur. 22 Cur poetæ nomen mihi asciscor? 23 Cur prauè pudent, id est, turpiter verecundo, malò nescire quàm discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse hominum priuati qui magistratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragedia de Thyeste scripta ponitur hic pro omni tragœdia. 28 Vnaquæque materia siue comica siue tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Vt sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (i verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. est. ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulauit. 36 Longe à se rejicit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 39 Commouisse querimonia 40 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 43 Impellant. 43 Præsto sunt, quia similiter semper afficitur is qui audit, atque is qui affectus commouet dicendo.

Hum

Humani vultus. si vis me flere, dolendum est a
Primùm ipsi tibi:[44] *tunc*[45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu,[46] *malè si mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo: tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum,[47] *plena minarum:*
Ludentem lasciua: severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos[48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitum:*[50] *iuuat,*[51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:*
[53] *Post effert animi motus interprete*[54] *lingua.*
Si dicentis erunt[55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditésque cachinnum.*
Intererit multum[57] *Davusne loquatur an Eros:*
[58] *Maturúsne senex, an adhuc florente iuventa*
[59] *Feruidus: an*[60] *matrona potens, an*[61] *sedula nutrix:*
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,*[64] *aut sibi conuenientia finge*
Scriptor.[65] *honoratum si forte reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget sibi nata,*[68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictáque:*[70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,*[72] *Io vaga,*[73] *tristis Oreſtes.*
Si quid[74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare nouam, seruetur*[76] *ad imum*
Qualis[77] *ab incepto processerit, &*[78] *sibi constet.*

44 Quum ipse primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, i.tu histrio, qui in scena hos repræsentas.

45 Tuæ calamitates me dolore afficient.

46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis vtens à persona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.

47 Verba minarum plena decent iratũ.

48 In animo.

49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.

50 Si fortuna sit secunda, naturâ gaudemus & lætamur.

51 Si fortuna sit aduersa.

52 Aut valdè affligit.

53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perspicuè eloquitur.

54 Est mynos linguæ animum interpretari.

55 A statu & conditione loquentis aliena.

56 Vniuersus populus Rom. effusè ridebit.

57 Multum interesit seruúsne subdolus & fallax loquatur, an Eros, i. seruus benè moratus & fidelis. versiculus hic variè legitur, de quo Commentatores consule. 58 Ætate grandis. 59 Iuuenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco.

63 Sin certam historiam scribas, sequere famam prout ab alijs accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita vt extrema cum primis, vtraque cum medijs conueniant, & sua cuique personæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Iasonis perfidiam vlta, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtum obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas inuitans, in fossam iam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa Oestroque à Iunone agitata, vsque eò vagata est donec in Ægyptum peruenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab alijs poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vsque.

77 Ab initio. 78 Sit semper idem, à suis moribus non recedens.

79 Difficile est propriè communia dicere: tuq;
Rectiùs 80 Iliacum carmen deducis 81 in actus,
Quàm si proferres ignota 82 indictaq; primus.
83 Publica materies priuati iuris erit, 84 si
Nec circa 85 vilem patulumq; moraberis orbem:
86 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: 87 nec desilies imitator in arctum,
Vnde pedem 88 referre pudor vetet, aut operis 89 lex:
Nec sic incipies, 90 vt scriptor cyclicus olim,
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO,
ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 tanto feret hic promissor hiatu?
93 Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectiùs 94 hic, qui nil molitur ineptè:
95 Dic mihi Musa 96 virum, captæ post tempora Troiæ
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
97 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat: 98 vt speciosa dehinc miracula promat,
99 Antiphatem, 1 Scyllamq; 2 & cum Cyclope Charybdim.
3 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec 4 gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
Semper 5 ad euentum festinat: 6 & in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita propriè dicere (i. ita præclare scribere) vt propriè tua iure dici possint.
80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in scenam producis quàm, &c.
81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, quâ finitâ proscenium vacuum relinquitur.
82 Nõ dicta ab alijs.
83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantùm speciẽ referas, non etiam singula minutatim prosequaris.
84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto, i. si tuum authorẽ, quem imitaris, non sequẽris ita religiosè, vt nihil addas de tuo, nihil inuenias, nihil immutes.
85 Vilem appellat, quia non magni est ingenij totam alterius inuentionem sequi. 86 Si non studebis vt fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Et si tu, qui imitator es, non conijcies te in locum tam angustum, vnde te explicare honestè non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab ijs, quæ temerè es aggressus. 89 Lex quæ iubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere. 90 Vt potes circumforaneus, qui in conuenticulis hominibus suos versus obtrudat in orbem coactis. 91 In celicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum grandilate. 93 Vsurpatur hoc prouerbium in eo qui auteos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scil. Horatius, qui conatur nihil imperitè scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius vtcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Vlyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi prouerbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt: lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quàm sunt promissa. 98 Vt in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quàm exigua. 99 Lestrigonum regem, hominum voratorem. 1 Horatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in fretu Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit, i. non sumit principium poematis à prima origine: præcipit enim poeta longo procemio non esse vtendum. 4 Ex ouorum vno exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principijs perinde ac si nota essent, rapit auditorem in res medias.

Desperat

Desperat tractata[7] nitescere posse, relinquit.
[8] Atque ita mentitur, sic veris falsa[9] remiscet,
[10] Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
[11] Tu, quid ego, & populus meum desideret, audi,
[12] Si plausoris eges aulæa manentis, & usque
Sessuri,[13] donec cantor, vos plaudite, dicat:
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
[14] Mobilibúsque decor naturis dandus[15] & annis.
[16] Reddere qui voces iam scit puer,[17] & pede certo
Signat humum, gestit[18] paribus colludere:[19] & iram
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem[20] custode remoto,
Gaudet equis[21] canibusq;,[22] & aprici gramine campi:
[23] Cereus in vitium flecti,[24] monitoribus asper:
[25] Vtilium tardus prouisor, prodigus[26] æris:
[27] Sublimis,[28] cupidúsque, & amata relinquere[29] pernix.
[30] Conuersis studijs, ætas animúsque virilis
Quærit opes & amicitias,[31] inseruit honori:
Commisisse cauet quod mox mutare[32] laboret.
Multa senem[33] circumueniunt incommoda: vel quòd
[34] Quærit & inuentis miser abstinet, ac timet vti:
Vel quòd res omnes[35] timidè gelidéq; ministrat,
[36] Dilator,[37] spe longus,[38] iners,[39] auidúsque futuri:
[40] Difficilis, querulus: laudator temporis acti
[41] Se puero,[42] censor castigatorq; minorum.
Multa ferunt[43] anni venientes commoda secum,
Multa[44] recedentes adimunt. ne fortè seniles,

7 Oratione splendescere, seu verbis politè explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fauentem cupis, tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro, donec ad læa egemoneantur. *Aulæum enim pariter scena fuerunt ornati.*
13 Donec historio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis, suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati propietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulatè eloqui, & ad interrogata respondere, gestit &c.
17 Et pede constanter ita incedit vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem setatis.
19 Repentè irascitur ac facilè placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo, non opaco. *licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus: is, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi profutura. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupierat. 30 Cum ætate conuertatur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, grauant. 34 Senex diuitias quærit, quæsita verò abstinet, *vereatur miser ne sit in egestate.* 35 Nimium cautè & segniter administrat. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua spectans, quam in morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 Φιλάργυρος. vitæ copidus. Nam senex quia abest a vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Mar-

Mandentur iuueni [45] *partes, pueroq́, viriles,*
Semper [46] *in adiunctis æuoq́, morabimur aptis.*
Aut igitur res in scenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demissa per aurem,*
[49] *Quàm quæ sunt oculis subiecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri, promes in scenam, multáque tolles
Ex oculis, quæ mox narret [51] *facundia præsens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [52] *Atreus:*
Aut in auem [53] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque ostendis mihi sic, [54] *incredulus odi,*
Neue minor neu sit quinto productior actu
[55] *Fabula, quæ* [57] *posci vult, & spectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus intersit, nisi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui persona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumq́,* [63] *virile*
Defendat: [64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat [65] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faueátque, &* [67] *consilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet mensæ breuis, ille* [71] *salubrem*
Iustitiam, legésque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commissa: deósque precetur & oret*
Vt redeat miseris, abeat [74] *fortuna superbis.*
[75] *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæq́,*
Æmula, sed tenuis simplexque, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In ijs moribus, qui sunt appositi & vnicuique ætati apti.
47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quàm quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures.
51 In conspectum.
52 Oratio dicenda coram spectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib. 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Od. 12. lib. 3.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia neque pauciorib⁹, neque pluribus quàm quinque Actibus constare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in scenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures personæ vno & eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quàm tres. 62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constat, vnius actoris loco habeatur, suumque sermonem accommodet actioni proximè peractæ. 63 Officium virile quamuis sit mulierum cætus, nam masculinum genus complecti solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in medijs actibus, quod sit alterius argumenti & à re proposita alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum. 66 Ille chorus, *cuius officium breuiter docet Horat.* 67 Det consilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam vt salubritas corpus sic Iustitia remp. conseruat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex, i. veteres simplici Musica in scenis vsi sunt, at nunc Imperio Romæ florente, tibia non solùm ornatur orichalco, sed tot habet foramina, vt sonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

Aspirare

77 *Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis, atque*
78 *Nondum ſpiſſa nimis complere*79 *ſedilia flatu.*
Quò ſane populus 81 *numerabilis, vt pote paruus,*
Et frugi, caſtúſque verecundúſque 82 *coibat,*
Poſtquam cœpit 83 *agros extendere victor, & vrbem*
Latior amplecti murus: 84 *vinóque diurno*
Placari Genius feſtis 85 *impunè diebus:*
Acceſſit 86 *numeriſque modiſque licentia maior.*
Indoctus quid enim ſaperet, 88 *liberque laborum,*
Ruſticus, vrbano 89 *confuſus, turpis honeſto?*
Sic priſcæ 90 *motúmque & luxuriam addidit arti*
Tibicen: 92 *traxitque vagus per pulpita veſtem.*
Sic etiam 93 *fidibus voces creuere* 94 *ſeueris,*
95 *Et tulit eloquium inſolitum facundia* 96 *præceps:*
97 *Vtiliúmque ſagax rerum,* 98 *& diuina futuri*
99 *Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certauit ob 1 *hircum,*
Mox etiam agreſtes ſatyros 2 *nudauit,* 3 *& aſper*
4 *Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quod*
Illecebris erat & grata nouitate 5 *morandus*
Spectator, 6 *functúſque ſacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita 7 *riſores, ita* 8 *commendare dicaces*
Conueniet ſatyros, 9 *ita vertere ſeria ludo:*
Ne, quicunque deus, quicunque 10 *adhibebitur heros,*
Regali conſpectus in auro 11 *nuper & oſtro,*
12 *Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:*

77 Adſpirando ſeu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus ſedebant ſpectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facilè poſſet numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Cenſorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines ruſtici & indocti laboribus ſoluti, cum populo vrbano & honeſto in ſcena commiſtis nihil ſapuerunt vnde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum ſeueritate longè diſcrepans, poſtea verò plebs à ſenatu & equitibus diſcreta fuit ſubſellijs.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Geſtum corporis & ſaltatio-

nem 91 Foraminum auctionem, vel ſcenici ornatum ſumptuoſum. 92 Vſus eſt veſte ad talos demiſſa, huc & illuc ſe per ſcenam circumferens. 93 Citharis acceſſerunt & multiplicati ſunt modi & ſoni, id eſt chordæ. 94 Ob res ſeueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et ſententia, id eſt, prudens oratio perſonarum (ex quibus chorus conſtitit) parum Apollinis oraculo diſtitit. 98 Diuinans futurum. 99 Vnde ſortes, id eſt, oracula petuntur.

1 Hircus præmij loco tragœdiarum ſcriptoribus datus eſt. 2 Satyros nudos introduxit verbis & motibus obſcœnis riſum mouentes. 3 Primò aſper in tragœdia, mox aſperitatem facetijs condiuit. 4 Salua grauitate Tragœdiæ. 5 Delectandus nouitate, quæ ſolet eſſe omnibus gratiſſima. 6 Poſt ſacra & epulas ebrius & ſine lege viuens. 7 Satyri dicuntur riſores vel quòd riſum mouent, vel quòd res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema ſerium iocis ſatyricis ita commiſcere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulò ante. 12 Ne vtatur ſermone humili & abiecto, qualis eſt tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut, [13] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
[14] *Effutire leues indigna tragœdia versus:*
Vt festis matrona [15] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda poteruis
Non ego [16] *inornata &* [17] *dominantia nomina solùm*
Verbáque, Pisones, [18] *satyrarum scriptor amabo:*
Nec sic enitor [19] *tragico differre colori,*
Vt nihil interſit [20] *Dauuſne loquatur, & audax*
Pythias, [21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An custos famulúsque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem: [24] *sudet multum, frustráque laboret*
[25] *Ausus idem.* [26] *tantum series iunctúraque pollet,*
Tantum de medio [27] *sumptis accedit honoris.*
[28] *Syluis deducti caueant (me iudice)* [29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triuijs, ac penè forenses,*
Aut nimium teneris [31] *iuuenentur versibus vnquam,*
[32] *Aut immunda crepent* [33] *ignominioſáque dicta.*
Offenduntur enim [34] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, siquid [35] *frícti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *Aequis accipiunt animis,* [37] *donántue corona.*
[38] *Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,*
[39] *Pes citus:* [40] *vnde etiam trimetris* [41] *accreſcere iuſſit*
Nomen Iambeis: [42] *quum senos redderet ictus,*

13 Duru comicum humilitatem reformidat, ne intumescat, captans magna supra vires, quasi inter nubes & cœlum versans.
14 Inepte loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leues emittantur, intererit, i. versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nisi cocta festis diebus modicè saltet.
15 Saltare.
16 Nomina simplicia & incondita,
17 Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis, qualia sunt verba ad venerem spectantia, vt Mentula, Connus & similia.
18 Si ego satyras in tragœdia scribe rem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Vtrum Dauus, Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica
21 Delusa. Metaph.
à quadrupedibus quibus lac subtractum est. 22 An tragica & grauior persona loquatur qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutricius. 23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque eiusmodi erit carmen, vt quiuis speret se tale posse fingere. 24 Multum laboris sumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari. 27 Rebus vulgatibus. 28 E syluis, id est, è proscenio numeroso producti in scenam ciuilem. 29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triuijs, id est, locis celeberrimis, ac penè in medio foro. 31 Ne verbibus nimium excultis iuuenilitet lasciuiant. 32 Equites, patricij & locupletes. 33 Pricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui cicere, fœnere dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore, famem leuaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos poetas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore breui, posteriore longa. 39 Pes celeritate currens, qui citò promittur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo. 40 Ex quo, quòd Iambus sit ita citus, iussit Iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet sex pedes.

43 *Primus ad extremum similis sibi.* 44 *non ita pridem,*
Tardior vt paulò 45 *grauiorque veniret ad aures:*
Spondæos stabiles in iura paterna 46 *recepit*
47 *Commodus, & patiens: non vt de sede secunda*
Cederet aut quarta 48 *socialiter.* 49 *hic & in* 50 *Atti*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos 51 *magno cum pondere versus,*
Aut operæ celeris nimium, curáque carentis,
Aut ignoratæ 52 *premit ars crimine turpi.*
Non quiuis videt 53 *immodulata poemata iudex:*
Et data Romanis venia est 54 *indigna poetis.*
55 *Idcircóne vager, scribámque libenter? an omnes*
Visuros 56 *peccata putem mea, tutus, &* 57 *intra*
Spem veniæ cautus? vitani denique culpam,
58 *Non laudem merui.* 59 *vos exemplaria* 60 *Græca*
61 *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proaui Plautinos & 62 *numeros &*
Laudauere 63 *sales: nimium patienter* 64 *vtrumque,*
(Ne dicam 65 *stultè) mirati: si modò ego* 66 *& vos*
Scimus 67 *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimumq́, sonum 68 *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata 69 *Thespis:*
Quæ 70 *canerent agerentq́,* 71 *peruncti fæcibus ora.*
Post hunc 72 *personæ pallæq́, repertor* 73 *honestæ*

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.

44 Non diu est, quòd inseri cœperunt spondæi & alij pedes inter Iambos.

45 Vox tardior ad mouendos animos aptior suâ morâ, tamesi percipiatur segnius.

46 Iambus recipit Spondæos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt è secunda aut quarta sede non depellerentur.

47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis.

48 Mutuò, pariter.

49 Hic Iambus.

50 Attius & Ennius in Tragœdijs quas scripserunt, raros Iambos adhibuerunt.

51 Versus crebris Spondæis tardatos.

52 Iambum raro adhibitum premit, id est, indicat versus præpropere & negligenter scribi, vel sine arte & minùs accuratè. 53 Poemata methodo & modulo poetico non recte efficta. 54 Indignè, immeritò. 55 Idcircóne sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis animo est animaduersurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui recte facit, non qui culpam vitauit. 59 O Pisones. 60 Græci optimè & cautè scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stultè sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Vos ô Pisones. 67 Inurbanè dictum ab eleganti ioco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumacti antequam scena esset inuenta. 70 Ipsi poetæ. 71 Habentes ora fæcibus vini perunctæ. Nondum enim vsus erat personarum. 72 Repertor larvæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos vsque pedes esset demissa.

Æschylus

Æschylus, & modicis instrauit [74] *pulpita tignis,*
Et docuit [75] *magnúmque loqui,* [76] *nitíque cothurno.*
Successit vetus [77] *his comœdia, non sine multa*
Laude. sed [78] *in vitium libertas excidit,* [79] *& vim*
Dignam lege regi. [80] *lex est accepta: chorúsque*
[81] *Turpiter obtinuit,* [82] *sublato iure nocendi.*
[83] *Nil intentatum nostri liquere poetæ:*
Nec minimum meruere decus, [84] *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta.
Vel qui [85] *prætextas, vel qui docuere* [86] *togatas.*
Nec [87] *virtute foret clarísue potentius armis,*
Quàm [88] *lingua, Latium:* [89] *si non offenderet vnum-*
-Quemque poetarum [90] *limæ labor* [91] *& mora: vos ô*
[92] *Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non*
Multa dies & [93] *multa litura coercuit, atque*
[94] *Perfectum decies non castigauit ad vnguem.*
[95] *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & [96] *excludit sanos Helicone poetas*
Democritus: [97] *bona pars non vngues ponere curat,*
Non barbam: secreta petit loca: [98] *balnea vitat.*
Nanciscetur enim [99] *pretium noménque poetæ,*
[1] *Si tribus Anticyris caput* [2] *insanabile* [3] *nunquam*
Tonsori [4] *Licino commiserit. ô ego* [5] *lætus,*
Qui purgo bilem [6] *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret [7] *meliora poemata, verùm*

74 Scenam modicã instituit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragœdijs vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus cõuicijs nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ,
81 Obticuit, legis pœna perterritus *Vel iunge turpiter, cum Gerundio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prætextati (i personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias, in quibus plebeiæ & priuatæ personę fuerunt inductę
87 Virtute militari.
88 Eloquentia & re literaria. 89 Si vnusquisque Poetarum sua scripta emendaret accuratius &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet inuicum. 94 Non perfectissimè poliuit. Metaph. ducta à marmorarijs artificibus, qui vnguibus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quàm artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ & Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lauatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Antycira multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput, quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quòd odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quàm ego, nisi me purgarem.

Nil

[8] *Nil tanti est,*[9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet,[10] *exors ipsa secandi:*
[11] *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Vnde parantur [12] *opes:* [13] *quid alat* [14] *formétque poetam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] *error.*
Scribendi rectè, [16] *sapere est principium & fons,*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* [18] *chartæ:*
[19] *Verbaque prouisam rem non inuita sequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit [21] *conscripti, quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit [22] *conuenientia cuique.*
Respicere [23] *exemplar vitæ morumq́, iubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa [26] *locis,* [27] *moratáque rectè*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *sine pondere & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,* [31] *meliúsque moratur,*
Quàm versus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæq́, canoræ.*
[34] *Graïs ingenium, Graïs dedit* [35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem [36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus assem*
Discunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, si de* [41] *quincunce remota est*
Vncia, quid superat? poteras dixisse, [42] *triens. eu,*
Rem poteris seruare tuam. [43] *redit vnica: quid fit?*

8 Nil tanti æstimo, vt adduci possim ad imitandum hosce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine sorte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes poeticæ, i. res & facultas poetica.
13 Inuentio scilicet.
14 Quod informet & erudiat. *nempe elocutio & reliqua partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti.
19 Elocutio præparatam inuentionem vltro sequitur: rerum enim copia verborũ copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officijs, delectum habere personarum: cognoscit ille quid deceat, estque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 *Id est, conuenientia.*

decora. 23 Idæam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel vt alij legunt, iocis referta. 27 In qua mores personarum scitè exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum grauitate. 30 Validiùs. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leues, qui sunt nihil aliud quàm inanis, perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia coniunxerunt. 35 Rotundè & eleganter. 36 Nullius rei cupidus. 37 Romani pueri statim à puericia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, diuidendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas dividere. 40 Fœneratoris cuiusdam. 41 De quincunce vncijs. 42 Quatuor vnciæ. 43 Bene, *Verba sint patris vel populi responsum pueri probantis.* 44 Quincunci additur vncia.

45 Dimidia pars libræ, i. est vncia.
46 Auaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupidras opum.
48 Scribi poste.
49 Vsq; perpetuò vixisse ex etymologia qua eruditi fuccedi inuentur non parùm vtens.
50 In capsa ex cupresso, arbore bene olenti.
51 Debent.
52 Vt animi docîles citò percipiant tradita dicta.
53 Quid vtilis inferat.
54 Quod est memoria.
55 Quæ superuacua sunt, eliminat è memoria necesse est.
56 Pectus pro Memoria ponitur.
57 Veritimilia esse debent.
58 Poëtæ sibi credi, laudat spectatorum oculis atque auribus subijcere.
59 Neue fingat poëta Lamiam deuorasse infantem, atque eundem puerum aliquo vinum fudisse existimem. hæc enim abhorrent à fide & natura.
60 Senes Romani asperuantur poëmata inutilia. Horatius ad Centuriat, in quas singula tribus erant diuisa.

45 *Semis: ad hæc, animus* 46 *æruge, &* 47 *cura peculi*
Quum semel imbuerit, speramus carmina 48 *fingi*
Posse 49 *linenda cedro, & leui seruanda* 50 *cupresso?*
Aut prodesse 51 *volunt aut delectare poetæ,*
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto brevis: 52 *vt cito dicta*
Percipiant animi 53 *dociles, teneantq;* 54 *fideles.*
55 *Omne supervacuum pleno de* 56 *pectore manat.*
Ficta voluptatis causa, 57 *sint proxima veris.*
Nec quodcunque volet, 58 *poscat sibi fabula credi:*
59 *Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.*
60 *Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,*
61 *Celsi prætereunt austera poemata* 62 *Rhamnes.*
63 *Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,*
Lectorem delectando, pariterq; monendo.
64 *Hic meret æra liber* 65 *Sosiis: hic & mare* 66 *transit,*
Et longum noto scriptori 67 *prorogat ævum.*
68 *Sunt delicta tamen quibus ignovisse* 69 *velimus.*
Nam neque 70 *chorda sonum reddit* 71 *quæ vult manus*
& mens,
72 *Poscentiq; gravem persæpe* 73 *remittit acutum.*
Nec semper 74 *feriet quodcunque* 75 *minabitur arcus.*
Verùm vbi 76 *plura nitent in carmine, non ego paucis*
Offendar 77 *maculis: quas non* 78 *incuria fudit,*
79 *Aut humana parum cavit natura.* 80 *quid ergo?*
Vt scriptor si peccat idem librarius 81 *vsque,*
82 *Quamvis est monitus, venia caret: & citharœdus*
Ridetur, chorda qui semper 83 *oberrat eadem:*

61 Celsi prætereunt austera poemata Rhamnes. Iuuenes excelso animo contemnunt poemata nulla voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & iuuenum suffragijs pomptissimus Poeta iudicatur, qui dulcis est in poemate & vtilis. 64 Istiusmodi poëmata pretium meretur & multos repetit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librariis. 66 Ad externas nationes. 67 Nam præstantes poëtæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam poëtarum errata. 69 Ignouisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant sic etiam poëtæ. 71 Sonum quem mens & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cauere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus, 83 Semper vnam eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum cessat, fit [84] *Chœrilus ille,*
[85] *Quem bis terque bonum, cum risu miror,* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verùm opere in longo fas est [89] *obrepere somnum.*
[90] *Vt pictura, poesis* [91] *erit, quæ, si propius stes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, si longius abstes.*
[93] *Hæc amat obscurum,* [94] *volet hæc sub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quanuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Rectè concedi. consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] *virtute diserti*
Messalæ, [4] *nec scit quantum Cassellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio est.* [6] *mediocribus esse poetis*
Non homines, non dij, non concessere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter mensas [8] *symphonia discors,*
[9] *Et crassum vnguentum &* [10] *Sardo cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna sine istis:*
Sic animis natum inuentumq́, poema iuuandis,
[12] *Si paulum à summa discessit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui nescit,* [15] *campestribus abstinet armis:*
Indoctúsque pilæ [16] *discíue* [17] *trochíue quiescit,*

84 Est similis Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari soleo si duobus vel tribus locis laudabiliter scribat.
86 Et ego idem indigne tero, cum Homerum vel alium excellentem poetã lapsum esse animaduertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita se habet, vt pictura. Nam pictura est poesis loquens. poesis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quo magis spectatur, eò magis placet, alia vero rudibus lineamentis tantùm constans laudari potest, sed procul spectata: sic poesis perfecta, quo diligentius excutitur, eò videtur excellentior, at si sit deterior, leuiter tantùm & obiter est legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel subtile ingenium Iudicis i. lectoris. 96 Poesis mala semel, at bona decies repetita placebit. 97 O Piso qui ex duobus fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poetices imitationem.
1 Sume tibi quod dicturus sum, & memoria tene. 2 Quibusdam artibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetice mediocris tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messalæ Coruini abest i. Messalo diserto multò est inferior. 4 Non est tam doctus in iure ciuili, quàm Aulus Cassellius. 5 Quamuis sit mediocris. 6 Verùm, vt poetæ sint mediocres, non homines, non &c 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostiterunt venales. 8 Musica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulùm ab excellentia recesserit. 13 Extremi ordinis sit, displicet. & vix vllo est numero. 14 Luctari, hastam iacere, currere, salire, & similia. 15 Abstinet armis quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 2. 17 Trochus ad ludum puerilem est excogitatus.

18 Ne frequentes spectatores cachinnentur. qui in Campum Martium spectatum venerunt & corona constiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 *Verba sunt Poetæ indocti.* Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitijs coopertus.
24 Tu, ô Piso.
25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 In posterum.
28 Sp. Metij Tarpę, critici, de quo Sat. 10 lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos supprimatur, vt seriore lima corrigatur.
31 Si libros domi contineas, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines fœtos & immanes.

18 *Ne ſpiſſæ riſum tollant* 19 *impunè coronæ,*
20 *Qui neſcit, verſus tamen audet fingere.* 21 *quidni?*
Liber & ingenuus, præſertim 22 *cenſus equeſtrem*
Summam nummorum. 23 *vitioq́ remotus ab omni.*
24 *Tu nihil* 25 *inuita dices faciéſue Minerua:*
Id tibi iudicium eſt, 26 *ea mens: ſi quid tamen* 27 *olim*
Scripſeris, in 28 *Metij deſcendat iudicis aures,*
29 *Et patris, & noſtras:* 30 *nonumq́ prematur in annũ.*
31 *Membranis intus poſitis, delere licebit*
Quod non ediderís: neſcit vox 32 *miſſa reuerti.*
33 *Sylueſtres homines* 34 *ſacer interpréſque deorum*
35 *Cædibus & victu fœdo deterruit* 36 *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſq́ leones.
Dictus & 37 *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa mouere 38 *ſono teſtudinis, &* 39 *prece blanda*
Ducere quò vellet. 40 *fuit hæc ſapientia quondam,*
Publica priuatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere 41 *vago,* 42 *dare iura maritis:*
43 *Oppida moliri: leges incidere* 44 *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit: poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæuſq́ 45 *mares animos in Martia bella*
Verſibus 46 *exacuit. dictæ per carmina* 47 *ſortes:*
Et vitæ monſtrata via eſt: & 48 *gratia regum*
49 *Pieriis tentata modis:* 50 *ludoq́ repertus,*
51 *Et longorum operum finis:* 52 *ne fortè pudori*
Sit tibi Muſa lyræ 53 *ſolers, & cantor* 54 *Apollo.*

34 Vates diuinus. 35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Iouis & Antiopæ filius, Muſicus præſtantiſſimus. 38 Cytharæ cantu. 39 Precę, quam cum ſono ſociabat, vt Muſici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc ſapientia in Poetis vt docerent publica à priuatis ſeparare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quàm fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonij caſtitatem inuiolatam ſeruare. 43 Vrbes ædificare. 44 In ligneis tabulis leges deſcribere, canctiſque legendas proponere. 45 Animos fortes & ſtrenuos. 46 Excitauit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata eſt. 49 Carminibus Muſarum quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, ſc. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Et requies animi poſt longos labores. *Animos enim feſſos verſus & lyra relaxant.* 52 Hæc dixi, ô Piſo, ne te pudeat poetam eſſe. 53 Perita. 54 Apollo inuentor citharæ, qui Muſis præeſt.

Naturæ

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
55 Quæsitum est: ego nec 56 studium sine diuite vena,
Nec 57 rude quid prosit video ingenium. 58 alterius sic
Altera poscit opem res, & 59 coniurat amicè.
Qui studet optatam 60 cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque 61 puer: 62 sudauit & alsit:
Abstinuit Venere & 63 vino. 64 qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum.
65 Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata 66 pango,
67 Occupet extremum scabies: mihi turpe 68 relinqui est,
69 Et, quod non didici, sanè nescire fateri.
Vt præco ad merces turbam qui 70 cogit emendas,
71 Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
72 Si verò est unctum qui rectè ponere possit,
73 Et spondere leui pro paupere, & eripere 74 atris
Litibus implicitum: mirabor si sciet 75 inter-
Noscere mendacem verúmque 76 beatus amicum.
77 Tu seu donaris, seu quid donare velis 78 cui,
Nolito ad versus 79 tibi factos 80 ducere plenum
Lætitiæ, clamabit enim, 81 Pulchrè, benè, rectè.
Pallescet 82 super his: etiam 83 stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet, 84 tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus 85 ex animo: sic
86 Derisor vero plus laudatore 87 mouetur.
Reges dicuntur multis urgere 88 culullis,

55 In controuersiam vocatur, vtrum Poeta nascatur an fiat.
56 Ars sine fœcundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuant.
59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς οὖν, cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentẽ occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 Hia miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poemata componere, *nquit malus poeta.*
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuò ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei, qui vltimus ad calcem peruenerit. Sic indoctus, & glorioſus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam iactatione & audacia.
68 In cursu relinqui.
69 Et sanè turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici.
70 Qui congregat.
71 Sic Poeta locuples assentatores ad poemata sua vel indoctissima laudanda beneficijs prouocat.
72 Si sit Poeta, qui vnctum, i. consultum tantum dare possit.
73 Et se videm constituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe.
74 Tristibus.
75 Distinguere.
76 Beatus, vt ipse se censet esse.
77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci.
78 Alicui.
79 Ad versus abs te scriptos.
80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem vtilitatis.
81 Verba sunt assentatores poemata tua ficte approbantis.
82 Ad hæc pallescet, quasi nouo genere poematis obstupefactus.
83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros osculorum) simulans se gaudere.
84 Præ gaudio saltabit.
85 ἀπὸ καρδίας, verè, sine fuco.
86 Assentator.
87 Mouetur fictè non ex animo.
88 Poculis explorare.

Et [89] torquere mero, quem perspexisse laborent
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant [90] animi sub vulpe latentes,
[91] Quintilio siquid recitares, corrige, sodes,
Hoc (aiebat) & hoc. [92] melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra: [93] delere iubebat,
[94] Et malè tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum quàm [95] vertere malles,
[96] Nullum vltra verbum, aut operam sumebat inanē,
Quin [97] sine riuali téque & tua solus amares,
Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] inertes:
Culpabit [99] duros; incomptis [1] allinet atrum
Transuerso calamo signum: [2] ambitiosa recidet
Ornamenta. [3] parum claris lucem dare coget:
[4] Arguet ambiguè dictum: mutanda [5] notabit:
Fiet [6] Aristarchus. [7] nec dicit, Cur ego amicum
Offendam [8] in nugis? [9] hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum semel, [10] exceptumq́, sinistrè.
[11] Vt, mala quem scabies aut [17] morbus regius vrget,
Aut [13] fanaticus error, & iracunda [14] Diana,
[15] Vesanum tetigisse timent fugiuntq́, poetam,
Qui sapiunt: [16] agitant pueri, [17] incautique sequuntur.
[18] Hic dum sublimes versus [19] ructatur, [20] & errat,
[21] Si veluti merulis intentus decidit auceps,
In puteum, foueámue: [22] licet, succurrite, longum
Clamet Io ciues, non sit qui [23] tollere curet.
Si quis curet opem ferre & [24] demittere funem,

89 Vinum, ingeniorum lene est tormentum.
90 Animi dolosi, vafri, insidiosi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonensi. Hic fuit alienorum scriptorum sincerus & incorruptus iudex de hoc Quintilio vide Od. 8. & Od. 29. lib. 1.
92 Si negares te melius posse id præstare, postquam bis vel ter, i. sæpius tentasses.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel certe discindere, ne carmina legerentur.
94 Et versus non satis rotundos, i. malè perpolitos emendare. *Duæ sunt Metaph, à fabris lignarijs & fabris ferrarijs ducta.*
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Malè sonantes.
1 Transuerso calamo notabit & liturum inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis.
4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet castigator seuerus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus qui in Homeri versibus selegendis germanis, & in nothis reijciendis iudex fuit acerrimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poetam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita vt optimum se poetam esse sibi persuaserit. 10 Male delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quàm illum quem scabies, &c. 12 Icteritia qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furijs correpti* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio coniunctâ excitatum 16 Persequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi ructus edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, vt auceps, qui merulis auibus insidias struit, in foueam (i. in perspicuos errores) incidit. 22 Quanuis longum, i. diu clamet Io, ciues succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foueam.

Qui

Qui scis an[25] *prudens huc se deiecerit? atque*
[26] *Seruari nolit? dicam,*[27] *Siculiq́ Poetæ*
Narrabo interitum, deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem[28] *fridigus Ætnam*
Insiluit. sit ius liceátque perire [29] *Poetis.*
Inuitum qui seruat,[30] *idem facit occidenti,*
Nec semel hoc fecit, nec,[31] *si retractus erit, iam*
[32] *Fiet homo,*[33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34] *Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum*
Minxerit[35] *in patrios cineres, an triste*[36] *bibental*
Mouerit[37] *incestus. certè furit, ac velut vrsus,*
Obiectos caueæ[37] *valuit si frangere*[39] *clathros,*
Indoctum doctumq́ fugat[40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,*
[42] *Nec missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

25 An scieris & sit industria.
26 Seruari non vult ne emendetur.
27 Empedoclis Agrigentini.
28 Frigidus præsentis mortis horrore, vel, frigidus, i. ætrabile affectus. *Est enim Melancholia frigidissima.*
29 Poetis, qui se nolunt corrigi.
30 Idem facit, ac si occideret. *Idem pro simile.*
31 Ab AEtnæ incendio,
32 Fiet rationis particeps & sanus *insanus enim, homo non est.*
33 Nec deponet amorem, i. curam non abijciet famosæ mortis, i. mortis infamis. *Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) infame est.* 34 Non satis perspicuum est, vtrius sceleris pœnam luat malus poeta dum versus factitet, sepulchrine violati an sublati bidentalis. 35 In patrium sepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum quod hostijs bidentibus & arâ extructâ à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio, in sororem, sacerdotem, vel affinem commisso. 38 Si fortè potuit frangere. 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exeant coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec sanguine completa exciderit.

FINIS.